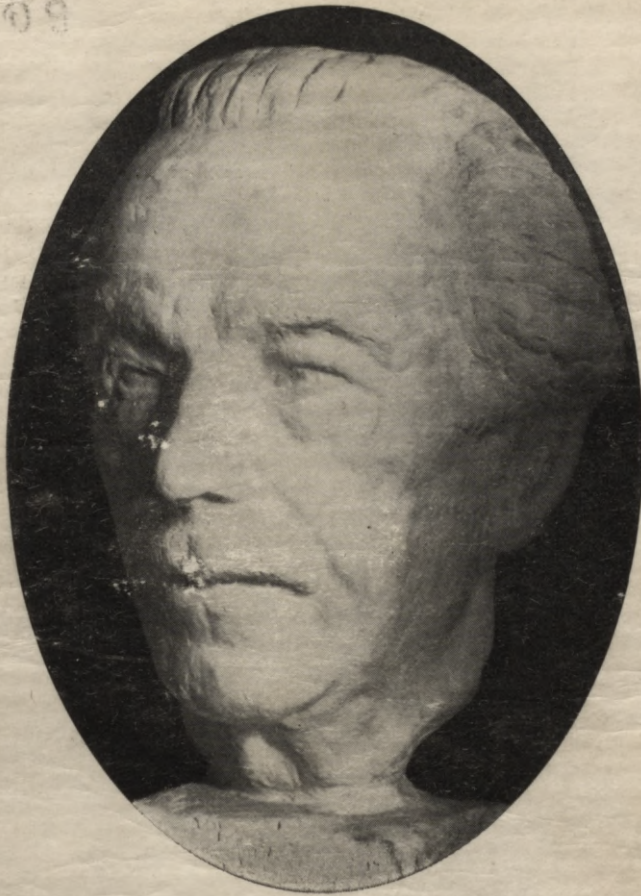

B
810.0
010 09

Jānis
Jaunsudrabiņš
MANA
DZĪVE

Jānis Jaunsudrabiņš
MANA DZĪVE

ZIEMEĻ
DLAZMA

B

810.09

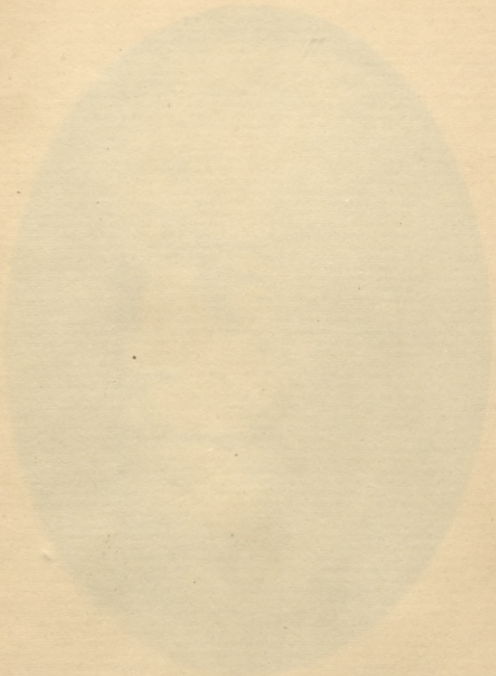
JĀNIS
JAUNSDRABINŠ

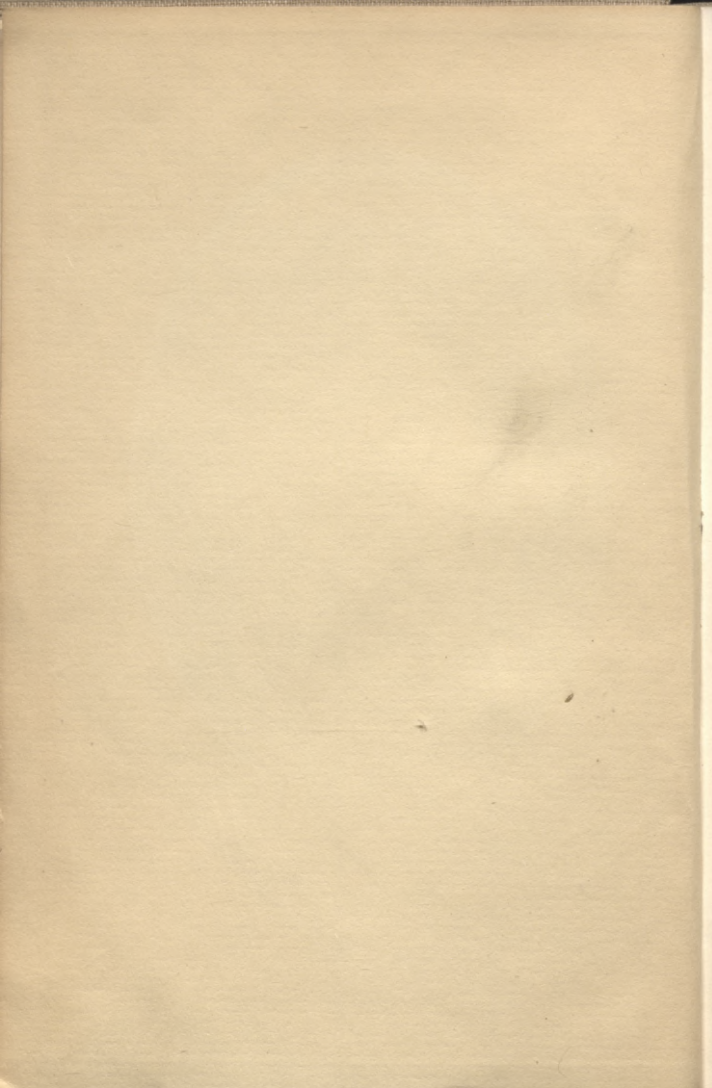
MANA

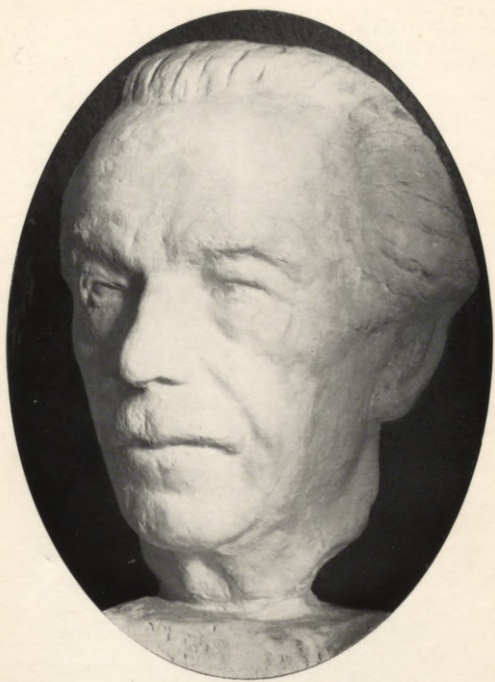
DZIVE

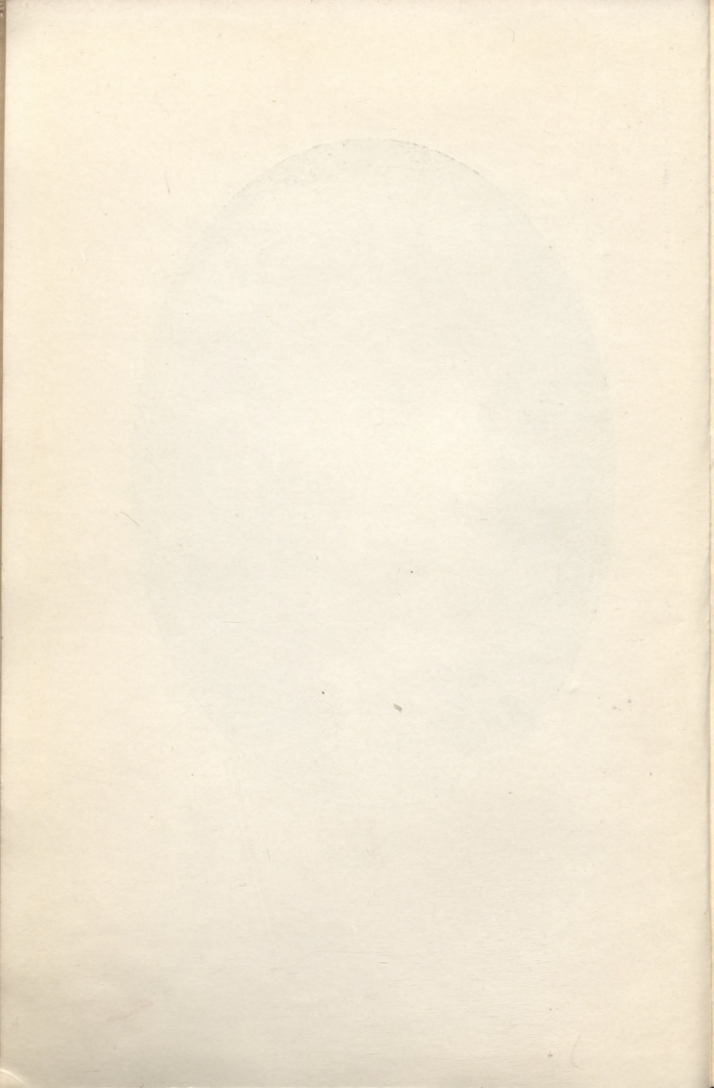

89-42.820

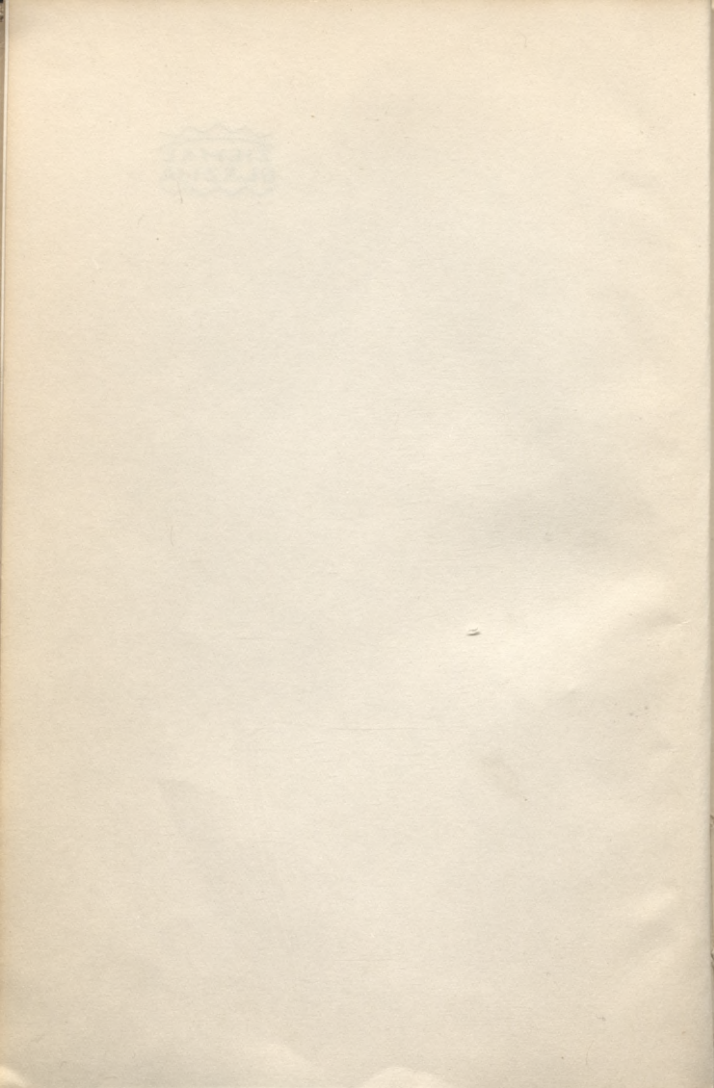

ZIEMEL
DLAZMA

JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ — MANA DZĪVE

EXHIBIT A - KARADIVE

B
810.09

JĀNIS JAUNSUDRABIŅŠ

MANA DZĪVE

ZIEMEĻBLĀZMA

JĀNIS ABUČS

1957

Roberta Ittermaņa — J. Jaunsudrabiņa galva

Lafv.
VALSTS BIBLIOTEKA
a89- 42.820.10

Printed in Sweden
Västerås 1957
Västmanlands Folkblads tryckeri

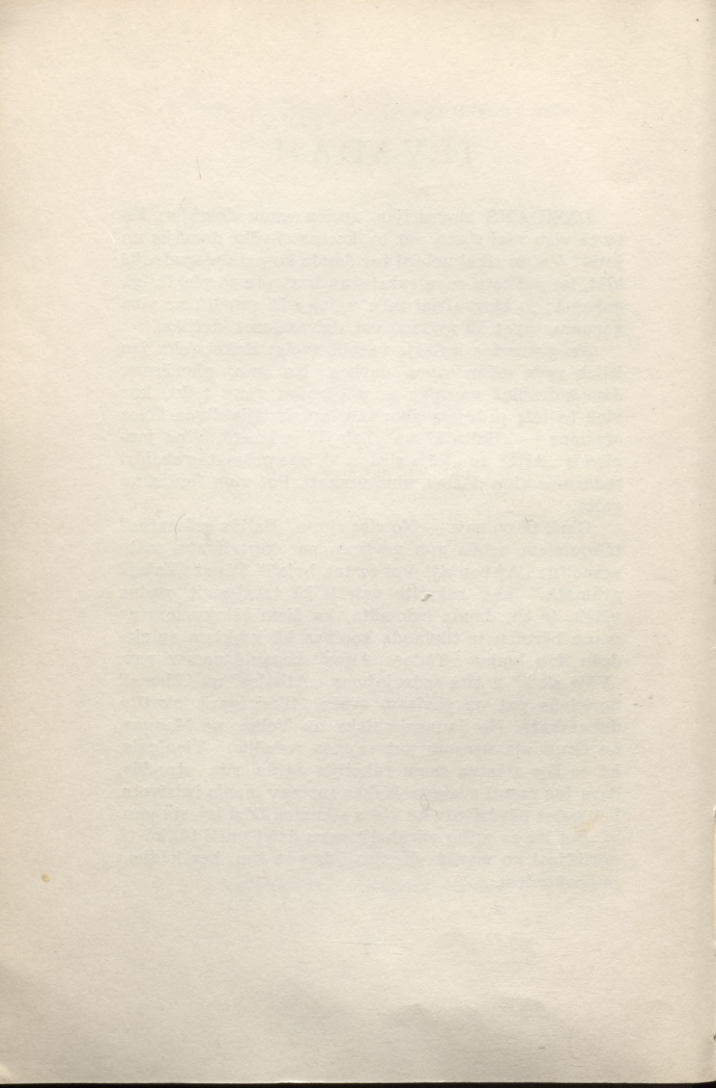
IEVADAM

LASIDAMS biografijas, arvien esmu domājis: Kā tu tā visu vari zināt, pat to, ko tas cilvēks domājis un jutis? Vai tu tikai nebūsi tur daudz ko pats piegudrojis klāt, lai puškotu savu rakstu un izstieptu to pieklājīgā gaļumā; jo biografijai taču vajag būt samērā ar vīra gaļumu, tāpat kā zārkam vai, dzīvam esot, drēbēm.

Šīs grāmatas lasītājs varbūt sacīs: Rakstnieks jau izliek savu mūžu savos darbos. Ko gan, piemēram, Jaunsudrabiņš var par savu bērnību vairs teikt, kur viņš to līdz pēdējam sīkumam aprakstījis divos lielos sējumos — „Baltajā” un „Zaļajā” grāmatā. Viņa jaunība ir „Aijā” un „Vēja ziedos.” Visās grāmatās skaidri redzamas viņa domas, viņa uzskati. Pat viņa figūra un gaita.

Glūži tā nu nav. — No visa simta „Baltās grāmatas” tēlojumiem nebūs gan neviena, par kuŗu mana māte nesacītu: „Aj ben aj! Voi ta toa beja?” Tāpat „Zaļajā grāmatā,” kas rakstīta vairāk kā trīsdesmit gadus vēlāk, ir tik daudz izdomāta, ka šiem tēlojumiem ar manu bērnību ir tik daudz kopības kā kreklam ar ziedošu linu lauku. Tādas „Aijas” pasaulē nemaz nav. „Vēja ziedi” ir tīrs sadzejojums. „Atbalss” un „Ziema” norisinās pat uz pavisam sveša, tikai garā skatīta dabasskata. Ne Jaunsaimnieka un Velna, ne Mangas, ne Grunduļa neesmu pat sapņos redzējis. Vienīgais, ka es šos stāstus esmu rakstījis agrās rīta stundās, dara tos rasoti svaigus. Nekas tur nav manis izdzīvots, bet radot pārdzīvots un visos sīkumos līdz pat izjūst gan.

Bet nu es gribu aprakstīt savu dzīvi glūži tā, kā tā noritējusi no mazām dienām līdz pat šim, bez kādiem puškojumiem.

Senci^v

MANA šaurākā dzimtene ir Sēlija, Augšzemgalē. Esmu cēlies no diviem pagastiem — Saukas un Neretas. Mana māte bij neretiete, tēvs — saucietis.

Mans tēva tēvs, Jānis Jaunsudrabiņš, varbūt arī Jaunsudrabs, ir bijis Galvānu māju saimnieks. Toreiz Galvāni piederējuši pie atsevišķa Dzērves pagastiņa, kuŗš vēlāk pievienots Saukai. Mana tēva māte bijusi Saukas Rimšāna meita. Pie Galvāna viņa aizgājusi kā pie atraitņa. Piedzīvojis ar otro sievu dēlu un trīs meitas, Galvāns nomiris. Laikam viņam būs bijuši māju mantinieki no pirmās sievas; jo mana tēva māte ar visiem bērniem pēc vīra nāves pārgājusi atpakaļ uz Rimšāniem pie sava tēva. Te viņa uzaudzinajusī un izprecinājusī savas abas vecākās meitas, bet jaunākā nomirusī piepešā nāvē Ieķingrāva Āžos. Mans tēvs, arī Jānis, ir bijis tikko divdesmit gadus vecs, kad Neretas Krastiņos, kādās godībās, iepazīnies ar Ievu Saknīti un drīz pēc tam viņu apprecējis. Tā bij mana māte.

Būtu pieminams, ka no tēva puses mūsu dzimta no sen laikiem ir vīriešu nabaga. Jaunsudrabiņu vārds arvien pārgājis no paaudzes uz paaudzi tikai vienā eksemplārā, tā ka tagad visā Latvijā un pasaulē, man

šķiet, es vienīgais no vīriešiem nesu šo vārdu. Un, tā kā man nav vīriešu kārtas pēcnācēju, tad es būšu pēdīgais. Kad apdomā, — nav jau nekāda nelaime: šis vārds ir pārāk garš un svešām tautām gandrīz neizrunājams.

Savu tēva māti, jeb kā mēs viņu parasti saucām — Jurānu vecomāti — es atceros vienīgi svētdienas drēbēs, jo es viņu redzēju, tikai ciemos aizbraucis, vai kad viņa kādreiz pie mums atbrauca. Viņa bija neliela, sausa, apsarkušām acīm, un pīpēja pīpi, ko Saukā vecas sievas darija nereti. Mani ieraudzīdama viņa aizvien apraudājās, vai nu aiz žēlabām par savu mirušo dēlu, vai arī aiz prieka, ka es palicis viņai kā piemiņa.

Jurānu vecāmāte nomira lielā vecumā, tuvu pie simts gadiem. Tā kā es atrados tai laikā tālu un viņas nāve pie radiem atstāja mazu iespaidu, kā jau sen apnikuša cilvēka aiziešana, tad man par to nemaz netika ziņots. Bet man ilgi stāvēja maza piemiņa no viņas — vienkāršs skrama šķīvis ar sarkanu puķi vidū. Līdz reiz mana sieva to bij ielikusi plītiņā, lai paturētu man siltu ēdienu, un tur tas bija pāršķīries uz divi daļām.

Vispār par tēva radiem maņ ir uzglabājušās vislabākās atmiņas. Viņi nebija bagāti, arī ne pārāk sirsnīgi, bet ļoti patiesīgi ļaudis. Vēlāk, kad tēvs jau bija nomiris un mēs ar māti bijām pārnākuši uz Neretu dzīvot, arvien reizi gadā mēs ceļojām uz Sauku. Vispirms pie manas tēva mātes uz Jurānu Jānsētu, kur viņa dzīvoja pie savas jaunākās māsas, Jurānu saimnieces. Tā bija neredzēti resna sieviete, vismaz man tā likās. Nu tāda kā Lates māte „Baltajā grāmatā.” Aizvien mēs ciemojāmies dienas divas, jo vajadzēja apsērst arī Vietnieku sētu un dažreiz arī Pavārus Zalvas muižā. Pavāriene bija mana tēva māsa. Pa reizei mēs pa ceļam iegriezāmies arī Rimšānos un Brīdāgos. Te man ļoti patika lielais Saukas ezers, kur uz paša krasta stāvēja Brī-

dāgu rija. — Nevienas godības tēva rados netika nosvētītas, uz kuŗām mēs ar māti nebūtu tikuši aicināti. Visās minētajās sētās bija daudz bērnu, un man, vienam pašam augušam, patika pabūt viņu pulkā. Laiks pagāja tik ātri, ka mēs nekad netikām līdz naidam. Tā mani tēva radi, nevien lielie un vecie, bet arī mana auguma, palikuši visskaistākā piemiņā.

Mans mātes tēvs ir bijis kalpa dēls un arī pats nodzīvoja mūžu kā kalps. Viņam bija divas māsas un viens brālis. Jau jaunībā brālis bij aizgājis uz Rīgu, kur brauca ormaņos. Viena māsa bija Lielo Damasānu saimniece, bet otra — veca zaldāta sieva, ko esmu apmēram uzzīmējis „Baltajā” zem virsraksta „Toļķis.”

Tā vecaistēvs, kā viņa māsas bija liela auguma spēcīgi cilvēki. Vectēvs teicās, muižā darbos iedams, uzreiz izstrēbis pus spaņa putras. Vēders tad uz brīdi pārkāries bikšu jozmenim pāri, bet drīz vien izlīdzinājies. Viņš varējis sudmalās nest pa trepēm pieci pūri kviešu, un arī lauku darbos neviens viņam neticis līdzī. Jo, — kā viņš pats teica — „man bija jēga (spēks) un arī maņa (izveicība).” Šī maņa viņam bija ne vien tiešajos darbos. Viņš prata arī visādus amatus: taisīja koka traukus, darba rīkus, jūma jumtus, — ar vārdu sakot, nebij saimniecībā tāda darba, ko viņš nebūtu pratis.

Kad es savu mātes tēvu sāku aizredzēt, viņš jau bija briesmīgi vecs, varbūt ap sešdesmit gadu. Viņš strādāja kā kalps Riekstiņos. Viņam bija gluds vaigs, dzeltenī mati, gan drusku tumšāki nekā man. Es viņu vedināju šad tad skrieties. Viņš pielaidās, lai viņu noskrienu; bet, kad es sāku lielīties, tad parādīja savas īstās kājas, un es netiku ne tuvu. Tikai labā roka viņam jau toreiz drebēja, kad karotī cēla pie mutes. Vēlāk viņš iemanījās ar kreiso roku ēst. Ar laiku spēki pamazām raucās. Jau viņam bij pāri astoņdesmit, kad

es, ciemos aizbraucis, apvaicājos, kā nu iet, un dabūju atbildi:

„Citādi būtu labi, bet tās jēgas vairs nav.”

Tomēr zināma daļa jēgas viņam palika vēl pāri deviņdesmitam gadam. Vēl savā nāves rītā viņš bij cēlies no gultas, lai ietu sevis pēc. Aiztaustījies pa tumsu līdz durvīm, nospiedis kliņķi un, durvīm veļoties, pakritis. Ielikts gultā, viņš pēc pusstundas nomiris.

Manas mātes māte bija Neretas Spigu Liepas meita. — Tajos laikos starp saimniekiem un kalpiem nav bijis lielas izšķirības, tāpēc nav brīnums, ka mazā straujā Līze pieķērās diženajam Miķelim, kurš pie viņas tēva kalpoja. Tēvs arī nevarēja meitām novēlēt nekādas redzamas daļas, jo bērnu bija daudz — divi dēli un desmit meitu. Jāsaka tomēr, ka mana vecāmāte bij palikusi vienīgā kā kalpa sieva. Neraugoties uz to, viņa visu mūžu nesa galvu augstu. Krogā vai pie baznīcas, vai uz kapiem, viņu vienmēr redzēja saimnieču pulkā, un saimnieces no viņas nevairījās, jo viņa bija tīrīga un prātīga sieva, apveltīta labām runas dāvanām. Vīra mātes māsa mirdama bij viņai atstājusi pūšamos vārdus. Bez tam viņa prata bērnus saņemt. Viņa zināja katras zālītes dziedinošās spējas. Klētī viņai bij gar sienām un uz kraškas milzums saišķīšu daždažādu puķu ar visām saknēm. Viņai bija pulks pudeļu ar dažādiem novārījumiem. Dažās mirka mušmires, citās vēdzeles aknas, kas skaitījās par vislabākām acu zālēm. Sakarā ar to mana vecāmāte bija izslavēta kā liela ārste. Šī slava bija iespiedusies ārpagastos un pat Leišos. Pie viņas griezās ar rozi saslimuši, tādi, kam delamā, nogrūzts kakls, vai kam sāpēja zobi no sabīšanās. Viņa pūta sāli, ūdeni, krējuma, un viņas vārdi pa lielākai daļai līdzēja.

Visi Spigu slakas ļaudis bija maza auguma, bet drukni un veselīgi, ilga mūža dzīvotāji. Vienīgi vecāsmātes brālis, saimnieks, bij nomiris jauns no kaujama

vepra koduma. — Arī mana vecāmāte bija stipra un nāvīga uz darbu. Pie rudzu pļaušanas viņa gāja ar savu baru līdz visiem vīriešiem. Un, kad mēs pa dienvidiem aizgājām uz Biču pļavām govij zāļu pazagt, tad viņa stiepa mājā nastu, ko es toreiz ne pavalstīt nespēju. Vecāmāte bija sīko lopu kāvēja un pie reizes nodūra arī cūku. Neskatoties uz to, viņai tomēr bij tik žēlīga sirds, ka papriekš kaujamo lopu aizvien apraudāja. Arī pret cilvēku likteņiem viņa bij jūtīga. Būdama liela runātniece, viņa, kaut kur sastapusies ar kādu sievu, varēja tai līdzī izraudāties viņas bēdās. Viņas uzruna bij labi pazīstamām sievietēm — „kaķīt”, tālākām — „mīļā”. Šie vārdi, bieži teikumus ar tiem pušķojot, bij kļuvuši gan par paradumu, nāca tomēr no sirds.

Vienīgā slimība, kas manu mātes māti visu laiku vajāja, bij roku sāpēšana. Dažreiz viņa naktīs lauzīja rokas un vaidēja aiz negantām sāpēm. Viņa rīvēja locītavas ar kamparu, bet tas maz ko līdzēja. Muskuļi bij pārstaipīti smagos darbos. Ap septiņdesmit gadiem viņas sevišķi gaišās acis kļuva miglainas, un pēc pāris gadiem viņa nekā vairs neredzēja. Es toreiz dzīvoju jau Rīgā un laidu vēstuli, lai brauc šurp, — varbūt var taisīt operāciju. Operācija izdevās, un ar pavairojamās brilles palīdzību varēja drusku redzēt līdz pat mūža beigām. Viņa nomira trešā dienā pēc vīra. Abi tika aprakti Ķīšku kapos, vienā dienā, vienā dobē.

Mūza sākums

MANA māte astoņu gadu vecumā aizdota Spigu Krajauckam. Tur viņa nokalpojusi līdz meitas gadiem, par ko algā saņēmusi dažus drēbes gabalus un vecu pūra lādi, plakanu vāku.

Kad māte Krastiņos iepazinusies ar manu tēvu Jāni Jaunsudrabiņu, viņai bijuši pilni divdesmit pieci gadi. Apprecējušies viņi dzīvi uzsākuši kā kalpi Krodziņos. No Krodziņiem pēc gada aizgājuši uz Krastiem. Tur piedzimusi un nomirusi mana māsa Anna, kuŗas man visu mūžu ir bijis žēl. Kad es nācis pasaulē, viņi pa otram lāgam dzīvojuši Krodziņos. Māte tika teikusi, ka nekad nebijis redzēts tik daudz zvaigžņu pie debess, kā tanī naktī no 12. uz 13. augustu 1877. gadā, kad es radies. Un, līdz ko es ieraudājies, laktā nodziedājies gailis. — Šo poēziju es nepievedu savā labā; es ar to gribu tikai atzīmēt savas mātes attiecības pret dabu.

Mani audzināt, sevišķi pirmajā laikā, maniem vecākiem ir nācies ārkārtīgi grūti. Tā kā viņu govus agri aiztrūkusi un mātei nav bijis zīdala, tad viņa gājusi ar krūzi uz Audzēm pēc piena, bet vairāk reižu pat uz Damasāniem, verstes astoņas, pie savas mātes.

Ziemas atrdēgos, tik tālu ceļu brienot, izmirkušas pastalas un zeķes līdz pat ceļiem un tā salušanas kājas, ka bijis jāraud. Atnesto pienu viņa turējusi klēti sasalušu, lai nesaskābst, un katrai reizei atcirtusi pa gabaliņam un atsildījusi.

„Ak,” māte teica, kad vaicāju par to mūža daļu, ko pats neapjēdzu, — „tu esi vairāk ar ūdeni un rupju maizi uzaudzis.”

Kad es kādreiz vaicāju, kāds bija mans tēvs, ko es tik tikko atceros baltā kreklā uz gultas malas sēdošu vienā gleznā un otrā — zārkā gulošu, tad māte drusku par viņu pastāstīja. Viņš bijis vidēja auguma, apķērīgs un mīlējis jokus dzīt. Aizvien viņš žēlojies, ka būtu varējis no viņa kaut kas iznākt, ja tēvs nebūtu nomiris, ja būtu dabūjis skolu. Bet tagad, būdams miesās ne visai stiprs, viņš grūtos darbos sabojājis veselību. Jurānos dzīvodams, mežā, ziemā strādājot, sasvīdis bij iedzēris ledainu ūdeni un dabūjis stipru kāsu. Mēslus vesdams, vasarā atkal sakarsis, bij dabūjis atsalt un nolikts gultā. Pēc Jāņiem viņš nomiris. Ar manu māti viņi sadzīvojuši, kā viņa teica, pussesta gadiņa. Mani viņš atstāja divi gadus un desmit mēnešus vecu.

Šai laikā jau es sāku aptvert pasauli un skaidri atceros, kur stāvēja tēva gulta, atceros zārku istabas vidā, braucienu uz kapiem un kapu priedes ar daudziem krustiem starp tām. Es arī atceros, ka nemaz neapzināju lielā zaudējuma un nemaz neraudāju. Es stāvēju gultā, vecaimātei aiz muguras, un skatījos uz daudzajiem svešiniekiem, kuņi staigāja ap zārku.

Sakarā ar tēva nāvi māte tika teikusi, ka Jurānu istaba visu laiku, kamēr mēs tur dzīvojuši, nakšu klusumā ņaukšējusi un sprakstējusi, aizvien no dibenējā kakta uz durvīm. Šī jau teikusi, ka kādam būšot jāiziet uz visiem laikiem.

Mans tēvs ir apglabāts Galvānu kapos. Ne manai mātei, ne man nebij vaļas nodoties sentimentālai kapa kopšanai. Mēs dzīvojām diezgan tālu, Neretā. Kad es, uzaudzis, gribēju reiz redzēt to vietu, kur atdusas mans tēvs, kaps bij ieslēcis. Brīdāgu Janks, kuŗš atcerējās vietu, nevarēja tomēr skaidri parādīt. Mēs pacilājām dažus smilgās iegāzušos krustus, tie sadrupa. Varbūt kāds no tiem bija mana tēva krusts, bet kuŗš?

Pēc tēva nāves māte nav gribējusi palikt svešos ļaudīs. Viņas vecāki un brālis toreiz dzīvojuši Neretas Riekstiņos. Ziemā ap Lūdzamo dienu mūs aizveda uz turieni. Mūsu grabažu bijis četri vezumi, bet es atceros tikai vienu vienīgo, uz kuŗa pašā virsū gulēja mani ratiņi ar riteņiem uz augšu.

Agrā bērība

RIEKSTIŅI ir „Baltās grāmatas” mūsmājas. Te norisinājās viss manas apzinīgās bērības posms. Vieta un apkārtnē līdz beidzamam nabadzīga un vienkārša. Līdzieni lauki melniem saspregājušiem māla kalniņiem. Apkārt meži, celmi, purvi un purviņi. Tikai tālais Ormaņu kalns, ko no mūsu sētsvida varēja redzēt, varbūt modināja manī sajēgu par tālēm. Citādi es biju ieslēgts šaurā lokā. Bet bērna acīs jau viss ir citāds. Lauku ežmaļi man bij kā lieli krasti, kuņos grūti uzrāpties. Mūsu birztiņas, kuņās lauzām baravikas, likās prāvi meži, kuņos kļuva baigi pusdienas klusumā. Vecās trābas, dārza malas, celiņi, lauki un pļavas, — cik bagāta bij katra vasaras diena, vienam kaut kur sēdot un darbojoties savā nodabā.

Vairāk bērnu Riekstiņos nebija kā tikai saimnieku Jancis, kuņš bij par mani gadus sešus vecāks. Viņš gāja ķesteru skolā. Mēs tikāmies tikai pa svētdienām, un suņdienās dabūjām kopā padzīvoties kādu mēnesi. Mēs satikām labi. Vasarā es bieži biju saimnieku klētī un ziemā viņu kambarītī. No Janča es iemācījos lasīt grāmatu. Piecus gadus vecs es varēju jau tekoši lasīt un kopā rakstīt. Tai pašā laikā pārnāca no Krieviem

mans mātes brālis Miks un atnesa man mazu krievu grāmatiņu. Tajā Jancis man ierādīja krievu burtus. Vēlāk, kad sāku skolā iet, tas man noderēja. Jancis mācījās arī vāciski, bet man jau par tik augstām lietām nebija ko domāt. Vācu grāmatā es nemaz neskatījos.

Kad Jancis bija skolā, es paliku pilnīgs vientulis. Lielajiem ar mani nebij vaļas ņemties. Es skraidīju vienam otram līdz viņu gaitās kā kumeļš. Apnika pie vectēva, kuŗš laukā ara, es piesitos krusttēvam, kuŗš papuvē šķipelēja grāvjus, vēl pārgāju pie Jurka, kuŗš zirgu dārzam sētu laboja. Pa reizei es arī paliku pie sieviešiem un mocīju viņus ar dažādiem jautājumiem, gluži kā to visi bērni mēdz darīt. Pa reizei es aizklīdu arī uz ganiem, gan uz mūsu pašu, gan uz skolas, vai Ķīķeŗu. Gani pieņēma mani īsa laika pēc, pierunāja palikt ilgāk, nekā drīkstēju, un par to man dažu labu reizi nācās no mātes saņemt pērienu. Vasaras beigās es ar mazu skārda stopiņu staigāju, ogas lasīdams. Es izstaigāju Sesku purviņu, Ķišku celmus, Ķīķeŗu atlasas. Saimniece brīnījās, kā man neesot bailes, — mani varot āpšas noriet. Tām patiesi atlasēs bij alas, bet es nebiju neviena zvēra redzējis un nezināju, cik tie briesmīgi. Es gāju arī sēnēs. Pa reizei es arī, kur nolīdis, strādāju. Bieži manas rotaļu mājas bija paklētē, dažreiz lejā zem vītoliem, citreiz māla bedrē, ganību galā, kur mēģināju taisīt zirdziņus un pīles, kādi bija saimnieku Jancim atvesti no turgus. — Ziemā es biju kā ieslēgts istabā. Bija brīži, kad man vajadzēja vienam palikt iekšā, kad vakaros visi izgāja apkopt lopus. Dienām neatlaidās mūsu istabas logi. Mēs dzīvojām puskrēslā, un, vienu palikušu, tādās reizēs mani pārņēma savādas sajūtas. Es atceros, ka lielie, ienākuši, mani daudzreiz atrada raudošu.

„Ko tu suslā? Vai kas kaiš?” māte prasīja.

Es nekā neatbildēju.

Šis un tas no manām bērna sajūtām un piedzīvojumiem redzams „Baltajā grāmatā.” Patiesi tur daudzi piedzīvojumi sakarā ar saimnieku Jāni. Patiesi arī stāsti par dažādiem uzspiestiem darbiem, kas man laupīja brīvu kustību un tāpēc bija grūti panesami. Patiess ir gadījums „Pļavā”, kur man pārbrauc ar ori pāri. Šis gadījums man vēlākā dzīvē ir bijis par lielu apmierinājumu. Aizvien, kad esmu atradies nāves briesmās, esmu sev teicis: Ja tev būtu lemts tā mirt, tu būtu toreiz nomiris zem ores riteņiem. Jo vajadzēja tikai mazliet augstāk vai zemāk, un tavi kauli būtu nošņirkstējuši.

Saimnieks un saimniece pret mani bija labi. Arī, kad Janča mājā nebij, es bieži ielīdu kambarītī, sevišķi ziemā. Man tur patika. Pie sienas pulkstenis sarkanām rozēm virs stundu plates. Maza silta krāsnīte, un baltas sienas. Dažreiz saimniece ko darīja un nepacēla uz mani ne acu. Bet dažreiz viņa pavilka vecā galda šūplādi un izcēla šķīvīti mīksti attaisīta biezpiena.

„Iekod, Jānīt,” viņa teica un padeva man gabaliņu maizes.

Tas bija gardums! — Tikai par šādām mielošanām es saviem ļaudīm nedrīkstēju minēt ne vārda.

„Tu lien kā suns, lai tev ko iesviež mutē,” vecāmāte mani kaunināja.

„Es jau neprasu,” es aizbildinājos.

Patiesībā tomēr tā bij gan, ka daudzkreiz gāju kambarītī ar nodomu, — sak’ varbūt man atkal ko iedos. Mana mute bija stipri izsalkusi kāda gardāka kumosa. Jo ko tad mēs ēdām? — Ar grūstiem taukiem vārītu putru, ceptus kartupeļus bez kāda aizleja, melnu iejavnīcu, rudzu miltu kličeņus, kuņģus es tikko spēju sakožlāt un norīt, tik cieti un sēnalaini tie bija. Tika jau ēdieni mainīti, bet tie visi tomēr bij ar taukiem vai kaņepju pienu. Kad pavasarī vecāmāte atnesa no

stallīša pirmo slauktuvi piena, — man kā saule uzlēca. Nu mēs strēbām baltu putru!

Mūsu saimnieks bija kalējs un mani labprāt pieņēma. Smēde bija vieta, kur es pavadīju lielu daļu sava laika. Man patika plēšu spēks. Cik stipri tās pūta, tā ka ogleš gaisā lēca. Kad pie pirmajiem sitieniem dzirksteļu piešķīda pilna smēde, es arvien uzmetu kupri, kaut gan zināju, ka šīs dzirksteles nekā liela nedara. Es stāvēju kaktā un ar lielu bijību noraudzījos, kā no dzelzs gabala pamazām izveidojās tādas un atkal citādas lietas. Te es arī mazliet nācu sakarā ar ārpausuli. Dažreiz smēdē gadījās vairāki kalvenieki. Es klusi klausījos viņu valodās, un manā galvā radās brīnišķīgas lietas, jo visu dzirdēto es pārrādīju pēc savas saprašanas. Šai smēdē man arī nācās sastapties ar veco Šukavu, lasītājiem labi pazīstamo kalēju no „Baltās grāmatas.”

Jau pagājuši daudzi gadi, kopš vecais Riekstiņš miris un viņa smēde stāv klusa, ja tā vēl vispār stāv. Viņš mīlēja iedzert, bet citādi bij goda vīrs. Man nav nevienas sliktas atmiņas. Lai viņš un saimniece, kuŗa mani bieži tika pamielojusi, sveicināti šinī stundā, kad šo rakstu.

Kā kumeļu pamazām pieradina pie sakām un vilkšanas, tā man, drusku sajēdzīgākam kļūstot, vajadzēja arvien vairāk zaudēt brīvību. Beidzot mani vaļas brīži saraucās gandrīz jau uz tām pašām stundām, kad lielie atpūtās no saviem dienas darbiem. Jau man vajadzēja palīdzēt ganu dienas atganīt, bij jālasa akmeņi urvelēnas no mūsu dārza, jāspiež kāpas uz kāpostu lapām, jāiet vecaimātei līdz ogās un jāsalasa noteikts mērs. Ziemā bija jātin dziļas, un vakaros jādedz skali, un jāuzmana lai skals kārtīgi degtu. Mēs dzīvojām mātes tēva maizē, mums pašiem nekā nebij, un tāpēc man bija daudz kungu. Es tiku norautīts uz visām pusēm un jutos laimīgs, kaut kur nolīdis; bet tiklīdz

parādījos, jau manis gaidīja vairāki darbi. Man pat vajadzēja žagarus cirst. Cimdiem rokā, lielās koka tupelēs iekāpis, es ņemos ap piesnigušo žagaru grēdu, un, tikai kad labs klēpis bija sacirsts, varēju iet istabā.

Galvenais ziemas darbs tomēr bija grāmatas lasīšana. Stundas divas trīs man vajadzēja dēdēt, okstu piespiedušam pie mātes krēsla. Māte vērpa un tikai pa reizei pameta acis grāmatā, lai redzētu vai es lasu pareizi. Es turēju skangaliņu pie vārda, kuŗu patlaban izrunāju, jo citādi, krēslam nemitīgi kustoties, pagaisa ne vien vārdi, bet pat rindas. Es lasīju diezgan labi, tomēr gadījās, ka aizķērās kāds vārds, un tad tas teikums bija jāatkārto, kamēr tecēja kā ūdens. Tā es beidzot zināju visu ābeci no galvas. Tad man vecāmāte sāka nest grāmatas no citurienes, visvairāk no Liepiņām un Valašiņām. Tur bija grāmatas ar apzīmējumu „Tautas bibliotēka” un „Īstā tautas bibliotēka,” bet no tautas tur nebija ne vēsts. Viss par svešiem ļaudīm, gan par melniem, gan sarkaniem cilvēkiem. Bij arī stāsti, tulkoti no vācu valodas. Sevišķi man patika grāmata par Hirlandi. Kas tā bija par pasauli, kuŗā es pārcēlos. Tur man bija tik daudz sveša, ka es daudzkārt samainīju dzīvas lietas ar nedzīvām. Es visu lasīto pārdzīvoju. Bieži man melnā istaba pārvērtās par pils zāli, un visa apkārtnē kļuva par mežiem, kalniem, klajumiem, kur skaļi skanēja mednieku taures. Bij grāmatā vietas, kur mēs visi, neizņemot pat vec-tēvu, apraudājamies, piemēram, nodaļā „Kas bija bezvainīgās Hirlandes glābējs.” Izlasījis vienu grāmatu, es vēl ilgi dzīvoju to dzīvi, kuŗā biju iegrimis lasot. Es lietoju grāmatas izteicienus un pat spēlēju kādu laiku zināma cilvēka lomu. Lielu jautrību mums visiem sagādāja joku pilnā grāmata par Brenča un Žvinguļa braukšanu uz dziedāšanas svētkiem. Bet par „Pūces-spiegeli” visi sodījās:

„Nu ka viņš, pagāns, uz māņiem vien!”

Drīz es biju izlasījis visas mums pieejamās grāmatas, dažas pat vairāk lāgiem. Vēl vecāmāte bij uzgājusi mazu krājumu Damasānos, bet starp tām jau lielākā daļa bija lasītas. Man vajadzēja pāriet uz dziesmu grāmatu. Es izlasīju visas dziesmas un lūgšanas. Tad nāca rinda testamentei. To man sākumā negribēja dot. Bet, kad es labi nomazgājos un apsolījos lasot nesmieties, beidzot atļāva. Daudzās vietās es nekā nesapratu. Šo to man lielie paskaidroja, bet daudz ko arī viņi nezināja. Es tomēr lasīdams dabūju kādu sajēgu par Kristus tēlu. Es redzēju, cik viņš labs un cik katrs viņa vārds patiesīgs. Man patika, ka viņš tik mazs jau strīdējās ar veciem mācītājiem. Tikai viņa nāve man palika neizprotama, tāpat kā es nekad nevarēju aptvert Dieva esamības.

Ziemas vakaros mēs sēdējām pie skala gaismas. Visi kaut ko strādāja, bet, kas mācēja, stāstīja pasakas. Vislielākais pasaku meistars bija pušelnieks Jorgīis. Viņam to bija bez gala. Pienāca jau pavasaris, bet viņam gadījās vēl arvien jaunas. Tā bija savāda lieta ar tām pasakām. Kā tas nācās, ka par vienu reizi garu pasaku varēja paturēt galvā? Dažreiz Jorgīis, stāstīt beidzis, teica:

„Nu, Janc, — vai tu tagad to pasaku zināsi?”

„Zināšu.”

„Nu tad izstāsti!”

Un es ņēmu un izstāstīju gandrīz vārds pa vārdam. Turpretim vēlāk, kad gāju skolā, bībeles stāstus vajadzēja pārlasīt vairākas reizes, tad tikai zināju no galvas.

Kad nu Jorgīim nebija labs prāts, spieda mani stāstīt. Man šis amats patika. Es sēdēju uz pārta, tinu rokas kamolā un stāstīju. Žīdi, gulēdami mūsmājās naktis, brīnījās par manām pasakām. Viņiem tās patika, un viņi mani apdāvināja. Simkis man iedeva

mazu zaļu bļodiņu, un Ickis kakla lakatiņu, bālu grunti melnām skudrītēm.

Mēs vakaros arī devām mīklas un ziņģējām. Pēdējā mākslā man diezkādu spēju nebija, tomēr meldiju noturēt es varēju, un man stipri patika, kad visa istaba sāka skanēt, sevišķi kad vecaistēvs un mana māte rāva vaļā.

Par mani mazu gādāja kā tēvs mans mātes brālis. Viņš bija arī man īsts krusttēvs. Apcirpa matus, uztaisīja pastaiņas un kocenīcas, nopirka šo to, kas bij nepieciešams. Arī vecāmāte mani pabalstīja. Kad es iekāroju nopirkt zīmuli vai lillā zāles tinteī, viņa attaisīja savu veco zaļu pelējumu pilno ādas maciņu un iedeva man trīs vai piecas kapeikas no iepūstās naudas.

Vislielākās mokas savā bērnībā es esmu izcietis pirtī. Vēl es sajutu dažus vārdus un dažas darbības kā šausmīgu mocību, kaut gan visi bez kautrēšanās tā runāja un rīkojās. Es nevarēju pateikt „labdien,” „lūdzu” un „paldies.” Es sarku un bālēju, šos vārdus izrunājot. Es dažreiz mēģināju vienatnē. Tas gāja. Bet, tiklīdz biju pie ļaudīm, — griez kaut vai ar nazi! Tāpat es bez stingras pavēles nevarēju kādam pabučot roku, pat pašu ļaudīm nē. Un tomēr daudzreiz es izvēlējos pēdējo, lai tikai nebūtu nekas jāsaka. Es žigli saķēru roku un piegrūdu degunu. Tad rokas īpašnieks prasīja, ko es gribot, un es pateicu. Saņēmis ko gribējis, es ātri atkal pabučoju roku un biju vaļā. Tomēr arī tas notika ar lielu piespiešanos. Vēl šodien es ne labprāt skūpstu roku. Es to nedaru pat jaunām skaistām kundzēm. Tas varbūt tāpēc, ka esmu audzis bez ārējas laizīšanās. Es neatceros neviena gadījuma, kad māte mani būtu nobučojusi. Mēs iztikām bez tā. Kad es viņai vaļas brīdī pieglaudots, viņa piespieda manu galvu sev cieši pie krūtīm, un mēs klusēdami sēdējām.

Kaut gan es nestāvēju dikā, tomēr nekā noteikta nepadarīju un nevarēju nopelnīt sev maizi. Septiņus gadus es dabūju no Saukas magazīnas dažus pūrus labības, cik jau toreiz deva pagasta nabgiem un bāreņiem; bet, kad šis pabalsts beidzās, vajadzēja sākt iet ganos. Jo sevišķi tas bija jādara tāpēc, ka gribēju iet skolā. Tur bija lieki izdevumi. Vajadzēja grāmatu, rakstāmlietu, vajadzēja ik pusdienā sava gabaliņa gaļas, kamēr mājinieki strēba putru. Es tiku saderēts pie Valašiņām par cūku ganu. Man taču bija jau astoņi gadi.

„Tev ir veselas kājas un rokas, un tu gribi mācīties, — tad nopelni pa vasaru ziemai skolu,” mani ļaudis teica.

Man tur nebij sakāms ne jā, ne nē. Tas jau bija parastais vecums, kad darba zirgam mauc pirmo reizi sakas kaklā.

Gani un skola

JURĢOS es sajutu tik lielas šķiršanās sāpes, ka bija jāraud kā nopērtam. Jo sevišķi grūti man bij tāpēc, ka redzēju arī citus acis slaukam. Mana vecāmāte ar saimnieci bieži bārās, kopā dzīvodamas, un vienīgi nesaticības dēļ jau šī aiziešana bija iznākusi, — nu viņas raudādamas šķīrās, un saimniece piesacīja drīz atnākt ciemos.

Es gāju kā uz kaušanu vedams jērs, un tikai jaunajā vietā, kad mani apņēma pavisam sveši lauki un birzis, es sāku atdarīt acis.

Kādas te bij lielas vecas ābeles! Un pagrabs sūnām apaugušu juntu. Dzirnavu akmens istabas durvju priekšā. Kukņa divām durvīm, — augša par sevi, apakša atkal par sevi, it kā durvis būtu vidū pārzāģētas. Istabai lieli logi. Gaŗš ozola koka galds, balti noberzts, pie kuŗa mēs atbraukuŗi tūlīt ēdām maltīti. Ārā, tepat aiz loga, liela, kupla ieva, kuŗai patlaban plauka lapas un bij aizmetuŗies ziedu ķemuriņi. Es iedraudzējos ar abiem suņiem un paskrēju pa olnīcu, lai redzētu apkārtni. Tur aplokā bij liela dziļa dobe, pilna ūdens, turpat pa labi purvs, grāvji, lauki, egles. Nekas!

Un kas tur otrā pusē?

Tur bija bērzi, — liels mežs, pavisam pie istabas, tikai dārzs starpā. Nedziļi mežā veca pirtiņa. Es apskrēju tai apkārt. No turienes uz riju. Pa celiņu atpakaļ uz mājām. Te atkal ābeles, pilnas ziedu pum-puru, pilnīgi klajā laukā. — Nē, te nevarēja būt slikti.

Un arī nebij slikti. Es Valašiņās nodzīvoju divi gadi. Gana parastās grūtības, protams, bija jānes. Es tomēr rītos varēju līdz brokastam gulēt, un tas nozīmēja daudz. Visgrūtāk man gāja ar lapu kapāšanu. Govju gans savas divas trešās daļas steigšus sakapāja un aizskrēja atkrist dienavidā, bet man ar savu mazo spēku vajadzēja ribināt visu dienas vida laiku, kamēr tiku galā.

Brīvos brīžus es pavadīju vai vienīgi pie skrodeņa Petraviča, kuŗš saimnieku galā šuva. Mēs runājām par visādām lietām, visvairāk par grāmatām, kam draugs viņš bija. Viņš arī ņēma avīzes un cītīgi nodarbojās ar mīklu minēšanu. Gandrīz katrā numurā starp atminētājiem stāvēja arī viņa vārds. Reiz Petravičs man padeva avīzi, teikdams:

„Skaties, kur tu arī esi iekšā!”

Es lasīju. Starp zirdziņu mīklas uzminētājiem bij sacīts: Petroviču Jānis un Jaunsidrabiņu Jānis, Neretā... Karsts man pārskrēja pa kauliem. Es jau biju tikai drusku piepalīdzējis. Bet pēc šīs reizes arī es sāku nopietni minēt mīklas, un var sacīt, ka nebija gandrīz nevienas, ko mēs par abiem nebūtu uzminējuši, kaut arī ne visas reizes skroderis gribēja izdot septiņas kapeikas par pastmarku un sūtīt uzminējumu avīzei uz Jelgavu. Mīklas mūs tā sadraudzēja, ka vēlāk, kad viņš precējās ar saimnieka meitu Māru, ielūdza mani kāzās, kaut gan dzīvoju jau citās mājās.

No Valašiņām es gāju otru ziemu skolā. Es visu sapratu, kas tika mācīts, un jutos skolā svabads un

viegls. Par manām spējām Riekstiņu skolas vecais skolotājs Jurkovskis vēlāk izteicās tā:

„Trīsdesmit gadu laikā, kamēr esmu par skolotāju, man ir bijuši trīs patiesi apdāvināti skolnieki: Šausmānu Brunovskis, Jaunsudrabiņš, Petrovičs.”

Brunovsku, kuŗš bij man liels draugs, piektā gadā nošāva. Petrovičs bij nule pieminētā skrodeŗa dēls, daudz par mums jaunāks. No viņa varbūt būtu izveidojies dzejnieks, jo daži viņa dzejoļi jau tika iespiesti; bet viņu, pavisam jauniņu, vainoja par Neretas mācītāja nošaušanu un notiesāja uz katorgu, liekas, bez vainas.

Valašiņās es sāku apjaust, kas ir sabiedrība. Varbūt tur vainīga bija mana vientulība agrā bērniībā, — tagad es viens vairs nekur nevarēju rimt. Vasarā pa svētdienām es sasvilpos ar Veculvānu zēniem, un, saskrējuši kopā, darījām visdaŗādākos darbus un nedarbus. Ziemā mēs cauras svētdienas palaidām visu triju sētu zēni kopā. Mums tikko atlika laiks paēst. Mēs izgājām visas trīs sētas un apmetāmies tur, kur kuŗu reizi iznāca jautrāka dzīve. Sevišķi labi mums gāja pa Ziemassvētkiem, jo tad arī lielie sāka trakot. Mēs gājām joku spēles, kur vajadzēja bučoties, un, kā par brīnumu, man tagad patika nobučot Veculvānu Dārču, kuŗa bija skaista meitene un labprāt man stiepa pretim savas lūpas.

Skolā es no Valašiņām sagāju tikai vienu ziemu. Otru sāku, bet neizdevās. Man nebija mēteļa. Es apsaldējos. Sāka augoņi augt rokās un kājās. Es paliku mājās un varēju nodoties vairāk lasīšanai. Saimniekam bij daudzi gadagājumi vecu avīzu. Tos es visus izlasīju cauri; man visas ziņas likās jaunas. Tad es norakstīju ziņģes savā grāmatiņā, lai vasarā ganos būtu ko ziņģēt. Šai ziemā es arī uzzīmēju kārtis, ar kuŗām mēs pa reizei spēlējām un kuŗas Petravičs beidzot nopirka, laikam par piecām kapeikām. Visi brīnējās un turēj

mani par lielu skunstnieku, jo kārtis patiešām maz atšķirās no pirktajām, tikai sarkanā krāsa man bij mazliet rožaināka.

Nodzīvojuši divus gadus Valašiņās, mēs atšķirāties no mātes vecākiem, kas aizgāja dzīvot uz Ķīķeru veco istabiņu. Man jau bija vienpadsmitais gads, es varēju sākt pelnīt lielāku algu, iedams par govju ganu. Mēs būtu varbūt palikuši turpat uz vietas, bet Valašiņu ganības bij pārāk grūtas, tāpēc mēs meklējāties citur.

Mēs aizgājām uz Āriņiem, uz mazu jaunu līdumnieku mājeli. Tur bija tikai pāris liellopu un dažas aitas ko ganīt. Darbs bij viegls, tikai celties tagad vajadzēja agrāk. Jaunā saimniece man bij skolas biedrene; tikko pērn pavasarī viņa bija iesvētīta. Arī viņai rītos nāca miegs. Kad es šņākdams, pātagu padusē, gāju uz kūti, viņa nāca no turienes ar pilnu slauktuvi, lūpas uzmetusi, lakatiņu uz acīm. Mēs saskatījāties, pārmijām kādu vārdu, un miegs drusku nogāja. Nebija jau arī tik pārāk agrs, saulīte aizvien jau bija labā gabaliņā. Arī vakaros mēs ilgi nemuldējām, tā ka iznāca nogulēt savas sešas stundas. Vēlāk, Šausmānos, man bija grūtāk.

Tā kā saimnieks un saimniece bij jauni, tad mājas īstie valdītāji bija vecie, paša vecāki. Māte gan jau bija diezgan nevarīga, bet vecais saimnieks gāja vēl kā zvērs.

Par šo veco saimnieku man drusku jāpastāsta, jo viņš to pelna savu daudzo amatu dēļ. Viņam patiesi bija varbūt vēl vairāk nekā deviņi amati un, kā par brīnumu, bez bada galā. Viņš bija ne vien izticis, bet sakrājis tik daudz naudas, ka bij nopircis šīs četru-desmit divas pūrvietas celmu un sagādājis visu vajadzīgo iedzīvi nelielai lauku saimniecībai. Saucējs Pricis, kā parasti saimnieka tēvu sauca, kala krustus un uzņēmās arī kapus aplikt ar velēnām, ko kaut kuņš vis neprata. Viņš bija lopu ārsts, — braucēja zirgiem

rīkles un cirta lipatkas, cūkām izdūra ļaukas, aitām izdzina blaktis no aknām. Tirgos Pricis, pakāpies uz ratiem, izūtrupēja dažādas nelaiķu mantas. Viņš varēja kliegt no rīta līdz vakaram, viņa rīkle to turēja. Un visi viņu labprāt ņēma un maksāja lielāku procentu nekā Žubam, kuŗš arī bija pasācis ūtrupēt; jo Pricis prata pajokot un pievilka ap ūtrupes vietu veselu mežu ļaužu. — Bez tam Pricis bij kaislīgs zvejnieks. Čukulos viņam stāvēja nolikti visādi tīkli un upē pie krastmalas kokiem piesieta laiva. Pie sienas karājās plinte diviem stobriem. Medīt gan viņš vairs negāja, jo bija ar to bradāšanu pa ūdeņiem dabūjis stīvas kājas. Bet kādreiz viņš bija sašāvis tik daudz zaķu, ka dēlam licis uzšūt kažoku tādu, ka varējis gulēt sniega kupenā. Ļaudis runāja, ka Pricis, mājās sēdēdams, zinājis, kur šorīt purvā zaķis apgulies, — aizgājis tikai un paņēmis. Tāpēc viņam bija arī vēl otrs vārds — Zaķu Pricis. Nule Pricis vairāk noņēmas ar celmu laušanu un visādiem mājas iekopšanas darbiem. Pa nojumēm karājās visādi rīki un virves. Daži pusgatavi akmens krusti gulēja istabas galā, bērzos, it kā tur būtu veca kapsēta. Retumis kāds atveda kādu stīvu zirgu, un es dabūju redzēt, kā cērt lipatkas un laiž āderi.

Vasara man te pagāja nemanot. Āriņi bija labi tālu nost no visām citām mājām. Es biju atkal vientulis un nodevos vairāk lasīšanai, ja mātei izdevās kur dabūt kādu grāmatu. Saimniekiem bij tikai kalendārs. Es pinu kurvjus, viju pātagas. Biju vienā kalniņā sācis ķieģeļus mest, jo gribēju mūrēt mazu mājiņu, bet ķieģeļi kalstot saplaisāja, un lopi tos sabradāja. Tā no mūra istabas vajadzēja atteikties. Es sāku būvēt no baļķiem pirksta resnumā. Tīku jau līdz spārēm, te kādā rītā atradu to nodegušu. Bez šaubām, uguns bija tīšām pielikta.

Ar apkārtējiem ganiem es lāgā nevarēju tikties,

jo ganības tā nesakrita. Ar dažiem es pat nesaredzējos. Vienīgā satikšanās iznāca ar Pulpju zēniem, ar kuņiem es jau no skolas biju pazīstams. Dažreiz es pa dienavidu aizskrēju uz viņu mājām. Viņiem bija liels ābeļdārzs un daudz ābolu. Gar dārzu tecēja upe. Upē peldēdāmie, mēs satikāmies ar šausmānu Jurku, arī tas man bija skolas draugs. Mani biedri peldēdāmie runāja, ka man citu gad vajadzētu nākt uz šausmāniem dzīvot, — vo' būtu lieta! Es to liku vērā, pateicu mātei, un nākamā vasarā mēs patiesi bijām jau šausmānos.

Āriņos es pirmo reizi redzēju kā cilvēks mirst. — Saimnieka māte visu rudeni slimoja ar vidu. Te kādā naktī tēvs mūs modināja.

„Celieties,” viņš zemā balsī teica, — „māte aiziet.”

Kad es piegāju pie slimnieces gultas, ap kuņi visi jau stāvēja, mātei rokā bija ielikts degošs skaliņš. Es redzēju, ka viņas krūtis vēl pacēlās, paplētās mute un acis, — tad viss it kā saplaka un palika stāvēt mūžīgā mierā.

Man nebija aizgājējas nemaz žēl, bet es līdz pat bērēm staigāju kā pa pakrēslu. Man nebija vairs prieka. Naktī bija bail vienam ārā iziet. Tikai kad nomirušā bija aizvesta uz kapiem, es pamazām atgriezos vecajā dzīvē.

Drīz pēc bērēm mūs kādā naktī pārbiedēja šausmīgs spoks. Gāja jau uz rīta pusi, kad mēs izdzirdām, ka kāds gar sienu grabinās. Mūsu gulta bij ar galvgali pie paša loga. Mana māte pacēla galvu un iekliedzās:

„Vai Dieviņ!”

Visi trūkās no gultām. Arī es pacēlos sēdus, un mani sāka kratīt drebuļi. Aiz loga varēja redzēt baltā palagā ietinušos cilvēku, un gaŗa, kaila roka bungoja pie rūts, aizvien stiprāk.

„Tas tak nav nekas cits kā dzīvs cilvēks,” saimnieka tēvs teica. Viņš pienāca pie loga un prasīja:

„Kas tur ir?”

„Laid vidā, tētīt, laid vidā,” dreboša balss lūdzās.

Tēvs izgāja un ielaida. — Tā bija vecā Ķiškiene. Viņa bij tā nosalusi, ka drebēja kā apšu lapa un sākumā nemaz nevarēja parunāt, jo zobi klabēja. Viņai bija basas kājas un mugurā tikai kreklis. Viņa tinās cieši savā palagā, kas izstaroja aukstumu. — Kad savādā viešņa bija mazliet atsilusi, viņa griezās pie saimnieka tēva, lai nākot viņai līdzī pie mācītāja. Viņa gribot šķirties no vīra, kuŗš viņu bez gala mokot. Vakar vakarā viņš iedzinis viņai pakausī divu collu naglu un gribējis, lai viņa mierīgi guļot. Bet šī nogaidījusi, kamēr vīrs aizmieg, un izmukusi.

Bija redzams, ka Ķiškiene nav pie pilna prāta. Viņu apmierināja, iestāstīja, ka ar tādām drēbēm nevar mācītājam rādīties, ka jāiet uz māju apgērbties. Kad viņa nebij tā ar mieru, tad tika sagērbta nelaiķes mātes drēbēs, paēdināta kā viešņa, un, kad uzausa diena, — saimnieks aizjūdza zirgu un aizveda slimo uz Ķiškiem.

Tai pašā ziemā dzirdēja ļaudis runājam, ka Ķiškiene pieliekamā kambarī pie vadža pakārusies.

Visi šie gadījumi uz mani atstāja dziļu iespaidu. Es vairākkārt esmu pie tiem atgriezies, gribēdams kaut ko no visa ietērt kādā stāstā vai pat viencēlienā, bet tas man nav izdevies.

Kad aizgājām dzīvot uz šausmāniem, es tūlīt jutos kā mājās. — Saimnieku dēls Jurks ar mani bija vienos gados, un skolā mēs bijām iedraudzējušies. Abi bijām daudz lasījuši, mums bija sava kopīga pasaule, kuŗā citi nemaz nevarēja ieiet. Mums jau bija pat sava sajēga par to, kā rodas stāsti un dzejas, kaut gan mēs

paši vēl nemēģinājām tādas lietas taisīt. Jurkam bija pilna istabas augša vecu avižu un kambarī plaukts ar grāmatām. Viņam bija „Arāja Janča bildes,” „Rota,” „Tiesu Vēstnesis,” kuŗus mēs bieži kopā šķirstījām un pārrunājām. Šai laikā es dabūju lasīt Blaumaņa „Bērtuļa pirkstu” un redzēju Neretas brūzī lugu „Zagļi,” kuŗā man sevišķi patika jocīgais žīds. Man likās, ka bez žīda nemaz joks nevar iznākt. Zemnieks taču nekad nevarēja tādas muļķības taisīt.

Šausmāni bij sevišķi skaistā vietā. Mājas celtas pie upes, nemaz nerēķinoties ar to, ka lauki aizstiepās tepat divas verstes tālu un līdz pļavu viņam galam varēja būt vairāk nekā trīs. Upe nebij strauja. Ūdenī atspīdēja milzīgas viksnas un sikiem elkšņiem apauguši krasti. Otrā pusē Pulpji, ne mazāk skaista sēta. Mums bija veca laiva, spārnaina sile, un man patika ar to braukāt, kad vien atlika kāds brītiņš vaļas. Tā veicināja arī mūsu satikšanos ar Pulpju zēniem. Pa svētdienu dienvidiem mēs pārbraucām uz viņu malu, sasēdām aplokā un spēlējām kārtīm. Dažreiz tas notika arī mūsu pusē. Paspēlējuši kādu brīdi, mēs nosviedām drēbes un kritām upē, izpeldējāmies un spēlējām atkal. Peldēšanos mēs bieži pārspīlējām. Bij dienas, kad to darījām piecas un sešas reizes. Vasaras sākumā, kad es vēl nemācēju peldēt, es reiz tikko nenogāju dibenā. Jurks mani mācīja, gan turēdams pie padusēm, gan likdams gulties uz stiebru kūlīša. Es ķepurojos un ar palīglīdzekļiem jau gāja; bet tiklīdz laidos viens pats, — kā vilktin vilka dibenā. Te nu Jurks bij atradis labu padomu.

„Tev tāpēc neiet, ka tu pļunduro pa seklumu,” viņš teica. „Tu redzēsi, — dziļākā vietā ies kā vaļā.”

Upē bija vieta, ko saucām par dobīti. Tur laikam bija izcelts liels akmens. Vispār ūdens tajā gabalā nebij dziļāks kā līdz jostas vietai. Jurks mani pieveda pie dobītes malas un teica:

„Laidies tikai pa straumi droši pāri. Pēc desmit vilcieniem jau būsi seklumā.”

Es saņēmu dūšu, laidos un biju zem ūdens.

Ausīs man sāka dūkt kā zvani. Acis ieklētās platas. Es redzēju gaišzaļas ūdens zāļu svītras un savādus dzeltenus ripuļus upes dibenā. Tomēr es nepazaudēju apziņu, ka jāvelkas ar rokām uz priekšu, uz priekšu vien. Es rāpoju kā pa miglu, tad kāds saķēra mani aiz cekula un es varēju elpot. Jurks man palīdzēja krastā tikt. Zālē pakritis, es labu brīdi ākstīdamies nogulēju, biju krietni sarijies ūdens. Visu vakara cēlienu man sāpēja galva, un kājas bij kā svina pilnas.

Viens gana jaukums man te bija nācis klāt, kādu agrāk nemaz nepazinu; sestā diena un, protams, arī sestā svētdiena man bija „mājās.” Šīs dienas gan man nebija pavisam brīvas, saimniecei netrūka visādu sīku darbu, tomēr šais dienās es vismaz dabūju līdz brokastam pagulēt.

Ko nozīmē līdz brokastam pagulēt, zinās un sapratīs vienīgi tas, kas pats ganos gājis, sevišķi tajos laikos, kad ar saules lēktu visi gani jau bija ganībās. Vakaros, kamēr paēda vakariņas un nokopās, jau bija liela tumsa. Rītos, līdz ko gaisma svīda, jau skanēja modināšanas vārdi. Gulēšanas laiks vasaras vidū bija nepilnas četras stundas. Es vēl šodien skaidri atceros šos moku pilnos rītus, sevišķi lietainās dienās. Dažreiz es pamodos tikai tad, kad biju kājas jau apāvis. Dažreiz māte, kas te bij pa pusei meitas vietā, pārnākusi no govju slaukšanas, atrada mani uz istabas sliekšņa sabrukušu un saldi aizmigušu, ar pastalu rokā. Otra kāja nezina kā bij apāvusies. Bet bij arī tādas reizes, kad māte mani atrada vēl gultā. Bez žēlastības tad es dabūju krietnu belzienu, un tas nemaz nenāca par sliktu. Es nejutu ne mazāko sāpju. Es tikai manīju, ka miegs nokrita no acīm, un uz rāvienu biju kājās. Tādās reizēs man vairs neatlika laika kājas

apaut, jo govīs jau bija izlaistas olnīcā. Es gāju, plecūs ierāvis, pa kruvešaino olnīcu savam ganāmpulkam pakaļ, jo aukstā rasa darīja kāju apakšas sāpīgas. — Dažreiz miegs uznāca arī ganos. Ganības bij šauras, purvainas, bez neviena krūmiņa, bez žogiem gar labību. Tāpēc par atgulšanos nebija ko domāt, pat ja govīs sagula. Es tāpēc, miegam uznākot, turējos kājās un pilnā kaklā klaigāju. Bet, ja par daudz miegs lieca pie zemes, tad atspiedos rokā un snaudu vai atbalstīju galvu pie tās govīs sāniem, kuŗa parasti pirmā cēlās. Tā es izsargājos no lauku noganišanas, ar ko viegli varēja zaudēt visas vasaras peļņu. Un tomēr, lai cik grūti arī būtu bijis, dienavidu es nekad negulēju. Māte mani bāra:

„Tu, sātāns, varētu ātri sakapāt lapas un kādu brīdi atkrist...”

Nē, es labāk, lapas sakapājis, dauzījos līdz ar citiem zēniem pa upes virsu un pa upi. Miegs man nebija ne prātā. Bet, kad kādreiz apgulos, tad bija tādas pat mokas ar celšanos kā no rīta. — Kāpēc lai es tišu prātu sev būtu uzkrāvis liekas grūtības?

Manas brīvās dienas, kā jau teicu, izmantoja saimniece. Pirmais darbs: vajadzēja sašķīt cūkām lapas. Tad mēs ar Jurku strādājām šo to pa dārzu. Jurks bija ļoti darbīgs un, neraugoties uz saviem divpadsmit gadiem, turēja dārzu vislabākā kārtībā pilnīgi viens pats. Viņš pat bija ierīkojis mazu koku skolu pēc kāda avižu raksta. Pats potēja ābelītes, un viņam auga gandrīz katra. Viņam jau bij gatavi plāni, kur jaunos kokus liks. Visam krasta laukam, līdz pat Vilpatāniem, vajadzēja kļūt par ābeļdārzu, — lai tas pavasaros ir viens vienīgs ziedu mākonis. Viņi ar tēvu par to dažreiz ķīdojās; bet bija skaidri redzams, ka tēvam dēla lielie plāni patika un ka viņš ar laiku piekāpsies, jo bija jaunu laiku cilvēks: lasīja avīzes, sēja zupuru un interesējās par biedrību dibināšanu. Manās vaļas

dienās, gandrīz katru dienu, kad tikai laiks nebija par saltu, mēs ar Jurku gājām zvejot. Mūsu stumjamos dukuros gan vairāk tikai vēži ielipoja, tomēr ko iekost arvien dabūjām. Dažreiz mēs arī makšķerējām.

Vasaras vidū, kad nāca ķiršu ogas gatavas, tad mēs dzīvojām kā pa kāzām. Ķiršu mums bija pilnas visas dārzu malas, pat uz upes krasta bija daži jauni koki, pilnīgi savā vaļā. Brūnas, saulē spīdošas ogas. Un es tās drīkstēju plūkt un ēst, jo mēs jau ar Jurku bijām tie dārznieki. Vēlāk nāca āboli. To man aizvien bija puskuļītes līdzī ganos. Vārdu sakot, man te bija labi.

Uz rudeni, kad atplāva pļavas, es pusdienā vairs nedzinu mājās. Meitieši ar nešņām atnāca uz pļavām un izslauca govīs. Es klejoju ar savu ganāmpulku kā nomads. Mēs norunājām ar citiem ganiem, ka neturēsīm nekādu robežu, bet ganīsim pa visu lielo klajumu gar sūnakļa malu. Un tā mēs arī darījām. Tikai uzmanījām, lai lopi kopā nesajūk un nebadās. Mēs dziedājām, pinām kurvjus un salmu cepures, grauzījām šo to no koka, medījām čūskas, vienīgi lai būtu ko darīt. Meitenes turējās par sevi. Bet dažreiz mēs sasēdām arī visi kopā un pārrunājām, kāda kuņam saimniece. Mēs atvāzām savas cibiņas un rādījām, cik kam sviesta ielikts. Dažam bija tikai bieziens. Tādu saimnieci mēs nolamājām par maitu un devām ganam padomu, lai guldina govīs. Gans nebija visnieka vīrs. Dažai labai saimniecei savu sīkstumu nācās samaksāt ar to, ka govīs pašā vasaras vidū sāka aiztrūkt. Vecās saimnieces to labi zināja un teica:

„Lai kam, bet ganiņam nevajag piena želot.”

Visnepatīkamākās ganos bija lietuss dienas. Man bija briesmīgi bail pērkona, sevišķi tā vienam pašam klajā laukā. Dažreiz palika tik tumšs kā naktī, un tikai zibšņi apgaismoja manu lopu muguras. Es biju lasijis, ka nedrīkst tērauda lietas pie sevis turēt bargā laikā.

Tepat Pontāgos taču bija iesperts linu sukās. Es nosviedu nazi kaut kur pazīmīgā vietā un stāvēju mazliet drošāk. Veci ļaudis teica, ka arī suņi pievelkot zibeni. Es dzinu Medoru nost, bet tas kā par spīti līda man starp kājām. Pie katra spēriena viņš iesmilkstējās. Viņam bija varbūt vēl vairāk bail nekā man. Katru acumirkli es biju gatavs nozust no pasaules, un man caur smadzenēm skrēja neparastā ātrumā viss bijušais, un bija tik daudz kā žēl, ko biju nodomājis darīt. Es daudzreiz no visas sirds lūdzu Dievu, pilnīgi saviem vārdiem, dodams viņam lielus solījumus, lai tikai atstāj mani dzīvu. — Tad kādā dienā, nākot šausmīgam pērkona negaisam, man piepeši ienāca prātā, ka nav ko būties.

„Ja tev būtu lemts nedabīgā nāvē mirt,” es sev teicu, „tad tu būtu miris toreiz, zem ores riteņa.”

Negaiss bija klāt. Šķīda ugunis, un pa gaisu brauca dārdieni; bet es tīri svabadi staigāju pa lauka malu. — No tās reizes es vairs nebīstos no nejaušas nāves.

Vasaras lietus pa reizei taisni atveldzēja. Bet šausmīgi bij vairāk dienu ilgie rudenā lieti. No kājām līdz pat cepurei visas drēbes man bij caur un cauri slapjas. Virsū man bij vecs mātes mēteļuks, bez apkakles, cauriem elkoņiem un lieliem caurumiem kabatu vietās, ar vārdu sakot — kankars. Man bij arī vecs lietussargs, pa pusei sakritis. To es izplētu, nostādīju ar tievgali pret vēju un apakšu vēl aizbāzelēju ar zāli vai ar rugājiem. Nu es puszvilus kaut cik varēju glābties. Lai lejas galu kapāja lietus, galva tomēr bij zem jumta un vējš neskrēja gar kaklu. Zobi man tomēr klabēja. Visi locekļi bij sastinguši. Bet, kad es jau būtu mazliet sasilis, govīs, galvas pret lietu piešķiebušas, gāja projām. Vajadzēja atstāt aizvēju un skriet priekšā. — Māte mani mācīja, lai nestāvat uz vietas, lai skrienot un dauzoties, tad būšot siltuma diezgan. Es tā dariju, kad vairs nevarēju izturēt. Es skrēju pa

upes krastu, augšā un lejā. Bet cik tad ilgi lai tā skrien? Es sasvīdu un kūpēju kā sabraukts zirgs. Pēc dažām minūtēm jau man pārskrēja atkal pirmie drebuļi, un ne par ilgu zobi klabēja, un es drebēju no jauna.

Drēbes rudenos pa nakti neizkalta, jo plīts mūris bija tikko remdens. No rīta es uzcēlos silts un lokans; bet mani uzreiz apņēma atkal smagās, mitrās drēbes, un, jau istabā būdams, es atdzisu. Nu jūs mani labi sapratīsiet, ja teikšu, ka es vēl tagad ļoti priecājos par katru saules dienu vēlā rudenī. Liels tāpēc bija prieks, kad pienāca piecpadsmitais oktobris, kad mēs ar Jurku, aplikuši baltus kakla lakatiņus, gājām uz skolu.

Skolu es jau biju apmeklējis trīs ziemas. Visu to laiku es biju vakaros uz mājām gājis. Nu es paliku uz naktsguļu. Kaut gan te skola bija tuvāk nekā no Valašiņām, tad tomēr tā bij grūtāk sasniedzama upes dēļ. Bij dienas un pat nedēļas, kad nevarēja pāri tikt ne pa ledu, ne ar laivu, ne brišus. Māte bij aprēķinājusi, ka gaļas man pietiks, jo bez tām divdesmit piecām mārciņām, ko es dabūju no saimnieka, viņai barojās vēl pusgada vepruks. Zināms, es nedrīkstēju ēst pilnu vēderu. Māte, jau cibiņā liekot, sadalīja gaļu piecpadsmit gabaliņos, un es katrā ēdamreizē apēdu vienu. Iztikt tomēr varēja, jo maizes man bij vesels kukulis.

Skolā es tagad pa pusei slinkoju, jo nebija ko mācīties. Nu jau man bij pilni divpadsmit gadi, un es gāju mācībās kopā ar lielajiem zēniem. Miesas spēkiem mēroties man nepatika, jo nebiju nekāds stipriņnieks. Man vienkārši nepatika tā, bez kāda iemesla pūlēties. Visi man bij labi biedri, kādēļ lai es kādu censtos nogāzt gar zemi un apkaunot? Kad kādreiz kāds aizdeva dusmas, es tādām vienkārši sadevu pa kupri, bet tā jau bij pavisam cita lieta.

Tā ka es labi mācījos un nebiju nekāds padauža, skolotājs mani iecēla par klases uzraugu. Nekad es

neesmu bijis godkārīgs un valdīt kārs, tāpēc augstais amats man nemaz nepatika, bet manu atteikšanos skolotājs nepieņēma, un man vajadzēja valdīt. — Savā valdīšanas laikā es būšu bijis pārāk demokratisks un mīksts, jo vai citādi būtu mani apakšnieki iedrošinājušies pret mani sacelties? Nu tas bija noticis.

Kādā dienā skolotājs lika man atslēgt grāmatu lādīti. Viņš to pārmeklēja, tad pārmeklēja man visas kabatas. Izņemot šņukdrāniņu, tur nekā nebija. Es stāvēju no brīnumiem apstulbis visas klases priekšā un neiedrošinājos bilst ne vārda. Arī visi biedri un biedrenes bij uztraukti un izbrīnējušies. Bet, kad skolotājs tūlīt pēc tam aizgāja uz meiteņu pusi un tāpat pārmeklēja Annu Brangali, es apjēdzu, kas par lietu.

— Pie klases sienas stāvēja pielīmēts skolnieku saraksts. Liste bija ar stāvu stripu nodalīta divās daļās, — vienā pusē zēnu vārdi, otrā meiteņu. Lielie zēni tika stāstījuši, ka vienmēr skolā bijis tā: tie zēni un meitas, kuŗu vārdi rakstīti uz vienas līnijas, turējušies kā pāris. Mēs skatījāmies, jokojām un novērojām katrs savu „brūti”. Dažs no savas tūlīt atsacījās, bet daži domāja, ka vajadzētu vismaz pamēģināt rakstīt kādu vēstulīti. Tas esot brīnum jauki. Pēc tam es par citiem nelikos ne zinis, bet pats savai likteņa lemtajai sāku rakstīt tās vissiltākās vēstules, kādas vien pratu sacerēt. — Var teikt, ka Anna man ne sevišķi patika. Viņai bija pārāk gaŗa seja, kuprains deguns, kas nebūt nesaskanēja ar neretiešu skaistuma ideālu. Bet viņa diezgan labi mācījās, un viņai bija gaŗi, zeltaini mati, bizes pāri jostas vietai. — Mana pirmā vēstule nesa tikai parastās simts labas dienas un to, ka man iet labi, bet nezīnu, kā iet viņai. Otrā vēstulē jau rakstīju, ka mīlu viņu, tikai nezīnu, vai viņa mani mīl. Lai atbild tikai vienu vārdiņu — jā vai nē. Un, kad saņēmu uz burtnīcā izplēstas lapas ar zīmuli neveikli uzvilktu Jā, biju ārkārtīgi laimīgs. Nu mēs sarakstījāmies

gandrīz ik dienas, jo sarunāties taču nebij iespējams. Un, ja arī pagadījās kaut kur vienatnē sastapties, man vienkārši bij kauns pateikt kādu mīļu vārdu. Vislielākais, ko es iedrošnājos, bij viņai kādreiz padot roku, kā sveicienam, vai drusku ilgāk acīs paskatīties, ja viņa savas nenovērsa. Man nebij ne prātā nācis spiegot, ko citi zēni ar savām brūtēm dara, un savu noslēpumu nebiju izpaudis nevienam cilvēkam, kā vienīgi Jurkam, kurš tādā pat kārtā sāka sarakstīties ar Bergu Annīņu, tāpēc mani šī piepešā izmeklēšana pavisam apstulboja.

Skolotājs, toreiz nekā neatradis, apmierinājās, kaut gan viņa izturēšanās pret mani bija kļuvusi manāmi citādāka.

Dažas dienas vēlāk es aiz skolas klētīm redzēju kaut ko riebīgu. Divi no pavasarī iesvētāmiem zēniem bija saķēruši mūsu Jurku pie elkoņiem, un trešais pārmeklēja viņa kabatas. Mans biedrs nemēģināja pretoties. Viņš stāvēja, kā nemaņā smaidīdams, un ļāva visam notikt. Tad zēni priecīgi iekliedzās. — Viņi bija atraduši mazu salocītu vēstulīti Annai, ko Jurks torīt bija rakstījis.

Pēc ticības mācības stundas skolotājs nolasīja visas klases priekšā Jurka vēstuli. Pēc tam viņš nolasīja manas Annas vēstuli, adresētu man. Tā bija nākusi skolotāja rokās jau labi sen atpakaļ. Tātad te bij darīšana ar organizētu spiegu bandu, kurā atbalstīja meitas, greizsirdības dzītas. — Mūsu sods aprobežojās ar to, ka tika tikai nolasītas vēstules un mani atstādināja no klases uzrauga amata. Pēdējais man bija ļoti pa prātam, un tas, ka manā vietā nāca viens no tiem, kas aiz klētīm bija uzbrukuši Jurkam, lika man vairāk ierauties sevī un sākt biedrus šķirot cilvēkos un necilvēkos. Es arī apņēmos: ja turpmāk mīlēšu kādu meiteni un rakstīšu viņai, tad gan nevienam neteikšu, pat vislabākajam draugam ne.

Pēc šī gadījuma es sāku savu mīlestību pārbaudīt un atradu, ka varu bez Annas itin labi dzīvot. Te taču bija tik daudz daudz skaistāku meiču. Es varēju izvēlēties no visām, ne ņemt to, kas nejauši nostādīta ar mani uz vienas līnijas skolnieku sarakstā. Un patiesi, — citā pavasarī, kad es aizgāju dzīvot uz Liepiņām, mēs saskatījāmies un sasmaidījāmies ar Liepiņu Minnu.

Liepiņu Minnu es patiešām biju iemīlējis. Tas darīja man vieglāku šķiršanos no Šausmāniem, jo Jurgos man arvien bij grūti atstāt ierasto vietu. Man arvien likās, ka es šajās ierastajās mājās kaut ko atstāju aiz sevis, kā man tur, jaunajā sētā, pietrūks. Un tā arī bij. Nekad vairs bijušais neatgriežas, un, ja kas atgriežas, tad ne vairs tik skaistā veidā.

Liepiņās man gana gaitas bija daudz vieglākas. Es nezinu, vai to darīja Minnas tuvums, vai arī tas, ka man jau nāca piecpadsmitais gads, bet es vairs rītos celšanos tik smagi nejutu. Es biju it kā patstāvīgāks kļuvis. Es vairs neprasīju saimniecei, kur šodien ganīt, es pats sadalīju laukus, ganības un pļavas, es zināju, kur kuŗu cēlienu lopus labāk laist. Te man nedēļā bij divi dienas mājās, jo abi kalpi bija sievieti. Šīs dienas man vajadzēja iet darbā. Es aru, ecēju, pļāvu sienu un vēlāk labību. Dažreiz mani pielika arī pie meitiešu darbiem, es ravēju, kasu sienu, ārdīju mēslus. Šajos darbos man gandrīz vienmēr iznāca būt kopā ar Minnu. Mēs piepalīdzējām viens otram. Kaut gan es dažreiz biju vai slims aiz mīlestības pret šo meiteni, es tomēr neiedrošinājos viņai nekā teikt; jo

viņa bija divi gadi vecāka par mani un kalpoja jau par meitu.

Šis mājas, kā lasītājs var vērot, ir fons, uz kuŗa zīmēta „Aija.” Arī pašai Aijai varētu būt zināma līdzība ar Minnu. Starpība tikai tā, ka Aija atstāj Jāni, bet šeit Jānis Minnu.

Tā kā man Riekstiņu skolā nebija vairs ko mācīties, tad mans krusttēvs, kuŗš ar saviem vecākiem tagad dzīvoja Ģēģeru istabīnā un turēja zirgu, ieteica man apmeklēt krievu skolu. Viņš bija dzirdējis, ka Kviču Janks iešot uz Poņemuni, un viņi ar Kvici bija aprunājušies, ka viens varētu mūs abus uz skolu aizvest un otrs atvest. Skolas nauda bija pieci sudraba rubļi gadā. Trīs es biju nopelnījis ar kurvišu pīšanu, un seši rubļi man bija algas. Es to gan spēju.

Rudenī, kad gani bija beigti, mēs ar Kviču Janku, kuŗš jau bija pieaudzis cilvēks, sēdējām Poņemunes skolā kā divi lieli putni mazu leitīšu un leitietīšu vidū. — Mūsu dzīve te nebija bagāta. Mēs dzīvojām mazā istabīnā pie vecā Kuduķa, kam vairāk piederīgo nebija kā tikai tikpat sirma vecīte kā viņš. Ziemā, kad stipri sala, istabā dzīvoja arī mazs, panīcis veprītis. Tas rukšēja un berzēja sānus gar galda staklēm, kad mēs ēdām.

Kuduķis bija vecs Nikolaja zaldāts un mēdza lielīties ar savu godīgumu. Tāds viņš patiesi arī bija. Kad mans krusttēvs pavasarī, kad es, šo skoliņu nobeidzis, braucu uz visiem laikiem projām, gribēja viņam iedot pusrubli tā kā dzeņamnaudas, viņš nebija piedabūjams to ņemt, un krusttēvs naudu atstāja uz mājiņas sliekšņa.

„Nē, nē,” — Kuduķis pa pusei latviski teica, ar galvu pamezdams uz manu pusi, „viņš nav bagātāks par mani. Mums visiem kopā bija īsāks laiks.”

Visu šo ziemu es biju tā kā sadalīts. Mana māte gan dzīvoja Liepiņās, arī Minna te bija, bet es, visu nedēļu nosēdējis skolā, tālu Leišos, dažreiz palaidu svētdienu Ģēģeros pie krusttēva. Tur es sapazinots ar Ģēģeru saimnieka dēlu, kuŗš gāja Ķesteru skolā, un vēlāk mēs kļuvām lieli draugi. Bet mana karstā mīlestība uz mazo Minnu aizvien vairāk atdzisa.

Pavasari mani iesvētīja.

Mēs gājām no mācītāja muižas uz baznīcu pa divi kā saķēdēti, pa priekšu meitas, tad puīši. Mēs gājām ar Šausmānu Jurku, jo bijām vienāda auguma. Es biju dievticīgs un izbaudīju iesvētīšanas svinīgumu tādā mērā, ka visu gaiši atcros vēl šodien.

Kaut gan es tagad biju iesvētīts un bija tā kā kauns vairs ganos iet, māte tomēr mani bij vēl sadērējusi turpat Liepiņās, — lai vairāk sabriestu kauli, kā viņa teica.

Saimniece mani vairs lāgā neieredzēja. Es viņai biju par slinku. Es neskrēju diezgan žigli, kad tiku saukts vai kur sūtīts. Viņai arī nepatika, ka es lasīju grāmatas. Tomēr galvenais iemesls laikam bija tas, ka viņa noģida, ka Minna bij ar mani. Minna bija viņai māsīca, un viņai šķita, ka to vajadzētu apprecēt kādam saimniekam. Vēlāk tas tā arī pa daļai notika. Bet šai otrā vasarā mēs vēl šo to uzlabojām un sasildījām, kas bija atdzisis, ziemu gandrīz šķirti dzīvojot. Mēs pat nosolījāmies, ka, tiklīdz saderēšu par puisi, mēs precēsimies. Tomēr iznāca citādi, un man jāsāk pilnīgi jauna stāstīšana.

Gatavošanās uz lielāku skolu

ES biju izgājis savas septiņas vasaras ganos, biju apmeklējis piecas ziemas tepat Riekstiņu skolu, biju nobeidzis krievu skolu Poņemunē, — nu es biju dzīvei diezgan sagatavots. Mēs ar māti deramdienā aizgājām uz Oruļkrogu meklēt saimnieka. Es izriezu krūtis, lai izskatītos dūšīgāks, runāju zemākā balsī un visādi mēģināju izlikties vīrišķīgāks, lai par savu ādu vairāk dabūtu. Manai mātei bija zināmi visi kalpu diputāti. Ar mums sāka runāt Stapānu Jāns, un mēs tur saderējām. Es dabūju vidēju precēta kalpa algu, jo māte apņēmas atdientēt tās četrdesmit vasaras dienas, kaut gan stipri slimoja ar galvu.

Bet nu bij tā: Krusttēvs reiz bij sācis runāties ar skolotāju. Skolotājs bij apvaicājies, ko es domājos iesākt. Dabūjis zināt, ka es saderējis par kalpu, teicis, ka vajadzētu padomāt, vai nevarētu tikt kādā augstākā skolā. Esot taču tādas, kur varot uz kroņa rēķina mācīties un vēlāk atkalpot. — To zināt dabūjis, es nevarēju visu nakti gulēt, un otrā rītā mēs abi ar krusttēvu gājām uz skolu aprunāties tuvāk. Tas bija skaists gājijens. Spīdēja gaiša februāra saule, un

neliels vējš vilka sauso sniegu pa zemes virsu kā migliņu.

Mūsu gājienam bij panākumi. Mēs pārrunājām. Bija visādas skolas. Tomēr tā vispieejamākā mums šķita Vecsātu zemkopības skola. Tur bija mācījušies vairāki neretieši un, iznākuši par krietniem muižkungiem, pelnīja Krievijā lielu naudu. Skolas nauda bija tikai simtu rubļu gadā, un, ja es labi uzvedos un mācījos, varēju dabūt stipendiju. Vienīgais ļaunums, ka nebiju mācījies vāciski. Un tur mācības valoda bij vācu. Jau pie iestāšanās prasīja lasīt atstāstīšanu un nevainojamu domrakstu.

„Vai tu varētu gada laikā tikt tik tālu?” skolo-tājs prasīja.

Es bez apdomāšanās teicu jā un ar nākošo pirm-dienu sāku iet atkal skolā. Par skolu man nebij jāmaksā, bet man vajadzēja palīdzēt skolotājam tikt galā ar vairākām nodaļām, sevišķi krievu valodā. Man pašam jau cits nekas vairāk nebij jāmacās kā tas vāciskais un vēl drusku reķināšana ar daļām, līdz ar treju skaitļu rēķiniem, ko pie iestāšanās Vecsātos prasīja.

Kaut gan man vajadzēja nopietni mācīties, tomēr acis vērsās arī uz lielākajām meitām. Jau pirmajā dienā es biju ievērojis vienu, kuŗa man neizgāja no prāta ne dienu ne nakti. Ar nepasakāmu baudu es vēros šai meitenē, kuŗa neapzināja sava skaistuma un cēluma un izturējās pret visiem zēniem vienādi. Es pa pusei jutos kā skolotājs, un mana mīlestība pirmajā pavasarī varēja izteikties tikai uzslavā par labu mācīšanos, vai šā tā piepalīdzot skolas darbos. Visu vasaru es mocījos ilgās pēc viņas, un, kad rudenī atkal bijām kopā, man likās, ka pie pirmās tikšanās viņa piesarka un sevišķi mīļi manī paskatījās. Es nenocie-tos un otrā dienā biju jau skaidrībā, ka viņa pieņem manu mīlestību. Es rakstīju vēstules, bet piekodināju,

lai izlasījusi tūlīt iemet ugunī vai saplēš sīkās druskās. Tā mūs neviens nepieķēra, kaut gan visā drīzumā izplatījās bauma, ka Sudrabiņš ar Sproģīti esot pāri-nieki. Skolotājs, kuŗa ausīs droši vien tas arī bija nācis, neteica man ne vārda, bet madāma reiz šķelmīgi noprasīja:

„Vai tad tev tā Sproģīte tik dikti patīk?”

„Jā,” es atteicu.

„Viņa tev būs par prastu. Vai tad tu domā viņu precēt?”

„Jā.”

Un pēc astoņiem gaŗiem gadiem es viņu apprecēju.

Vasarā es biju aizgājis uz teātri, ko tagad spēlēja Stanānu pilī. Stanāni piederēja Skruzišu Mikum. Viņš bij studējis architektūru un uzcēlis sev jaunu ērtu māju. Viss otrais stāvs bij iekārtots sabiedriskām vajadzībām. Noskatījies izrādē, es iedomājos, ka vajadzētu mēģināt uzrakstīt lugu. Tā pa pusei kā joka pēc uzrakstīju joku piecos cēlienos „Meža zagļu prieki un bēdas.” Centrālā figūra te, protams, tāpat kā Blaumanim, man iznāca žīds Ābrāms, kuŗš kā peļņas kārs dzinējs tiek saķerts līdz ar mediniekiem un taisa lielas jautrības. Lugu mēs samācījāmies un pa Ziemassvētkiem Kīķeŗu jaunajā istabā nospēlējām. Uz izrādi bij ielūgts arī mans skolotājs. Pie viņa nejauši atbraucis bij Pilkalnes skolotājs Skušķis. Var domāt, kā sirds man drebēja. Skušķis tomēr bija nodevis tādu atsauksmi, ka lugu vajadzētu dot nodrukāt. Manuskripts man glabājās labu laiku kā mīļa, kaut nevērtīga piemiņa.

Vecsātos es ietiku, lai gan bij uz astoņpadsmit

brīvām vietām ieradušies trīsdesmit septiņi aspiranti. — Nu jau es gatavojos kā putns uz aizlidošanu. Man kļuva skumji. Bija reizē prieks un kaut kā nepasakāmi žēl. Šai laikā es sāku rakstīt dzejoļus. Man bija pazīstami daži pantmēri, un es, pie pirkstiem balsienus skaitīdams, vēru rindu pie rindas. Galvenām kārtām tās bija dziesmas par šķiršanos. — Es aizeju, bet kaut kas no manis paliek šeit, un kaut kas no tevis, dzimtene, nāk man līdz. Mēs esam vienoti nesaraujamām saitēm, jo manas mīļās acu mirdzums mani pavada... Visi šā laika dzejoļi, kā arī daudzi vēlākie, ir pazuduši. Liela nelaime nav, — pašam tomēr kādreiz gribētos ieskatīties senās izjūtās.

Aprīļa sākumā man vajadzēja būt jau Vecsātos. Grūti nācās šķirties no dzimtenes skolas. Skolotājs noturēja mazu izvadīšanas lūgšanu un novēlēja man laimes. Es sniedzu roku tuvākiem biedriem un biedrenēm. Visi drūzmējās ap mani, dažs gribēja vēl ko pateikt. Viņai roku sniegdams, es ieliku sauējā mazu vēstulīti, kurai vajadzēja manu sirdi viņai nodot. Mēs nevarējām savas jūtas klaji rādīt, un tomēr varbūt visi maniņa, ka mūsu rokas it kā salipa, un tikai ar lielām pūlēm mēs tās atsvabinājām.

Vecsātos

V ECSATI bij vienīgā lauksaimniecības skola Baltijas guberņās. Viņas dibinātājs Sokolovics bij licis statūtos ievest paragrafu, pēc kuŗa skolā drīkstēja uzņemt tikai luterticīgus kurzemniekus un, ja atlika vietas, vienīgi tad vidzemniekus un igauņus. Manā laikā bij viens vienīgs igauņis, bet vidzemnieku varbūt puse no visiem skolniekiem; jo pie iestāšanās tomēr lielāko vērību piegriezta zināšanām. Liela daļa skolnieku bij vācieši. Toreiz jau neviens zemkopību nemācījās, lai iegūtās zināšanas izlietotu pie savas zemes un savā sētā. Skolu apmeklēja pa lielākai daļai tādi jaunekļi, kuŗiem vajadzēja atstāt tēva mājas, vai arī palaidņi pilsētnieki, kas no visām skolām izsviesti. Te viņi bij pa daļai kā labošanas iestādē, stingrā uzraudzībā, tīrā gaisā, pie vienkāršas barības. Vairākumā tie bij tīkami, omulīgi biedri un ne no dumjajiem. Turpretim visneciešamākie bija taisni „godīgie”, visādi kungu audzēkņi, baronu sulaiņi vai muižu skrīverīši, kuŗus viņu lielkungi un lielmātes bij iedomājušies pacelt muižkungu godā. Tiem bij tik ielocītas muguras un viņi tik veikli prata pielīst direktoram un skolotā-

jiem, ka daudz kas iegriezās viņiem par labu, kas būtu pienācies kādam citam.

Skolnieku skaits Vecsātos nedrīkstēja pārsniegt četrdesmit četrus vīrus. Skolniekam vajadzēja būt vismaz septiņpadsmit gadu vecam, fiziski tiktāl attīstītam, ka varētu strādāt visus lauku darbus; jo četri simti pūrvietu lielā muiža bij pašiem vien jāapstrādā. Vienīgie algas cilvēki bij pāris amatnieku, staļmeisters un kādas četras meitas, vecas un neglītas, kuņas darbojās pa virtuvi, apkopa istabas un slauca govīs. Cilvēku pietika, lai nelielo muižu kārtīgi apstrādātu, bet jāņem vērā tas, ka šis spēks pa lielai daļai bija negatavs. Pilsētnieki, sulainīši, kungu dēļiņi lēkāja kā siseņi ap lielajiem Vāczemes divjūgu arkliem. Viņu darbs kaut kur sāka derēt tikai uz rudens pusi. Bez tam cilvēkus divdesmit pastāvīgi saistīja sēta: staļļi, klētis, moderniecība. Viskarstākā darba laikā arī nekad netrūka slimnieku. Bieži tie bij veikli simulanti, kas smējās sauajā par to biedru muļķību, kuņi neprata izlāpīties. Tā atlikušajiem pagāja pavasaris un vasara vienā darbā. Tikai vēlā rudenī, kad visi lauki jau bij nokopti, mēs tikām pie teorijas.

Kaut gan viss gāja vācu valodā, es tomēr, cauru vasaru buldurodams, biju jau tiktāl iedzīvojis šīs valodas garā, ka varēju mācībām tīri labi sekot. Tomēr jāsaka, ka teorētiskās stundas bij vēl smagākas nekā vasaras darbi laukā. Tā bija mocība, un mazāk apdāvināti skolnieki dzīvoja kā mūžīgā miglā. Nekad viņiem daudz kas nekļuva skaidrs. Verēja no acīm noredzēt viņu stulbumu. Dažkārt visiem spēkiem viņi ķērās vienā vietā, otrā, bet visur slīdēja. Viņi klupa un netika līdz šim vispārēju un speciālu zināšanu ātrvilcienam. Praktiskie darbi arī ziemā vilkās no 9 rītā līdz 3 pēcpusdienā. Vismožākā bij rīta stunda no 7 līdz 8. Vakaros, no 4 līdz 9, pa dienu izsalušam, jau uzmācās miegs. Bet visgrūtākais bij laiks no

pusdeviņiem līdz vienpadsmitiem, kad vajadzēja sagatavot rakstu darbus, tikt ar rēķinumiem galā un iemācīties visu, kas uzdots. Mazāk enerģiskiem puisiem šīs stundas bija briesmīgas. Tad mums bieži vajadzēja citam citu modināt, iegrūžot ar elkoni sānos, lai neieļaižas pārāk dziļā miegā.

Direktors Trejs, vecs smagnējs kungs, no skolniekiem prasīja, lai tie labāk prastu tos priekšmetus, kurus viņš mācīja. Tie patiesībā arī bija galvenie mūsu turpmākam darba laukam, — augkopība, lopkopība, piensaimniecība, ķīmija, pamatmācības lopu ārstniecībā, grāmatvedībā. Šie priekšmeti dažādi sazarojās, un mums pietika ko strādāt.

Mani visvairāk interesēja ķīmija. Formulas, kas daudziem kollēgām nemaz negribēja galvā palikt, man nedarīja nekādu raižu, jo es gaiši stādījos priekšā šīs brīnumu pasaules procesus un labi pārzināju elementu īpašības. Skolas bibliotēkā, kas bija šauri arodnieciska, nebija tādas grāmatas par ķīmiju, kas būtu palikusi manis nelasīta. Šai priekšmetā es jutos tik svabads, ka savu obligāto referātu (*Die Bedeutung des Wassers in der Landwirtschaft*) sarakstīju tā, ka direktors nevarēja izdibināt, no kā es viņu norakstījis.

Vairāk vērības mēs vēl piegriezām ģeometrijai un fizikai, turpretim vispārējos priekšmetus ņēmām ļoti pavirši. Pirmais izsaukts es nekad nezināju ko atbildēt, bet, ja kāds jau bija atbildējis, es pēc viņa izstāstīju tikpat labi, vai nu pareizi vai nepareizi.

Lasīt ārpus arodnieciskās literatūras mēs varējām tikai kontrabandas ceļā. Šīs tas no latviešu rakstniecības mums stāvēja iekašāts dzīvojamās mājas bēniņos, smilšu uzbērumā, un Veidenbauma dzejas rokrakstā bij aizbāztas augstu aiz spāres. Šīs bibliotēkas zināja tikai trīs četri dalībnieki; pārējie skolnieki neizlietoja pat legālās „Latviešu Avīzes,” kuŗas toreiz jau bij nākušas Veismaņa (Pavasaru Jāņa) rokās.

Vecsātos skolniekus slikti ēdināja. Runāja, ka arī Irlavas skolotāju seminārā esot vāja pārtika; bet semināristiem jau nebij fiziski jāstrādā. Dikā viņi varēja savus kaulus panest, bet mums tiešām gāja grūti. Es no mazu dienu biju radis sliktu ēst un noriju katru porciju bez lielas atšķirības, tomēr norītās barības bija par maz. Tā nevarēja apmierināt briestošo organismu un atjaunot grūtos darbos patērētos spēkus. Bez tam gadījās ēdieni, pie kuriem es, augšzemnieks, pieradu tikai ar laiku. Galvenām kārtām es nevarēju iedraudzēties ar skābu putru. Arī vājpiens, ko mēs dzērām pie maizes brokastīs vārītu un launagā aukstu, man no sākuma vemas grieza. Lielajās ēdienu reizēs dažreiz bij uz vīra pus silķes, kādreiz šķīvis plānas zupas ar gaļas šķēlīti vai tauku putra ar taukumaizi piedevām. Dažreiz mēs dabūjām arī sviestu redzēt, bet tas nebij mūsu pašu moderniecības. Tas bija Tukumā pirkt, ar stipru vecuma piegāzi. — Gandrīz visi dabūja ko no mājām, bet, kam arī mājā lieka aizdara nebij, tas klusi kurnēja un sajozās arvien ciešāk. Pie reizes bads tomēr varēja sākt smiet savus karātavu smieklus. Tā ilgi visiem Vecsātu audzēkņiem stāvēja prātā kāda slavēna silķu deputācija. — Direktors agrā rītā bija nokāpis pa sava nama trepēm un ieraudzījis pāri apaļajam zāļu laukumam gaŗu rindu tievu mietiņu. Tie stāvējuši taisnā rindā kā zaldāti, un katram galā bijusi uzmaukta silķe. Direktors piegājis un izņēmis barvedei no mutes kārtīgu sūdzības rakstu vācu valodā, kas latviski skanējis:

„Augsti godājamais direktora kungs!

Mēs, četrdesmit četras nabaga sapuvušas silķes, nākam pie Jums ar padevīgu lūgumu likt mūs aprakt vai ielaist cūku mucā, jo skolnieki mūs neēd.”

Silķes patiešām smirdējušas ne savu smaku, un direktoram nekas cits neatlācis, kā izpildīt viņu vēlēšanos.

Sakarā ar badu mums bij liela kāre uz ogām un āboliem. — Mēs bijām dārzu kopuši, pavasarī daudz tur strādājuši, vietām mēslus ar rokām drupinājuši; bet tagad, kad augļi nāca gatavi, visi vārti aizvērās, priekšā aizkārās atslēgas. Tas mūs uztrauca, bet ko mēs varējām darīt?

Augļu baudišanas prieki mums tomēr nebij pilnīgi liegti. Pa dienasvidiem un vakaros iznāca dārznieks ar augļu kurvjiem uz elkoņiem un pārdeva. Kam bija nauda, tie pirka un ēda, kam naudas nebija, rija gaisu un perināja plānus, kā tikt pie pašu koptajiem āboliem bez naudas. Un mēs ierīkojāmies tā: viens stāvēja pagalmā atnostāk un, kad nāca pa abu skolas ēku starpu dārznieks, deva zīmi. Divi vai trīs braši zēni skrēja kā vējš, un, kad dārznieks patlaban griezās ap stūri, lai ietu uz savu tirgošanās vietu, puīši iebrazās iekliegdamies viņam krūtīs tā, ka visi sakrita čupā un āboli ripoja uz visām pusēm. Vainīgie, protams, palīdzēja salasīt, tikai kurvjos ābolu gan palika daudz mazāk nekā priekš tam.

Tumšās naktīs mēs gājām arī dārzā. Jau dienā mēs lauka pusē dabūjām vajā pāris latu, kuŗas naktī klusām varēja mazliet pašķiebt un ielīst. Gadījās, ka, skolniekiem ķiršu kokā sēdot, pa apakšu gaŗām aizsoļoja dārznieks. Direktors dažreiz atvēra savu logu, lampas gaisma krita dārzā, un ķiršu plūcējam sastinga vaigi. Neviena tomēr netapa noķerts.

Tie bija tikai sikumi; bet kādreiz vai nu mūsējie jeb pavisam sveši bija rīkojušies plašāk. Jo kādā rītā direktors uz instrukciju ieradās ar plinti plecos. Pēc darbu izdalīšanas, ko arvien nolasīja inspektors, viņš vairākkārt izpūta dvašu caur kuplajām ūsām un tad īsos, bet izmeklētos vārdos ziņoja:

„Diese Nacht ist ein Baum völlig beraubt seines Obstes.” Viņš pamāja dārzniekam un iedeva plinti. „Schiessen sie die Banditen tot!”

No tās reizes nekā vairs nedzirdēja par zādzībām dārzā; kaut gan apbrūņoto dārznieku, kuŗš, blakus minot, bija liels līdzējs un slikts biedrs, visādi kaitināja un zoboja.

No visa sacītā varētu dabūt tādu iespaidu, it kā Vecsātos būtu valdījusi vienīgi tumša darbdiena. Vakaros mēs tomēr bieži sametāties mājas priekšā uz plašajām trepēm vai skolnieku parkā, Rojas krastā, un dziedājām. Daudzas mūsu dziesmas bija obligātoriskas un vienīgi vācu valodā. Tikai zirgus piegulā jādami, mēs, latvieši, lauka galā iedrošinājāties uzvilkt „Man bij zīle audzējam’.”

Mūsu direktors bij Vācijā studējis un skolā ievēdīs kaut ko no vācu buršu gara, kas viņam varēja atgādināt paša studiju laiku un korporāciju. Tā mēs pirmajā vasarā, apmēram līdz Vasarassvētkiem, nebijām nekas. Tad nāca fukšu dzīres. Mums bij uz rungām jājāj pakaļ greznam, ākstīgam fuksmajoram, skolnieku parkā jātukšo muca alus ar visiem „šmollis” un „Fiducit!” Tad jāstājas uz apgāzta arkla lemeša un jārunā vai jādzied. Visu beidzot mūs nokristīja, ne jau ar ūdeni, bet ar alu, pavisam dullos vārdos. Man šī māžošanās nepatika; bet, kad iereibu, delverēju līdz ar visiem un reizēm kļuvi pat par viduspunktu. Pēc šīm dzīrēm jaunie bija fukši. Viņi jau drīkstēja valkāt baltām auklām cepures ar apaļu sudraba pogu pierē, kuŗā bij iegravēti dažādi zemkopības rīki un labības kūlis. Direktors, kā arī otrgadnieki, kuŗi tika dēvēti par agronomiem, fukšus sauca par Tu, turpretim fuksis agronomu drīkstēja uzrunāt vienīgi ar Jūs.

Otri, daudz lielāki un plašāki svētki bija rudeni. Tie bija tālu izdaudzinātie Vecsātu pļaujas svētki, uz kuŗiem tika ielūgtas arī apkārtnes jaunavas. Tad

spēlēja teātri, aizvien trīs ludziņas: vācu, krievu un latviešu valodā. Pēc tam tika dejots līdz otram rītam. Šajos svētkos daža laba sirds iesila tā, ka viens otrs biedrs staigāja visai sentimentāli noskaņots, kamēr jūsma izgailēja; jo mēs nedrīkstējām ne soli spert pāri muižas robežai.

Pāriet muižas robežas bij stingri aizliegts, piedraudot pirmo reizi ar karceri uz divdesmit četrām stundām, otru — uz trim dienām, bet trešu — ar izslēgšanu no skolas. Gadījās tomēr biedri, kas riskēja. Viņus nepievilka vis skaistas meitas, bet gan netālais Sātu krogs, kur dažreiz mūsējie sastapās ar Irlavas semināristiem, kuŗi tāpat neatļautā kārtā bija iera-dušies. „Bībeles tārpi” — tā paklusām tika melsts — ar „mēslu vabolēm” nereti plūkušies tā, ka mati vien putejuši.

Kaut gan man nekur nebij māju, mani tomēr mocīja ilgas pēc dzimtenes. Šīs ilgas, kam pamatā bij karsta mīlestība pret iecerēto meiteni, mani turēja savrup no visiem biedriem. Svētdienas rītos es jau agri biju augšā un sēdēju kaut kur Rojas vai Abavas malā saulītē un raudzīju uzrakstīt, ko darbdienās biju izjutis un domājis. Es apdziedāju puķes, skaistus vasaras rītus, cīrulīti pelēkos arumos, dzimteni, līgavu, sevi. Es arī rakstīju (Veidenbauma ietekmē) par dzīves netaisnību un uztaisīju dažas asas satīras par Vecsātiem. Dzejoļus es nevienam nerādīju, kaut gan bija daži ļoti tuvi biedri, pat draugi. Man bija kauns, jo skaidri zināju, ka tie bij tikai mēģinājumi, par kuŗiem varēja pavīpsnāt; bet par satīrām man varēja atraut stipendiju vai pat izslēgt no skolas, ja tās nonāktu līdz direktora ausīm. Dažus labāk padevušos dzejoļus es tomēr aizsūtīju Veismanim, vairāk at-sauksmes dēļ, jo turēju viņu par lielu dzejnieku. Un tūliņ no pirmā sūtījuma bij viens dzejolis iespiests „Latviešu Avīzēs”. Šai dzejolī bij tēlota ziemas nakts

ar sniega vizmu un spožām zvaigznēm, līdz kuŗām pacelties vēlas mans gars. Bet pasaulē ir tik daudz izsalkušu cilvēku, kuŗiem šādā naktī salst, un tāpēc viņi gribētu būt aiz zvaigznēm. Tas bija ap Ziemassvētkiem 1896. gadā.

Panākumi mani mudināja vingrināties joprojām; bet redakcijas es vairs neapgrūtināju. Es sāku domāt par atsevišķa dzejoļu krājuma izdošanu. Kad es beidzu skolu un saņemu labu algu, kāpēc es nevarēju izdot dzejoļus paša patikai? Par laimi es saņēmu tik mazu algu, ka netiku pie grāmatas izdošanas.

Tīri kā pa jokam bija pagājuši divi verdzības gadi. Piepeši mēs stāvējām pie gala eksāmeniem, kas vilkāš trīs dienas un prasīja daudz enerģijas. Jo divus gadus mēs bijām steigušies uz priekšu vien, atpakaļ acu nepamezdami. Kas pa drusciņai bij pasviests, nu to visu uzreiz atprasīja. Beidzamās nedēļas mēs cīnījāmies visiem spēkiem un godam uzvarējām. Tikai viens vienīgs no mums izgāzās cauri. Es tas nebiju.

Atvadišanās bij gaužam sirsnīga. Biedri, kuŗiem vajadzēja palikt, labprāt būtu bēguši no šejienes, Mēs, kam vajadzēja stāties dzīvē, ar savādu biklumu atstājām šo cieto, bet iesildīto ligzdu. Rokas spiedieni, skūpstī, valgas acis, solījumi sarakstīties un pēc desmit gadiem kaut kur visiem sastapties. Tad mēs trijās divjūgu orēs aizbraucām uz Tukumu, no kuŗienes pa dzelzceļu izklīdām uz visām pusēm, lai pa lielākai daļai nekad vairs nesatiktos.

Tas bija 1897. gadā, pavasarī.

Dzīvē

GANDRIZ visi vecsātnieki pa Jurgiem jau bij vietās. Skola bij sevišķi ieslavēta Krievijā, un direktoram pienāca no visām malām pieprasījumi, dot labus muižkungus. Es brīnējos, dzirdēdams, ka taisni tie vājākie skolnieki dabūja labākas vietas nekā labie. Vēlāk noskaidrojās, ka teorijā stiprākos skola pataupīja tepat Baltijas muižniekiem. Tā iznāca, ka taisni spējīgākajiem puīšiem vajadzēja apmierināties ar pavisam niecīgām vietām.

Man bij kritis dzīvot nelielajā Laukumuižā, Tukuma apriņķī. Barons pats pārzināja muižas saimniecību, turēdams tikai vagaru, un viņam nebija ne prātā nācis likt starp sevi un viņu kādu pavisam jaunu muižkundziņu. Manai darbībai vajadzēja aprobežoties vienīgi ar prāvo govju stalli. Sākumā es jutos it kā apmānīts, jo skolas direktors, man vietu piedāvādams, nekā vairāk nebij teicis, kā — viņš man varot dot mazu, bet ļoti labu vietu. — Ar algu, kas bij simts divdesmit rubļu gadā, es varēju būt mierā; bet biju gaidījis daudz vairāk pienākumu. Nu es biju sabiedrībā it kā bez stāvokļa. Pat muižas cilvēki nezināja kā

mani dēvēt. Īstenībā es biju tāds kā modernieks, bet modernieks palaikam jau bij Bergs, kas noņēma visu pienu un teļus par zināmu maksu. Ļaudis, zinādami, ka es beidzis muižkungu skolu, viens otrs sauca mani par muižkungu, bet man taču ar muižu tikpat kā nekādu darišanu nebij. Beidzot viņi palika pie univer-sālā vārda, kas man taisni riebās, es biju „jaunskungs.”

Katrā darbā ir savs skaistums. Drīz es iedzīvojos šajā šaurajā pasaulītē un atradu tur diezgan daudz ko darīt. Es iekārtoju grāmatas, kādu līdz šim nemaz nebij, jo lopu kūti bija pārzinājusi vagariene. Es aprēķināju barību jau vasarā visai ziemai, devu miltus govīm sausā veidā, noliku slaukšanu un ēdināšanu stingri noteiktās stundās. Ar vārdu sakot, es muižā ievēdu racionālu lopkopību. Barons bij ar manu rīcību mierā, bet viņš laikam bij uz vietas cerējis daudz lielākus panākumus; jo, kad es otrā pavasarī aizgāju, viņš lopus bija nodevis atkal vagarienes pārziņā.

Es te dzīvoju puslīdz vientuļi, mazā jumta istabīnā, netālu no savas darba vietas. Tikai ēst man bija jāiet augšā, uz pili. Te es satikos ar saimnieci, pasesnu jaunkundzi, ar sulaini, viņas mūžīgo līgavaini, ar kučieri un istabas meitu. Visi mēs bijām vācu galda biedri, bet lielāko daļu sēdējām pie galda mēs ar kučieri divi vien. Pārējiem gandrīz nekad nebij vaļas. Viņi ņēmās pa virtuvi un skraidīja pa koridoru, ka dimdēja vien. Tikai, kad uz galda bij kas labāks, arī viņi piesēdās. — Ar baronu es dažreiz dienām neredzējos. Tas man bij pa prātam. Jādomā, ka arī viņam nebij liels prieks ar mani stapties, jo rokas nebuchoju. Mūs saveda kopā tikai mans pienākums vai viņa vēlēšanās kādreiz ieskatīties kūtī. Staigādams uz pili, es dažkārt iegriezos pie dārznieka vai nu dārzā vai viņa dzīvoklī. Dārznieka kundze bija liela grāmatu lasītāja, un mēs mainījām avīzes. Viņu avīzē patlaban nāca Augusta Deglava „Jaunā pasaule.” Tajā mēs tā

ielasījāties, ka nevarējām ne sagaidīt nākamās pasta dienas. Vēl es pie reizes aizstaigāju līdz muižas melde-
rim kalnā. Kādreiz aizgāju uz Čēkām vai uz pagasta
skolu pie Eisberga. Tur arvien iznāca lieliska trumpu
sišana, pie kuŗas es gan reti tiku klāt, jo skolotāja
dzimta pati bij tik kaislīga spēlētāja, ka ne labprāt
ciemiņu pielaida. Skolotāja kundzes tēvs pat iekaisa
tādā mērā, ka paspēlēšanas gadījumā dauzīja ar dūri
pats savu pauri un kļiedza:

„Kungs Jēzu, — vai man vajadzēja šitā spēlēt!”

Citādi dzīve ritēja vienmuļi. Visu brīvo laiku es
pavadīju pa lielākai daļai savā istabiņā. Vienīgais
biedrs man bij piejaucēts ezis, kuŗš man nekad ar savu
draudzību neuzbāzās, tāpat kā es viņam.

Šai gadā es uzrakstīju labu skaitu dzejoļu, no
kuŗiem daži tika iespiesti Adolfa Alunāna „Zobgaļa
kalendārā” ar parakstu Neizilberlings. Vienu no šiem
dzejoliem es 1923. gada ziemā dzirdēju dziedam kā
kupleju kādā Rīgas kinematografā un nodomāju:
labi, ka publika nezina, ka tas mans. Reiz es saņēmos
un aizsūtīju pāri dzejoļu arī „Mājas Viesim”; bet tas
bij lepns, un ne viegli nācās tur tikt iekšā. Un tomēr,
dažus gadus vēlāk, kad man jau bija drusku vārds, —
viens no toreiz iesūtītiem dzejoliem pēkšņi parādījās.
Tad es pats sev teicu:

„Vai tad tiešām dzejolim gluži kā krējuma sieram
jānoguļas, lai kļūtu labāks?”

No Laukumuižas man nav nekādu ierosinājumu
literāriskiem darbiem. Gadu vēlāk turpretim es no-
kļuvu pavisam citā pasaulē.

Es biju sarakstījies ar dažiem biedriem Krievijā, kuŗi lielijās ņemot trīs simti rubļu algas gadā. Viens no tiem man piedāvāja patstāvīgu vietu vienā no viņa pārvaldītām muižām. Alga tur tomēr nebij tik daudz lielāka, lai atstātu Kurzemi. Es biju saņēmis aicinājumu no barona Rekes, ieņemt muižas rakstveža, klētnieka un lopu pārrauga vietu Smukās, nelielā, tiešām skaistā muižiņā netālu no Remtes, un uzaicinājumu pieņemu.

Smuku kungs bij gadus trīsdesmit vecs, neprecējies, tik liberāls, ka nojauta muižniecības tuvo galu. Vēlāk dzirdēju, ka viņš pārdevis muižu un pārcēlies dzīvot uz Itāliju, kur cerēja mūžu nodzīvot bez raizēm. — Ja man Laukumuižā no barona, kuŗš bija īsts savas sugas pārstāvis: tievs, gaŗām kājām, šķību degunu, bij mazliet bail, tad ar Smuku apaļo, arvien elegīski noskaņoto kungu labprāt sastapos, un mēs tikām pārrunājuši daždažādas lietas, pat nonākot līdz latviešu rakstniecībai. Latviešu tautiskos centienus viņš atzina. Tikai krievi mūs aprīšot. Mūsu pašu Māteri un Valdemāri ar dzīšanu mūs dzinuši krievu plašajā rīklē, tautu rīdīdami pret vācietību, kas septiņi simti gados tai nekā nenodarījuši, jā, pat bijuši vācieši, kuŗi taisni stiprinājuši latvietību. — Dažreiz mēs tā iestrēgām valodās, ka nostāvējām kaut kur lauka malā pa ilgam laikam.

Neraugoties uz visu to, barons tomēr uzturēja savas kārtas cieņu. Viņš kārtīgi no rīta saņēma rokas skūpstus no saviem ļaudīm, kas gadījās cejā. Es ievēroju, ka viņa gaišā vasaras uzvalka piedurkņu gali bija mazliet apseksējuši kā zēnam, kuŗš pie piedurknēm mēdz slaucīt degunu. Bet tur nekā nevarēja darīt.

Darba man te bija daudz vairāk, bet es jau biju

otru gadu dzīvē, un viss labāk veicās. Bez tam mans priekšgājējs, arī vecsātnieks, bij visu iekārtojis pēc man labi pazīstamām metodēm. Tādā kārtā man atlika daudz laika lasīšanai un rakstīšanai, ko es arī lieti izmantoju.

Daudz grāmatu es nevarēju iegādāties. Pagājušā gada alga bija izgājusi līdz pēdējai kapeikai. Es biju iegādājies drēbes, nomaksājis daļu parāda, jo skolas nauda bija jāaizņemas. Rublis bija liela nauda, tomēr tas simts izkusa, jo jaunībā gads arī ir daudz garāks nekā vecumā. Es tomēr atradu veidu, kā tikt pie grāmatām. Es uzaicināju visus kalpus un amatniekus, kas vēlētos lasīt grāmatas, lai maksā piecdesmit kapeikas gadā, es tad par to naudu nopirkšu grāmatas. Tās stāvēs manā plauktā, un es tās izdošu lasīšanai katrā laikā. Es palūdzu baronu, un viņš mūs pabalstīja ar veseliem pieciem rubļiem. Es vēl tai laikā, pie cūku pārdošanas, dabūju divi rubļi tā kā dzeņmaudas; tā mūsu līdzekļi paplašinājās vēl vairāk. Tā mums iznāca prāva bibliotēka jau pirmajā gadā. Mēs sajūsmā skatījām pēc desmit gadiem jau pilnu plauktu ar grāmatām...

Te man gribas atzīmēt tos divus rubļus, jo tas ir vienīgais kukulis manā mūžā, ko esmu pieņēmis. Vēlāk, Pļaviņās, man vēl gribēja dot vienu rubli desu fabrikanta Kāpostīņa kundze, lai kaut ko ieliekot avīzēs par viesnīcnieku Zizumu, bet es nepieņēmu.

Tanī laikā „Mājas Viesa Mēnešraksts” sāka popularizēt mūsu mākslu. Es dabūju redzēt Rozentāla un Purviša darbus labās reprodukcijās, un manī modās vēlēšanās mācīties gleznot. Es taču savā laikā biju uzzīmējis kārtis. Vecsātos pie sienas palika manis zīmētā skolnieku māja, par kuŗu visi sajūsminājās. Kāpēc es nevarēju mēģināt? — Es metu dzejošanu pie malas un visu brīvo laiku atdevu zīmēšanai. Es zīmēju gan ģimētnes, gan veselus ļaužu skatus no „Nīvas” un

domāju, ka eju milzu soļiem uz priekšu. Mani vēl pamudināja kāds rēdnieks un krāsotājs no Saldus, kuŗš patlaban muižā strādāja un redzēja manus darbus. Viņš pats teicās mācīties Vitebskas zīmēšanas skolā. Nejauši es uzdūros avīzē uz atsauksmes par kādu Blūma zīmēšanas skolu tepat Rīgā, kur bij slavēti skolnieku izstādītie darbi. Es apņēmos nākamā rudenī šai skolā iestāties. Par līdzekļiem es daudz nedomāju. Ja man Rīgā izdevās atrast vietu ar kādiem piecpadsmit rubļiem mēnesī, tad es pa vakariem varēju skolu apmeklēt. To iedomājoties, es sāku strādāt vēl neatlaidīgāk. Es izrakstīju no Rīgas eļļas krāsas un sāku gleznot, kā pats prasdams. Es biju pat tik naivs, ka vienu no savām „gleznām” iedāvināju baronam. Vēlāk viņš to bija atdevis savam sulainim un, kad tas vaicājis, kas uz tās bildes zīmēts, tad atteicis, ka „Izzauta veļa.” Patiesībā tur bij balti mākoņi un muižas sarkanie jumti. — Kas zina, — varbūt man jau toreiz zemapziņā gulēja nojauta par abstrakto mākslu.

Smukās es tuvu sadraudzējos ar dzejnieku Frici Hunchenu, kuŗu reiz bij apmeklējis Kārlis Skalbe, kāds pavisam jauns zēns no Vidzemes. Tas viņam bij atstājis mazu grāmatiņu ar virsrakstu „Jūra”. To mēs abi kritizējām un atzinām, ka autoram ir dāvanas. Hunchens sevi turēja jau par diezgan gatavu dzejnieku. Viņam bija sagatavots vesels dzejoļu krājums „Etīdes poezijā”, kuŗu man kā algu pelnošam vajadzēja palīdzēt izdot. Par to viņš apņēmas izredīgēt manas dzejas un palīdzēt atkal man, kad būs ienākusi nauda. Viņa grāmata iznāca, bet manai līdzekļi nerādās. Es aizsūtīju manuskriptu Ozolam uz Cēsīm; saņēmu atpakaļ ar piezīmi, ka dzejoļus maz pērkot. Es likos mierā un tik nevižīgi izturējos pret savām dzejām, ka vēlāk, mētājoties pa Rīgu, abas klades pazuda.

Hunchens gatavojās uz skolotāja eksāmenu un daudz strādāja, tas tomēr mūs netraucēja gandrīz ik vakara tikties. Bija apmēram divi verstes starpas. Pa vasaras vakara blāzmu es pusskriešus devos cauri meža stūrim uz mazo ogļu dedzinātāja būdu. Par gabalu man pretim skanēja divbalsīgi spēlēts maršs; jo Fricis, tāpat kā viņa mazais brālis Emīls, abi bija labi vijoles spēlētāji. Tikai vidējais brālis Francis sēdēja kā ēna uz sliekšņa. Viņš sirga ar krītam.

Mēs staigājām pa mežu dažreiz līdz rīta gaismai. Mēs aizgājām līdz Vītiņu kapiem. Dažreiz atkal uz otru pusi, gar ezeru. Nakts burvīgums un pašu sapņi lika mums pa ilgam laikam klusēt; bet bij tik labi atrasties drauga tuvumā. Mēs tā pieradām tikties, ka arī rudenī un ziemā, vētrai kokos krācot, es pa spoģīgu krēslas pelēkumu steidzos turpu. Atpakaļ es dažreiz tiku mežam cauri izvadīts ar vējlukturi, jo naktis bija pat klajumā pilnīgi melnas. Bet citā reizē krāšņi spīdēja mēness.

Mūsu starpā nebija nekādu noslēpumu. Es zināju, ka viņu mīl kāda jaunava, skaista meiča, un ka viņš arī pret viņu nav vienaldzīgs. Bet viņš papriekš bij dzejnieks un gribēja kļūt par skolotāju. Viņš domāja, ka precējies cilvēks kļūstot smags un daudz zaudējot no jūtīguma, tāpēc censonim jāatsakoties no mīlestības. Viņš ieteica arī man nedomāt par savu līgavu, ja gribot sasniegt ko augstāku. Viņš aizrādīja, ka Plūdonis tāpat domā, un es piekritu. Es sāku savējai rakstīt arvien retāk, līdz beidzot noteikti paziņoju, ka dodu viņai pilnīgu brīvību. Es rakstīju, ka esmu nodomājis iet atkal skolā, ka aizies ilgi gadi, kamēr varēšu sākt domāt par dzīvi dzimtas vidū. Es nedabūju nekādas atbildes un jutos svabads, kaut gan sirds dziļumos kaut kas sāpīgi kremta.

Skaistais meža stūris ar Vītiņu kapiem ir atradis vietu „Vēja ziedos.” Tur ir daudz kas no tām naktīm,

kas pavadītas staigājot vai sēdot uz egļu saknēm. Pats stāsts ar tā varoņiem ir, protams, izdomāts. Pašā muižā un Smuku apkārtnē meklējami pirmsākumi arī dažiem citiem stāstiem, kā „Nāve un dzīvība”, „Mežkungs Laucis”, „Ziemas baltumā” u.c., kaut gan tieši tai laikā nekas prozā netika rakstīts.

Uz pavasari mani pārņēma savāda tieksme tikt pēc iespējas ātrāk prom no Smukām. Es lūdzu baronu atlaist mani jau martā. Viņš to labprāt darīja, un es ar četrdesmit diviem rubļiem kabatā ieradās Rīgā, lai uzsāktu mākslinieka gaitas.

Zīmēšanas skolā

RĪGA man bij pilnīgi sveša.

Lija auksts marta lietus, kad es, no Tukuma vilciena izkāpis, stāvēju ar krustiski pārsietu lādīti kā jauns zaldāts un nezināju kurp griezties.

Beidzot taču kaut kur vajadzēja palikt. Te es piepeši atcerējos, ka kāda skolas biedra tēvs turēja iebraucamo vietu „Trīs rozes.” Ormanis zināja, kur tas ir, un es sēdos un braucu.

Par laimi arī jaunais Runka bija mājās. Viņš mani laipni saņēma un novietoja mazā istabiņā. Es tūlīt izstāstīju savus nodomus.

Grūti būšot Rīgā vietu dabūt. Mana kapitāla pietiekot mēnesim, daudz ja diviem. Bet lai mēģinot. Viņš pēc iespējas palīdzēsot.

Es tūlīņ otrā rītā aizgāju uz zīmēšanas skolu. Man padusē bij prāvs rullis ar zīmējumiem, kuŗus izklāju direktora priekšā. Tie gan maz derēja kā pierādījumi manām spējām, jo starp tiem nebija neviena zīmējuma no dabas; es tomēr saņēmu uzmudinājumu rudenī iestāties skolā. Man tūlīņ pasniedza drukātu lūgumu,

kuŗu es uz vietas izpildīju un biju tikpat kā skolā iekšā.

Līdz rudenim es varēju nokārtoties, atrast vietu, varbūt pat drusku iekrāt naudu, lai pie gadījuma varētu skolu apmeklēt arī dienā; jo vakaros mācīja tikai zīmēt, bet gleznot dienā.

Vispirms es aizvācos uz Artilerijas ielu, gultas vietā, jo maksāt par diennakti trīsdesmit kapeikas pie Runkas nevarēju. Nu bij jāmeklē vieta. Katru dienu ap aviŗu iznākšanas laiku es skrēju uz izliktavām. Tur es arvien sastapu veselu pulku tādu pat brāļu, starp kuŗiem gadījās arī pa kādam solidam kungam. Visi mēs steidzīgi rakstījām adreses un skrējām cerēdami. Bet visur, vismaz mani, sagaidīja viena un tā pati atbilde: „Pieņemts!” Tā bij nelaime, no kuŗas es netiku vaļā līdz pat Lieldienām. Bet tad pēkšņi man uzsmaidīja laime.

Pūpolu svētdienā, kad, pa pilsētu klejodams, iegriezos Trīs rozēs, mans draugs teicās man izgādājis vietu. Pie viņiem bij apmeties panoptikuma direktors Michatovs. Viņam vajadzēja cilvēka, kas prastu ne vien krieviski, kā viņš pats, bet arī vāciski un latviski. Mēs norunājām. Es dabūju piecdesmit kapeiku dienā. Pirmajos svētkos vajadzēja stāties darbā.

Es aizgāju jau no paŗa rīta, lai iepazītos ar savu uzdevumu. — Man vajadzēja staigāt pa lielo telti un uzraudzīt, lai publika drūzmēdamās neielauŗ stiklus, zem kuŗiem gulēja vaska leļļi — daŗi kā vēsturiskas personas, daŗi kā septiņkārtīgi slepkavas, vēl citi vienīgi kā skaisti sieviŗķi. Man vajadzēja arī ņo to paskaidrot, ja kāds vaicāja.

„Tikai daiļi, tekoŗi un laipni runāt,” Michatovs mani pamācīja, draudzīgi uz pleca uzsisdams.

Es centos principalam pa prātam darīt. Es pat publikai uzsmaidīju un smalkāku kungu priekŗā palocījos, kā biju novērojis viņu paŗu darām. Pēc manām

domām ar mani varēja būt mierā, un Michatovs pirmās dienas vakarā arī nekā neteica.

Dibenējā telpā par sevišķu ieejas maksu bija magikas kabinets. Uz to man vajadzēja griezt katra apmeklētāja uzmanību. Tur Michatova sieva, kailiem pleciem un krūtīm, ik pēc piecpadsmit minūtēm parādījās kā „Dāma vāzē.” Otrs ne mazāk brīnišķīgs numurs bija kāds jauns puika, kuŗš savā rīklē iebāza zobenu līdz pat rokturim. Publika bij apmierināta. Iziedami ļautiņi sprieda, vai redzētais patiesība jeb vai tikai acu apmānīšana. Pa starpām, kad publikas kļuva mazāk, Michatovs mani pastūma uz ieejas pusi. Man vajadzēja iziet telts priekšā un visās trijās valodās izsaukt visus brīnumus, kādi pie mums redzami. Es to darīju, gaisā skatīdamies, jo kaunējos sastapties ar to cilvēku acīm, kas stāvēja lielā barā ap telti un aprīņoja raibās afišas, uz kuŗām bija desmit reizes vairāk solīts, nekā mēs varējām rādīt.

Kaut gan te jutos svešs, es tomēr biju vietā un labprāt tajā būtu palicis; bet trešo svētku vakarā Michatovs man pasniedza trīs rubļus, laipni sacīdams:

„Jūs paši redzat, publikas tiek mazāk. Pa darbdienām mēs iztiksim vieni paši. Es jums samaksāju divkāŗšu algu. Ja vēlaties, atnāciet svētdien, esiet tik laipni.”

Es biju brīvs un skrēju atkal pa avizēm ar tikpat maziem panākumiem, kā jau skrējis. Ik rīta un ik vakara es pārskaitīju savu naudu, kuŗas kļuva aizvien mazāk, līdz beidzot saraucās tā, ka saimniecei par gultas vietu vajadzēja samaksāt ar jaunām, mīkstām vilnas zeķēm, kādu man bija vairāki pāŗi, gan mātes adītu, gan dāvinātu.

Kad nekādu citu cerību vairs nebij, es gribēju vēl izmēģināt roku tirdzniecībā. Toreiz bija iznācis tāds jauns vēstuļu reģistrātors „Symplex” līdz ar rullītinamu kopējamo grāmatu. To visu varēja pirkt par

deviņdesmit kapeikām un pārdot par rubli piecdesmit. Tā bija lieliska peļņa. Es aizgāju, paņēmu vienu un nostaiģāju ar to, līdz aizslēdza visus kantoņus un veikalus. Nekā. Neviens ar mani neielaidās. — Patiesībā tur vainīga bija mana kautrā uzstāšanās, varbūt mana ārpuse. Ar savu apsarkušo platmali, stipri nodilušo praķi un caurajiem ūdenszābakiem, es izskatījos pēc tāda, ko smalkā valodā mēdz saukt par subjektu. — Simplekss palika man pašam.

Pārdevis pēdējās zeķes un cimodus, es atstāju savu lādīti saimnieces glabāšanā un devos uz Neretu.

Vilciens pienāca Skrīveros vakarā. Tā kā man nebija ne kapeikas naudas, tad Jaunjelgavā nekavējos, bet steidzos tūlīt tālāk. — Ap Sērenes skolu es sastapos ar kādu stipri iereibušu zalvieti, kuŗš bij no Rīgas izbraucis vienu vilcienu agrāk, un mēs gājām kopā visu nakti, šo to runādami. Tas ir manas „Aijas” iesākums.

Uz rīta pusi sāka līt. Negulējis, neēdis, izmircis caur un cauri, noguris tā, ka, dienai austot, acis uzņēma tikai kailus priekšmetus, es beidzot atrados Nagļu kapos, nokritis ceļos pie Krajevskā kapa. Man likās, ka es iederos vairāk šeit, šai klusajā vietā, nekā tur ārpusē. — Tikai pēc ilgāka laika, kad starp mākoņiem jau sāka parādīties saule, es izgāju atkal uz lielceļu.

Kā vecuma nespēka saliekts, es vilkos tālāk, līdz, ticis pie Svajāniem, iegriezos. Bija patlaban brokasta laiks, — man vajadzēja stipri valdīties, lai neizrādītu, cik liels mans izsalkums. Tikai pusē paēdis, aizgāju gulēt, kamēr vasaras saule dārzā kaltēja manas drēbes.

Neretā manu cenšanos saprata tikai nedaudzi draugi; turpretim tie, kas devējās par radiem, pie katras tikšanās mani izbāra. Kāpēc es atstājis muižkungu šepti un nu tā blandoties? Es atteicu, ka ne viņi mani par muižkungu taisījuši, ne es no viņiem ko prasu, un raudzīju izvairīties. Gluži tāpat kā visi, domāja arī mana māte un krusttēvs. Viņiem mans sasniegums šķita liels diezgan, lai sāktu dzīvot. Tādēļ mēs tomēr nesanācām naidā, un es pie krusttēva piemājoju. Jādomā, ka viņš tomēr ticēja manām spējām un manai labai gribai.

Es nodzīvoju Neretā vairāk nekā mēnesi, pa šo laiku uzzīmēdams draugiem un viņu draugiem sliktas ģīmetnes. Es tās taisīju pa rublim gabalā, gandrīz dabīgā lielumā, un tiku tiktāl pie naudas, ka varēju atkal domāt par laišanos pasaulē. — Nu es biju nodomājis doties uz Krieviju, sapelnīt labi daudz naudas un tad tikai mācīties. Vēl jau man bij laika diezgan. Man bija tikko divdesmit otrs gads.

Tā kā pamazām biju nozaudējis visus Krievijas draugus, tad cita veida, kā tikt pie vietas, neatradu, kā braukt Timermaņu Apiņam līdz uz Daugavpili. Tur, kā viņš stāstīja, esot visādi vietu apgādāšanas kantoņi, ka mēs — viņš arī bija vecsātnieks — otrā dienā jau būšot labās vietās.

Līdz Jaunjelgavai mūs pavadīja jaunais Ģeģeris Uz atvadišanos mēs tur mazliet iedzērām. Vēlāk izrādījās, ka bijām pat nofotogrāfējušies pie Spures, kopā ar vēl vienu neretieti, pasta ierēdni Lūsīti. Kaut gan galvenie maksātāji bija abi saimniekdēli, es tomēr otrā rītā arī savā maķelī atradu diezgan lielu robu. Ja Daugavpilī nelaimējās, nu es nekur tālāk vairs nevarēju tikt.

Daugavpili nelaimējās. Mūs pierakstīja vienā žīdu kantorī, otrā. Mēs iemaksājām pa rublim katrā vietā un gaidījām dienu, divas. Nupat būs! Nupat nāk viena vieta! — Es biju apmeties pie Viksnām, diezgan tuviem mātes radiem, un viņiem galīgi apnicis, kaut gan lielāko tiesu uzturējos ielās un Daugavmalā. Trešā vai ceturtdā dienā Viksniene man ar bāšanu iebāza rokā ceļa naudu līdz Rīgai un lika manīt, ka Viksna necieš liekus ēdājus.

Jā. Bet ko tad es Rīgā?

Tomēr, tā kā ceļa nauda man bij dota, es braucu uz Rīgu.

Rīgā iebraucis, nejauši sastapu Frici Hunchenu. Viņš patlaban steidzās uz staciju. Es skrēju viņam līdz, jo gribējās pēc tik ilga laika mazliet parunāties. Līdz stacijai viņam mana situācija bij skaidra. Atgriezies no kases lodziņa, viņš man sniedza biļeti un teica:

„Nu tev jābrauc pie manis ciemā.”

Man bija gluži viena alga, kur un kā aizrit manas dienas, es tāpēc ar prieku sēdos atkal vilcienā.

Te nu gadījās otra nejauša sastapšanās, kas pilnīgi izlēma manu likteni. — Virskondutors, manu biļeti kniebdams, piepeši latviski ievaicājās:

„Kur tad nu braukdams?”

Tas bija Grīslītis, mans rads. — Viņš aizveda mūs abus uz konduktoru nodalījumu, kur līdz Tukumam bij laika diezgan izrunāties. Pacienādams mūs ar sviestmaizēm un konduktoru obligāto šņabi, viņš izstāstīja, ka pārcēlies no Daugavpils uz Rīgu un dzīvojot Popova ielā. Kad viņam nāca zināmi mani nodomi un apstākļi, viņš teica, lai rudenī tikai stājoties skolā un lai nākot pie viņa dzīvot. Viņš vaļsirdīgi atzinās, ka pavezdams pa zaķim, nopelnot tik daudz, ka varot krietni iedzert un vēl pāri paliekot kaut kas.

„Es gan nezinu, ko vecene teiks, bet gan jau iztiksim. Atzīmē tikai adresi,” viņš nobeidza.

Dažas dienas nodzīvojis pie Hunchena, es atgriezos Rīgā un uzmeklēju Grīslīšus. „Vecene” mani saņēma laipni, un abi mazie puisi negribēja mani vairs laist no istabas laukā, kad taisījos iet pēc mantām. — Šīs laipnās dzimtas vidū es palaidu savu pirmo skolas gadu, dabūdams gan skolas naudu, gan uzturu, pat drēbes. Grīslītis ir vienīgais cilvēks no maniem tapšanas gadiem, kuŗa laipnību man nekad nav nācies nožēlot. Man tikai ļoti žēl, ka es viņam nespēju to atmaksāt, ko viņš man laba darījis; jo viņš nomira, gan aiz pārmērīgas alkohola lietošanas, kad es vēl tikko sāku izcelties.

Negribēdams savu labvēli pārāk izmantot, es sākumā iestājos tikai zīmēšanas klasē pa vakariem. Es aizvien vēl cerēju atrast kādu vietu, kas man dotu iespēju eksistēt. Bet, kad tas neizdevās, es padevos Grīslīša piedāvājumiem un gāju arī dienā uz gleznošanu.

Tās bija skaistas dienas un skaisti vakari. Es tur priekšā atradu centīgus biedrus, starp kuŗiem pirmo vietu ieņēma latvieši. Noskatīdamies no vecākajiem — Matveja, Zeltiņa, Pēteru Krastiņa un sacenzdamies ar jaunākajiem — Kalvi, štrālu, Krievu, Jullu, Jurjānu, es strādāju pastāvīgā sajūsmā. Ziemas beigās, kad nāca siltāks, mēs bridām dabā uz studijām. Mēs labi iepazīnām Ķīsezera apkārtni, šmerli, Biķerniekus, Dreiliņus, Katlakalnu ar Daugavas salām, Nordeķus līdz pat Bulduriem. Neviena svētdiena, neviena svētku diena nepagāja bezdarbībā. Mums sakrājās tik daudz dabas stūdiju, ka skolnieku darbu skates pamazām izvērtās par mazām gleznu izstādēm, kaut gan Blūms

bij dabasskata ienaidnieks un Zeltiņu pat izslēdza no skolas, tāpēc ka tas šad un tad aizgāja pie Purviša. Izstāžu apmeklētāji sajūsminājās, un skolnieku skaits pieauga pāri par simtu. Tas bija laikā no 1901. līdz 1904. gadam. Vēlāk skola sāka nikuļot un, nodibinoties pilsētas mākslas skolai, kļuva tik vāja, ka pārvērtās par reālskolu. Labs piemērs tam, ka katras skolas labā slava atkarīga no skolnieku materiāla. Sakrājušies spēki bija izlietoti, nāca atslābums. Nelīdzēja vairs ne skaistās uniformas, ne Jāņa Rozentāla pieņemšana par glezniecības skolotāju.

Pirmajā mācības gadā es tiku līdz galvu klasei. Tas nebij maz.

Vasaru es atkal pavadīju Neretā. — Te nu ar mani notika kaut kas līdzīgs Jānim „Atbalsī”, kad viņš saredzas ar Aiju. Es piepeši baznīcā ieraudzīju savu bijušo līgavu. Viņa uzmeta man īsu skatu, nosarka un novērsās. Visa viņas būtība bij tik skaista un tik skumju pilna, ka mana sirds sāka viņot līdz visdziļākiem dziļumiem. Es jutu, ka mani atkal sagrābj mīlestība kā gaišs pavasara vējš. Izsteidzies torņa telpā, es uzrakstīju īsu aicinājumu tūlīt pēc baznīcas satikties. Zīmīti es vienkārši salocīju un baznīcas priekšā iedevu viņas draudzenei Čaupānu Minnai, piekodiņādams tūlīt nodot.

Mūsu satikšanās vieta bij aiz upes, nelielā birzī. Es šaubījos, vai aicinātā nāks; bet aizgājis atradu viņu jau priekšā. Viņa stāvēja uz ceļa zaļu lazdas zaru rokā. — Tā bija vētrains sastapšanās. Tik daudz sāpju, žēlabu, prieka, nožēlošanas, apņemšanās, asaru, skūpstu un mierinājumu nedaudzos acumirkļos spēj panest tikai dziļi mīlošas jaunas sirdis.

No šī brīža mana dzīve pieņēma citu seju. Es dzēru šo pievakari un vakaru kā dzidru ūdeni. Ja manos stāstos ir kaut cik tuvu pieiets dabas noslēpumainai dvēselei, tad vienīgā pateicība par to nākas šim skaidrajam, nevainīgam mīlas laikmetam.

Roku rokā mēs atstājām birzi un, nebēdādami par to, ka tiekam varbūt jau rītu ļaužu valodās, gājām uz viņas māju pie vecākiem, kuŗi sākumā pret mani bija vēsi, ne bez iemesla. Vēlāk viņi atsila, un es bieži tur ciemojos. Dažreiz es Bublīšos ierados agri no rīta, dažreiz vakarā, dažreiz ap pusnakti. Es nešķīru dienu no nakts. Es gāju klusās mēness naktīs pāri Audzes kalnam, garām Prancūzim, visniknākajai spoku vietai, tad cauri Baubulinēm. Nekur un ne no kā man nebija bail, jo es staigāju pats savā un viņas gaišumā. Dažreiz mēs gājām trijātā, kopā ar viņas jauno brāli. Es turēju viņas cieto, sastrādāto roku savējā, un mēs klusi slīdējām aizvien dziļāk naktī. Zemākās vietās ceļam pa abām pusēm gulēja sudrabaina migla. Skanēja Pīlkalnes zirgu pulkstenīši, un miglā kā ezera dibenā dudinjāja nenoteiktu meldiju zirgu gans, miegu atvairīdams.

Tā bij visskaistākā vasara manā mūžā.

Rudenī es laikā atkal biju skolā. Nu man bieži bija jāraksta garas vēstules. Tās mani tomēr netraucēja darbā. Gluži otrādi, — tagad likās, ka man palīdz visi labie gari. Ja agrāk, Grīslīša pavedināti, mēs ar Štrālu vārda pilnā nozīmē žūpojām, dzerdami šņabi ne vairs vienkārši, bet ar alus glāzēm, tad nu es sāku pamazām atrauties no šīs baudas, jo biju ieguvis sev daudz augstāku. Nedzērdams es labo Grīslīti daudzreiz ap-

bēdināju; bet, tā kā viņam bij daudz citu glāzes biedru konduktoru pasaulē, tad biju spiests turēt līdzī tikai retos gadījumos, kad neviena cita nebija pie rokas. Viens pats viņš nu reiz dzert nevarēja, bet bez dzeršanas dzīve nebija dzīve.

Šai ziemā jau es pats sāku pelnīt. Vismaz skolas naudu, krāsas un visus materiālus es samaksāju. Es zīmēju portretus, daudzreiz no vecām pagalam izbālējušām kartiņām, no kuŗām fotografi nekā vairs nevarēja izdabūt. Darba devēji bij galvenām kārtām žīdi. Gadījās tādi, kas gribēja, lai uzzīmē viņu tēvu, kuŗš sen jau bij nomiris, tādu, kāds viņš tagad izskatītos, lai iznāktu abi ar māti vienā vecumā, kuŗa vēl bij dzīva, nupat kā fotografēta. Es uzzīmēju, bet mums iznāca strīdiņš. Dēls domāja, ka tēvs nevarētu būt tik stipri novecojis, es turpretim apgalvoju, ka taisni tādam viņam vajadzētu izskatīties. — Nē! Žīds nebija ar mieru. Viņš norunāto piecu rubļu vietā gribēja maksāt tikai trīs. Te Grīslītis, kuŗš patlaban gadījās mājā, aizgāja pie durvīm, aizslēdza tās, nostājās istabas vidū un mierīgi, bet stingri prasīja:

„Maksāsīt vai nē?”

„Kāpēc es nemaksās?” žīds nobijies teica, izvilka no kabatas pieci rubļi un sniedza ne man, bet Grīslītim. „Varbūt vins tāds ir!”

Par māti jau bij samaksāts. Grīslītis atslēdza durvis, un mēs laipni atvadījāmies no skopā pasūtītāja, kuŗš steigšus aizgāja, pasītis tēvu vienā, māti otrā padusē.

Šai laikā mēs nodibinājām latviešu skolnieku pulciņu. Vienā no pulciņa pirmajiem vakariem es nolasīju tikko uzrakstītu stāstu „Mietiņš,” kas vēlāk, izlabots un pārdēvēts par „Gulmeļi un Medinieki,” iespiests krājumā „Mani draugi.” Pulciņš nepastāvēja ilgi, tomēr tautisko apziņu daudzos nostiprināja.

Pavasari, līdz ko skola beidzās, es steidzos uz Neretu. Man līdzī brauca un Ģeģeros apmetās kollēga Černovs. Viņš gribēja pa vasaru ko nopelnīt, jo mācēja fotografēt. Es turpretim šoreiz vairāk mitu Zvejniekos, uz kuņieni bij pārnākuši manas līgavas vecāki par pušelniekiem. Te, nolaidenā piekalnē, upes tuvumā, es palaidu vasaru, pa reizei aiziedams arī uz Ģeģeriem pie savējiem, kur no Černova ieskatījos, kā fotografē.

Vasaras vidū, kad neretieši jau bij diezgan apfotografēti, Černovs brauca projām un piedāvāja man savu aparātu. Es salienēju naudu un nopirku šo kazu, kas mani izvilka cauri grūtajiem gadiem.

Drīz aparāts bij atpelnīts un iekrāti ziemei ap astoņdesmit rubļi. — Tā kā man Rīgā jau pagājušā ceturksnī bij gadijies kāds padums krievs, kas gribēja iemācīties zīmēt un maksāja man mēnesī veselus divpadsmit rubļus par divām stundām nedēļā, tad, apstākļiem pastāvot, es droši varēju raudzīties nākotnē. To apsvēruši, mēs 2. septembrī 1901. gadā salaulājāmies Neretas baznīcā.

Protams, ka nu es vairs nevarēju dzīvot pie Grīslīšiem. Mēs noīrējām paši savu dzīvokli Ādmiņu ielā, šauru, dziļu istabu un virtuvi, par astoņi rubļi mēnesī. Dzīvoklis gan paņēma vairāk nekā pusi no visa mūsu budžeta, bet labāk un lētāk nekur nevarējām atrast.

Vasaras ietaupījums izgāja gandrīz viss, iegādājoties visnepieciešamākos traukus un visvienkāršākās mēbeles krāmu tirgū. Es turpināju apmeklēt skolu un pie jau minētā stundu honorāra nekā nevarēju klāt piepelnīt. Mēs tomēr dzīvojām. Mana jaunā sieva prata ēdienus arvien tā iegrozīt, ka par nedaudzām kapeikām iznāca kas ko iekost. Zināms, par tādiem kārumiem kā sviests mēs nedrīkstējām saņņot.

Uz pavasara pusi mēs tomēr pārgājām atkal pie Grīslīšiem. Mēs bijām tā saraduši, ka Grīslīša kundze bij ar mieru dalīt savu virtuvi ar manu sievu, un istaba mums te bij tāpat pilnīgi par sevi, pie tam tā maksāja tikai pieci rubļi. Gan man te bij mazāk miera, jo konduktori nāca un gāja un nereti plijās man virsū piedalīties viņu dzīrēs. Es tomēr biju nosolījies vairs nedzert un solījumu turēju.

Te piedzima mūsu meitiņa, kuŗu nokristījām par Līliju. Esmu jau minējis, ka Līlija aiz pārskatīšanās nokristīta par Sudrabiņu. Lieta tāda, ka Neretā vārda gaŗuma dēļ visi mani sauca par Sudrabiņu. Kā Sudrabiņu mani pazina arī mācītājs Bušs un bij šo vārdu ierakstījis draudzes zīmē un atsūtījis vecajam Pāvila draudzes Valteram uz Rīgu. Vēlāk mēs gribējām visu griezt par labu, bet tas nebija tik viegli izdarāms. Un mācītājs apgalvoja, ka nekas jau neesot, — tādu „alias” esot pilna pasaule.

Šai pavasarī skolnieku izstādē man gadījās pārdot dažas studijas. Kādā jaukā vakarā pārnācis, es sviedu pa vienam rubļim sievai klēpī un līdz ar šķindienu atkārtēju septiņpadsmit reižu:

„Un vēl... Un vēl... Un vēl...”

Mēs priecājamies kā bērni. Nu varējām mazliet gādāt arī par savu trešo.

Heinrichs Berke

MŪSU meita jau bij otrā gadā, kad mēs, pārbraukuši no Neretas, savā dzīvoklī atradām svešus dzīvotājus. Grīslīši līdz ar mūsu grabažām bija pārcēlušies uz Marijas ielu. Grīslīša kundzes tēvocis, Buenos-Airesā mirušā profesora Berga brālis, par savu mantojuma tiesu bija nopircis nelielu koka māju, — to nu viņi palīdzēja apdzīvot. Tā kā Grīslīšiem pašiem bija tikai divas mazas istabiņas, mēs bijām spiesti meklēt citur dzīvokli.

Vasara man bija padevusies tukša. Abi ar sievu bijām nopelnījuši tikai tik daudz, cik mūsu mutes prasīja turpat uz vietas, jo dzīvojām pie svešiem. Rīgā iebraukušam, man nebija ne vairāk, ne mazāk, kā viens zelta piecnieks. Es aizgāju pie sava skolnieka, — tas bija aizbraucis uz Pēterpili. Arī biedri bija izklīduši. Sliktas izredzes!

Lai mantas nebūtu jāpārvadā, mēs noņēmām dzīvokli turpat zem Grīslīšiem, pagrabā. Tā bija nokvēpusi istaba, apaļu stabu vidū, kas laikam balstīja griestus, un plītiņu vienā kaktā. Mans piecnieks pārgāja saimnieka kabatā, un es paliku gluži bešā.

Nu vajadzēja gudrot kā paēst un kā tikt pie jauna piecnieka, lai neizšķūtētu no dzīvokļa. Par skolas apmeklēšanu vairs nebija ko domāt. Patiesībā tā man arī nekā vairāk nevarēja dot. Četrus gadus es biju cītīgi gleznojis un zīmējis; nu būtu vajadzējis tikai

redzēt citus un pašam vingrināties. Bet kā tas bija iespējams? Man bija dažas diezgan nopietnas studijas, bet kur es varēju tās likt, ja jau tik spēcīgs un daudz gatavāks gleznotājs kā Zeltiņš pārdeva savus darbus par piecdesmit kapeikām gabalā. Atlika vēl mēģināt kaut ko uzrakstīt avīzēm, jo nu jau bija tādi laiki, ka par stāstiem maksāja honorāru. Bet man ar prozu neveicās. Manam „Mietiņam” neviens neskatījās ne virsū. Tas arī bija pārāk niecīgs virsraksts. Es biju kaut ko tulkojis no vācu valodas un iesniedzis „Vārdam”, bet Matīss Siliņš, kas vadīja literāro daļu, atsūtīja manuskriptu atpakaļ pārrakstīšanai. Tur bij ar sarkanu tinti izlabotas tik daudzas valodas kļūdas, ka man nolaidās rokas. Es tomēr pārrakstīju un pēc iespiešanas saņēmu ap astoņdesmit kapeiku honorāra. Reizē ar to man tika parādīts, ka esmu kā rakstnieks nelietojams.

Jau es sāku domāt par iestāšanos dzelzceļniekos. Mana sieva tomēr bija pārliecībā, ka vajagot rasties kādai izejai, un drīz. Neesot taču dzirdēts, ka kāds cilvēks būtu tieši badā nomiris. Vēl mums esot savi kartupeļi un puskukulis mātes ceptas maizes. Viņa gribēja sākt nadzīgi šūt un nopelnīt mums visiem pārtiku, kā to jau bija darījusi uz laukiem. Bet izeja gadījās ātrāk, nekā bijām cerējuši. Un pavisam citādā veidā.

Tās pašas dienas vakarā no Stopiņiem ieradās manas sievas mātes brālis Vanadziņš. Viņš gribēja pie mums nodot dzīvokli un maizē savu dēlēnu, kurš bija iekļuvis ģimnāzijā. Viņš tūlīt samaksāja trīs rubļi par

dzīvokli un atstāja tik daudz produktu, ka mēs visi bijām apgādāti uz nedēļām divām. — Bet nepietika ar to vien. Otrā dienā nāca vēl cits patīkams pārsteigums. Mūsu alā ieradās labi ģērbies prūsisks kungs, kam mani rekomandējis ierāmētājs Ozoliņš. Padusē viņam bij prāva glezna un tāds pat ķīļu rāmis ar gludi izstieptu audeklu. Kungs stādījās priekšā kā gleznu tirgotājs Heinrichs Berke un gribēja, lai es atnesto gleznu tūlīt nokopējot, par ko teicās maksāt piecpadsmit rubļus. Tas bija kāds no profesora Julija Klevera neskaitāmiem saules rietiem.

Pēc dažām dienām kopija bij gatava. Berke bij apmierināts, un nu sekoja darbs pēc darba, gan lielāka, gan mazāka apmēra, gan Kleveri, gan Šiškini, gan vienkārši Mazkrievijas skati ar šabloniskām māla būdām, rietiem kokiem un zilām debesīm. — Te man jāteic, ka liels skaits no tiem Klevera oriģināliem, kas pušķoja Rīgas pilsoņu dzīvokļus, tāpat vecu lietu tirgotavu logus, bez šaubām bij neisti. Jo Pēteris Kalve vien tādus uztaisīja vairāk nekā divi simti, un es ne mazāk par piecdesmit. Zināms, parakstus mēs neviltojām; bet vai tad to nevarēja izdarīt pats Berke? Kopijas taču bija gluži kā oriģināli, tikai cenu ziņa bija liela starpība.

Strādāt es norīkojos pie paša loga, kas bija zems un šaurs, un sēdēju no rīta līdz vakaram. Mana sieva zem otra loga šuva. Bet mūsu meita klusām nodarbojās ar savu vienīgo rotaļlietu — apaļo stabu istabas vidū. Viņa apmeta tam apkārt savu sīko elkonīti un gāja kā kumeliņu griezdamā, gan uz vienu pusi, gan uz otru. Tikai kad Miks atnāca no skolas, viņa dabūja kādu brīdi pālosīties kā bērns.

Mums blakus dzīvoja vecs ubags ar savu mīļāko. Ik vakara viņi pārnāca piedzērušies un nereti trokšņoja visu cauru nakti. Plānā dēļu siena atļāva mums dzirdēt pat viņu sarunas, kuŗas nebij visai izmeklētas. Pa

reizei pazagšus pie viņiem ielavījās arī mājas saimnieks, jo mīlēja iedzert. Tā mums par trokšņošanu nebija kam sūdzēties. — Tas bija naktī. Dienā mani drīz apcēla puikas. Viņi bij pamanījuši, ka tur pagrabā viens mālē bildes, un līda manā logā aizvien lielākos pulkos. Es skaitos un kratīju ar pirkstu, bet resgaļi atņirdzās un bāza degunus pavisam klāt pie rūtīm. Es netiku galā ne ar labu, ne ar ļaunu. Logu aizklāt es taču nevarēju, — jau tā gaismas bij par maz.

Minētie apstākļi, kā arī tas, ka mūsu bērns kļuva bāls un sāka bieži slimot, spieda mūs lēto dzīvokli atstāt. Mēs pārgājām uz Cēsu ielu Nr. 5 gaišā divu istabu dzīvoklī, kur nodzīvojām vairākus gadus un ko atceras rakstnieki, mākslinieki un sociālrevolucionāri.

Minchenē

PATLABAN sāka šalkt pirmie revolūcijas viņi, kad es, apgādājies ar ārzemju pasi, simts sešdesmit rubļiem kabatā sēdos vilcienā, lai brauktu uz mākslas pilsētu Mincheni.

Jau sen biju vēlējis kur aizklūt, redzēt galerijas un arī pastrādāt; jo par kārtīgām studijām manos pašreizējos apstākļos vairs nebija ko domāt. Nu es biju tik daudz iepelnījis, ka varēju izlaist vienu likumu. Vēl man palika pie Berkes mazas rezerves. Arī advokāts Kreicbergs, ar kuŗu biju tuvu sapazinies, solījās gādāt, lai es Minchenē varētu palikt labi ilgi. Par sievu un bērnu man nebij jābēdā, — viņas izbrauca uz Suntažiem, uz kuŗieni bij nesen pārcēlušies manas sievas vecāki. Tā es mierīgu sirdi varēju doties ceļā. Reizē ar to, es izbēgu no uztraukumu pilnās Rīgas dzīves. Pēdējās dienās jau bija iznākušas sadursmes starp policiju un srtādniekiem, kuŗās bija daži krituši.

Pirmo reizi un gluži viens es devos tik tālā ceļā. Vienīgais drošinātājs man bija — Berkes vēstule, ko vajadzēja nodot viņa brālim Berlīnē. Šai vēstulei vajadzēja panākt to, ka tieku uzņemts kā draugs un iepazīstināts ar lielo pilsētu.

Berlīnē izkāpis, es tūlīt griezos pie pirmā kārtībnieka ar jautājumu, kur atrast tādu un tādu ielu. Es dabūju tik gaŗu ceļa aprakstu, ka prātā palika tikai tas, ka pirmām kārtām jābrauc ar omnibusu līdz Morica laukumam. Es steidzos, jo metās jau krēsla.

No Morica laukuma man bij jāiet pa labi, tad taisni, tad pa kreisi un atkal pa labi, līdz, pavisam noguris, stāvēju pie nama, kuŗā vajadzēja dzīvot adresātam.

Nekā! Tur viņa nebij.

Lai neapmaldītos, es pie laika prasījos atpakaļ uz Aleksandra piestātņi un pēc kādas stundas tur nokļuvu pilnīgi gurdš no gaŗā ceļa un vēlā gājiena. Nu man vajadzēja kaut kur izgulēties un mēģināt rītu pie dienas.

Tā kā es savu nelielo ceļa somu biju nodevis stacijā uzglabāt un biju no Krievijas, tad mani nekur negribēja pieņemt naktsmājā. Visas viesnīcas bij aizņemtas, un, ja kur bija kāda istaba, tad prasīja tādu cenu, kādu es nevarēju maksāt. Beidzot es griezos atkal pie visu zinātāja Berlīnes ielu kārtībnieka, lai pasaka, kur varētu lēti izgulēties. Viņš minēja kādu jocīgu nosaukumu Vecā Jēkaba ielā.

Pēc piecām minūtēm es atrados mazā alus bodītē, kuŗā nebij vairs neviena viesā. Jā, te es par piecdesmit peniņiem varēju pārgulēt nakti. Saimnieks mani uzveda pa šaurām koka trepītēm augšā, pavēra kādas durvis un ielaida mani lielā, mitri saltā istabā. Oda pēc saskābuša alus. Svecēs gaisma apspīdēja vienīgi gultu, vairāk nekas nebij saskatāms. Gultu parādījis, saimnieks izgāja ar visu sveci. Es apsēdos uz gultas malas un klausījos. Visapkārt šņāca gulētāji, dažš vieglāk, cits smagāk. — Vai lai izgērbjos? — Kas varēja galvot, ka rītā atrodu savas drēbes? Nē, es ielīdu starp diviem pēļiem ar visām drēbēm, pat kājas nenoāvis.

Ceļā izvārdzis, es uz vietas aizmiglu un pamodos

tikai tad, kad logos jau bij dienas gaisma un visas citas gultas tukšas. Es trūkos augšā un nobijos pats no sevis: es biju balts kā melderis. Manās vadmalas drēbēs bij no vienas vietas saķērušās dūnas. Pagāja vairāk nekā stunda, kamēr tiku tik tālu, ka varēju kāpt lejā un dzert rīta kafiju, bez kuņas saimnieks negribēja mani izlaist.

Šorīt man laimējās. Kā no murgiem vaļā ticis, es tai pašā namā, kur vakar veltīgi biju izmeklējies, Berkes brāli atradu. Viņš bija kungs par savu laiku un, izlasījis vēstuli, tūlīt posās, lai man parādītu Berlīni. Varēja redzēt, ka viņš to dara labprāt un ar zināmu lepnumu. — Vispirms, protams, man vajadzēja redzēt kara mūzeju, tad Nacionālgaleriju un Frīdricha mūzeju. Viņš mani ieveda arī jaunajā domē. Lika noskatīties sardzes maiņā pie pils un noklausīties kareivju mūzikā. Parādīja galvenos pieminekļus, arkas, vārtus un Uzvaras aleju. Es biju noreibis no visa redzētā un atteicos, kad vakarā mans laipnais vadātājs vēl gribēja iet uz Buša cirku. Es pateicos un, viņa pajumtē kārtīgi izgulējies un pamielots, otrā rītā laidos tālāk.

Minchenē es jutos drošāk. Pēc lielās, drūmās Berlīnes, te bija gaiši un jautri. — Nakti pārlaidis pieklājīgā un tomēr lētā viesnīcā, es otrā dienā atradu glītu istabiņu Haidhauzenes priekšpilsētā par piecpadsmit markām mēnesī ar apkurināšanu, apgaismošanu un kafiju rītos un vakaros. — Te varēja dzīvot!

Es biju iekļuvis brīnišķīgā mantu kambarī. Abas Pinakotekas, Šaka galerija, Gliptotēka. Es tur uzturējos caurām dienām, ne tik daudz pētīdams, kā baudīdams. Tur bija tik daudz skaistuma, kam gadi un

modes lejas pāri kā lūstoši vilņi, to darīdami aizvien siltāku un dzidrāku. Bez mūzejiem te bij vēl daudzas izstādes un izstādītes Minchenes secijas Stikla pili un vairākos salonos un galerijās. Visai izcilu vietu ieņēma Heinemaņa galerija. Tajā man izdevās redzēt Segantini pēdējos lielos darbus. Nekas mani nav tā aizkustinājis un ar tādu spēku aizrāvis sev līdz kā viņa titāniskais triptichs, jo sevišķi pēdējā, nepabeigtā glezna. Es pilnīgi pazaudēju sevi. Es aizmirsu visu pasauli. Varbūt tamlīdzīgā stāvoklī ir kaŗavīrs, patlaban atrazdamies cīņas viesulī.

Tas bija viens no trim lieliem brīžiem manā mūžā. Pirmo tādu es saņēmu Rīgā no Vāgnera Meistardziedoņu uvertīras, otru no Segantini gleznām un trešo no briesmīgas vētras Suntažos, tumšā naktī. Viss cits, kas man sagādājis baudu, prieku vai sāpes, ir bijis tikai bāla ikdienā pret šiem svētkiem.

Apmeklēdams Segantini izstādi otru un trešu reizi, es viņa īpatnējā teknikā ieraudzīju, cik lielu lomu spēlē komplementārkrāsu pareiza lietošana. Alpu pļavas zaļums, kalnu sudrabainais pelēkums, debesu mirdzums, viss tas bij panākts ar stingru iepriekšēju aprēķinu. Tas, ar ko neoimpresionisti rotaļājās un eksperimentēja, te jau bija ietverts dziļi nopietnos darbos.

Minchenē man bija izdevība iepazīties arī ar Teo van Riselberga darbiem. Neoimpresionisms kā izteiksmes līdzeklis mani ieinteresēja, un es pāris mēnešus pastrādāju Alekseja Javlenska studijā. Diemžēl, tur neoimpresionisms bija uzstādīts par mērķi.

Vērodams Mincheni un ļaudis, es nācu pie pārliecības, ka mēs, latvieši, nedzīvojam. Mēs skrienam un

pūlāties, cīnāties un skolojamies, beidzot krājam naudu un atsakāties no dzīves arvien vairāk. Bavārietis turpretim zied kā puķe laukā. Viņš cenšas pēc iespējas plašāk atvērt savu sirdi priekam. Sevišķi tas vērojams karnevala dienās. — Mēs izsargājamies no liekiem izdevumiem kristībās un bērēs. Pat kāzās, kas ir vienīgās dzīres mūžā, kur cilvēks pats var piedalīties, mēs dažkārt aiz taupības nedzeļam. Minchene turpretim sevi ziedo veselas trīs dienas muļķu princim Karnevalam, apturēdama ielās kustību, veikalos tirgošanos, jā, pat policiju atbruņodama un armiju ieraudama savā virpulī. Kas samaksā tās rozes, ar kurām apvītas ekipāžas un automobiļi, kas lēnām slīd pa Maksimiliāna ielu, jautru masku pilni? Katrs pricējas pēc sava maka. Ja vairāk nespēj, — aizkaļ acīm kaut ko priekšā un uzlaiž papīra čūsku, vai iesviež tev draudzīgi acīs sauju konfeti. Katrs ir priecīgs, ja var pēc karnevala naudas maku izmazgāt. Un dzīve nes šos cilvēkus daudz vieglāk nekā mūs, kas mēs braucam savā oša laivā, aizmirsdami, ka vainadziņu sadzen tik ar ziedu laivu.

Man, svešiniekam, karnevals sniedza baudu tikai acīm, jo sevišķi tāpēc, ka kabatā bij vairs tikai nedaudzas markas. Uz atkārtotiem lūgumiem no Rīgas nenāca atbilde. Beidzot rakstīju sievai, lai brauc uz Rīgu un sameklē naudu, vismaz lai varu mājā tikt. Nu Berke bija ieķīlājis patvāri, savas sievas gredzenus un auskarus. Pēc nedēļas es saņēmu piecdesmit markas. Pēc nolīdzināšanās ar saimnieci man palika vairs tikai puse. Nu bija steigšus jātaisās kā tiek.

Tolaik uz Vāciju bij atbraucis fotogrāfs Jānis Rieksts iepazīties ar jaunākajiem panākumiem savā arodā. Minchenē viņš piepeši ieradās pie manis. Dažas dienas mēs kopā dzīvojām un tad kopā braucām mājās. Salīdzinot ar mani, Rieksts bija bagātnieks; bet daudz viņš man vis nevarēja palīdzēt, jo gribēja kaut ko aizvest līdz no Vācijas lētajām mantām piemiņai. Mēs tomēr domājām, ka, braukdami ceturtā klasē, varbūt sastiepsim mājas. Bet iznāca citādi.

Vilcienā tikuši, mēs skaļi un priecīgi sarunājāmies. Te mūsu priekšā nostājās slaiks, gludi noskūviens kungs un, galanti savu gaišo platmali paceldams, stādījās priekšā kā Zolburgas pilsētas teātra aktieris Laiviņš. Mēs priecājāmies par nejaušo sastapšanos ar tautieti un atbrīvojām viņam vietu mums līdzās. — Viņš kaut kādās darīšanās brauca uz Rīgu. Zolburgā viņš bija pametis jaunu sievu, ko vienmēr pieminēja.

Leipcigā mēs izkāpām, jo gribējām apskatīt mākslas muzeju. Arī Laiviņš vēlējās redzēt Leipcigu, kur viņš bij vienu sezonu spēlējis un kur dzīvoja vairāki kollēgas.

Mēs novietojāmies kādā vienkāršā viesnīcā, gribējām iekost vēl no ceļa atlikušās sviestmaizes un doties pie miera, jo bija jau vakars. Bet aktieris mūs uzaiicināja nākt viņam līdz uz restorānu, tepat otrā ielā, paēst labas un lētas vakariņas. Viņš redzot, ka mēs izejot galvenām kārtām uz lētumu.

Restorānā izrādījās visas ķelnerienes mūsu Laiviņam tu draudzenes, un viņš ar tām pat sabučojās, kā jau sen neredzējies. Vakariņas tiešām bija labas, daži kausi alus arī nebija smādējami. Nelaime tikai tā, ka Laiviņš, redzēdams, ka Rieksts izvelk naudas maku, lūdza izlikt viņa tiesu. Rītu viņš visu nolīdzināšot. Mēs izbijušies saskatījāmies, cēlāmies un gājām uz viesnīcu, kaut gan Laiviņam grūti nācās šķirties no savām draudzenēm. Protams, ka nu arī par nakts māju bij

jāmaksā Riekstam. Arī es jau biju pilnīgā atkarībā, jo mana kabata bij gluži iztukšojusies. Vai Rieksts varēja divus liekēžus uzturēt? Tā mēs visi trīs Berlīnē varējām apsīkt. Beidzot viņš saņēma dūšu un kategoriski noteica, ka katram jāgādā par sevi, ka viņam ir nauda vairs tikko savām vajadzībām.

Hoho! — Laiviņam vajadzēja tikai iziet mazu līkumu, un nauda bija rokā. Te taču dzīvoja tik daudzi Baltijas muižnieki, kuŗi landsmanim labprāt palīdzēs.

„Gribat līdzī nākt?” viņš mani uzaicināja.

Man nebūtu bijis par ļaunu dabūt pāri marku, kaut gan es zināju, ka Rieksta brīdinājums bija domāts galvenām kārtām aktierim. — Mēs gājām. Lai viņš tikai pašķīra savu kabatas grāmatiņu, kuŗā bija simtām adrešu, ieskrēja kādā namā un reti kad iznāca tukšā. Dažas durvis viņš atvēra man, laikam gan tās šaubīgākās, jo man nelaimējās nemaz. Vienā vietā kalpone pavēra durvis un tūlīt atkal aizcirta, tiklīdz es sāku meklēt vārdus, ko nu teikt. Otrā vietā laipni palūdza manu karti. Par nelaimi man tādas nebij, un durvis tūlīt atkal aizvērās. Citā vietā jau es tiku tik tālu, ka uzticēju durvju atvērējai savu vajadzību un lūdzu viņu runāt ar kungu. Meita palika labu brīdi un es jau sāku priecāties par panākumiem. Nekā! Viņa atgriezās, paplēta rokas un papurināja galvu. Man neveicās. — Vienīgi krievu konsulātā ar savu dokumentu palīdzību man izdevās dabūt brīvu ceļu līdz Berlīnei.

Mūsu laipnība pret svešumā sastapto tautieti bij beigusies. Viņš gan par samangoto naudu samaksāja pusdienas, turpat viesnīcā, bet parādu Riekstam solījās atdot tikai Berlīnē, kur viņam bij cerības saņemt lielā-

kas summas. Mēs tāpēc nolēmām no viņa atraisīties. Labāk bija zaudēt jau zaudēto, nekā būt arvien no jauna apdraudētam. — Kamēr viņš pie vakara izlaida vēl vienu apli pa pilsētu, mēs labi laikus aizvācāmies uz staciju. Bet, kad vilciens sāka kustēties, Laiviņš atkal stāvēja mūsu priekšā.

„Donner und Doria!” viņš elsodams teica, mani pabīdīdams tālāk, un atkrita sēdekļi. „Tikko nenokāvēju vilcienu.”

Berlīnē, kur mums nācās uzturēties divi dienas, mūsu postītājs tomēr nozuda. Bez šaubām viņš bij atradis sev ienesīgāku pieturas punktu.

Bet nu mēs bijām spraugā tā kā tā, jo tikai viens no mums varēja tikt mājā, un laimīgais bij Rieksts. Man turpretim vajadzēja padomāt, kā tikt pie nepieciešamajām trīsdesmit markām ceļam.

Minchenē es biju lasījis ziņu, ka Dr. Kārlis Balodis iecelts par profesoru Berlīnes universitātē. Nu protams, ka profesoram vajadzēja būt arī daudz naudas. Es aizgāju uz universitāti, dabūju adresi un pēc neilga laika sēdēju jaunam melnbārdainam, briļļotam kungam pretī. Viņš mani uzņēma kā viesi no Latvijas, bet mans lūgums uzreiz mani nostādīja pavisam citā kategorijā. — Man likās, ka neviens man nevar vairs ticēt, ko es runāju par apstākļiem. Varbūt es nebiju pirmais, kas nāk palīdzības lūgt un par naudas atdošanu vēlāk iedomā. Es dabūju tikai pāri marku un tiešām labu padomu, kas bija vērtīgāks par lūgtajām trīsdesmit markām:

„Ejiet tagad tiešā ceļā uz kaut kuŗu lielāku banku, kam sakari ar kādu no Rīgas bankām. Telegrafējiet kādam no saviem paziņām, lai iemaksā uz jūsu vārda vajadzīgo summu tādā un tādā bankā, kuŗa tad lai telegrafiski to tūlīt paziņo attiecīgai Berlīnes bankai. Jūs turpat pasēdiet un palasiet avīzi, kamēr nauda atnāk. Sveiki!”

Es neesmu banku, telegrafu un telefonu draugs, bet jāsaka, ka tai reizē es sajutu ārkārtīgu cienību pret šo mašīnu izgudrotājiem. — Patiešām, pēc pusotras stundas es jau, sevī svilpodams, gāju pa Leipci-gas ielu un skatījos logos, ko varētu pārvest savām gaidītājām dāvanai; jo mans draugs Mārtiņš Buclers bija prasīto trīsdesmit marku vietā atsūtījis, pareizi sakot iemaksājis, veselas piecdesmit. — Nu mums ceļš bija vaļā.

Pēc dienām divām mēs jau bijām Rīgā. Dienu vēlāk, kritot slapjam sniegam, es iebridu, viss izmircis un nosvīdis, Suntažu Liepās, kur mani apņēma četras mīļas rokas.

Revolūcijas un reakcijas gadi

V AIRĀK nekā trīs mēnešus ilgā uzturēšanās ārēmēs ar šauriem līdzekļiem, salšana, vārgšana un uztraukumi, tas viss bij lielā mērā bojājis manu vese lību. Visu laiku es biju turējies, tagad, pārbraucis mājās, acīm redzot sabruku. Naktīs nevarēju gulēt, svīdu, kas bij neapšaubāma zīme, ka piesities dilonis. Nekad es nebiju redzējis sauli tik bālu un mierīgu kā šai pavasarī. Neraugoties uz slimību, es siltākās dienās tomēr mēģināju kaut kur aizvējā nosēsties un gleznot. Mani sagrāba darba prieks.

Darba prieks un Dr. Butuls mani saglāba tik tālu, ka uz vasaras beigām vairs naktssviedru nepazinu. Pa visu vasaru bij diezgan daudz strādāts. Man gribējās braukt uz Rīgu un parādīt savus darbus tuvākajiem biedriem. Bet no parādīšanas iznāca maza izstāde Cēsu ielā Nr. 5, ko apmeklēja gandrīz visi mūsu mākslas draugi un kas man ienesa vairāk nekā pusotra simta rubļu.

Straujā 1905. g. sacelšanās bija panākusi to, ka varēja iznākt sociālistu revolūcionāru žurnāls „Pret sauli.” Jānis Akurāters bija redaktors. Viņš aicināja

mani gādāt par glezniecības nodaļu. Reizē ar dažiem rakstiem par mākslu es nodevu arī savus prozas mēģinājumus, kas tika iespiesti un labi samaksāti. — Vēlāk, kad jau sāka galvu pacelt reakcija, es kā politikā maz iejaucies uzņēmos žurnāla redaktora vārdu un dabūju par to dārgi maksāt. — Pret manu parakstu spiestuve bij žurnāla numurus izdevusi un, tā kā faktiskais izdevējs bij atklātībai nozudis, tad Hempels mani piespieda vēlāk parādu, ap trīs simti rubļu, nolīdzināt.

Lai kā, bet man šķiet, ka „Pret sauli” mani padarīja par rakstnieku. Es biju ierosināts un pieslēdies jaunāko rakstnieku grupai, kuŗā bija jau toreiz tik plaši pazīstami vārdi: Skalbe, Akurāters, Austrīņš un citi. Un, kad dažus tēlojumus, kā „Debess vārti,” „Annas Jurgī,” atzina pat Rūdolfs Blaumanis, ievietodams savā „Latvijas” pielikumā, tad arī pats sāku sev ticēt.

Uz laiku es atkal pametu gleznošanu un piegriezos vienīgi rakstniecībai. Dzejoļi, kolorēti zīmējumi, stāstiņi un lugas. Es ķēru visu ar lielu steigu. Daudz kas, vēlāk vērtējot, no šī bagātā biruma ir aizgājis pelavās, bet daļa vēl līdz šai dienai turas. Tai laikā es uzrakstīju savas pirmās lugas: „Tragēdija” un „Pirmais sniegs.” Tai pašā gadā arī „Vēja ziedus.”

„Tragēdija” man sagādāja daudz nepatīkšanu. Mani nosauca par vaidētāju tā rakstnieki, kā gleznotāji, kuŗi mīlēja taisīt žestus pilsoniskās publikas priekšā. Aiz kulisēm es šos biedrus pazīnu kā vēl lielākus vaidētājus, bet es nezināju, ka to nedrīkst rādīt klajā. Nu tur nekā vairs nevarēja grozīt. Luga bija izrādīta, iespiesta, beigta.

Par to gandarījumu sagādāja „Vēja ziedi.” Mani sāka pat slavēt, kaut gan neaizmirsu atzīmēt Hamsuna ietekmi. Es pats to neapzinājos. Gribēju tikai reiz rakstīt ko lielāku, ieģrimu kā sapnī reiz izbaudītās dienās un naktīs, vasarā un šalcošā mīlestībā, un katru

rītu, līdz ar aprīja sauli celdamies, uzrakstīju pa nodaļai. Cik nodaļu, tik dienu „Vēja ziedi” rakstīti. Beigās es nodaļas mainīju, pārcilāju uz priekšu un atpakaļ. Un, kad biju galā ticis, tad tikai uzrakstīju iesākumu. Es domāju, tas man bija tāpēc tā jādara, ka nebija nekādas tehnikas. Varbūt man vajadzēja iepriekš nospraust stingras robežas, iepriekš jau paredzēt, kāds būs gals. Varbūt! Bet toreiz es paļāvos vienīgi jūtu viļņojumam un savai kopīgās noskaņas sajūtai, kas mani nekad nav vilusi.

Ar to svešu iespaidu meklēšanu kritiķiem dažreiz smagi viļas. Man ir nācies dzirdēt, ka mana grāmatīņa „Ar makšķeri” jeb „Ūdeņi” esot radusies Aksakova iespaidā. To nu man pavisam grūti ticēt, jo līdzīgu Aksakova darbu dabūju lasīt daudzus gadus vēlāk, un jāsaka, nebiju tik sajūsmināts, ka turētu to augstāk par sevi.

Šis laiks ik dienas nesa lielus uztraukumus. Tur bija cēli brīži, kad ļaužu masas sapratās skaļā brīvības saucienā, bij tumšas nojautas un bailes, vai iegūto varēs paturēt. — Mana dibenējā istaba ne reti bija pārvērsta sarkanu karogu darbnīcā. Vēlāk, tuvojoties Orlova soda ekspedīcijai, mūsu dzīvoklis kļuva par paslēptuvi. Rīgā saskrēja daudzi cilvēki no malu malām. Visi steidzīgi, izvārguši, izbadējušies, vienā uztraukumā dzīvodami. Pie mums ieradās vairāki neretieši, to starpā Miks Kalniņš un Šausmānu Jurks. Kalniņam izdevās tikt pāri robežai un aizbēgt uz Ameriku, no kupienes vēlāk atgriezās dzimtenē nomirt. Šausmāns bija dabūjis pasi un gribēja braukt uz Krieviju kā dārznieks. Bet viņu piepeši bij sagrabusi vēlēšanās

redzēt vēl sievu un mazo dēlu. Viņš aizbrauca uz Neretu. Tikko istabā iegājušu viņu bija ielenkuši zaldāti un, ceļā uz Jēkabpili, nošāvuši. Tai pašā laikā Stopiņos nošāva manas sievas mātesbrāli Vanadzīņu, Celma fabrikas strādnieku delegātu. Viena nāves ziņa sekoja otrai. Bāli cilvēki nāca un gāja kā ēnas, rītos, vakaros, ap pusnakti...

Man pašam, kuŗa vārds stāvēja uz konfiscējama žurnāla vāka, bez šaubām nebij Rīgā palikšana. Kā mācīts zemkopis es varēju bēgt uz Krieviju. Jau nokuvos un biju gatavs lēcienam, — bet drausmīgā Orlova ekspedīcija palika ārpus Rīgas. Kuŗa lauka tiesa beidza darboties. Tas daudzus atlaida kā no saitēm.

Vairākus gadus, kamēr vien mans sievas tēvs dzīvoja Suntāžos, es vasaras pavadīju tur. Daudzas dienas es palaidu patīkamā bezdarbībā, gar Mazjuglu ložņādams ar velci un makšķeri. Ne par velti es par šiem skaistajiem nedarbiem vēlāk esmu sarakstījis veselu grāmatu. Bet ne mazāk jaukas bija tās dienas, kad mēs, visa mazā dzimta, sēdējām kaut kur mežā, pie upes vai Kangaru kalnā. Es gleznoju, mana sieva man lasīja kaut ko priekšā, bet mūsu mazā meita klusi dzīvojās ar čiekuriem un puķēm, vai rušinājās pa smiltiņām. Mēs jutāmies tik tālu no pasaules. Mēs saplūdām ar zāli un kokiem, ar saules mirdzumu. Kam gan bij vajadzīgas visas tās varas tur ļaudīs, kuŗi rija cits citu kā zivis, aizmirsuši cilvēcību!

Retumis mēs iebraucām Rīgā, vēl retāk gājām ciemos. — Tikai reizi izlaidāmies uz Lejaskurzemi pie Jēkaba Delles Rendā. Te mēs dzīvojām nelielā, satīcīgā

komūnā: Delle, viņa brāļa sieva, Arturs Bērziņš, Fricis Bārda, Pēteris Kalve un es ar visu dzimtu. Tās bija skaistas klejošanas pa mežiem, pa Abavas krastiem un ar laiviņu pa ezeru, kuŗa malā dzīvojām. Te, pavasarīgi delverējot, es dabūju ierosinājumu joku stāstam „Trīs dienas,” ko vēlāk pārtaisīju par „Vienu dienu” un izliku personās.

Tajā laikā Mārtiņš Buclers izdeva mēnešrakstu „Stari,” kuŗu vadot man nācās iepazīties un sadraudzēties gandrīz ar visiem mūsu rakstniekiem. Tā bija patīkama saime, bez naida, bez skaudības citam pret citu. Rūdolfs Blaumanis bija kā celms mūsu vidū. Viņam apkārt vesels čemurs sulīgu atvašu, starp kuŗām dzinās sevišķi strauji Linards Laicēns, Kārlis Štrāls, Valdis Lesiņš, Fricis Bārda. Un te man jāteic, ka pēdējais izauga par ievērojamu dzejnieku vienīgi caur „Stariem.”

Vasarā vairāk nododamies glezniecībai, es biju ieguvis ap sešdesmit izstādāmu studiju. Tā kā pa starpām biju atlicinājis ap divi simti rubļu, domādams atkal doties uz ārzemēm, tad sarīkoju 1907. gada rudenī izstādi. Bij tikai ap četri simti apmeklētāju, tomēr viens otrs kaut ko nopirka, tā es varēju ar visu dzimtu Berlīnē izdzīvot veselu mācības gadu, kaut cik piepelnīdams klāt ar rakstīšanu.

Berlīnē

ES biju apņēmies šoreiz braukt uz Berlīni, pastrādāt Levin-Funkes akadēmijā, par kuŗu man daudz laba bija stāstījis kāds no Rīgas kollēgām — Leo Michelsons. Viņš bij šo iestādi pāris gadus apmeklējis un sevišķi atzinīgi izteicās par jau diezgan pazīstamo gleznotāju Lovisu Korintu kā skolotāju. Jānis Rozentāls man ieteica labāk braukt uz Parīzi, bet es nepratu franču valodas un baidījos no neērtībām. Bez tam mācīšanās dēļ bija laba katra vieta, kur vien bija izdevība ārpus darbnīcas pēc iespējas vairāk redzēt. Un neviens nevarēja teikt, ka Berlīnes mūzeji būtu vājas mākslas krātuves. Bez tam te bij labas izstādes — Secesija un Lielā gadskārtējā, kā arī daudzi saloni, sevišķi Kasirera, kas propagandēja vismodernāko mākslu. Nedēļas divas es palaidu vienīgi galerijās. Es nevarēju tik ātri saņemt tās bagātības, kas bija radītas pa gadu simteņiem, kaut arī tikai kā baudītājs. Te es arī pavadīju visas svētdienas un svētku dienas.

Korints mani atzina par pārāk lirisku. Citādi lielais skolotājs ar kādu skolnieku no Zviedrijas un ar mani bija pilnam apmierināts. Šai gadā es kļuvu krietni stingrāks, sevišķi zīmējumā.

Nākdams tuvākos sakaros ar daudziem vācu topošiem māksliniekiem, no kuriem daži jau piedalījās secijas izstādēs, es te iepazinos ar viņu šauru, īsti vācisko garu. Viņi apbrīnojamā kārtā speciālizējās. Ja viens bij portretu vai žanra gleznotājs, viņš nekā cita vairs gleznot nemēģināja. Mūs ar Pēteri Kalvi, kurš arī tai laikā bij Korinta skolnieks, viņi sauca par „Landschaftsmaleriem,” tāpēc ka mēs uz pavasara pusi šad tad izbraucām uz Grūnevaldi vai uz Vānezera apkārtni un uzgleznojām pa studijai. Viņiem bija brīnums, kāpēc mēs zīmējam vēl galvas un figūras. — Darbnīcās nebij dzirdamas sarunas ne par teātri, ne literātūru. Pāris aristokratisku dāmu pieminēja šad tad Filharmoniju, un viens vienīgs jauneklis, bijis medicīnas students, solījās mācīties krieviski, jo gribēja lasīt oriģinālā Dostojevski. Bet no vācu autoriem viņš pazina tikai klasiskus un tobrīd plaši tautā izgājušos — Zūdermani, Hauptmani, Rozegeru. Modernākos, kā Dēmeli, Hofmanstālu, Kellermani, pat Šnicleru un Altenbergu viņš nebij lasījis. Viņam bij brīnums, ka svešautietis tiktāl pazīst viņu literātūru, būdams gleznotājs. Tas vēl vairāk nostiprināja viņa apņemšanos mācīties krieviski. Viņš tāpat gribēja iepazīt krievu literātūru kā es vācu. Labais Knirs, — diezvai viņam pietika pacietības un laika ielauzīties grūtajā krievu mēlē.

Pret visām naudas likstām es šoreiz biju iepriekš nodrošinājies: visu naudu atstāju Bucleram, kam vajadzēja noteiktā mēneša dienā man izsūtīt divi simti marku. Ar tām mēs varējām pieklājīgi iztikt. Vēl nekad es nebiju tik bezbēdīgi dzīvojis un tik daudz gleznojis un sevišķi zīmējis kā šais mēnešos. Es biju tā iegrimis savā darbā, ka visā laikā neaizgāju ne uz vienu teātri, ne koncertu, netiku iegājis nevienā kafejnīcā. Vienīgā izprieca mums bija zoologiskais

dārzs. Tur mēs bijām reizes trīs apbrīnot skaistās lauvas, putnus un pasmieties par jokdaļiem ērmiem.

Kaut mani tuvākie cilvēki bij šeit, tuvojoties pavasara ziedu laikam, mani kaut kas tomēr vilka mājup. Tā mēs pirmajās maija dienās atstājām lielo, lepno Berlīni un iebraucām Rīgā, kas nu likās šķidra, niecīga un dubļaina. Arī laiks bij pārvērties. Tur mēs atstājām ziedošus kokus, te draņķoja sniegs ar lietu. Uz ielu stūriem stāvēja draudīgi sabozušie tie paši senie gorodovoji.

Dzimtenē

PĀRBRAUKUŠI mēs vasaru palaidām Suntāžu Brinkās, jaukā Juglas likumā. Es tovasar nodarbojos vairāk ar zveju. Maizi nopelnīju ar Paula Barša „Pasaules gājēju” (Von einem der auszog), gaŗu, vienkārŗu, sirsnīgu romānu, ko iespieda „Latvija.”

Vispār atzīmējams, ka dieniŗķu maizi pa lielai daŗai esmu nopelnījis ar tulkojumiem, visvairāk manis paŗa izvēlētiem, bet pie reizes arī ar pasūtīnātiem. Turu to par godīgāku pelnīŗanās veidu, nekā raudzīt sevi ieraut daudzrakstīŗanā. Katram darbam zināmā mērā jānobriest, un, ja to izvelk gaismā bez laika, tad tam ir trūkumi vai liekumi.

Seviŗķi auglīga man bija 1910. gada vasara, ko mēs pavadījām dzimtenē, Neretas Kalnamiķelānos. Te mani apņēma sendienu debesis. Es pārstaigāju visas tās vietas, kur kā bērns un pusaudzis biju iemīnis savas pēdas, un man daudz kas atvērās no senās burvības.

Te es uzrakstīju kādus astoņus sīkākus tēlojumus, labu daļu „Baltās grāmatas” un „Aiju.” Bez tam es uzgleznoju ap četrdesmit studiju un tiku tik daudz slaistījies gar Salāti un Lielo upi, ka neretieši mani turēja par nelabojamu sliņķu virsnieku. Viņi jau nezināja, ka es līdz ar gaismiņu biju cēlies un līdz brokastam savu nodaļu veicis. Es jutos labi un viegli. Šī vasara aprakstīta nelielā grāmatiņā ar virsrakstu „Dzimtenē”.

Neraugoties uz to, ka man somā bija glīti pārakstīta „Aija” un vēl citas lietas, es tomēr pa vasaru biju tā noplicinājies, ka nezināju, vai Rīgā varēšu uzsākt dzīvi. Vajadzēja dzīvokļa, vajadzēja savākt kopā pie pazīstamiem izdalītās grabažas. Dažas lietas bija pat no jauna jāiegādā, kā krēsli, slotas, koka trauki; jo mums bij palicis par paradumu visu, kas lieks, sadedzināt. Šis un tas jau paputēja arī no glabāšanās nodotām mantām.

Zinādams, ka Mīlgrāvī ir tāda rakstnieku un mākslinieku māja, es rakstīju tās pārvaldniekam Kreicberga kungam, — vai nevarētu tur kādu laiku apmesties. Dabūjis atbildi, ka ir viens triju istabu dzīvoklis tukšs, es vācos prom no Neretas.

Burtnieku pilī

IENĀKOT Burtnieku pilī, kā bija nosaukta šī rakstnieku un mākslinieku māja, mani pārsteidza Augusta Dombrovska uzmanība. Viņš taču bija lielos darbos ieracies, kā viņš varēja atcerēties, ka šodien viņa mājā klusām ievācās jauni iemītnieki? Bet stundu pēc mūsu ierašanās mēs saņēmām veselu klēpi asteļu un drusku vēlāk kā sālsmaizi lielu cepumu, par kuŗu sevišķi priecājās mūsu Lilija. — Ļaunas mēles melsa, ka tā jau mēdzot būt: tos „māksliniekus” ar puķēm un kūkām saņemot un ar rungām izvadot. — Tas tomēr tā nebij. Tikpat silta, ja ne vēl sirsnīgāka bija šķiršanās nekā sastapšanās.

Pirmais cilvēks, ko es Burtnieku pils durvīs sastapu, bij Krišjāņa Barona kundze. Vienkārši gērbusies, savām mazliet kā dūsmās, kā izbrīnā ieplestām acīm viņa man izlikās ļauna un viltīga. Viņa arī nemaz ar mums nerunāja. Tikai kā mājas pārzinātāja nodeva man dzīvokļa atslēgas un iegāja savā istabā.

Neraugoties uz Dombrovska sūtītajām puķēm, mēs pirmās dienās jutāmies smagi. Sevišķi grūti gāja manai sievai. Nekur viņa nevarēja atrast tāda cilvēka, kuŗš būtu ar mieru mums rītos piegādāt pienu. Veikalā uz

viņu raudzījās kā uz apšaubāmu pircēju. Kur vien mēs pagriezāmies, ļaužu galvas sabāzās kopā; jo te svešus tūlīt pazina un zināja, ka tie ir Burtnieku mājas ubagi. Šitādi jauni cilvēki!

Tikai pēc ilgāka laika gadījās kāda laba sieva, kuŗa sāka mums nest pienu, zināms — ik rīta samaksājot. Mēs pamazām iedzīvojāmies un saradām ar mājas un Milgrāvja iedzīvotājiem. — Barona kundze, ko mēs visi saucām vienīgi par mammu, izrādījās tā visjaukā kā saimniece, kādu vien mēs varējām vēlēties. Viņa bija mājas dvēsele un skaista priekšzīme darbā un dzīrēs. Būdama tuvu septiņdesmitiem un mocīdamās ar reumatismu, viņa turēja spodru savu trisislabu dzīvokli, berza pati grīdas un mazgāja veļu. Bet, kad nāca Barona dzimšanas diena, viņa dejoja un gāja rotaļās līdzī jaunajiem. Viņa priecājās, ka varēja uzņemt un apkalpot ciemiņus. Reumatisms bij uz brīdi uzvarēts, un kājas kļuvušas tik vieglas kā jaunās dienās.

Tai laikā bez Krišjāņa Barona Burtnieku pilī dzīvoja vēl Bandrevičs, Skalbe, Akurāters, Jēkabsons, Leons Paegle, Pēteris Kalve. Lielajās zālēs augšā tika tik daudz skaistu krēslas stundu palaists, ka, tās atceļoties, kļūst saldi sāpīgi ap sirdi. Tur uz lielā dīvana sēdēja mūsu sievas, viņām pie krūtīm glaudās bērni. Tur pietika vietas arī mums, lielajiem. Mēs iegrimām klusās sarunās par dzīvi un mākslu. Aiz augsta loga pusloka šūpojās tumšas priēžu galotnes, vai arī mirdzēja ugunīm izraibotā Daugava, pa kuŗu nereti gāja cēli kuģi, gan augšup uz Rīgu, gan uz jūru.

Mēs sapazināmies ar Dombrovska skolu skolotājiem, ar jūrskolas skolotāju personālu, ar galvenajiem Ziemeļblāzmas darbiniekiem. No mums neviens vairs nebaidījās. Mēs varējām jau pat par pienu maksāt tikai sestdienās. Mūs sāka turēt par cilvēkiem.

Man nekad nav paticis darboties biedrībās. Tomēr

Ziemeļblāzma mani pievilka. Pirmo reizi mūžā es dabūju kādas biedrības biedra karti un šo to tiku piepalīdzējis, ko jau pratu.

Mīlgrāvī es sevišķi daudz gleznoju, arī ar rakstīšanu veicās labi. Te es uzrakstīju apmēram pusi no „Baltās grāmatas,” viencēlienu „Ansis Auns,” polēmisko „Latviešu rakstnieks,” daudzus sīkus stāstus, recenzijas un feļtonus ar dažādiem vārdiem, no kuriem vairāk lietoti Ziemeļis un Klaucānu Šiepla, ja jokots sauciešu izlokšnē.

Pļaviņās

PAVASARĪ, 1913. gadā, mēs pārgājām dzīvot uz Pļaviņām, kur biju nolūkojis vietu kaimiņos ar Štrāliem, un pamazām uzcēlis sev māju. Istabas vēl nebij gatavas, bet man te bija maza, gaiša darbnīca, un vienā otrā stūrī varēja jau apmesties.

Galvenais, kāpēc es kāroju savas vietas, bij mazāk pajumte kā dārzs. Es biju agrā bērnībā tik ļoti cietis, ložņādams gar svešiem sētmaļiem, ka manī visu laiku bija tīri slimīga vēlēšanās iegūt kaut kur gabaliņu zemes, lai man būtu dārzs, pašam savs dārzs, kur es varētu kopt, kuŗš dotu man pavasarī ziedus, vasarā ēnu un rudenī augļus. Un tiešām, tā nepilnā pūrvieta zemes man sagādāja daudz prieka visos gada laikos.

Skaistie Daugavas krasti no Pļaviņām līdz Koknesei ir ļoti ierosinoši. Es tomēr viņus neesmu pienācīgi izmantojis ne stāstā ne gleznā, jo nedabūju ar tiem diezgan tuvu sadraudzēties, netiku ar viņiem pilnīgi saplūdis kopā kā, piemēram, Bebrulejā dzimušais Aleksandrs Štrāls.

Tāpat kā ar dabu es nevarēju iedraudzēties ar šejienes ļaudīm. Sabiedriskā dzīvē es ņēmu dalību tikai jaunnodibinātajā izglītības biedrībā „Straume.” Tur

iepazīnos ar dažiem centīgiem jaunekļiem, kuŗus ar prieku atceros vēl šodien. Citādi es Pļaviņās dzīvoju klusi savā nomales ieliņā un nogāju lejā vienīgi uz pastu vai uz dzelzceļa staciju, kad vajadzēja braukt uz Rīgu.

Mūsu māja Pļaviņās tomēr nebij vientuļa. Viņu uzmeklēja darba biedri — rakstnieki, gleznotāji, tāpat dziedātāji, mūziķi, aktieŗi. Katrs no viņiem pameta mūsu mājā kaut ko no sava gara, un mūsu istabas jau sāka kļūt dzīvas, kad kaŗš pārtrauca šīs cemošanās un piebāza visas telpas ar nebēdīgiem krievu kaŗavīŗiem. Mums pašiem vajadzēja doties pasaulē.

Kaŗa sākumā, kad vēl nevienam nenāca ne prātā, ka briesmas varētu tik tālu atstiepties, es daudz strādāju. Sakārtoju „Baltās grāmatas” pirmo daļu iespiešanai, uzrakstīju pēdējos tēlojumus, piepildīdams nodomāto simtu. Bez minētās grāmatas šeit uzrakstīta tēlojumu virkne „Dzimtenē.” Kaŗam sākoties un turpinoties, es uzzīmēju dažas sajūtas sakarā ar kaŗu, kuŗas vēlāk apvienoju „Gredzenā.”

1914. gadā „Dzimtenes Vēstnesis” bij izsolījis godalgas par tai gadā iespiestiem labākajiem stāstiem. Man bija iesākts „Aijas” turpinājums, bet nebija drosmes pie tā ķerties, jo nebiju vēl skaidrībā, uz ko stāsta darbību virzīt. Divas nodaļas bij uzrakstītas, tālāk netiku. Tomēr uz rudeni, kad liela daļa stāstu jau bij iespiesti, man iegribējās sacensībā piedalīties. Oktobra otrā pusē es kādā agrā rītā sēdos klāt, uzmeklēju ietrūkušo pavedienu un sāku kamolu tīt. Vajadzēja steigties, jo stāsts bija ne vien jānodod, bet arī tajā gadā jāiespiež. Es cēlos agri un vēlu gāju gulēt. No savas rakstāmistabiņas, kuŗā pastāvīgi kvēloja čuguna krāsnīte, es izgāju tikai uz dažām minūtēm, lai atkal nozustu kā alā. Pa pusei noreibis no tvana un tās pasaules, kuŗu domās veidoju, es vairāk nekā divas nedēļas nostrādāju astoņpadsmit stundas

dienā. Kad „Atbalss” bija uzrakstīta, man atkrita rokas, un es dienu un nakti nogulēju dziļā miegā. Pēc tam ar sevišķu vieglumu, kā no malas piegājis, pirmo rakstījieni izlaboju un mierīgi pārrakstīju, lai pēc iespējas burtlicim darītu vieglāku viņa darbu.

Decembrī jau „Atbalss” nāca avīzē. Tas gan mazliet ievilkās vēl jaunā gadā, tomēr es tiku dalībniekiem pieskaitīts un dabūju pirmo godalgu, dalītu uz pusēm ar tik cienījamu un lielu meistarū kā Viktors Eglītis. Godalga bij pieci simti zelta rubļu.

Lielgabalu troksnis nāca arvien tuvāk. Uzrakstīt kaut ko, kam nebūtu nekāda sakara ar karu, vairs nebij iespējams. Pamazām apstājās žurnāli „Druva”, „Domas”, „Jaunības Tekas.” Avīzēm bija citi uzdevumi, ne veicināt literātūru. Es cietos mājā līdz pēdējai iespējamībai. Bet, kad gaisā jau sāka parādīties šrapneļu mākoņi, kad naudas kabatā vairs bija atlicies tikai trīsdesmit rubļu, tad tomēr vajadzēja domāt par bēgšanu, kā to jau kurzemnieki darīja tūkstošiem. Pirmajā brīdī mēs, vairāk kājām, aizstaigājām līdz Velēnas Saltupiem. Kādu nedēļu tur mituši, devāmies uz Gulbeni, lai ar vilcienu brauktu uz Baku pie rakstnieka Birznieka-Upīša.

Kaukazā

v
S O laika sprīdi esmu diezgan plaši rādījis ietērptu literārā formā. „Plašā pasaulē”, „Kaukazs”, „Vasara”, laba daļa no „Gredzena” runā par turienes dabu un ļaudīm kā arī par to, ko esmu piedzīvojis.

Sākumā dzīve Kaukazā bij lēta, un mēs varējām, vienkārši dzīvojot, pārtikt samērā labi. Ziemu mēs dzīvojām Bakū, kur no manis gandrīz katrs latvietis nopirka kādu studiju, vai nu tiešām vēlēdamies to iegūt, vai gribēdams mani tikai pabalstīt. Lai kā, — man tomēr bija dota iespēja eksistēt no savas mākslas un vasaras pavadīt kalnos, lai tiktu atkal pie jauniem darbiem.

Sevišķi mīlā piemiņā man no Baku palika Birznieki, Vegi, Freiji, Rūmaņi, Raudiņi, Dāvidi, Ferdas, Vītoli, Zamariteri, Jurkovski, Kronbergi, Burdas un daudzi citi. Ar šiem mīļajiem cilvēkiem tiekoties, mēs, bēgļi, mazāk jutām ilgas pēc dzimtenes. Mēs bijām kā viena saime Latviešu biedrībā, neraugoties ne uz kādām politiskām pārliecībām. Mūs vadīja cilvēceba un sirds.

1916. gada vasaru mēs nodzīvojām skaistajā Naļčikā, vidū starp Pjatigorsku un Vladikaukazu. 1917. gadā mēs klejojām pa Beš-Taua apkārtni, bieži ieraz-

damies slavenajos kūrortos: Žeļeznodovskā, Pjati-gorskā, Jesentukos, Kislovodskā. Apmetāties Karasā, vācu kolonijā, un izbaudījām, neskatoties uz visu kara bardzību, vēl idillisku vasaras mieru.

Sākoties vispārējam Krievijas sabrukumam, dzīve arī Kaukazā kļuva nepanesama. Ierēdņi ar savām algām vairs tikko spēja sevi uzturēt. Mums, kā visus avoņus nepārzinošiem, arī bez naudas palikušiem, te nebija vairs nekādu izredžu, un mēs 1918. gada vasarā, pārlaiduši pirmo pilsoņu karu Bakū, steigšus posāmies mājup.

Lai tiktu pie ceļa naudas, es taisīju galīgu izpārdošanu. Par dažiem rubļiem gabalā es atdevu savas labākās studijas, kuŗas biju līdzī paņēmis no Latvijas. Tāpat pārdevu gan latviešiem, gan krieviem, gan armeņiem, turkiem un Azarbeidšanas tatāriem ap simtu divdesmit studiju no kalniem, kuŗas visas bija nopietni gleznotas un dažas pat izdevušās. Kad man tagad visi šie darbi atnāktu atpakaļ, es būtu liels bagātnieks. Toreiz mēs tomēr bijām priecīgi, varēdami doties gaŗajā ceļā ar vairāk nekā trīs tūkstošiem rubļu akreditīva.

Mūsu pārbraukšana dzimtenē tika sīki aprakstīta „Gredzenā.” Grūtās pēdējās dienas Bakū, badu un postu esmu notēlojis romānā „Nāves deļa,” kas parādījās pirmiespiedumā 1922. g. „Jaunākās Ziņās” un grāmatā 1924. g. Valtera un Rapas apgādā.

Mājās — Latvijā

MĀJĀS mēs tikām tikai vasaras beigās. Savu kā par brīnumu atradām kalniņā stāvam. Viņai gan bij ielauzts jumts, augšējās istabas saspertas vienā laidā, tāpat nebija ne logu, ne durvju, tomēr sienas vēl turējās. Mans lielais grāmatu plaukts, kuņģā atstāju gandrīz visas latviešu grāmatas, kādas mums līdz kaņam bija iznākušas, rēgojās tukšs, ar cirvi izcirstām skapišu durtiņām. Par laimi dažas dārgākās grāmatas, kā arī autoru veltījumus un savas studijas, es biju pavedis dziļāk Vidzemē. Tās bija uzglabājušās.

Ar smagu sirdi es nu te klusām dzīvoju, vērodams, kā vācietis mina mūsu zemi, juzdamies pats savās mājās kā gūsteknis. Te gāja gaŗām dzelzceļi; bet vai es varēju kur aizbraukt? Pat pāri Daugavai es netiku bez sevišķas atļaujas.

No Krievijas es biju atvedis nepilnus pieci simti rubļus. Tie drīz vien bija apēsti. No jauna ko nopelnīt man nebija ne mazāko cerību, jo vienīgie laikraksti — „Baltijas Ziņas” un „Līdums” taču nevarēja uzturēt rakstniekus, kuņģi nu gandrīz pilnā skaitā bija Latvijā. — Tomēr grāmatu tirgus pamazām sāka atdzīvoties. Kādā vēlā rudens dienā pie manis izbrauca Jānis Rapa,

un mēs noslēdzām līgumu par „Baltās grāmatas” otras daļas un manu kopotu rakstu izdošanu, pie kam es saņēmu tūkstoš marku avansa. Es jutos glābts.

Naudas man pietika taisni tik ilgi, kamēr ienāca komūnisti. — Komūnistu ienākšanas priekšvakarā pie mums piepeši ieskrēja Stukuļi, bēgdami no Krustpils uz Rīgu. Viņi bija atbraukuši ar zirgu, paņemdami līdz labākās drēbes un kādam laikam uzturu. Otrā rītā viņi ar pēdējo vilcienu aizlaidās uz Rīgu, bet es dabūju aizņemties vienu tūkstoti rubļu krievu naudas. — Kaut gan komūnisms man nebij nekāds biedēklis, es tomēr, te uz laukiem, vismaz pirmajā laikā, necerēju maizi ēst ar savu darbu. Protams, tas tūkstotis rubļu mani arī nebūtu ilgi nesis, ja es nebūtu ticis algā.

Pirmajā tautas sapulcē mani ievēlēja par protokola rakstītāju un tūlīt arī pagasta padomē. Vēlāk padome mani izbīdīja kā pārtikas nodaļas vadītāju izpildu komitejā. — Te man, izbadējušu ļaužu vidū, tik daudz kas atvērās, ko senāk nemaz nebiju ievērojis. Tik daudz zemiskuma tuvinieku starpā, tik daudz naida, skaudības, lišanas, sūdzību, nodevību un luncināšanās es nekad nebiju redzējis. Dažreiz man kļuva nepanesami smagi, un es sev vaicāju: cik tālu mēs tā tiksīm? vai atradīsim ceļu atpakaļ uz cilvēcību?

Komūnisti tikpat piepeši aizgāja, kā bija ienākuši. Apmēram pusgažu viņi bija valdījuši, šo to bija cēlušī, bet vairāk ārdījuši. Latvija nepieņēma šo valdīšanas veidu. — Mums, palikušajiem komūnistu laika darbiniekiem, būtu klājies grūti, ja Stukmaņos nebūtu ieradies komandants, kas labi pārzināja vietējos apstākļus. Man personīgi jāpateicas bija vienīgi Lakstīgalam, ka

netiku vazāts pa cietumiem kā daudzi citi; jo viņš labi zināja, ka es nekad nepiederēju nevienai politiskai partijai un savu darbu biju vienmēr darījis saskaņā ar sirdsapziņu.

Latvijai kļūstot neatkarīgai, rakstnieku un mākslinieku materiālie apstākļi uzlabojās. Es iedrošinājos pāriet dzīvot uz Rīgu, jo mūsu meitai vēl vajadzēja nobeigt vidusskolu. Te mēs pārļaidām bēdīgu un līgsmu uztraukumu pilnos Bermonta laikus. Šai posmā es mēģināju arī darboties kā valsts ierēdnis. Pirmais izglītības ministrs bij Dr. Kasparsons, mākslas departamentu vadīja rakstnieks Jānis Akurāters, es tiku aicināts uzņemties literatūras un teātra nodaļu. Vietu pieņēmu un izpildīju tepat mēnesi, tad aizgāju. Man likās, ka mājās, mierā un klusībā, varu ko vairāk pastrādāt.

Mana dzīve sāka ritēt normāli. Mani pašreizējie un agrākie raksti ienesa tik daudz, ka mēs varējām kārtīgi paēst, apgērbties un apgādāt savu garīgo cilvēku. — Un taisni tagad vajadzēja saslīmt manai sievai, man rūgtā biķeŗa līdzbaudītājai. Tiesa, es arvien biju sevī brīnījies, kad visapkārt cilvēkus ķēra smagas likstas, — kā tas nākas, ka tev tas viss iet gaŗām? — Nu es biju starp tiem, kuŗus plosa sāpes un neizakāmas žēlabas.

Manā divdesmit piecu gaŗu darba jubilejā, kad

Sarkanā Krusta slimnīcas kapličā gulēja mana dzīves biedre zārkā, bet Nacionālajā teātrī runātāji cildināja manu mieru un gaišo skatu uz dzīvi, man nāca prātā viens no maniem vispirmajiem dzejoļiem:

Istabā tik rāms un kluss,
— Ārā vētra rūc un kauc.
Ak, kā otrādi, — es kluss,
Bet man krūtīs vētru daudz.

Maz bija to, kas zināja, cik maz mana sirds sējās pie šī vakara, cik daudz skaistu vārdu aizgāja man garām nemaz nedzirdēti, jo es domāju pa viņu. Es domāju par viņu un par visu to, ko viņas mīlā sirds man sniegusi, par atbalstu, ko biju saņēmis no viņas dzīves grūtībās. Es domāju par tām salšanām garajās maizes rindās tur dienviņu naktīs, ko viņa uzņēmās, lai man nebūtu jākavē miegs un es varētu dienā moži strādāt. Es atcerējos laikus tepat mūsu zemē, kad viņa, pa dziļu sniegu izbridusi vienpadsmit sētas, pārnāca ar tukšu piena kannu un tikpat tukšu miltu maisiņu. Viņa neteica ne vārda, iekrita gultā un gauži raudāja. Viņa bija atraidīta kā ubags, jo saimniekiem viņas naudas nevajadzēja. Tas sagandēja viņas veselību. Rētas, ko ļaunā dzīve nežēlīgiem nagiem bija plēsusi, mana gādība un mīlestība nespēja vairs dziedēt. Man savu jubileju vajadzēja noslēgt Meža kapos, dalot puķes un laurus ar mūža miegā aizmigušo draugu.

Bija noslēdzies vienlīdz garš darba un gaišas mīlestības laikmets. Man atlika vēlēties tikai vienu: Kaut nākotnē es spētu pacelties arvien augstākā cilvēcībā.

OTRA DALA

Cīnīsanās ar nāvi

^v
Sī nodaļa ir sliekšnis no „Manas dzīves” pirmizdevumiem uz turpinājumu, kas aptver posmu no divdesmit piecu gadu darbasvētkiem līdz sešdesmitai dzimundienai. — Pirmajā daļā skaidri redzams, ka grāmatas beigas aprautas, ka stāsta pavediens ietrūcis, neuziets un pamests. Būtu daudz kas sakāms par manas mūža biedrenes ciešanu laiku, tāpēc ar to uzsāku grāmatas turpinājumu. Tas ir bēdīgs, pat drūms sākums, bet arī turpinājums tam pieskaņosies, jo liekas, ka ar nelaiķi ir daudz kas aizgājis kapā, kam bija šeit virs zemes debesu dzidrums un zelta skaņa.

Mēs dzīvojām Rīgā, jo meitenei bij jāiet skolā; tikai pa pašu vasaras vidu izbraucām uz Pļaviņām, kur māja vēl joprojām stāvēja nesavesta kārtībā.

Un tad tas notikās.

Ausa dzidrs pavasara rīts. Brokasts bij paēsts, es

strādāju savā istabā. Te man likās, ka dzirdu tādus kā izbaiļu saucienus. Es izsteidzos koridorā un redzēju tā sauktajā meitas istabā, kur dzīvoja Līlija, sievu, atlaidušos šaurajā dzelzs gultiņā. Viņa bija ļoti satraukta un stostīdamās teica, ka noticis kas pavisam savāds. Viņa ēdamistabā slaucījusi logu, kad pēkšņi kļuvis tumšs, kā kad reibst galva. Viņa tomēr vairāk ar zināšanu, nekā ar spēku tikusi te līdz gultiņai. Nu viņa gan redzot, bet nevarot celties, jo neklausot labā kāja un labā roka. Jā, arī sejas tā puse bij kā atsalusi, acis dziļi iegrimušas pierē.

Es palīdzēju slimajai pārvietoties uz viņas gultu guļamistabā. Mēs abi bijām tik naivi, ka domājām to esam tikai kādu ķermeņa apmulsumu uz brīdi, kā kad kāds loceklis notirpst. Bet kad līdz pusdienai nekas nebij skaidrojies, es sāku meklēt padoma un palīdzības. Pateicoties labu draugu gādībai, atnāca pievakarē kāda ārste, latviete, kas strādāja Pirmajā pilsētas slimnīcā kā asistente pie visai slavēta vācu ārsta. Tā tūlīt arī zināja, kas par vainu un kas tur darāms. Vēlā vakarā viņa dabūja šurp arī šefu. Viņi sauca slimību par meningītu. To bija radījusi sirds vārstekļu sasilšana. Kāds nieks tur bija atdalījies, nonests smadzenēs, un nu bij mugurkaula smadzenēs tāds sulas saspīlējums, ka to vajadzēja bez kavēšanās novadīt. Ārsts ieteica rītā agri slimnieci aizgādāt uz slimnīcu, kur tā būs tad viņa nodaļā un ziņā.

Tā sākās mūsu cīņšanās ar nāvi.

Nākošā rītā ieradās četri ekspresi ar drausmīgo nestuvju kurvi, kuŗu ieraudzījusi, slimniece sāka raudāt kā bērns. Es labprāt būtu atradies tālu no šīs vietas un šī brīža, lai nekā neredzētu un nedzirdētu; bet bija jāiet līdzī un viss jākārto. Kurvis, kas uz brīdi bija nolikts slimnīcas uzgaidāmās telpās un pie kuŗa šad tad apstājās kāds no slimnīcas kalpotājiem ar vienaldzīgiem jautājumiem, drīz cēlās atkal pāri

vīru pleciem un šūpojās pa gaŗām, patumšām ejām, līdz beidzot nonāca galā, nelielā istabiņā, kur nu man savu draugu vajadzēja pamest svešu cilvēku rokās.

Ik dienas apmeklējamā laikā es gāju uz slimnīcu. Citādi tas arī nevarēja būt, jo zināju, ar kādu nepacietību tiku gaidīts. Dažreiz viņa stāstīja, ka redzējusi mani vairākkārt pa durvīm ienākot, bet es tikai brīdi pastāvējis istabā un klusām atkal izgājis. Kāpēc es neesot runājis? — Tas jau izklausījās pēc halucinācijām. Es vēroju viņas gara pasauli, bet sarunās tā rādījās pavisam skaidra. Seviši skaidras likās atmiņas, kurās nu slimniece labprāt kavējās, zaudējusi tagadni un varbūt nojauzdama, ka būs jāzaudē arī nākotne. Dažas iedomas un iegribas man likās bērnišķīgas, bet es tās sapratu un labprāt izpildīju, vienīgi lai darītu viņas prātu. Tā otrā vai trešā dienā man vajadzēja atnest viņas cepuri un mēteli, bet vēlāk arī kurpes nolikt zem gultas.

„Tu taču nevari staigāt,” es teicu, „kam tev kurpes un drēbes?”

Viņa atteica:

„Man liekas, ka tad es drīzāk tikšu uz mājām.”

Slimība ne atkāpās, ne uzmācās, bet tieksme tikt uz mājām auga ar katru dienu. Es runāju ar ārstu, un tas beidzot arī atļāva izrakstīties. Punkcijas viņa asistente varēja izdarīt arī mājās. Ārsts tikai piesacīja neatstāt gultu, pirms temperatūra nav kļuvusi normāla, varbūt labi zinādams, ka tā nekad vairs nevarēja normāla kļūt.

Mūsu sētas ļaudis brīnējās, redzēdami mūs atgriezīties no slimnīcas gluži tādus pat, nesamajā kurvī, kā kad turpu devāmies. Bet mūsu sajūtas bij pavisam citas. Kad slimniece bij nolikta savā agrākajā guļas vietā, viņa ar veselo roku pievilka manu galvu tik cieši sev klāt kā nekad visā mūžā un pateicās tik sirsnīgi, ka man apbīra asaras. — Kāds prieks! Nu viņa bij

atkal mājās, viņa dzirdēs mani aiz sienas papīrus šķirstām... Mēs kopā lasījām avīzi, lasījām vieglāka satura grāmatas. Par visām lietām man vajadzēja izlasīt viņai katru nodaļu, ko pats biju uzrakstījis. Toreiz tapa novele „Vasara”. Vēl reizi mēs pārdzīvojām Kaukaza tveici, izjutām kalnu dzestrumu.

Punkcijas izdarīt nāca Dr. Balode. Tā bija aprasta, bet ļoti sāpīga operācija. Es dzirdēju apspiestu kliedzienu, kas spiedās visām sienām cauri, kad nežēlīgais trokārs urbās mugurkaula skriemeļu starpā. Es to nevarēju paciest, un tomēr daudzkārt vajadzēja būt klāt, kad tas notika. Es viņu turēju pie pleciem, viņa apķērās man cieši apkārt, un viņas kliedziens tādās reizēs bija tikai vairs. Pēc tam viņa teica:

„Nesāp jau, kad tu te esi.”

Vasaras vidū mēs Rīgu nevarējām atstāt, jo vēl joprojām bija vajadzīgas punkcijas un ārstu tuvums. Mēs aprunājāmies un pārvācāmies uz Sarkankalna slimnīcu, kur mūsu draugs Pētersons bij inspektors un kam ģimene bij izbraukusi uz lauku mājām. Iestādes direktors Dr. Budulis apsoliņās mums palīdzēt ar padomiem. Viņa domas bij, ka punkcijas taisīt vairs nevajadzētu. Mēs tās pārtraucām, un tiešām izrādījās, ka tās nebija vairs nepieciešamas.

Tā pagāja nedēļa, divas, trīs. Netika sliktāk, bet labāk arī nē. Buduļa kungs vai ik dienas iegriezās pie mums. Tika vērota sirds darbība, tika noņemtas asinis mikroskopiskai izmeklēšanai, tika bieži pārbaudīti refleksi. Viss it kā norādīja uz labošanu, tomēr kustības joprojām bija saistītas.

Šo laiku mēs palaidām divi vien. Lai meitenei kaut kas tikt no vasaras brīvlaika, to aizvadījām uz Pļaviņām, kur vienā kaut cik saglābtā istabā dzīvoja mana māte un mātes brālis, abi jau ievērojamā vecumā.

Pienāca rudens, un mums bij atkal jāatgriežas uz Ģertrūdes ielu.

Neraugoties uz ārstu dotām cerībām, uz tuvinieku mierinājumiem, slimnieces gara stāvoklis līdz ar dienu saraukšanos kļuva aizvien drūmāks. Viņa teicās apnikusi pati sev. Viņai šķita, ka ir man par nastu, ka es nevaru viņas dēļ no mājas izkustēt, nevaru netraucēts strādāt. Viņai bija taisnība. Bez manas palīdzības viņa nevarēja iztikt, Līlija jau viņu nespēja ne panest, ne kārtīgi atbalstīt. Bez tam skuķis taču dienas lielāko daļu bija prom.

Iestājās rudens tumšās un miglainās dienas. Tās parasti nes jau veselam skumjas un drūmumu. Mana draudzene nu sāka dzīvot smagās pārdomās un nāves nojautās. Par maziem pakalpojumiem izdāvāja savas drēbes, teikdama, ka tās viņai nevajadzīgas, jo gulēšanai taču pietika silta naktskrekla. Bet bija arī dienas, kad pamodās liela dzīvotgriba un slimnieci pārņēma rosinošs nemiers. Viņa lūdza nopirkt kartes, lai Ziemassvētkos būtu ar ko apsveikt visus radus un draugus. Viņa nopirka pat dažas loterijas biļetes cerībā, ka laime lems ko lielu un tad varēs kaut kur aizbraukt, pārstēties.

Līlijai, kas apmeklēja Olava komercskolas pēdējo klasi un tai paralēli drāmatiskos kursus, atlika maz laika saimniecībai. Kaut kā mēs tomēr visus šos mēnešus bijām iztikuši bez kalpones. Beidzot taču atradām par lietderīgāku pieņemt cilvēku. Tā nu bija pirmā kalpone mūsu mūžā. Kad meiča iegāja guļamistabā apsveicināties, mana sieva noglaudīja jaunās kalpones piedurkni un sāka nevaldāmi raudāt.

„Neraudi,” es viņu mierināju, „nu mums visiem būs vieglāk.”

Un viņa strauji apvaldījās, zinādama, ka katrs uztraukums kaitēja. Tad viņa kā sev teica:

„Cik tad te tā darba būtu bijis.”

Kad kalpone bij izgājusi, viņa atsāka to pašu:

„Smiedamās padarītu. Nu tev atkal jauni izdevumi. Un strādāt tu aiz manis vairs tikpat kā nemaz nevari.”

„Es pacelšos no rītiem agrāk,” es viņu mierināju, „gan jau nopelnišu arī ceturtajam, ja varēju nopelnīt trijiem.”

Bet drīz pienāca liktenīgais vakars.

Lai isinātu laiku, mēs gājām mazu rotaļu. Slimā sēdēja, spilvenu atbalstīta, savā gultā, mēs ar Līliju uz krēsliem. Mēs sviedām trīsstūrī ābolu. Es metu tā, ka sieva ar veselo roku varēja viegli satvert un pasviest Līlijai. Bet tad viņai drusku misējās, — ābols nokrita uz segas, ripoja uz kājgali, viņa ķēra, sniecās un atslīga gultā guļus. Teica vēl dažus nesakarīgus vārdus, tad tikai balsienus. Es noliecās, lai vaicātu, kas kaiš. Vēl viņa nevarīgi saņēma manu roku, kā atvadīdamās mēģināja spiest, tad ieģrima pilnīgā neatmaņā, kas mums izlikās kā miegs, jo elpa bij gan smaga, tomēr vienmērīga. Nakti es tikpat kā nemaz negulēju, lai būtu klāt, kad slimniece pamostos. Bet viņa nemodās ne naktī, ne rītā. Bij skaidri redzams, ka viss ķermenis zaudējis jušanu. Nu elpa gāja viņšveidīgi, saceldamās un atslābdama. Bij jauzamas beigas.

Es steigšus sazinājos ar mūsu dzimtai draudzīgo Oliņa kundzi, kas strādāja Sarkanā Krusta slimnīcā kā masētāja, un ar viņas gādību iedabūjām slimniecei tur, tā teikt, nomirt.

Vēl viņas apziņa uz acumirkli it kā pamodās, kad istabas vidū sanitāri viņu bija nolikuši uz nestuvēm. Varbūt viņa atcerējās kādreizējo ceļojumu kurvī uz slimnīcu un aptvēra, ka nu notiek tas pats. Viņa it kā ievaimanājās. Mute tomēr nespēja nekā pateikt, acis vairs neprata raudāt.

Jauna dzīve

PĒC smagajiem pārdzīvojumiem Līlija pa svētku brīvlaiku bij aizbraukusi uz Pļaviņām pie vecāsmātes. Es nezinu, cik daudz viņa tur savai sirdij miera atrada, bet es gan biju palicis pilnīgi viens un it kā no pasaules izmests. Bij taču ierasts tik ilgus gadus būt diviem, ja ne trim. Mēs bijām kā maza auglīga sala pasaules plašumā, un nu es jutos apburts akmenī. Nav tāpēc jābrīnās, ka reizē ar šausmīgā stāvokļa apzināšanos manas domas sāka meklēt izejas no apburtības, un reizē ar to visi mani prāti tiecās uz Sarkanā Krusta slimnīcu, uz cilvēku, kas nesen kopa nelaiķi. Tā bij žēlsirdīgā māsa Elizabete Ābele. Es tikko zināju šīs sievietes vārdu, biju pāris reizes redzējis balta lakatiņa apņemtu vaigu. Viņa nebija skaista, bet šķita man tik tuva un saprotoša manas bēdas. Jo, kad mirušo izvadīja, viņa arī bija atnākusi uz kapliču, mani mierinādama, kaut ko teica un lika atnākt pēc spilvena, kas slimnieci bij līdz no mājām...

Vēlāk to atceroties, maniem satrauktajiem prātiem tas šķita it kā mudinājums ar viņu tuvāk iepazīties. Kādā vakarā es aizgāju pēc spilvena. Māsa Ābele un viņas istabas biedrene mani laipni saņēma. Viņas prata skaisti čalot par nesenajiem piedzīvojumiem cīņās ar

Bermontu. Un ardievodamies es skaidri jutu, ka būs šurp jāatgriežas, jo kāds liels spēks bij manī modies, kāds sen mani nebija vairs skāris.

Tā mēs ar māsu Ābeli sākām satikties vai ik dienas. Vakaros mēs apmeklējām operu, koncertus, teātri. Nacionālajā gāja patlaban mana „Viena diena.” Šī luga ar savu pavasarīgo noskaņu mums abiem patika. Mēs kļuvām tuvi ziemas vidū visai īsā laikā, un, kad iebrauca Rīgā mana meita, kas patlaban atradās uz sliekšņa starp bērnu un jaunavu, es varēju viņas sapazīstināt jau kā nākamās tuvinieces.

Pats par sevi saprotams, ka jauno radnieču savstarpējās attiecības nespēja pirmajās dienās atrast pareizo izteiksmes veidu. Mana meita nemācēja apslēpt, ka zaudējusi ne vien māti, bet arī tēvu. Viņas nākošā pamāte turpretim nevarēja samierināties ar to, ka ienākusi gatavā ģimenē un ka būs nu jādzīvo saskaņā ne vien ar mani, bet arī ar manu bērnu. Mēs visi nojautām kaut ko ļaunu, tomēr palikām uzsāktajā ceļā, jo nav viegli pašam savā priekšā atzīties, ka esi maldījies.

Kā jau tādos laikos parasti mēdz būt, — kad kļuva ļaudīm zināmas manas attiecības ar māsu Ābeli, sāka nākt brīdinājumi, gan tieši, gan anonimi, aizrādot, ka nebūšu laimīgs ar viņu. Es tomēr nebiju radis klausīties citu padomos, sevišķi sirds lietās, un neklausīju arī šoreiz. Bez tam, — bija dots jau solījums, un to es negribēju lauzt, lai nāktu kas nākdams. Un tā māsa Ābele, dzimusi Ziverte, drīz pēc mūsu tuvākas iepazīšanās, izstājās no vietas un ienāca manā mājā kā sieva un saimniece.

Pavasārī mēs pārgājām uz vasaras dzīvi Pļaviņās. Sakopām māju, ielikām logus un durvis. Kaŗa vraks pārvērtās par pieklājīgu vasarnīcu. Es pieliku daudz darba dārzam. Tas pildījās jauniem augļu kokiem, jo kaŗa laikā daudzi bija iznīkuši.

Tapa jauna dzīve; bet manos darbos šīnī laikā viss tiecās atpakaļ uz Kaukāzu. Tur saņemtie iespāidi bija tik stipri, ka darbojās vēl kā vins, kuŗa gars pārņēmis visu cilvēka būtību un vēl pēc gadiem neatkāpjas. Šajā laikā es uzrakstīju romānu „Nāves deļa” un vairākus sīkus stāstus no kalniem un no Kaspijas jūras piekrastes. Bet, tā kā šajā laikā ziemā arvien atrados Rīgā, tad tapa arī vairākas recenzijas par gleznu izstādēm un par mākslu.

Kollēgas, un sevišķi viņu kundzes, nevarēja samierināties ar to, ka nelaiķei tik drīz atradusies vietniece. Tas deva iemeslu jaunajai sievai savukārt ne visai labi noskaņotai būt pret personām, kas tā domāja. Tā manas attiecības ar dažu tuvu draugu kļuva vēsas. Es to visu panesu, lai tikai mūsu dzīves šaurākais loks paliktu nesalauzts. Neraugoties uz visām pūlēm no manas puses, jaunajā laulības dzīvē krājās un krājās visādi sārņi, kas to beigās darīja neskaidru un nepanesamu. Vajadzēja raudzīt atbrīvoties vispirms mākslas darbos, tad pašā dzīvē, lai atgūtu garīgu līdzsvaru. Tā pamazām izveidojās Aijas trešā daļa „Ziema,” smagākais no visiem darbiem līdz tam laikam. Smagākais un varbūt visvairāk pašā autora sajūtu pieblīvēts, neizslēdzot vēlēšanos izbeigt dzīvi, līdzīgi Jānim pēdējā nodajā.

„Ziema” uzrakstīta 1924. gadā. Nedaudz iepriekš rakstīti tēlojumi „Skolā,” kas vēlāk iznāca grāmatā. Tad — „Sarunas ar dzīvu un nedzīvu dabu,” rakstītas bērniem, iespīestas visvairāk „Jaunības Tekās,” bet grāmatā nav parādījušās.

Pa Vakareiropu

PĒC Kultūras fonda nodibināšanas māksliniekiem bija dota iespēja dabūt pabalstus tā sauktajiem ārzemju ceļojumiem. Būtu personu skaits samazināts un summa palielināta, ārzemju ceļojumi varēja izvērties par studiju ceļojumiem. Bet arī pēc tādiem, kādi tie bija, pastāvēja liela cenšanās. Runāja, ka dažs vai dažā noplēsuši trīs pāri kurpju, kamēr apstaigājuši iespaidīgākās personas, kam vārds bij pabalstu izgādāšanā. Un tā dažs labs no šiem ceļotājiem izskrēja dažām vakarzemēm cauri, lai tikai attaisnotu naudas saņemšanu. Studiju ceļojumi nereti izvērtās izpriecu braucienos. Aktieři un operdziedoņi ceļoja uz ārzemēm savā brīvlaikā, kad arī citur mākslas iestādes bij slēgtas. Tāpat citu nozaļu mākslinieki piemēroja braucienus saviem brīvlaikiem vasarā, kad mākslas dzīve nekur nekūsāja. Dāmas iepirkās lētas tualetes, kungi izklaidējās. Tikai dažī mūziķi, kas bija saņēmuši pabalstus ar noteikumiem, strādāja pie sava aroda lielmeistariem kā, piemēram, Verners Taube, Arvids Norītis, Rudolfs Miķelsons.

Kad es saņēmu savu pabalsta tiesu, gan bez liekām skriešanām, man jau bija nolikti 50.000 Latvijas rubļi,

ko biju dabūjis no Izglītības ministrijas kā dāvanu 25 gadu darba svētkiem. Un vēl 25.000, ko Valtera un Rapas apgāds, arī uz šiem svētkiem, bija piesūtījis kā honorāru par manu dzejoļu grāmatu. Šīm prāvajām summām vēlāk vēl pievienojās „Jaunāko Ziņu” godalga par „Ziemu,” kas kopā ar honorāru deva atkal tepat 100.000 rubļus. Ar tādiem līdzekļiem es biju drošs, ka varēšu puslīdz ērti Parīzē nodzīvot veselu pusgadu un tiešām kaut ko redzēt. — Te būtu jāpiebilst, ka ceļojumā devos mazāk kā rakstnieks, vairāk kā gleznotājs.

Literātūrā šis ceļojums notēlots „Vēstulēs no vakariem” un vairākos uzzīmējumos, apcerējumos un pieredzēs, ar dažādiem virsrakstiem, kas ievietoti manu kopotu rakstu astotajā sējumā ar kopīgu nosaukumu „Pa Vakareiropu.” Turpat atrodami arī Itālijas ceļojuma apraksti no 1926./27. gada. Šeit tikai gribu ievilkt Eiropas kartē divus lielus lokus, kas izliekti divos paņēmienos, pirmais ar apstājas punktu Parīzē, otrs — Kapri salā.

Parīzē

ES sevi neskaitu pie tiem, kas pārāk jūsmo par svešām zemēm. Mani pievilka tikai vakarvalstu augstā kultūra, arī civilizācija, varbūt pat tehnika. Dabasskati visā visumā mani neaizrauj, bet atstāj iespaidu tikai sevišķi spēcīgi momenti, saskaņā ar paša iekšējo pasauli. Tāpēc ceļojumā, sevišķi pa kalniem, mana sieva nevarēja nociesties nepiezīmējusi, ka es esot vecs kļuvis, jo nemākot vairs priecāties par pasaules jaukumiem.

Es teicu:

„Daba galvenajos vilcienos ir tik vienāda, ka viss zemes vaigs ietverams nedaudzos teikumos. Ir piemēram kalni un līdzenumi, tuksneši un auglīgi apvidi, jūras, straujas un rāmas upes, meži, ezeri. Kad tam visam apkārt apņēmu gaisu un uzceļ debesīs sauli, tad iznāk pasaule. — Ezerus, mežus, klusas un steidzīgas upes, jūru, Zemgales auglību un Mangaļu kailās kāpas es tik labi pazīstu. Ja nu mūsu zemes skaistumiem vēl pievieno Kaukaza sniegainās galotnes, tad daudz nekas šai pieredzei vairs klāt nevar nākt, kas mani iespētu pārsteigt. Tāpēc neņem ļaunā, ja es tiro dabu sevi uzņemu pavisam mierīgi, — kā gaisu, ko elpoju, vai

ūdeni, ko dzeŗu. Ja būs kas sevišķs, es iekliegšos un varbūt palēkšos pat gaisā kā puika.”

Ņemot kopā abus ceļojumus, jāsaka, ka tiešām bija skaisti brīži arī dabasskatu ziņā, tomēr, lai kādreiz iekliegtos vai gaisā lēktu, tik lieliska vis nekā nebij. Mākslās es turpretim atradu dziļu prieku. Gribētos minēt kaut vai tikai Le Nain'a gleznu „Zemnieki” Luvrā, kuŗas dēļ vien vērts uz Parīzi aizbraukt.

Mēs izbraucām no Latvijas novembra beigās 1924. gadā. Pa ceļam, Berlīnē, apmeklēju slavenu meistaru, savu kādreizējo skolotāju Lovisu Korintu, kuŗš nu, vieglas triekas ķerts, turējās vairāk kamīna tuvumā. Mēs palaidām skaistu vakara stundu sarunās par jaunāko glezniecību, par Berlīni, ko meistars bija lielā mērā palīdzējis pacelt pāri senāk slavētajām vācu mākslas pilsētām — Diseldorfai un Minchenei. Mēs runājām par Parīzi, kur viņš bij mācījies un kurp es tagad braucu. Mēs runājām par Latviju un par viņas mākslām. Atvadoties viņš teica uz redzēšanos, bet es skaidri nojautu, ka redzu šo sabrukušo titānu pēdējo reizi, kaut gan viņš bij kādreiz lielījies dzīvot Ticiāna mūŗu. Pa daļai tas tomēr izdevās: Korints, neraugoties uz visu fizisko nevarību, gleznoja līdz pat beigām tāpat kā lielais senitalieŗu meistars.

Tālāk mēs vēl pietājām Ņelnē, lai apbrīnotu tiešām lielisko domu un redzētu Reinas duļķainos ūdeņus.

Ljezā, Beļģijā, es pirmo reizi izlietoju praksē savas zināšanas franču valodā un biju pavisam pārsteigts, kad stacijas bufetes turētājs saprata, ka gribu zināt, vai viņš ņemtu franču naudu, ko biju Rīgā iemainījis, un kādā attiecībā stāvēja franču franks pret beļģu franku. — Jā, grūti jau bij sākumā vispār ko pateikt, bet vēl grūtāk saprast vārdus un vārdu savienojumus, ko turienes steidzīgie cilvēki valstīja pa muti gandrīz bez mēles palīdzības.

Veselu mēnesi es Parīzē gandrīz nekā cita nedarīju,

kā tikai apmeklēju Luvru un pa reizei citus mūzejus un izstādes. Vēlāk gāju pa vakariem Žuliāna akadēmijā zīmēt plikņus. Tur iepazinos ar dažiem somu topošiem māksliniekiem, ar kuņiem ilgus gadus sarakstījos.

Parīzē par sūtni toreiz bija Dr. M. Valters. Tur iznāca vairāk reižu ciemoties, gan oficiāli, gan sirsnīgā tuvībā pavadot dažu miglainu ziemas vakaru. Lielākos vakaros bij aicināti vairāki mākslinieki, kuņi te vai nu bija studiju nolūkos vai caurbraucot. Parīzē apmeklēja kaŗa akadēmiju arī pāris mūsu augstāko virsnieku, — pulkveži Kalējs un Jeske. Kā jau svešumā, mēs draudzīgi turējāmies kopā un bija labi satikties arī samērā šauros apstākļos.

Ziemas vidū es pēkšņi iedomājos nolaisties līdz Vidusjūrai, uz tā saukto Zilo krastu, kur mazā pilsētiņā Golfžuānā palikām pāris nedēļas. No turienes viegli bija aizsniedzamas citas pilsētas: Kannas, Nica, Monte Karlo. Iegadījās taisni karnevāla laiks, un Nica, kā zināms ir prinča Karnevāla rezidence. No Golfžuānas mēs pārcēlāmies uz Itāliju un tad uz Šveici. Visur es čakli gleznoju, un man mapē bija labs skaits studiju, kad atgriezos Parīzē. Vēlāk, Rīgā izstādītas, tās man bagātīgi atdeva atpakaļ visus ceļojuma izdevumus.

Italijā mēs nodzīvojām vairākas dienas vēju pilsētā, nemīlīgajā Ventimiljā, uz franču robežām. Darbs tur sevišķi labi veicās.

Tālāk apmeklējām skaisto piejūras pilsētu Dženovu ar tās tikpat skaisto mirušo pilsētu, ar kuņi gan laikam nevarēs sacensties neviena cita kapsēta pasaulē. Nodomu pie tās pašas reizes apmeklēt arī Romu, Florenci un Venēciju, nācās atmest, jo nejutos pienācīgi gatavojies, lai spētu uzņemt tās bagātības, ko sniedz italiešu vecā māksla.

Ceļā uz Šveici vēl pietājām Milānā, kur nepieciešami šķita redzēt jauno domu, Da-Vinči „Vakarēdienu”, dažas mākslas krātuves un Skalā noklausīties „Tra-

viatu" pirmklasīgā izpildījumā. Tad vilciens ierāva mūs pa divdesmit minūšu gaŗo tuneli Brīvības zemē.

Sniega un gleŗeru valstība Œveicē lika man atcerēties Kaukazu, kaut gan te viss bija mazāks, it kā aplūkošanai izlikts. Tomēr bija skaisti Lozannā raudzīties pa viesnīcas logiem uz kalnu virsotnēm, kas slēpās mākoņos un pa reizei atsedzās, bet pār pilsētu lējās saule, pārvērsdama nakti uzsnigušo sniegu straujos strautos.

Iebraukuši Bernē, sastapām jau asāku klimatu. Te bij vēl kaut kas līdzīgs ziemai, kaut gan kalendārs rādīja martu. Kalni pamalē gulēja kā balti padebeši.

No Bernes mēs itin labi būtu varējuši doties caur Mincheni un Vīni mājup; bet es gribēju vēl redzēt Parīzē lielās pavasaŗa izstādes, un tāpēc liecām lielu likumu.

Kad tikām Pļaviņās, ziedonis bij pilnā spēkā. Daugava šalca, priedīgi mētādama viļņus. Es sēdēju atkal ar makšķeri uz saulītē sasiluŗiem klinŗu bluķiem, tāpat kā ziemā tur dienvidos. Man bija laika diezgan visu redzēto garā atkal skatīt un apvērtēt, kas iegūts. Tas tomēr bija vērtīgs ceļojums. Bet daba bija skaista arī Œeit, Latvijā.

Kapri

MANA meita bija nostrādājusi Liepājas jaunajā teātrī divus gadus un tikpat daudz Ceļojošajā, kas nebija viņai pa spēkam. Salšana ziemā un mirkšņas, braucot ar zirgiem pa rudens un pavasara ceļiem, bij sagandējušas viņas veselību. Vēl pievienojās smagi dvēseles pārdzīvojumi. Es tāpēc apvienoju savu Itālijas braucienu, kurā gribēju iepazīties ar šīs zemes seno mākslu, ar nepieciešamību meitenei pabūt citā klimatā, brīvākos dzīves apstākļos, kas varbūt varēja nest atspirgšanu.

Tolaik es tikko biju sarakstījis komēdiju „Jo pliks, jo traks,” kas labi gāja pa lauku un arī pa lielo teātru skatuvēm un regulāri ienesa vairāk nekā 100 latus mēnesī. Ansis Gulbis sāka izdot manus kopotos rakstus. Tātad materiālā ziņā es biju puslīdz nodrošināts un varēju dzīvot te vai tur, jo dzīve citās zemēs nebija neko dārgāka par dzīvi Latvijā.

Kamēr visu nokārtojām un savācāmies, bija pienākusi ziema. Man liekas, tā bija atkal novembra otrā puse, kad atstājām Pļaviņas un trijatā devāmies ar ātrvilcienu vispirms uz Varšavu, tad Vīni, Venēciju, Padovu, Florenci, Romu, Neapoli un Kapri. Jāsaka, ka

sākumā mums nebij nodomāts apmesties kaut kur uz ilgāku dzīvi. Mēs gribējām braukt, pareizāk sakot, virzīties līdz pat Sicīlijai, tad varbūt doties ar tvaikoni uz Sardiniju, Korsiku un tad uz Nicu vai Marseļu. Šis nodoms tomēr bija jāatmet, jo līdzekļi neatlāva. Mūsu budžets bija divdesmit latu dienā, un tie, dzīvojot pa viesnīcām, kaut arī lētām, izrādījās par nepietiekošiem. Vajadzēja prast noturēt līdzsvaru, lētākajās pilsētās padzīvojot ilgāk, bet no dārgajām pēc iespējas drīzāk mukt. Cik atceros, tad vismazāk mūsu makam piemērota bija Venēcija, tāpēc tur palikām tikai divi dienas un vienu nakti. Florencē un Romā turpretim nodzīvojām vairāk nekā nedēļu katrā.

Kad nu raugu atcerēties, kas apceļotajās vietās, nerunājot par manām speciālajām interesēm, mani būtu tā skāris, ka būtu vērts vēl šodien atcerēties, tad tur nav nekā. Jeb tās ir pavisam niecīgas lietas, kādas parasti pilda atmiņu, izpildīdamas balasta vietu strauji skrejošam dzīves kuģim. No Varšavas es atceros zābaku spodrinātāju uzbāzību un daudzus ubagus pie baznīcām. No Vīnes iespiedies atmiņā kāds padums refrēns, dzirdēts Štrausa operetes teātrī: „Denn so verliebt, wie heut verliebt, war ich noch nie verliebt.” Brukā bija milzīgi liels vecas baznīcas jumts, turpat aiz manas istabas loga, un aiz tā sniega izraibotī kalni. Filachā no viesnīcas balkona varēja redzēt sniega kalnus aiz mākoņiem. Un pilsētas namu jumti bija it kā noslodzīti veclaicīgiem milzu skursteņiem. Venecijā uzmācās nekaunīgā kārtā visādi gidi, tāpat kā Pompejās. Padovā es redzēju Džoto kapellas tuvumā ērmīgas pīles. Vakarā uz ielas nopirkām vienu polipu un par visiem trim nevarējām apēst. Naktī neganti salām, jo laiks bij lietains un istaba nekurināma. Boloņai cauri braucot, redzējām slavenos šķībos torņus, kuri jau vairāk nekā astoņi simti gadi taisās gāzties. Uz namu sienām un žoģiem stāvēja milzu burtiem: Benito

Mussolini. Florencē, šai skaistajā pilsētā, pārdeva uz ielām lopu iekšas, laikam vārītas, jo kūpēja. Vīna pudeles tur bija aizkorķētas ar eļļu. Romā banālā kārtā bija atvērta bibliotēka, kur grāmatu vietā neskaitāmos plauktos rēgojās tikai pudeļu dibeni. Kas šajā bibliotēkā ilgāk uzturējās, tas nāca laukā streipuļodams. Bet te, Romā, uz Via Cavour es redzēju kaut ko pavisam nopietnu: — vecs kungs ar nepasakāmu pietāti izņēma no mutes pīpi un ilgi noraudzījās pakaļ kādam limuzīnam. Neapolē skaisti ausa dienas, un kādā rītā prāvs zutis bēga no tirgus pa rensteli uz jūrū. Beidzot, braucot ar kuģi pa lieliem vilņiem, bija jāsūkā citrons, lai neuznāktu jūras slimība.

Viss iznāk puslidz negātīvi, bet cilvēka prāti jau tā iekārtoti, ka tur ieķeras vispirms tas, kam nebūtu jāķeras.

Bija protams visās minētajās vietās arī daudz skaista un laba, bet, par to runājot, man nāktos atkārtoties. Par šiem ceļojumiem esmu tik daudz rakstījis, ka iznāktu prāva grāmata. Dzīves aprakstā tā neiederētos.

Romā mēs caur kādu dedikāciju nācām pazīstami ar vācu tēlnieku Tannenbaumu, kam kundze bij no Polijas. Tie bija skaisti cilvēki. Un, tā kā šīs kundzes māsa bija precējusies ar latvieti, tad iepazīnāties arī ar šo dzimtu. Abi šie pāri bij Kapri salā sapazinušies un apprecējušies. Tā kā nu arī mēs gribējām turpu braukt, tad Tannenbauma kundze, kuņai bērni gāja jau skolā, atvadīdamās novēlēja mums laimīgu ceļu un teica:

„Jaunkundzei Kapri salā jāatrod vīrs. Visi pāri, kas uz šīs salas saiet kopā, dzīvo laimīgi.”

Tikuši Kapri salā, kas izslienas no jūras kā kuprainā kazas mugura, mēs nolēmām tur palikt dažas dienas, lai daudzmaz uzlabotu finanses, kas līdz šai vietai tālu bija pārsniegušas budžetu. Dzīve te bija samērā lēta, pat viesnīcā uzturoties. Ja nu mēs pārgājām mēbelētā istabā, tad varējām iztikt ar pusi no tās naudas, ko bij jāšķiež, mūžīgi atrodoties ceļā. Tā mēs sākām dzīvot šai īpatnējā salā, kas nav nekas cits kā liels akmens, izvelts no jūras dibena. Gadu tūkstoši vai miljoni vietām akmeni pārklājuši ar tik biezu putekļu kārtu, atnestu no Sarento vai pat no Afrikas, ka to jau var saukt par zemi. Tādās vietās aug vīns, aug koki, kartupeļi un visādi dārzāji, cik jau atļauj salas niecīgais apmērs, no kuŗa noņem savu tiesu divas pilsētas, nepieejamas klinšu galotnes un nobrukumu lauki.

Mēs dzīvojām Kapri pilsētiņā, kā visi, kas apmetās uz īsu laiku, tad pārcēlāmies uz salas augšgalu, uz Anakapri. Te bija skaisti un dienā silti pašā ziemas vidū. Liels ogļu trauks, vēlāk maza čuguna krāsniņa, ko es nereti kurināju ar valriekstu un apelsīnu mizām, darija istabas siltas arī naktī, kad temperatūra skaidrā laikā nokrita zem nulles.

Mēs dzīvojām, un es te vēroju tik daudz interesanta, ka vēlāk uzrakstīju romānu ar salas virsrakstu. Cilvēki te līdzinājās vēju apbrāztiem un ūdens apdauzītajiem akmeņiem, kas stāvēja katrs par sevi, bieži vien svešas gribas nostādīti. Tie bija cilvēki, kam katram nesams savs smags liktenis, tā šeit, kā jau agrākā dzīvē, no kuŗas te būtu vajadzējis atraisīties un atspirgt, bet nemanot saindēja visus zilā cietuma gaiss.

Ak, kādu tik te nebij ļaužu! Donna Filomena ar savu precību dēku. Helioss Difenbachs, vārgais gleznotāja dēls, gids un sava tēva darbu izmantotājs. Viņa gūstā kritusī Hilda. Vēl meitene, bet jau māte, pilna tieksmju deļot un priecāties. Karaliska dzimuma inže-

nieris Forreiters ar savām trim līgavām un salāpīto galvas kausu. Rakstnieks Andrejs Hauklānds kā liels ziemeļu kukainis, iekritis viņā. Nervozā Heimaņa kundze, rakstnieka atraitne, kas saņēma no Fišera apgāda tādu kā pensiju, jo nelaiķis bijis ilgus gadus apgāda lektors. Ben-Goriana kundze, kas brauca ar gleznotāju Štumpfu apskatīt Pozitano un Amalfi un atgriezās tikai pēc trim dienām, tīri kā no kāzu ceļojuma. Tad mazais Foits, tautsaimnieks un filozofs, kurš visas savas zināšanas bija ielicis vistu audzināšanā un pats pamazām kļuva putnam līdzīgs. Gleznotājs Sohn-Rētels ar savām tauriņu kolekcijām. Teātra darbinieks Reinbots un students Vilis Šteplers, kuri vieni paši apdzīvoja lielu vasarnīcu un reiz mūs ielūdza ciemos; bet mums vajadzēja nākt ar savu kafiju, jo tās viņiem nejausi bij pietrūcis kā jau bohēmiešiem.

Jā, un tad tiešām tā sagadījās, ka šis pats Vilis Šteplers no Vestfāles bija ieskatījies Līlijā Jaunsudrabīnā no Latvijas, un pašiem nemanot, mainot italiešu un krievu stundas, bija nonākuši tādā tuvībā, ka nekāda vara tos vairs nebūtu varējusi šķirt.

Kapri salā ir kalns, ko sauc par Monte Solaro. Tas saturot radiju. Un šī radioaktivitāte stipri iespaidojot salas apdzīvotājus, sevišķi vietējos. Dažu tā triec uz darbu, citu turpretim noved tai stāvoklī, ko neapolitānieši apzīmējuši ar visīstāko vārdu: Dolce far niente. Par sevi varu teikt, ka es, še dzīvodams, tiešām atrados šīs saldās nekā nedarīšanas burvībā. Jo pa visu laiku uzgleznoju ne vairāk kā sešas eļļas studijas un uztaisīju nedaudzus zīmējumus.

Kad martā salu atstājām, bijām vairs tikai divi, kas aizbrauca. Trešais palika pie sava nākošā vīra. Tā bija laimes spēle, kurā abas puses, šķiet, ieguvušas, jo bez lieliem sarežģījumiem dzīve jauniešus aiznesusi jau pāri pūsmūžam. Laikam taču Tannenbauma kundzei

būs bijusi taisnība. — Abi aizbraucēji šai ceļojumā vēl izlieca līkumu caur Turinu uz Parīzi un no Parīzes uz mājām, palikdami pāris dienas Briselē un tikpat ilgi Berlīnē.

Piecdesmitā dzimumdiena

SAKARĀ ar abiem lielajiem ceļojumiem, kuŗos, kā jau sacīts, vairāk mantoja mans gleznotājs, laikā no 1924. līdz 1928. gadam netika nekas lielāks uzrakstīts. Tikai daži sīki stāstiņi, īsi aviŗu raksti par mākslas un sadzīves jautājumiem, arī par interesantām dabas parādībām. Dzīvojot Pļaviņās, savā mājā ar govi un labi iekoptu dārzu, daudz naudas nevajadzēja, tomēr, lai kaut cik pieklājīgi dzīvotu, ar šīm druskām nepietika, un es ik gadus pieņēmu klāt pa romāna tulkojumam „Jaunākām Ziņām” vai „Atpūtai”. Tā man bij to laiku, kamēr romāns gāja, tāda kā kārtīga mēneša alga.

Laiks skrien. Bija pienācis 1927. gads. Tā kā biju piedzimis 1877., tad pats par sevi saprotams, ka kopš tā laika bija pagājuši jau apaļi piecdesmit gadi. Šo šķietami ilgo, patiesībā ļoti īso laiku es biju palaidis, gribēdams darīt tikai labu. Pat tajos darbos, kuŗos tēloju dzīves negatīvās puses, vajadzēja atrasties zināmai daļai cildenuma, lai lasītājs nejustos nospiests, bet aicināts celties. Man šķiet, ka vispār tie nedaudzie cilvēki, kas tiek dēvēti par māksliniekiem, visi kalpo šādiem mērķiem. Ja mums nav izdevies cilvēci vest

tuvāk īsti cilvēcbai, nozīmē, ka mums strādā pretī citi, tīri dzīvnieciski spēki un pārspēki, nereti novilkdami mūs pašus ilgstošā ikdienā. Šī pati pelēkā dzīve tad nu arī prasīja, lai 25. augusts tiktu mazliet krāsots.

Istenībā tā bij tāda pati agra rudens diena kā visas citas. Dārzā pēdējo ķiršogu jau bija norāvusi vārna. Plūmes bira bez purināšanas. Mālāboli sāka spidēt iebā-lajās lapās. Pēc izskata jauka darbadiena; bet mana sieva, kurai svētki visos laikos bija labāk patikuši, gri-bēja mani pārsteigt ar pulku ciemiņu. Un tā es savā dzimumdienā sēdēju gaŗa galda galā uz apvīta krēsla un biju atkal jubilārs, kaut gan jutu, ka šinī gadījumā biju pilnīgi bez nopelniem.

Nelaiمة dara cilvēku māņticīgu un bailīgu. Sakarā ar maniem darba svētkiem bij pār mani nākušas lielas bēdas. Nu man bija tumša nojauta, ka šai dienai vajag arī nest ko ļaunu. Un tiešām, mazs saspiedums labās rokas plaukstā, kas bija radies vai nu dārzā rokot, vai primitīvā kārtā aiztaisot kvasa pudeles šiem pašiem svētkiem, mani pēc pāris dienām noveda tai pašā slim-nīcā, kur nomira mana sieva.

Slimnīcā man bija jāpalaiz sešas smagas nedēļas, mocoties ar sāpēm un pilnīgu bezdarbību, ko izbaudīju pirmo reizi savā mūžā. Par stāvokļa nopietnību man nebija ne jausmas; tikai vēlāk ārsti teica, ka tā bijusi mana laime, ka flegmona negājusi tālāk. Citādi roka bez žēlastības būtu zaudēta vai arī dzīvība. Es jutos laimīgs, palicis dzīvs, kaut arī vēl ilgi pēc slimnīcas atstāšanas bija jāstaigā ar kaklā pakārtu roku, jo ap centimetru dziļās un platās rētas plaukstā un starp ikšķi un pārējiem pirkstiem, dziļa gauŗam lēnām.

Visvairāk es sajutu veselas rokas trūkumu, kad pa Ziemassvētkiem tanī pašā gadā sarīkoju Pilsētas mū-zejā savu darbu izstādi. Profesors Feders apvaicājās, vai es varot jau ikšķi kustināt. Es atteicu:

„Kādēļ lai to nevarētu? Viņš jau man atšķelts pavisam nost no stīvās rokas.”

„Ješčo šukit!”

Toreiz šis goda vīrs vēl nerunāja latviski, kaut gan teicās lasām „Balto grāmatu.”

Vaina sadzija, bet rētas palika visam mūžam par piemiņu. No sākuma viss, ko ņēmu rokā, slīdēja laukā, bet pamazām jēga uzlabojās. Mušu gaisā noķert es ar savu roku vairs nevarēju, kā mana māsīca Minna to darīja, bet darbus, kas sevišķas veiklības neprasa, es varu joprojām veikt. — Viens labums man no šīs sa-graizītās plaukstas tomēr tika. Kad Āronu Matīss, kas bij čakls manu rakstu lasītājs, vaicāja, — kā es varējis tik pamatīgi notēlot „Jaunsaimniekā un velnā” Ainas slimo roku, man nevajadzēja atbildei sacīt ne vārda. Es tikai pacēlu pie viņa tuvredzīgajām acīm savu roku ar augšup pavērstu delnu.

Slapjā vasara

TAS bija 1928. gads, kad aiz biežiem lietiem zemes poras aizķezēja un nekas lāgā negribēja augt. Daugava gāja liela visu vasaru. Lejā mans dīķis draudēja izskalot jauno dambi, un kaimiņš nāca bārties, ka es slīcinot viņam pļavas nost. Patiesībā purva gabals aiz mana žoga lielu lietu gadījumos visos laikos bija gulējis zem ūdens, bet saimnieks neļāva to sev iestāstīt. Mans nelielais dīķis tur dārza stūrī, kuņā gribēju audzēt zivis savam priekam, viņu kaitināja. Jā, nenormāli dabas apstākļi rada ļaudis nelabu omu.

Tā bija slapjā vasara, kā priekš kādiem septiņdesmit gadiem sausā, kuņu vēl tagad pieminēja tie, kas to bij pieredzējuši. Nekas šai vasarā nepadevās, ne laukos, ne dārzos. Pat kartupeļi nobālēja nelaikā un nedeva ražas. Tikai tīrā smiltī un Daugavas krasta radzēs tie bija krietni auguši. Koki zaļoja līdz vēlam rudenim, jo nespēja nogatavot jaunus dzinumus. Kad nu ziemā uznāca stiprs sals, ūdens pārpilnie zari nosala pat ābelēm, nemaz nerunājot par gleznākiem kokiem, kā bumbieres, saldie ķirši un plūmes. Tas bija netiešais plūdu posts. Bet bija apvidi, kā piemēram Lubānas novads, kur ūdens tieši applūdināja lielus zemes gaba-

lus, un turienes iedzīvotājiem draudēja ja ne tieši bads, tad liels trūkums.

Rudenī, kad gāja runa par palīdzības sniegšanu plūdu piemeklētiem apgabaliem, es uzrakstīju avīzē uzsaukumu, lai pilsētnieki, kuŗu bērni tik daudzreiz izmantojuši lauku laipnību vasarā, šai grūtā ziemā pieņem pajumtē un maizē lauku bērnus. Uzsaukums atrada dzirdīgas ausis, un Rīgā tika ievesti ap divi simti Latgales bērnu. Es toreiz pieņemu divas aizvārgušas meitenītes, Mārīti un Valentīni, vienu ap desmit, otru tikko četru gadu vecu. Tas nu, protams, pavairoja manas rūpes, bet sagādāja arī dažu prieka brīdi, kā jau dzīvi cilvēku bērni. Pavasarī mazie trūkumcietēji tika aizsūtīti vecākiem atpakaļ; bet izgadījās tā, ka manējie palika arī vēl vasaru, atkal un atkal kļuva kā par paša bērniem. Viņas iegāja jaunajā Latvijā kā krietni cilvēki. Ar to viņas atlīdzināja man visu, ko tiku darījis viņu labā. Jo valsts lielākais spēks ir labi cilvēki.

Tajā pašā plūdu gadā es pasāku rakstīt garāku stāstu ar savādu virsrakstu, kas tikai pašās beigās rod izskaidrojumu — „Uršulīte”. Rakstīšana ieilga, stāsts nāca gatavs tikai 1934. gadā un tika izdots grāmatā 1935.

Jānis Veselis, kuŗš ir tāpat neretietis kā es, reiz man teica, ka notikumu par tādu meitu un saimnieku, par bērna nozagšanu Leišos un par sādžas nodedzināšanu, stāstījusi viņa māte, bet viņš nav pateicīgo vielu izmantojis. Jāteic, ka būtu ļoti interesanti lasīt pat vēl tagad Veseļa uztverē; jo arī es to esmu rakstījis pēc savas mātes nostāsta.

Un nu man jāatklāj, ka vielu daudziem saviem darbiem esmu aizguvis no savas mātes. Gandrīz viss, kas manos rakstos senlaicīgs, radies no pārrunām ar viņu. Sevišķi jāatzīmē groteskais „Ubagu kalns,” kam pamatos dzīva patiesība.

Kad reiz iesākts pieminēt māti, pastāstīšu par viņu vēl dažās rindās. — Cik par savas dzimtas lietām esmu rakstījis, māte it kā visur būtu atbīdīta aiz vņas mātes. Tas varbūt tādēļ, ka vecāmāte patiešām bija šķirīgāka un man, mazam esot, daudz ko parādīja un pastāstīja, ko no savas mātes nekad nebūtu dabūjis ne redzēt, ne dzirdēt. — Ar vecomāti es gāju ciemos. Pat uz Sulainiskām viņa tika mani paņēmusi līdz. Viņai lindrakos iekēries, es čāpoju līdz uz Oruļu krogu, kad bija danču vakari. Tur bija jautra dzīve. Viņa man nesa grāmatas ko lasīt, gādāja rakstāmlietas, noadīja sarkanus kamzolus. Bet, kad nācu lielāks, kad sākām ar māti dzīvot savu dzīvi, tad parādījās arī mātes klusā gādība, kaut dažreiz arī bardzībā. Taču viņa bija tā, kas man iemācīja kurvju pīšanu. Pat vēl šodien es nevaru vienaldzīgi garām paiet skaistiem kārkliem, tik ļoti man patīk nopīt kādu kurvīti. Un pīdams katru reiz es viņu atceros.

Jo ilgāk tāda māte dzīvo, jo mīlāka viņa kļūst. Viņa it kā aug un pieaug pilnu māju, pilnu sētu. Man liekas, viņa mūsu ģimenē bija pats gudrākais, labsirdīgākais, atjautīgākais un jaunlaicīgākais cilvēks.

Kad 1930. gadā plaši svinējām viņas astoņdesmito dzimšanas dienu, tad, pie galda sēstoties, es pirmo reizi ieraudzīju, cik skaisti ir, kad galda galā sēd tava māte.

Jaunsaimnieks un velns

VISPOZITĪVĀKAIS un lielākais darbs, ko mūsu likumdošana savā laikā veikusi, ir bez šaubām agrārās reformas izvešana. Tā pārveidoja zemes vaigu, tā radīja jaunu ļaužu šķiru, kas tikpat karsti metās cīņā ar celmiem, sūnakļiem un akmeņiem kā citkārt kaujās. Vairumā jau tie bij tie paši cilvēki, vēl lāgā nesadzijušām kaŗa brūcēm locekļos. Dzīvojot šai tapšanas un veidošanās mutulī, rakstniekam vēl grūti bija orientēties visā plašumā. Es tāpēc savam romānam „Jaunsaimnieks un velns” izvēlējos vienu pašu aizmuguri jeb dabasskatu, — kalnu ar sūnakli lejā un nelielu ezeru tā stūrī. Otrā pusē, pret dienvidiem, ir upe un rietumos Daugava. Es ņēmu arī vienu pašu jaunsaimnieka tipu, Krastu, intelligentu bijušu virsnieku, lai tēlojumu būtu vieglāk turēt vajadzīgā saskaņā ar jaunā laika izpratni. Varbūt būtu bijis interesantāk nostādīt egļu kalnā jaunu cilvēku pāri, kam tikai darba rokas, kam nav ne izglītības, ne pensijas, ne ietaupījumu, ne kas ko pārdot, kā tas visumā bija; bet tā būtu bijusi liela lasītāju izvārdzināšana. Jo tik īsā laikā, kāds autoram vēl tobrīd bija rīcībā, — nepilns gadu desmits

— šie plikie cilvēki nekādus lielus sasniegumus nebūtu varējuši uzrādīt.

Es pie šī romāna pakavējos atsevišķi ne tikai tāpēc, ka tas ir lielākais no maniem darbiem, bet arī darbs, kurā ielikts daudz iepriekšēju pārdomu, vērojumu, noklausījumu pašā tautā; pārcilāta arī zinātniskā literatūra, kas uz šo jautājumu attiecas.

Romāns, neraugoties uz to, ka tas ieguva Kultūras fonda prēmiju, netika daudz lasīts. Varbūt dažiem nepatika tādi tipi kā Manga un Grundulis, bet, ja to pietrūktu, darbs kļūtu bezkrāsains.

Daudzi lasītāji, pat daži kritiķi, nav bijuši mierā ar velna ievēšanu reālā apkārtnē. Nemiers būtu dibināts, ja nodaļas, kurās runa par šo pretvaru, nebūtu cieši saauostas ar visu darbu. Man kā audējam jāteic, ka šis raksts ir vietā un pie tam stingri latvisks. Un, ja es saku, ka pietrūkstot tādiem tiptiem kā Grundulis un Manga, romānam pietrūktu krāsainības, tad bez velna kā personas tam zustu visa valgme, viss īpatnējais krāšņums. Pietrūktu sprauguma Krasta ciņām ar zemi, un pietrūktu neaizkartās dabas burvīguma. Būtu dzirdama tikai koku krišana, cirvju un zāģu trokšņi jaunbūvēs. Viss padevīgi gultos kā zāle pāri plāvēja izkaptij.

Tiesa, ir romānā daudzas vietas ar fejetonisku piegaršu. Bet tik lielam laikmetam sienas daudz kas klāt, kas it kā prasās apvērtējuma, sauktin sauc kritikas, tāpēc dažai nebūšanai autors nav varējis pretī stāvēt olimpiskā mierā. Bet tā ir tīra apstākļu kritika.

Līdzās topošajai dzīvei Egļu kalnā pie Velnezera rādīta arī ātri augošā un vēlāk stipri atslābstošā galvaspilsētas dzīve. Un, ja romāna beigās Krasts, pirmo reizi sastapdamies ar velnu vaigu vaigā, pasaka droši un skaidri, ka viņš tic vienīgi savam darbam, tad Rīga paliek kā gaisā karājoties, kā saucot glābiņa.

Brīvībā

^v
SI nodaļa ir robežstabs starp grāmatas trim pirmajiem izdevumiem, laikā no 1922. līdz 1937. gadam. Toreiz „Mana dzīve” iznāca Rīgā, Anša Gulbja apgādā, trijos izdevumos, astoņi tūkstoši eksemplāros. Bet šī nodaļa nav tikai tādēļ vien robežstabs, ka tā atdala trīs pirmos izdevumus no tagadējā, kas aptvers tepat divdesmit gadus diezgan raiba mūža. Kad šo nodaļu rakstīju, man bija tikai sešdesmit gadu. Nule esmu daudz vecāks kļuvis, kas zina, varbūt arī gudrāks, bet labāks gan nē. Patēlodams savu dzīvi līdz šai dienai, vēl šad un tad atgriezīšos iepriekšējā daļā, jo ir daudz kas, ko negribu mūžīgi noklusēt.

Nu jā! Bet šī nodaļa vēl lai paliek gluži tāda, kāda tā iespiesta 1937. gadā.

Vēl tagad man pa reizei pienāk vēstules ar īso adresi: Pļaviņās, kaut gan pagājis pustrēša gada, kopš esmu no turienes projām. Pēdējā pusgadā dzīvoju

Meža parkā, baudīdams Ķīšežera laipnību. Bet tepat divi gadi nodzīvots tālu Augšzemgalē, Kaplavas Praulīnos, no kurienes cēlies mans jaunākais romāns „Augšzemnieki.”

Kādēļ tāda adreses maiņa?

Kā piemiņa man glabājas mazs noplēšamais sienas kalendārs no 1935. gada, uz kuŗa pirmās lapas stāv 14. marts. Šis kalendārs ir kā pulkstenis, ko dažkārt atrod pie nosliukuša un no kuŗa apstāšanās var zināt nelaimīgā nāves brīdi. Jā, 13. marts tātad ir bijusi diena, kad esmu spēris smago, bet brīvības meklētāja soli, kādam biju gatavojies daudzus gadus: esmu atstājis sievu, pametis māju un visu, kas man bij, lai ar nelielu čemodanu aizbrauktu, kā saka — nezināmā virzienā un lai glābtu kailu dzīvību. Jo jutu, ka, ilgāk turpinot tādu dzīvi, man draudēja bojā eja.

Es biju izrāvēis no mājas ērtībām, devies labprātīgi trimdā, lai tikai saglabātu savu sirds mieru. Vispirms es devos uz Sabili, kur „Kurzemes šveicē” atradu laipnus saimniekus, kuŗi par mani gādāja kā par savieti. Tad pārcēlos uz Augšzemi pie savas māsiņas. Es atspirgu. Jo nu mani negrauza nekādi ķirmji. Es nedzirdēju ļauna vārda ne no viena cilvēka. Te atbrauca arī mana māte un nodzīvoja veselu gadu, kamēr radās iespēja atgriezties Pļaviņās, ierastajā vietā, kas kopš 1936. gada aprīļa pieder manai meitai.

Te, Augšzemes vientulībā, sekmīgi veicās darbs. Te es nobeidzu romānu „Neskaties saulē,” te tapa „Augšzemnieki” un visi šai laikā iespiestie sikumi.

Tā kā romāns „Neskaties saulē” iznākšana sakrita ar manu trimdas laiku, tad lasītāji, kam pavisai zināma man personīgā dzīve, tam piešķīra autobiografismu un izrādīja lielu sašutumu, sevišķi sievietes kārtā. Un var teikt, ka ne tik daudz sievietes kā dāmas. Tās rūga naidā, un viena man atklāti izsacīja savu nicināšanu. Ko lai dara? Neesmu nekad pūlējies, lai iegūtu dāmu

labvēlību, neesmu arī centies mantot viņu naidu, un tāpēc necelšu ne pirksta, lai zaudēto cieņu atgūtu.

Runājot par šo romānu kā mākslas darbu, jāsaka, ka noskaņa tur nav smagāka kā „Ziemā.” Varbūt tikai krāsas vairāk sabiezētas, kā jau zināmas sajūtas atkārtojot. Manu rakstu uzmanīgs lasītājs būs nojautis, ka dobjās skaņas sāk jau dimdēt ar romānu „Nāves deļa.” Tās pieaug daudzos sīkos stāstos, sasniegdamas lielāko sāpīgumu traģikomedijā „Invalids un Ralla.” Tā ir zināma veida smeldze, no kuņas autors rauga atbrīvoties kā no kādas ļaundabīgas ekzemas. „Neskaties saulē” īstenības punktu skaits ir varbūt daudz mazāks nekā „Baltajā grāmatā,” nekā „Ūdeņos,” „Vēja ziedos,” „Vasarā,” un „Ziemā.” Bet šim romānam nelaimīgā kārtā apkārt vijas daudz tenku. Tās mazina viņa labo slavu, bet reizē palīdz izplatīt. Protams, ka viss tas līdzinājas ļaunām valodām, kas vijas ap krietnu cilvēku. Zelta kodolu tās nevar aizsniegt. Iekšējais nemainās, lai pret to nostājas šā vai tā. Romāns bez šaubām nes sevī ierosinošas pārdomas un daudz garīga spēka, un, ja to vēl lasīs nākošās paaudzes, tad katrā ziņā ne tenku, bet citu motīvu ierosinātas.

Nākotne ir dieva rokā; tomēr vienu gan, nobeidzot šo izdevumu, varu teikt ar pilnu pārliecību: ja es pašlaik esmu daudzējādā ziņā kapitulējis, tad tomēr neesmu to darījis mākslas priekšā. Es jūtu, ka man vēl ir ko teikt, un es teikšu to bez kautrēšanās. Jo esmu atsvabinājies no visa, kas lieks — no mājas, no mantas un arī no cilvēka, kas nespēja iet manā solī un kuņa solim es nedrīkstēju piemēroties, ja gribēju sekot savam beigu teikumam, ar ko noslēdzās šīs grāmatas pirmais izdevums: „Kaut nākotnē es spētu pacelties aizvien augstākā cilvēcībā.”

Skaistāka uzsaukuma es sev neatrodu arī šodien, kad man tuvojas jau sešdesmitā dzimundiena un es ievirzos dzīves novakarē.

TREŠĀ UN VARBŪT
PĒDĒJĀ DAĻA

5

TRISTAN IN PARADISE

PLUCKY DATA

Atskats

MANAS dzīves stāsts nu parādās ceturrtā iespaidumā. Pirmā grāmata iznāca divos iespaidumos — 1922. un 1924. gadā. Vēlāk pievienojās otra daļa ar apmēram 30 lappusēm 1937. gadā. Laižot klajā trešo izdevumu tieši uz sešdesmito dzimundienu, man bij nodoms rakstīt grāmatai turpinājumus ik pēc desmit gadiem. Tas nav noticis; jo 1947. gadā atrados bēgļu nometnē, Rietumvācijā. Kaut gan šai gadā trimdā jau bij plaši izvērtusies grāmatu izdošana, uz septiņdesmito dzimundienu „Mana dzīve” tomēr neiznāca, neraugoties uz to, ka nometnes līdzgaitnieks Arturs Balodis man aizlaikus bij uzdāvinājis trešo izdevumu ar zīmīgu ierakstu: „Liekas savādi, dāvināt Jums Jūsu grāmatu — bet dzīve ar šādiem pārsteigumiem paliek bagātāka.” Šinī vietā saku lieku reizi paldies dāvinātājam. Citādi varbūt arī vēl šogad grāmata nebūtu iznākusi, jo man pašam viņas nebij. No piedzīvojumiem zinu, cik tautieši neatsaucīgi, kad līdzīgas lietas tiek meklētas. Galvenais, kādēļ uzrakstīšana ieilga no desmit uz divdesmit gadiem, tomēr bija autora nospiestais gara stāvoklis. Kā viņš varēja klāstīt savas sīkās dzīves jā un nē, kad visa tauta atradās uz moku rata. Arī vēl tagad stāvok-

lis dudz nav grozījies, tomēr sāpes pierastas, ciešanas cilvēkus norūdījušas, — mēs varam sākt saprasties priekos un bēdās. Jā, arī personiskās bēdās.

☆

Laikā no 1930. līdz 1940. gadam, to ieskaitot, esmu savu mūžu nesis kā vissmagāko nastu. Bieži likās, ka nedzīvot būtu labāk, nekā dzīvot, jo sevišķi tai posmā, kad ievadiju laulības šķiršanu ar Elizabeti. Man bija jācīnās slimāk nekā jaunsaimniekam Krastam ar velnu, iekām to pieveicu. Bet pirms par to stāstu, būs vietā iebildums pret ļaužu parasto uzskatu, ka par mirušiem nedrīkst runāt sliktu. Bet vai negēli var par labu pieminēt? Manās acīs nelietis paliek nelietis, dzīvs vai nomiris. Un tāpēc es bez sirdsapziņas pārmetumiem tuvākās lappusēs attēlošu dažas patiesības sakarā ar šo sievieti, kas šur tur jau pavīd manos tā laika darbos, sevišķi romānā „Neskaties saulē.” Otro tāpat kā pirmo savas dzīves stāsta daļu esmu noslēdzis ar cildenu teikumu: „Kaut nākotnē es spētu pacelties aizvien augstākā cilvēcībā.” — Cilvēcīgi būtu visu piedot, kas tev ļauna darīts. Jāatzīstas, — es to tomēr nespēju. Kaut pagājuši kopš tā laika gadu desmiti, es nevaru šai sievietei piedot daudz ko, pat ja man par to būtu pastarā dienā jāsanāk disputā ar svēto Pēteri, jā, pat ar pašu Dievu.

Iepriekšējā daļā esmu runājis par noplēšamo kalendāru, kas kā pulkstenis pie slīkoņa rāda, kad tas nogrimis. Ar to nav tomēr sacīts, ka kalendāra lapiņa rādītu dienu, kad es atguvis mieru. Ķīrmis, kas gadiem bija grauzis, mocīja mani cik spēdams vēl joprojām. Es tāpēc savukārt šai vietā gribu iespraust dažas epizodes, kas lai rādītu, ar kādu cilvēku man nācās kopā vadīt

divpadsmit gadus. Mēs bijām kā suns ar lauvu ieslēgti šaurā būrī. Un nelāgākais bija tas, ka es nebiju tas lauva. Un ka cilvēki, kas staigāja gar mūsu būri, nemēģināja mani izžēlot laukā, jo es izlikos arvien labā omā. Es reti kad iekaucos, kad pārāk sāpēja. Es nekaucu sevis un lauvas labad. Sāpumā taču labu laiku durvis stāvēja pavisam vaļā. Viens lēciens, un es varēju būt brīvībā. Bet es to nedarīju, gribēdams labāk paciesties, nekā lauzt dotu vārdu. Es pacietos un cietu, cerēdams, ka labo cilvēkā var pamodināt ar labu.

ĒDIET NU!

Māsa Zīverte bij precējusies Krievijā, kara laikā, ar paglītoto latvieti, vārdā Ābeli, no kuŗa pēc pāris gadiem viņai bija palicis vairs tikai vārds. Vīra māte viņus bija tiktāl sarīdījusi vienu pret otru, ka vīrs viņu atstājis un aizgājis pie citas. Viņa raudāja lielas asaras, to stāstīdama, un man patiesi bij viņas žēl. Es teicu, ka tai ziņā viņai pie manis nebūs jābaidās, mana māte ir saticīgās dabas. — Ābelis bija palicis Maskavā, viņa atkomandēta uz Vidzemes vidieni, kur strādājusi kā žēlsirdīgā, bet, karaizbeidzoties, pārcelta uz Rīgu, Sarkanā krusta slimnīcā.

Drīz, varbūt pārāk drīz pēc mūsu iepazīšanās es māsu Ābeli lūdzu nākt pie manis dzīvot. Salaulāties mēs nevarējām, jo viņa nebija no vīra šķirta. Bet tas nebij svarīgi. Viņa izstājās no slimnīcas, un mēs sākām dzīvot.

Elzai likās, ka trīsistabu dzīvoklīti apkopt viņai būs tīrais nieks, salīdzinot ar darbiem un pienākumiem slimnīcā. Arī ēdienu paraudzīt trim cilvēkiem — mana

meita toreiz vēl apmeklēja skolu — nebija nekāda lielā māksla. Bez tam mums vēl bij kopš netaisnas saslīmšanas pieņemta kalpone, tā varēja palikt tik ilgi, kamēr Elīzabete, ko nu mēs īsuma labad saucām par Elzu, iemanījās saimniekot.

Viss notika, kā jaunā sieva vēlējās. Kalpone drīz tika atlaista. Pēc Elzas domām visas kalpones bij melīgas un zaglīgas kā žagatas. Bez tam viņas tā vien tīkoja, kā uzķert no kungu sarunām kaut ko un iznest pasaulē.

Labi, mēs dzīvojām bez kalpones. Bet nu Elzai drīz tika par grūtu. Viņa tēloja pagalam nogurušu cilvēku. Viņai likās, ka jāstrādā un jāpūlas vienīgi mūsu labad. Mēs bijām divas pasaules: viņas es un mūsu mēs. Vai mums prātā nāca viņai ko palīdzēt? Lai cik maza saimniecība, — turēt kārtībā istabas, vārīt, kāpt lejā pēc produktiem — viss tas prasīja laiku un piepūli. Nu viņai labprāt būtu paticies strādāt ar kalponi, ja tikai mūsu namā nebūtu tik pārproletāriska kārtība. Kaut mēs neēduši ar kalponi pie viena galda. To viņa nekad un nekur nebij redzējusi...

Pēc kalpones atlaišanas kundze pati tekāja pa telpām, vairāk bez vajadzības nekā ar vajadzību, lai rādītu, cik cītīga viņa bij. Visvairāk viņa dzenāja putekļus novienas vietas uz otru. Tad sagērbās un brauca uz lielo tirgu vai ik dienas, jo tur varēja dabūt pavisam svaigas saknes un zaļumus. Bet tas nevilcās ilgi. Pēc pāris nedēļām man tika pavēstīts, ka ēdīsim pie lielā galda ēdamistabā tikai pusdienas. Esot taisni smieklīgi aizņemt vienu galda stūrīti ar trim talēķiem.

Brokastis un vakariņas nu mēs ēdām pie virtuves galdiņa. Tā tika aiztaupīti daudzi soļi, arī laiks, un virtuvē arvien bij siltāks nekā neapdzīvotajā ēdamistabā. — Es nekad neesmu bijis izvēlīgs ēdienu ziņā, bet man gan nav paticis ne ciemā ne mājās, kad jāsēstas pie galda īgnam. Un te nu tā vien iznāca.

Rītos un vakaros kaut kā, bet pusdienā, kad pārnāca Līlija no skolas, mēs tikām svinīgi aicināti pie galda. Kad ienācām, tad parasti tur bija tikai maize un šķīvji. Nu skrēja Elza ar nažiem, dakšām un karotēm. Beidzot nāca bļoda ar galveno maltīti un mūžīgi viens un tas pats teiciens:

„Ēdiet nu!”

To teikdama, viņa paskatījās manī ar tādu skatu, kas it kā pārmeta, — esmu līdz nāvei pārpūlējusies. Brīdi skatījusies laukā pa logu, arī viņa pēc smagas nopūtas sāka ēst.

Tas atkārtojās ik dienas. Līlija reiz teica, ka viņa šo to labprāt palīdzētu, bet tiekot strupi noraidīta. Un diendienā skanēja vieni un tie paši vārdi: — Ēdiet nu!

Pamazām manī ieperinājās doma, ka pret mums izturas kā pret cūkām, tikai laba saimniece galā pielika: „cūciņas”. Es ilgi cietos, beidzot tomēr aizrādīju, ka nevajadzētu tā sacīt, jo ne jau mēs vien ēdam, ēd viņa arī. Katram cilvēkam ir nervi, bet jārauga savaldīties.

Pēc šī aizrādījuma Elza it kā pa jokam, tomēr ar manāmu kaitināšanas prieku pasāktos vārdus atkārtoja. Bet tad reiz man pietika. Tikko zupas terīne līdz ar „Ēdiet nu!” bij nomesta uz galda, es trūkos kājās un, satvēris nevainīgo trauku, triecu to uz grīdas ar līdzīgu vēlējumu:

„Ēd pati!”

AVENU MĀTES KARTUPEĻI

Avenu māte dzīvoja Pļaviņās, Dūma mājā, viņpus ielas, tieši mums pretim. Viņa bija tāpat atraitne kā mana māte, tikai vēl grūšāk dzīvojusi, jo viņas

vienīgais dēls bij miris. Mēs dzīvojām vairāk Rīgā. Pļaviņās Elza garlaikojās. Tur pastāvīgi dzīvoja māte un pa laikam mans krusttēvs, viņas brālis. Kad mēs tur ieradāmies, Elza parasti izstaigāja visas telpas, kā meklējama kādas vainas. Viss tomēr bija labākā kārtībā, nekā kad māju atstājām. Reiz tomēr Elza mātei prasīja:

„Kas tie tur par maisiem?” Un māte atbildēja:

„Pagrabā? — Tur Avenu mātes kartupeļi. Viņiem pagrabs pa pusei uz zemes un salst cauri. Tad es teicu, lai nes šurpu.”

„Un nu tava Avenu māte nāk manā pagrabā kā savā. Vai tu esi droša, ka viņa negrābj mūsu kartupeļus?”

Māte kaut ko teica par uzticēšanos, bet Elzas gala vārds bij īss un ass:

„Pasaki, lai viņa izvācas.”

„Tas nu gan nebūtu labi,” māte kā sevī iebilda. „Jūs šodien esat šeit un rītu jau Rīgā, bet man te jādzīvo. Jūs jau nezināt, cik Avenu māte man soļu aiztaupījusi. Viņa tak jaunāka par mani...”

„Par to tu viņai vari samaksāt naudā. Vai es to pagrabu raku svešām bābām?”

Te viena sāka smieties, un otra apmulsa.

„Bet Elza!” māte, nopietna kļuvusi, skarbi teica, „— Vārna tava izkārņījuma te nebija atnesusi, kad mēs to pagrabu rakām. Tie divi maišuki tak nepagulēs klonu cauru. Un ja jau, tad saki to viņai pati.”

„Nu jā. Es jau te esmu tas velns. Jūs jau arvien tā protat iekārtot, lai paliktu tie eņģeļi. Labi. Saki, lai tie maissi stāv.”

Ar māti vispār bija tā, ka Elza, lai cik kaprisa, sargājās ar viņu saiet naidā; jo es biju no sākta gala noteicis, ka pret manu māti nedrīkst izturēties necie-

nīgi. Un brīnums, — to viņa neaizmirsā. Varbūt par to tiesu Līlijai un man bij jācieš div un trīskārt. Sevišķi jau man, jo es biju visa ļaunuma avots.

TIKAI CAUR MANI

Bijām nodzīvojuši kopā vēl tikai pāris gadus, kad Elza jau bij savā galvā iesēdinājusi pārlicību, — es varot tikai viņai pateikties par to, kas es esot. Kad es tam negribēju ticēt, viņa nāca ar paskaidrojumiem, kas man likās tik ērmīgi, ka es apstulbu. Es sēdēju sastindzis lielā nesaprašanā un raudzījos sienā. Viņa to uzņēma par piekrišanu un cēla savus nopelnus arvien augstāk.

„Nu saki, kas tu biji pirms manis? Ne lāga ļauķis, ne pilsētnieks. Tu taču neprati mani paņemt zem rokas, kad izgājām uz ielas. Kopsolī tu iemācījies iet tikai ar dīdišanu. Man vajadzēja, kamēr tikām līdz tramvajam, vai desmit reizes palēkties uz vienas kājas, kamēr tu čāpoji savā parastajā gaitā. Un ko tu biji līdz manim rakstījis, tas bija tikai neprašām un bērniem. Naudas ar tev necik nebij. Un nu tu esi slavens. No dzejnieķļa tu esi kļuvis par cienījamu rakstnieku. Nu es varu jau ar zināmu lepnumu tevi priekšā stādīt saviem draugiem, starp kuņģiem vairākums ārsti. Pat viena mana māsīca ir ārste. Ja es būtu studējusi, arī es varētu būt ārste. Mans tēvs strādāja litografijā kā akmeņu slīpētājs. Mana māte pašā Iekšrīgā uzaudzināja trīs meitas un dēlu. Tu esi izlīdis no lauku migas kā plika pele. Nebūtu es tevi pievākusi, tu varbūt pēc savas Līzes nāves būtu aizklīdis uz laukiem atpakaļ...

Es klausījos un mēģināju sekot viņas valodai, bet

nevarēju uziet nekādas līdzības ne ar sevi, ne ar viņu. Beidzot es smaidīdams teicu:

„Vai nebūtu labāk, ja tu pati tiktu slavēta? Raksti, es tevi ieteikšu redakcijām. Tad tev būs i slava, i nauda. Kam tev pūlēties citu labā? Cik es tevi pazīstu, tad filantropija nav tavā dabā.”

„Domā, es nevarētu rakstīt, ja tikai gribētu?” viņa atcirta.

MARIJAS IELAS VEIKALĀ

Cilvēks ar laiku pie daudz kā pierod, kas viņam sākumā licies neiespējams. Līdzīgās runās klausīties man nebij vairs grūti. Es vai nu dzirdēju tās pavirši vai arī līdztekus domāju savu domu, izteiktajos raksturojumos sevis nesaskatījis. Cilvēki ārpus mūsu dzīvokļa domāja mūs visai saderīgus, vismaz man tā likās. Bet tad sāka arī no ārpusē pienākt kaut kas līdzīgs brīdinājumiem. Kā raksturīgākais bij Neimaņa kundzes vēstījums, lai es sievu drusku pierādot vai pamācot. Ar viņu taču nevarot ļaudis rādīties, lai netiktu smieklīgs...

Mēs dzīvojām Ģertrūdes ielā, rakstniekiem un arī citu mākslu kopējiem labi pazīstamajā Pīpiņa mājā, vidus blokā. Mums tieši uz galvas bija Andreja Upīša dzīvoklis, tieši zem mums dzīvoja komponists Jānis Zālītis kopā ar Gogu Neimani, kas bija nesen precējies ar Jāņa māsu Olgu. Mēs bijām ne vien kaimiņi, bet arī tuvi draugi, un tāpēc nav nekāds brīnums, ka mūsu sievišķi arī it kā draudzējās. Tā reiz Olga, manāmi satraukta, uznāca augšā.

„Elzas nav mājā” es teicu.

„Jo labāk!” viņa atteica. „Jūs varat lēnā garā

izrunāties, un tu gan pratīsi viņai piekļūt bez naida. Man bail, ka mēs nesākam bārties, jo Elza, kā es vakar dabūju vērot, ir par daudz nesavaldīga.”

Cik es Olgu pazinu, tad sabāršanās ar Elzu viņai patiesi būtu bijusi pār krustu; jo Olga bija pārāk gaiša persona, satiecīgs cilvēks.

Lieta bija tāda. — Es vairs labi neatceros, kuŗa kuŗu viņas bija aicinājušas, lai nāk uz Marijas ielu, kur ap Berga bazāru bij gatavu drēbju veikali, gandrīz nepārtrauktā laidā. Pie pirkšanas bij Elza ņēmusi iniciātīvu savās rokās un lietojusi tādu valodu, ka pārdevējam cits nekas neatlicis, kā viņai pienācīgi atbildēt. Saruna kļuvusi skaļa un skaļāka, līdz visi bodes zeļļi un arī citi pircēji sastājuši ap viņām un sākuši ņirgāties. Bet, kad beidzot Elza izteikusies par veikalu, ka tur neesot neviena kārtīga mēteļa, tad nācis principāls un teicis, lai ejot uz uteni, tur esot mēteļi taisni viņas augumam. Tad nu arī Elza, Olgai par lielu nobīli, likusi galdā pēdīgo trumpi, teikdama:

„Vai jūs arī zināt, ar ko jūs runājat?! — Es esmu rakstnieka Jaunsudrabiņa kundze!”

Un Olga turpināja:

„Es visu laiku amizējos par viņas vārdu kauju ar bodes puisiem, bet, kad to dzirdēju, tad jutu, ka nosarkstu kā uguns. Vai nu tiem cilvēkiem vajadzēja zināt, kas mēs esam. Un ko mēs panācām? — Bārdainais kungs plaši atvēra durvis un zemu palocījās. Es izsteidzos pati laukā, bet tava Elza tika izstumta.”

ES TE SAULES NEREDZU

Kas mani visciešāk pie Pļaviņām sēja, bij mūsu dārzs. Sākotnēji tas bij ap pūrvietu plašs, vēlāk tika

vēl piedalīta ieliekņa ar strautu, tā ka sanāca vairāk par pusotras pūrvietas. Zeme bija laba: virsū trekna smilts, apakšā māls. Vēl nebij uzcelta māja, kad jau tika sastādīti augļu koki. Es dārzā strādāju ar prieku, rakdams, kaplēdams, sēdams un vākdams. Ābeles un bumbieres bij skaitā 48, leišu ķiršu ap 100. Kad Elza ienāca sētā, koki nesa jau augļus. Pa starpām gaŗās sloksnēs auga visādas saknes un ogulāji. Dārzs un darbošanās tajā bij man izprieca. Man būtu paticies, ja arī Elza to būtu iemīļojusi; bet, kad mēģināju kaut drusciņ interesi viņas galvā modināt, viņa aizbildinājās sacīdama:

„Ļauj man attapties. Tu taču zini, ka es nāku no pilsētas. Ne man zemnieces rokas, ne kājas.”

Bet, kad ieradās kāds ciemiņš, Elzai tomēr gribējās izlikties darbīgai mājasmātei arī dārzā. Tad viņa visu likās zinām un darām. — Reiz vēlā vasarā atbrauca Jānis Lapiņš ar Kārli Brencēnu. Lapiņam gribējās vispirms redzēt dārzu. Mēs visi izstaigājām krustām šķēr-sām, nogaržodami dažādus rudens ābolus, un, kad viss bij redzēts, Lapiņš savējā vīzē teica:

„Neesi velti Vecsātus izgājis. Tik pamatīgi izmantotu zemes gabalu es vēl nekur nebiju redzējis.”

„To gan var sacīt!” Elza piepeši izlēca priekšā. „Bet, kungi, nekas netop pats no sevis, sevišķi tādā dārzā. Cik te rakts, cik sēts, cik kannu ūdens liets! Es te saules neredzu aiz darba.”

Es ļāvu, lai jau izlielās.

UZ ĶEMERIEM

„Zini, vīrs, — es būtu gan to pelnījusi, ka mēs kādu vasaras mēnesi padzīvotu Jūrmalā. Es te patiešām

vairs saules neredzu. Ziemā, kad sarodamies Rīgā, visas pazīstamās dāmas man prasa, kā pavadījusi vasaru. Ko es varu atbildēt? Kas ir Pļaviņas? Gandrīz tas pats, kas Trentelberga. Viņas — viena bijusi Saulkrastos, otra Siguldā, trešā Majoros, daža pat ārzemēs. Man jāsēd kā aizsietu muti. Viņas ir peldējušās, gulējušās smiltīs. Saulē iedegušas koši brūnas. Jūrmalā vakaros tiekot dejots. Es vēl nekad neesmu Rīgas Jūrmalā dzīvojusi. Tur esot cits siltums, cits vēsums. Man te jāsvisst bez nozīmes. Vai tev rūp mana veselība? Varbūt man noderētu ne tikai vienu vasaru, bet veselu kūri Ķemeru izņemt.”

Tā kā runāts tika pusdienā pie galda, tad māte nenocietās, neteikusi:

„Tu gan, Elza, pelnī grēka, šitā vaimanādama. Kas tur labāks varētu būt kā šite. Tu Daugavā vari pēc sirds patikšanas izmūdāties un saulē izgozēties pati savā dārzā kā rācenis.”

„Ko tu ar to gribi teikt — kā rācenis? Tu man gribi piedēvēt palamu?” Elza jau uztraucās.

Māte neatbildēja. Anniņa, kalpone Pļaviņās, mūsu savstarpējās valodās nekad nerunāja līdz. Es klusēju, lai vienkārša saruna neizvērstos ķildā.

Ķemeru lieta tomēr bija iegulusies Elzas galvā. Nākamā vasarā viņa aizbrauca uz četrām nedēļām. Kad es pārbraukušai vaicāju, vai vannas viņai labu darījušas, viņa atvaicāja:

„Kādas vannas? Vai tās ir vannas? — Tur jau cilvēki vārtās dubļos kā cūkas! Ārsts man ieteica dzert Ķemeru ūdeni, tas veicinot apetītu. Es to dzēru un labā laikā gāju pastaigāt.”

„Bet tu neizskaties labāk kā pirms Ķemeriem.”

„Kur man labāk izskatīties? Katram slimniekam atbrauca tuvinieki ciemos, es staigāju visu laiku viena kā pazudusi. Es šad tad domāju, — kaut labāk nomirusi. Bet tas jau tev būtu bijis īsti pa prātam. Saki,

vai es runāju aplam? Saki, vai es netrāpīju naglai uz galvas? Es nekad nerunāju aplam!”

„Aplam gan. Tikai saki paldies Dievam, ka es to neņemu ļaunā, jo esmu tevi diezgan iepazīs.”

SAKI, VAI MAN IET?

Pagāja diezgan ilgs laiks, iekām Elza tika galā ar savu pirmo vīru, kuŗš dzīvoja Maskavā. Viņa teica, ka viņam sen jau esot cita sieva, ka viņš šo sen jau vīlis. Es nepētīju vainas, un mēs salaulājamies visā klusībā Rīgas dzimtsarakstu nodaļā. Nu Elza izlikās pavisam laimīga, un tāds biju arī es, jo viņa, Dievu piesaukdama un krustu mezdama (viņa bija pareizticīga), solījās būt laba sieva. Ne tikai laba, bet arī skaista.

To nu man viņai vajadzēja apliecināt vai ik dienas, kad viņa uzposusies nostājās manā priekšā un pagrozījās. Ar skaistumu pēc manām domām viņa nevarēja lielīties, bet es teicu:

„Pārtikt var. Ir daudzas sievas neskaistākas par tevi. Ar māsas lakatiņu tu biji pat pievilcīga. Un uzsmaidīt tu toreiz prātī. Man likās, ka tu varētu būt patiesi žēlsirdīga.”

Šādā garā mums nācās izrunāties bieži, līdz apnikumam. Kad es aizrādīju, ka cilvēkam nav ko lepoties ar Dieva dāvētām dotībām, viņa sāka citā virzienā.

„Redzu, esmu tev apnikusi. Tādi jūs esat, vīrieši. Saki tikai vienu vārdu, un es tevi nekad vairs neapgrūtināšu ne ar kādiem jautājumiem.”

Nu viņai bija jauns paņēmiens, kā mani mocīt:

„Saki, vai man iet?”

„Ja es būtu vēlējies, lai tu kādreiz eji, es nebūtu aicinājis, lai nāc. Tu pati redzi, ka sadzīvot mums nav

viegli, bet mēs neesam vairs tādos gados, kad jāsaka — visa dzīve vēl priekšā. Es tev nekā nepārmetu, nepārmet tu man, un būs mājās miers.”

BET NU JŪS SAVU VELNU REDZĒSIT!

Mājā tomēr miera nebij. Es gribēju dzīvot Pļaviņās, Elza Rīgā. Pļaviņu mājā man līdzās gleznotāja darbnīcai bij maza istabiņa, kurā es varēju ieslēgties un strādāt. Aiz loga pacēlās Dabora augstiene viņpus Daugavas. Nedaudz tālāk bija mana dzimtene Nereta. Šai istabiņā bija radušies prāvi darbi: Atbalss, Vasara, Ziema, Uršulīte, Ubagu kalns, Jaunsaimnieks un velns, kā arī daudzi tulkojumi laikrakstiem. Šī istabiņa bij kā cietoksnis, kurā varēju patverties no sievas tukšajām valodām un darbā atgūt mieru. Elza bieži bija Rīgā. Kas par brīnumu, — viņai tur dzīvoja brālis un divas māsas. Viņa arī bija labi pratusi iekļauties manu paziņu un draugu ģimenēs. Automātiski līdz ar mani viņa bija uzņemta FA brālībā. Reiz, kad man likās, nupat būs iestājies klusāks periods, Elza, sagērbusies ceļam, pēkšņi teica:

„Tad šķirsimies, velns lai parauj!”

„Ar mieru katrā laikā,” es tikpat īsi atteicu, un viņa aizbrauca.

Aizbrauca Rīgas virzienā un palika šoreiz ilgāk par visām reizēm. Par mūsu šķiršanos Rīgas paziņas jau zināja, Jānis Grīns toreiz bija zvērināta advokāta palīgs un teicās šķiršanu izkārtot bez honorāra. Tā esot gluži viegla lieta laulību šķirt uz abpusējas vienošanās pamata. Tas tomēr nenotika, jo Elza, redzēdama manu apņemšanos to nopietni darīt, atkāpās. Tikko es

biju pārbraucis, ieradās Pļaviņās arī viņa, lūdza piedot, ka darījusi man nepatikšanas.

„Tu redzēsi, — es būšu tagad pavisam cits cilvēks,” viņa, acis slaucīdama, sacīja.

Par to varēja šaubīties, es tomēr teicu, pa pusei vairīdamies, pa pusei piekrīzdam:

Nu labi, — ej pie mātes. Ja viņa ņem tevi kā vedeklu atpakaļ, mēģināsim vēl dzīvot. Viņai tu ar savu mūžīgo nemieru esi vairāk apņikusi nekā man.”

Viņa kāpa tūlīt lejā, un pēc kādas stundas uznāca abas augšā, abas saraudātām acīm. Māte teica:

„Ko nu tādu nesmukumu, — ļaudīm par ko runāt un priecāties. Vai tad nu gluži tā ir, ka nemaz vairs dzīvot nevar. Es esmu redzējusi pārus, kuņi izkaujas un salīgst mierus. Vedekla solās būt pavisam cits cilvēks. Vai nu tu būsi tik ciets?”

„Ne jau es biju tas, kas iesāka valodu par šķiršanasos.”

Elza visu laiku bija skatījusies pa logu. Nu viņa pagriezās pret mani un, rokas izstiepusi, nāca kā mēnesssērdzīga uz mani. Manas rokas nestiepās viņai pretim. Un nu notika kaut kas pavisam elzisks. It kā nu būtu viss nokārtojams vienīgi starp mani un māti, viņa savilka dūres un smiedamās ieskrēja guļamistabā ar vārdiem:

„Bet nu jūs savu velnu redzēsīt!”

MANTAS DALĪŠANA

Līdzīgus solījumus mana Elza prata turēt. Nu mēs patiesi redzējām velnu, sevišķi es. Jo spilgtāk tāpēc, ka pats biju pārvērties. Redzēdams, ka samierināšanās nav un nebūs, es katru brīdi biju gatavs dot atsitienu

viņas sītienam. Uz ilgāka tas tomēr tika par grūtu, un es labāk izvēlējos citu ceļu. Es pametu Elzu Pļaviņās un izgāju brīvībā.

Īsts klejotājs no manis tomēr neiznāca. Es biju par daudz pieradis dzīvot mājās, ģimenē, ko varēju ar pilnu tiesību saukt par savu. Bet viss tas bija pagātnē. Es tomēr noņemu dzīvokli Meža parkā, kur dzīvoja daudzi draugi un paziņas. Iegādājos arī nepieciešamās mēbeles, pat tālruni. Es domāju vientuļas dūjas domu — varbūt es atvābu sev draugu šai lizdā. Biju tomēr kļuvis pārāk aizdomīgs un tādēļ stipri uzmanīgs. Kā tāds redzēju pretējā pusē arvien daudz aplama. Tad, dzīvokli likvidējis, pārvācos pie sena drauga Pētersona uz Kurzemi, uz lauku sētu, vārdā Ātras.

Pētersons bij ļoti praktisks vīrs. Viņš man deva padomu labāk izvākt visu vērtīgāko mantu no Pļaviņu mājas, jo citādi to izdarīšot pretējā puse. Un patiesi, kad es ar smago mašīnu ierados pēc mantām, tur jau daudz kā trūka. Elza bij uz pusēm šķīrusi grāmatas, sev pievākdama galvenokārt iesietās un dāvētās — ar autoru ierakstiem. No darbnīcas bij prom gleznu lielākā daļa. Vēlāk tās pamazām iznira Rīgas vecu lietu veikalos pārdošanai. Pustukšie grāmatu plaukti nu palika pavisam tukši. Latviska stila pēc mākslinieka Rubja zīmējumiem gatavotās mēbeles vēl bij turpat. Tās aizvedu uz Ātrām. Viss notika kā pa sapņiem.

AUTOBUSĀ

Šī epizode norisinājās laika starpā, kad es, šķiršanas prāvu zaudējis (jo manis uzdotie iemesli tiesnešiem likās mazsvarīgi), biju nolēmis iet vienīgo ceļu, — nodzīvot likumā paredzētos trīs gadus šķirti no sievas.

Jo vairāk šis laiks tuvojās beigām, jo rosīgāka Elza kļuva. Man vajadzēja būt bezgala uzmanīgam, lai neiekljūtu kādās lamatās, kad iebraucu Rīgā. Es biju kā vajāts zvērs, kam mežā tomēr vieglāk vairīties nekā cilvēkam pilsētā. Iebraucis ziemas vidū Rīgā, es pie prefektūras pirmajā gājienā sadūros ar Elzu.

„Cik labi, ka tevi satieku,” viņa jautri teica. „Ieiesim kaut kur, man tev kas ļoti svarīgs sakāms sakarā ar mūsu tiesāšanos.”

Pa paradumam viņa mēģināja man ieķerties elkonā, bet es atkratījos, sacīdams, ka viņa zina manu advokātu, ka personīgi sarunāties ar viņu negribu.

„Cik lieliski! Cik lielīgi! Bet es tomēr iešu tev līdz. Es gribu zināt, kur tu slēpies.”

Nāca Meža parka autobuss, un es iekāpu tajā. Elza man sekoja. Sēdvietas bij aizņemtas. Mēs ligojāmies un grīļojāmies, ieķērušies griestu siksnu cilpās. Kad es paņēmu biļeti tikai sev, viņa pilnā kaklā konduktoram un līdz ar to visiem pasažieriem mani iepazīstināja šādiem vārdiem:

„Redziet, tas ir rakstnieks Jaunsudrabiņš. Es esmu viņa laulāta sieva. Viņš grib no manis šķirties. Viņš pat nevar man izmaksāt biļeti. Viņam ir cita. Kad es biju vesela, es biju viņam kopēja un gādātāja. Nu esmu slima un nevajadzīga...”

Savādā kārtā viss, kas te notika, man slīdēja viegli garām, jo bezkaunība un meli bija par lieliem, lai kāds tos varētu ņemt par pilnu. Es droši laidu acis apkārt un sastapu daudzus skatus. Neviena pazīstama nebij. Ļaudis stāvēja un sēdēja kā lielas lelles, bez mazākās līdzdalības. Par laimi tuvojās Sarkankalna slimnīca. Es virzījos uz priekšu, Elza lauzās man pakaļ. Mēs izkāpām.

„Gribi nākt man līdz?” es, pa vārtiem ieiedams, teicu.

„Neesmu traka,” viņa atteica un palika stāvot.
„Bet gan es tevi kādreiz ķeršu izdevīgākos apstākļos.”

PĒDĒJAIS TRIKS

Tas notika taisni astoņas dienas pēc tam, kad laulība nebij šķirta pēc trim šķirti nodzīvotiem gadiem. Jau es biju pārcēlies ar visu iedzīvi uz Ropažu ciemu, pie Gaŗkalnes stacijas. Pļaviņu māja bij pārgājusi manas meitas īpašumā, un Elzai tur vairs nebija ko meklēt. Viņai bija piespriesti prāvi alimenti, viņa uzturējās Rīgā.

Bija augusts. Tieši mana dzimumdiena, karsta un tveicīga. Es biju iznesis priežu ēnā guļamkrēslu, zvilnēju un lasīju. Lasīdams biju ielaidies snaudā. Kad pavēru acis, nobijos vairāk nekā no spoka. Krēslam līdzās stāvēja Elza visā savā druknumā, lielu puķu pušķi rokā.

„Daudz laimes dzimumdienā!”

Es pietrūkos kājās, steidzos uz durvīm. Elza nosvieda puķes un ieķērās manī.

„Tu taču mani aicināsi vismaz apsēsties. Iekšā iet jau es nedrīkstu un arī negribu. Man pietiks tepat uz tava slavenā sola. Paša taisīts, kādi mums bij arī Pļaviņās... Vai ne? Nu nāc taču, es negribu tevi ilgi aizturēt. Tikai uz dažiem vārdiem. Lūdzu, lūdzu!”

Es varētu derēt, ka kaut kur tuvumā bija kāds ar Leiku un teleobjektīvu un gaidīja istā brīža. Kad es jau biju pie istabas durvīm, Elza mani turēja no visa spēka aiz drēbēm. Tad es no tiesas viņu palaidu pa roku galam tā, ka viņa apgriezās kā spole un nokrita Ropažu smiltājā kā bez svara. Es pa tam no iekšas aizslēdzu durvis.

Elza nebūtu Elza, ja pēc tādas uzņemšanas atkāptos no iepriekš labi izplānota uzbrukuma. Taisni otrādi, nu tikai viņa sāka īsti rādīt, ko spēj. Karstā laika dēļ priekšnama lodziņš virs āra durvīm bija izcelts, un mēs nu varējām labi dzirdēt un no trepēm uz augšstāvu arī redzēt — kas ārā notika. Elza sēdēja smiltīs un masēja ceļgalus. Tad viņa apskatījās visapkārt, sāka vaidēt, tad vaimanāt. — Jā, patlaban gar mūsu vārtniem gāja kaimiņiene. Tā apstājās un skatījās kā lielā brīnumā uz sievieti, kas nule brēca jau ar asarām, saukdama pēc palīdzības. Kaimiņiene brīdi stāvēja, tad ienāca pa vārtniem un Elza tai stāstīja savu nelaimi, lūgdama pasaukt ārstu.

Ārsta, nedz slimnīcas mūsu ciemā nebija, bet kaimiņiene izpalīdzīgi aizsteidzās uz aptieku, kur bija pirmās palīdzības punkts. Elza, palikusi viena, mierīgi sēdēja un, kad atnāca aptiekārs, lika viņam rakstīt, ka viņai lauza kāja. Protams, ka tika izstāstīts viss, kādēļ viņa šeit ieradusies un kā es, viņas laulāts vīrs, pret viņu izturējies.

Aptiekārs noņēma ar vienu celi zemē, nopietni iztaustīja norādīto vietu. Kāja nebija lauza. Kundze varēja droši celties un iet. Kundze tomēr necēlās un negāja, gan domādama sapulcēt ap māju vai visu ciemu. Viņai par nelaimi mēs bijām pēdējā sēta uz Rīgas pusi. Te bija vairs tik ganības un mežs.

Pagāja stunda, pagāja divas. Jau pašā notikuma sākumā pa tālruni bija dota ziņa uz Rīgu Štepleram, lai steidzas mums palīgā, un, kad tas no šosejas iegriezās mūsu priedēs, mēs atviegloti uzelpojām.

Nu bija interesanti redzēt, ko darīs mūsu slimniece. — Tā veikli piecēlās un, it kā būtu tikai brītiņu atpūsusies, cēli aizgāja.

Š Ķ I R Š A N A

Sakarā ar manu laulības šķiršanu tagad, citos laikos, es varu runāt atklāti, kas toreiz bija jāglabā kā noslēpums, lai nekaitētu valsts iestādēm un dažām personām.

Mans advokāts šķiršanas lietā bija senators Alksnis, Elzai kāds cittautietis, par kuŗu juristi izteicās, ka tas esot vecs lapsa, kas nākot, ja vajadzīgs, pats ar saviem lieciniekiem, — ar šlīpsi par divdesmit pieciem latiem, bez šlīpses par astoņiem. Man tas izlikās kā joks, bet bija dzīva patiesība. Es nekad nebiju savā mūžā tiesā gājis un nezināju, cik liela loma prāvās lieciniekiem. Kad es pēc trim šķirti nodzīvotiem gadiem biju pilnīgi drošs par iznākumu, Alksnis teica: Esmu dzirdējis, ka mūsu parte nedziedināmi slima. Ļausim, lai viņa mierīgi nomirst. Vai jūs esat drošs, ka viņai nav liecinieku, kas var apzvērēt, ka redzējuši jūs pa šiem trim gadiem kādreiz kopā? Es ieteiktu labāk nogaidīt.

Man bija aizdomas, ka manam aizstāvim lieta apnikusi, un es griezos pie kāda jaunāka, enerģiskāka advokāta. Tas bija V. Ozoliņš, par kuŗu stūdiņu biedri izteicās, ka tas vismaz esot godīgs cilvēks. Mēs gājām tiesā un tikām galīgi sakauti. Elzai kā lieciniece bija viņas veļas mazgātāja. Tā kādā rītā pulksten astoņos atnākusi pēc veļas (viņa minēja pat datumu, ielu, mājas un dzīvokļa numuru, kur viņas darba devēja dzīvojusi). Kundze vēl nebijusi uzcēlusies. Saimniece viņu ielaidusi savā istabā, kur pa vaļējām durvīm varēts redzēt, kad kundze iznāks. Kundze iznākusi un pametusi durvis neaizvērtas. Viņa tad pa šķirbu redzējusi, ka es sēdējis uz gultas malas un āvis kājas.

Ar to pietika. Kā es varēju pierādīt, kur es minētajā rītā pulksten asoņos bijis un ko darījis pusgadu atpakaļ? Sašutis es advokātam teicu:

„Ko jūs domājat par tādu lietu, ja es rakstītu Valsts prezidentam?”

„No Dieva puses!” Ozoliņš iesaucās. „To tikai ne! Latvijas tiesa ir suverēna, ticiet man, — jūs tikai sevi kompromitēsiet.”

Es nekā neatbildēju, bet miera nekādi nevarēju rast, līdz visu savu krustu nebiju izlicis vēstulē. Es jutos aizkarts ne tikai personīgi. Man likās, ka pūst visa sabiedrība, visa valsts kā zivs no galvas. Es negulēju nakti, bet par to otrā rītā aizbraucu uz Rīgu ar vēstuli kabatā, kuņai tomēr bija labvēlīgas sekas. Drīz pēc tam es tiku pa tālruni izsaukts pie tieslietu ministra Apsīša, kuņš ziņoja, ka nupat pie viņa bijis Valsts prezidenta sekretārs Cimmermanis. Mana šķiršanas lieta tikšot vēlreiz skatīta cauri, lai es ierodoties tad un tad, šepat tiesu pils telpās.

Nu spriedums bija pēc tiesas un taisnības, tiesnesis ticēja arī tam, ko es liecināju. Laulība tika šķirta bez tiesības pārsūdzēt.

Sešdesmitā dzimumdiena

UN nu es varu atgriezties pie mana dzīves stāsta laika secībā, iesākot ar 1937. gada 25. augustu, ar maniem sešdesmit nodzīvotiem gadiem.

— Tā kā es tobrīd dzīvoju Meža parkā, tad mani draugi, kas tur bija sacēlušī vasarnīcas un apmetušies uz pastāvīgu dzīvi, bija noņēmuši svinībām telpas Zoologiskā dārza restorānā. Bija gan saradušies ap piecdesmit personu, bet īstas omulības nebij aiz dažādiem motīviem. Pirmkārt, nesēn atpakaļ mēs bijām sastapušies Meža kapos, kur apbedījām Jāni Akurāteru. Mēs, kas nu bijām te kopā, bijām lielāko tiesu „Jau-nāko Zīpu” ļaudis. Mūsu avīze tobrīd bija nobīdīta otrā vietā. Ar „Brīvo Zemi” man bij mazi sakari. Tomēr uz šo vakaru bij ieradies Jānis Lapiņš, kurš savā nebēdībā iedrošinājās izņemt man no rokām lapu, kad biju nolasījis šim vakaram rakstīto dzeju: „Vēstule manam tēvam debesīs,” lai to iespiestu „Sējējā.” Šis dzejolis radīja elegisku noskaņu visos vakara dalībniekos. Bija arī aizdomas, ka piepeši varētu ienirt Elza. Viss beidzās tomēr laimīgi. Mana māte uz šo vakaru nevarēja atbraukt, jo dzīvoja tālu Augšzemē,

Vecbornes Prauliņos. No tuviniekiem mani apsveica tikai meita un viņas vīrs.

Pārnācis no kroga, es savā vecpuiša dzīvoklī aizdedzu visas spuldzes. Istabās bij jaunas mēbeles. Kam man tas viss!?

No piecdesmitās dzimundienas man bij palikusi nezūdoša piemiņa, — labās rokas plaukstā dziļas rētas. Ko es varēju no sešdesmitās paturēt par piemiņu? Kas man vēl atlika ko zaudēt vai iegūt? — Es izdzēsu ugunis un likos gulēt.

Otrā rītā mans pirmais gājiens bija uz frizētavu. Frizieris, mani apsedzis ar balto drānu, pa paradumam teica:

„Matus.”

„Nē, šoreiz bārdu!”

— Šī pārmaiņa manā izskatā man vēlāk sagādāja dažu priecīgu brīdi. Jau no frizētavas mājā nākot, man kāds, ātrāk iedams nekā es, no muguras iešāva roku padusē un, tikai sejā paskatījies, atlaidās.

„Atvainojos! Es domāju ka pazīstams.”

Tas bija Arturs Bobkovics.

Mēs stāvējām labu brīdi viens pret otru un smējāmies. Tad viņš piekrišoši teica:

„Gluzi normāla mute un smakrs, un jūs to tik ilgi slēpāt zem sariem.”

Līdzīgi gadījumi atkārtojās bieži. Jā, pat vēl pēc dažiem gadiem es varēju izlikties nepazīstams, tik dziļi visos bij iesēdies mans bārdainais attēls.

Mētāsanās^v

LAI neatkārtotos, es tālākā dzīves rakstā izlaižu to laiku, kad bija jācīnās ar pūķi. Mans dzīvoklis Meža parkā nepastāvēja ilgi, vajāšanu dēļ. Labu laiku es nodzīvoju uz laukiem, Emīļa Pētersona mājās, no kuņģa liktenis mani saveda kopā ar atraitni Frīdu Baloža kundzi Rīgā, ko dzīve ne mazāk bija svaidījusi kā mani. Sektantismā iegrimusi, viņas miesīga māte pēc tēva nāves viņu bij no bagātas mājas izstūmusi tikpat kā kailu, norakstīdama visus īpašumus sektes sludinātājam Putnam. Rīgas nomalē Frīda nu bij tirgojusies ar lietotām grāmatām, pa svētdienām sēdēdama krāmu tirgū, kur varēts labi pārdot. Nu viņa bij sevi uzturējusi un palīdzējusi vīram nobeigt stūdiņas. Kā inženieris tehnologs Balodis tad bij dabūjis vietu dzelzceļu virsvaldē, un tūlīt viņi bija nolēmuši celt sev mazu vasarnīcu veselīgajā Ropažu ciemā. Jau māja bijusi apdzīvojama, viņi tur bij pārgājuši dzīvot, kad vīrs pēkšņi nomiris un Frīdu atstājis kā uz kūstoša ledus gabala. Mūsu likteņi man likās tik saskanīgi, ka es bez apdomāšanās sniedzu viņai abas rokas un teicu:

„Dzīvosim! Kaut gan vēl paies varbūt daži mēneši, kamēr es izkļūšu brīvībā.”

Glūži brīvs es kļuvi, kā zināms, tikai 1939. gada rudenī. Tomēr jau 1938. gada pavasarī es pārcēlos ar visām mantām uz Ropažiem.

Māja no ārpuses izskatījās pavisam neapdzīvojama: stāvbūve ar pakulu drīvējumiem, bez apmetuma. Bet iekšpuse bij izsista ar gludiem saplākšņiem. Bij glīti un silti. Manas latviskās mēbeles labi iederējās lielajā istabā. Otru, mazāko, mēs nodēvējām par ēdamistabu, jo tā bij līdzās virtuvei. Arī šai istabai man bija mēbeles, apaļš izvelkams galds, kaktā starp logiem glūži jauna bufete ar jubilejās sadāvātiem traukiem un citiem galda piederumiem. Frīda gan vēl izskatījās novārgusi, bet teicās laimīga esam; jo savs kaktiņš bija viņas iecerējums bijis, un nu mēs apņēmāmies to izveidot par glītu mītni. Trīs istabas augšstāvā pagaidām varēja palikt neuzpostas. Parādu uz mājas bija daudz, jāsaka — stipri daudz; bet man par laimi taisni tanī gadā gadījās necerēts ienākuma pieaugums, un mēs apgrozījāmies viegli. Ienākumi nebij vienīgi tam gadam, tā bij tā sakot — mūža rente. Bet ko nozīmē nestabilos laikos mūža rentes? Tomēr līdz komunistu laikiem es to, kā arī pensiju, dabūju izmantot.

Tas bija 1938. gada sākumā. Jaunāko Ziņu redakcijas lielajā istabā atbildīgais redaktors man teica, kad biju iebraucis nodot rakstus:

„Ieej pie jaunā kunga, viņš grib ar tevi runāt.”

Oficiālas būšanas arvien ir mani uztraukušas. Šoreiz uztraukums tomēr beidzās patīkami. „Jaunais kungs” pavisam laipni teica:

„Es gan vēl neesmu runājis ar izdevējiem (Emiliju Benjamiņu un „Veco kungu”), bet ceru, ka viņi būs ar mani vienis prātis, kad teikšu, ka Jums tiek nodarīta pārestība. Jūs taču esat bijis mūsu pastāvīgs līdzstrādnieks kopš avīzes dibināšanas. Jau labs laiks, kamēr daži jūsu kollēgas saņem no avīzes mazu pensiju. Jums taču nebūs nekas pretim, ja es lieku priekšā ieņemt Jūs starp tiem.”

Es pateicos. Un nu tikai man uzausa kā gaisma, kāpēc daži rakstnieki izteicās nicīgi par citādi cienījamiem kollēgām, kuŗi bieži bija redzami Jaunāko Ziņu redakcijā, — ka tie saņemot algu par to, ka sildot muguru pie redakcijas istabas krāsns. — Kopš minētās dienas nu arī es biju šo izredzēto pulkā un saņēmu 200 latus mēnesī virs honorāriem.

Tas mums bija liels atbalsts. Kopā ar pensiju nu mūsu rīcībā bij 450 latu liels pamatienākums. Nereti sanāca kopā ar honorāriem apaļš tūkstotis mēnesī.

Dundanga

TANIS laikos bija pasākts vai uz visām Latvijas sešklasīgām pamatskolām uz izlaiduma aktiem sūtīt no centra kultūras darbiniekus, kam skolu beigušajiem vajadzēja teikt uzrunu un izdalīt Valsts prezidenta dāvētās grāmatas. Sākumā es netiku atrasts šim uzdevumam par piemērotu, bet 1938. gadā pēkšņi dabūju komandējumu uz Dundangu. Es biju priecīgs redzēt daudzīnāto pagastu, no kuŗa bija cēlušies ievērojami gara darbinieki; bet vēl vairāk mani kutināja varenie Dundangas meži ar to vēsajiem strautiem, kuŗos makšķernieki teica esam pasakainas foreļu bagātības.

Tā es ierados Dundangā ne vien ar koferi, kuŗā bija izdalāmās grāmatas, bet arī ar mugursomu un zvejas piederumiem. Drusku nācās sastomīties, kad stacijā sagaidītājs ziņoja, ka vedīs mani uz mācītāja muižu, ka tur būs man apmešanās; bet tikai līdz brīdim, kad ar laipno kungu un tikpat laipno kundzi biju sasveicinājies. Redzēdami man padusē zaļgano drānas stobru, viņi smiedamies apgalvoja, ka citādu mani arī neesot iedomājušies. Tad nu rītā zivtiņas tikai lai stājoties rindā.

Mācītāja muiža bija veca muižnieku medību pils ar drusku panikušu dārzu, kas pirmajā pavasara zaļumā tomēr bija tik krāšņs pēc Ropažu priēžu pelēkuma, ka sirds sila skatoties. Šai dārzā es arī pirmo reizi iepazinu dzīvu Dundangas īpatnējo koku īvi, kas, kā teic, neļaujoties pārstādīt. Te tas tomēr bija iesakņojies. Tālāk dārza malā stāvēja kupla, ļoti veca liepa, kuŗas dobumā gads gadā perēja pūces. Es tiku brīdināts nenobīties, ja naktī kāds aiz mana loga sākot vaimanāt. Dažiem ciemiņiem esot aizdomas, ka tādā vecā pilī katrā ziņā vajagot spokoties; — viņi tomēr neesot nekā ļauna piedzīvojuši.

Mācītāja kundze bija mūsu archibīskapa audžu meita, dzimusi šai malā, lietoja vēl mazliet manāmu aprautību valodā, kas raksturīga tāmniekiem. Visus lietu vārdus viņa tomēr necentās vērst vīriešu kārtā.

Pils istabas bij milzīgas. Ēdamistaba tāda, ka lielais galds stāvēja vienā stūrī kā šifera tāfele, un, kad mēs tur sēdējām, tad saimniecei, ja kaut kā ievajadzējās, bija ko noskrieties, kamēr nokļuva līdz durvīm vien, kas veda virtuvē. Visās telpās bija rūtainas parketa grīdas, kas staigājot vietvietām iečīkstējās tā sāpīgi. Attiecīgi plašas bija arī citas istabas, augstiem griestiem, patumšas un vēsas. Man ierādītajā istabā bij pamatīga koka gulta un pāris smagu krēslu, arī galds. Es te varēju dzīvot, cik ilgi man vien patikās, un varbūt pat ko uzrakstīt...

Jā, bet kā tad ar tām forelēm?

Mācītāja kundze jau bija graudnieka Krišum likusi sameklēt labi resnus tārpus. Jau tie skārda bundžā stāvēja manā istabā zem loga uz grīdas. Man braukšanai bij izbrīvots rats, bij smalki izstāstīti visi ceļa likumi līdz tuvākajam strautam, un es otrā rītā, kaut gan drusku liņāja, gaišā noskaņā laidos rietumu virzienā.

Jāsaka, ka tik smagas smiltis uz lielceļa nekur

nebiju piedzīvojis. Varbūt arī velosipeds nebija no vieglajiem. Jau turpu braukdams, raizējos par atpakaļ tikšanu, jo sevišķi kur uz bagāžnieka varēja būt krietns svars. Tāds maigs pavasara lietus dažreiz foreles mudināt mudināja ķert barību jau ūdens virsū.

Man tomēr nelaimējās. Sākumā gan kādās četras dabūju, bet tad sāka no tiesas līt, stiprāk un vēl stiprāk, līdz bij jāmeklē pajumte tuvākajās mājās, kur iznāca nosēdēt istabā vairāk nekā divi stundas. Nekas, es domāju, — tāds jauns ūdens nāk tikai par labu, tas sacel dzīvību visās pacerēs. Nogājis pie upītes, tomēr dabūju tikai nopūsties. Ūdens bija gluži kā Daugavā ledus iešanas laikā. Ik brīdi āķis kaut kur metās, iekērās, vajadzēja noraut, siet jaunu. Bez pludiņa nekas vairs nebij darāms, un ar pludiņu nav forelēšana. Mans loms pāris stundu laikā pavairojās vairs tikai par vienu galvu. Es liku rīkus kopā, sēdos uz rata un skrūvēju atpakaļ, lai izkaltētu mēteli rītdienai.

Jau Ropažos es uz kartes biju iecerējis skaistu upīti pie Mazirbes. Uz to varēja no Dundangas aizbraukt ar autobusu no paša rīta un pievakarē tikt atpakaļ. Tā tas arī notika. Bet patlaban mums vajadzēja patērēt noķertās piecas foreles. Kundze tās jau bija nodevusi virtuvē, lai vakariņām uzcep, kad es iejaucos, sacīdams:

„Cepta forele nav neko labāka par asari vai līni. Vai nebūtu labāk iesālīt? Tādas var, līdzīgi žāvētam lasim, likt uz sviestmaizes.”

Tāda paņēmiņa viņi nepazīna, bet mācītājs atzina, ka tas gan varētu būt īsts gardums. Nu es lietu ņēmu savās rokās. Jau iztīrītās zivis es atgriezu no asakām un galvas, ko varēja savārīt zupā, sadalīju katru zivi sešos gabalos, — nu sāli, mazliet cukura un salpetra, kas par laimi gadījās mājās. Šaurā bļodā tā iesālītas, zivis tika noslodzītas, un es teicu:

„Rītu, vakariņās, tās būs jau ēdamas.”

Pa pusei neticīgi, tomēr paļāvīgi mājas māte novietoja trauku bufetē.

Mazirbē man atkal neveicās. Es pārbraucu ar trim zivīm. Bet pati makšķerēšana, sākot jūras tuvumā, vēlāk dziļā mežā, bija brīnišķīga. Traucēja gan vēl ne visai skaidrais ūdens, kurā nevarēja redzēt vairīties no atvaros krustis šķērsis sakritušajiem kokiem, upīte tomēr palika tādā atmiņā, ka būtu gribējies to redzēt vēl citos, izdevīgākos apstākļos. Tāds klusums, ka saules paspīdēšana uz ūdens likās gandrīz kā troksnis. Pa reizai tikai dziļna iekliedzās nenosakāmā tālumā. Neviena suņa rējiens, ne vēsts no cilvēkiem. — Diemžēl tā palika tikai vēlēšanās, redzēt šo vietu vēl kādreiz. Nule, kad šīs rindas rakstu, ir citi ūdeņi, lielāki un daudzējādā ziņā arī bagātāki, vismaz ne mazāk bagāti, tomēr ne tuvu tik mīļīgi. Un ļaunākais ir tas, ka nav vairs vēlēšanās kādreiz redzēt Latviju, kur nu vēl Dundangu un Mazirbi.

Ēdole un Sabile

Tā paša gada vasara man iznāca mazu ekskursiju pilna. Pēc visiem negaliem ar Elzu tādos izbraukumos likās, it kā tu cilvēks būtu izgājis no putekļaina kula dzidrā rīta gaisā.

Vasaras briedumā, kad Neimaņu dzimta savu brīvlaiku vadīja Ēdolē, mēs ar Frīdu viņus apciemojām un nodzīvojām tur vairāk nekā nedēļu. Vispārim tur bija jauka sabiedrība. Sevišķi man patika ārsts Mežītis, liels makšķernieks, par nožēlošanu mūžīgi aizņemts darbā, jo bija vēl lielāks ārsts. Pie viņa brauca pacienti pat no Ventspils. Viņa diagnozes bija vienmēr pareizas, viņa parakstītās zāles slimību kā ar roku atņēma. Savas populāritātes iemeslus viņš mums sirsnīgi atklāja: Spēcīgajiem lauku ļaudīm, kas bez vieššanās varēja ieņemt malku tīra spirta, taču nevarēja dot parasto zāļu devu. Viņš rakstīja divreiz vairāk pilienu, un tas arvien izrādījās īstais mērs. Parastās devas viņš rakstīja tikai bērniem.

Te bija tik daudz zivotu ūdeņu kā nekur citur, un mēs ar Gogu dzīvojām pie tiem no agra rīta līdz vakaram. Arī foreļu te bija daudz. Par turpat gar Ēdoles pili tekošo upītī kādreiz Ringolds Kalnings, trīs dienas

nomakšķerējis un izvilcis vairākus desmitus foreļu, bija teicis:

„Šai upē vajadzētu aizliegt makšķerēt!”

Ēdolieši šos vārdus daudzinaja, pielikdami: — „lai paliek man vien.”

Otra ne mazāk bagāta upe bija netālu dienvidos. Un ezeri, — ezers ezera galā. Bet neba mēs makšķerējām vien. Ar mazo bānīti mēs aizbraucām no Ēdoles uz Alsungu pie tautiskiem audējiem un nopirkām dažas vilnas sagšas, austas pēc seniem rakstiem, krāsām un veidiem, kam bija tik drastiski nosaukumi kā, piemēram, „Govs kuņģis”, „Jēra nēzdogs” un vēl kādi, kas izzuduši no atmiņas. Ja govys kuņģis patiesi ar savu rievainumu varēja atgādināt vienu no govys četriem vēderiem, tā saukto grāmatu, tad otrais bija tikai nelielāks apmērā un plānāks, jo bija gludi austs no smalkākām dziļām. Lakati bij košās krāsās, kā vispār Alsungas apģērbi. Te vēl ļaudis gāja baznīcā, uzposušies tautas tērpos. Alsungieši bija katoļticīgi. Es Alsungu tiku nevien vērojis, tiku viņu arī aprakstījis vairākos sestdienas pielikumos Jaunākās Ziņās.

Atpakaļceļu no Ēdoles mēs izvēlējāmies caur Ventspili. Mēs braucām gar Ventu lejup, pa mežiem un nelieliem klajumiem kā pa pasaku, ērtā, ne pārāk steidzīgā autobusā, kas savienoja Skrundu ar Ventspili. Ventspilī mēs sēdāmies vilcienā.

Pēc epizodes ar Elzu manā dzimumdienā, ko Frīda varonīgi izturēja, viņas nervi otrā dienā tomēr sabruka. Es atradu par labāko aizvest viņu kaut kur tālāk. Mēs aizbraucām uz Sabili, kas man bij nesusi mieru manā trimdinieka pirmajā posmā. Tas tika izlemts jau 25.

augusta vakarā kopā ar Vili, un viņš vienīgais zināja, kur mēs palikām.

Skaistā Abavas lejas dabā, laipnos ļaudīs turpat „Kurzemes Šveices” panzijā, vai ik dienas tiekoties ar manu draugu Landavu Ziedoni un viņa kundzi, mēs bezrūpīgi pavadījām vairākas dienas un atgriezāmies Ropažos pilni pašāvības saviem spēkiem, tālākām cīņām, kam katrā ziņā vēl vajadzēja nākt.

Tie arī palika mūsu vienīgie ceļojumi kopā ar nabaga Frīdu, kam nebija lemts ilgs mūžs.

Frīdas slimība

1939. gads atkal atkārtoja kaut ko no divdesmit pirmajā gadā piedzīvotā un izjustā. Frīda bija daudz slimāka, nekā pati domāja. Viņa bija tikai šad tad sūdzējusies par nerviem, kas grūtajā dzīvē sabeigti; bet, kad pavasarī pēc nelielas saaukstēšanās vajadzēja nolikties gultā un bij jāsauc ārsts, viņa vēlējās, lai aicinot Dr. Dimzu. Tas viņu jau ārstējis un zinot un pazīstot viņas ķermeni vairākus gadus. Dimza atbrauca un, slimnieci sadrošinājis un parakstījis zāles, atva-dījās. Es izgāju viņu pavadīt. Drīz vajadzēja nākt autobusam no Siguldas uz Rīgu. Šosejas malā mēs brīdi gaidījām.

„Jā,” ārsts, uz mūsu māju skatīdamies, iesāka, „teic gan, ka šeit esot vislabākais klimats plaušu slimniekiem, un tomēr es kundzei ieteiktu labāk kādu sanatoriju — Tērvetē vai tepat Cēsīs...”

„Slimniece apgalvo, ka plaušas viņai pilnīgi ve-selas.”

„To es zinu,” ārsts gādīgi atteica. „Diemžēl, viņa man no sāкта gala netic, ka vaina plaušās. Viņa sūdzas tikai par nerviem. Bet nervi bieži ir blakus parādība. Es jums varu atklāti teikt, ka patlaban vairs

par plaušām nevar runāt, tur ir tikai nožēlojamas atliekas. Ja es ieteicu sanatoriju, tad ne slimnieces, bet jūsu labā. Viņai ir vienalga kur nomirt, bet jums jādzīvo. Jums būtu vairāk miera strādāt.”

Ārsta vārdi mani sagrāba kā ass vējš. Lēnām es gāju mājup, gudrodams, ko lai atbildu, kad slimniece prasīs, ko ārsts man papildus teicis.

„Nu, — taču nervi, nekas vairāk!” viņa moži teica, kad ienācu istabā.

Man bija grūti apslēpt bēdas, tomēr taisnību teikt nevarēju.

„Nervi gan, bet arī drusku iekaisuši bronchi.”

„Tas pāries. Es zinu, man pavasaris arvien drusku smags krūtīm, bet visa vasara priekšā. Pasēdēšu priēžu gaisā...”

„Ārsts domā, ka nebūtu par ļaunu kādu mēnesi atpūsties sanatorijā.”

„Ko viņi ar savām sanatorijām. Viņš jau man to ieteica priekš gadiem trim. Lai man tikai mierīga dzīve. Sanatorijā es vienmēr domātu, kā tur mājās tagad iet. Nē, nē, man nebūtu miera tevis dēļ.”

„Es jau arī teicu, ka tu diezvai būsi ar mieru.”

Tagad, kur zināju slimības stadiju, es vēroju slimnieci citādām acīm. Es redzēju, cik īsi un apvaldīti bija viņas elpas vilcieni. Nekad viņa neriskēja izdarīt kādu ātrāku kustību, pat roku paceļot. Viņas balss bij zema un rāma, runa bez uzsvariem, smieklī tikai ar lūpām.

Frīdas gādība par mani bija aizkustinoša. Visam vajadzēja notikt pēc mana prāta. Es nedrīkstēju nekad manīt, ka šai mājā man kas draudētu. Nekad man nedrīkstēja tāda doma galvā iešauties, ka labāk vajadzētu šo māju atstāt, kā biju atstājis to tur, Pļaviņās. Es sapratu viņas bažas un vairākkārt apliecināju, ka nekad Baložus neatstāšu. Savu solījumu es arī turēju Frīdai dzīvai esot, es to turēju arī pēc viņas,

atstājot pilnā kārtībā tikai tad, kad kara uguns nāca virsū. Pēc ievāktām ziņām tagad, kad šo rakstu, māja ir vairs tikai vraks.

Manas laulības šķiršana ar Elzu darīja uz Frīdu tik dzīvinošu iespaidu, ka viņa gādāja, lai mēs pēc iespējas drīz salaulātos. Frīda bija piederējusi pie akadēmiskās draudzes Rīgā, tur ierakstijos arī es, un profesors Maldonis mūs laulāja zem Jāņa Rozentāla gleznas, turpat mūsu istabā. Tās bija retas, varbūt ārkārtīgi retas laulības, kur laulājamais pāris nenostājās mācītāja priekšā, bet mācītājs nostājās iepretim solam, uz kuŗa sēdēja abi laulājamie. Jo, kad līgava bij izteikusi bažas, vai viņa varēs tik ilgi kājās nostāvēt, Maldonis acumirkļi ieteica pēdējo situāciju.

Arī līdz tam es nebiju ar Maldoni gluži svešs, bet ar šo dienu mēs sākām spontāni saukties par tu. Un tā šī draudzība pārgāja arī uz mūsu bērniem un bērnu bērniem. Tātad ne priekos vien dzimst draudzības, varbūt tās stiprākas nodibina bēdu brīži.

Vispār caur Frīdu ir manā dzīvē ienācis, kaut kopdzīve bija tik īsa, daudz draudzības. Mani dziļi aizkustināja pēc laulībām pienākusi prof. Egona Dārziņa vēstule manai sievai. Apsveikumā bija sacīts, ka viņa apprecējusi abus viņa labākos draugus, toreiz Balodi un tagad Jaunsudrabiņu, ko viņš iemīlojis, lasīdams Balto grāmatu.

Kaut gan ar Egonu Dārziņu personīgi ticies esmu tikai vienu vienīgu reizi, ar vēstulēm esam palikuši saistīti joprojām, aizvien ciešāk un ciešāk.

Kā ugunij, kad atņem degvielas ir jāizdziest, tā tagad bij ar Elzu. Viņai nebija vairs par ko un ar ko cīnīties, un tai pašā rudenī viņa tika apglabāta pareizticīgo kapsētā Rīgā. Man tas tagad nozīmēja ne vairāk, ne mazāk kā tīri materiālu atvieglojumu ar alimentu izbeigšanos.

Bet nu arī strauji tuvojās Frīdas aiziešanas diena.

Vēl joprojām sūdzēdamās vienīgi par sabeigtajiem nerviem, viņa acīmredzot kalta kā koks. Lai man būtu leļā svabadāk, viņa pārvietojās augšā, istajā guļam-istabā, kur kārtīga podiņu krāsns gādāja maigu, vienmērīgu siltumu. Līdz tam mēs bijām dzīvojuši leļā vien, iztikdami pa rīdzinieku modei ar izvelkamiem zviļņiem, kopā ar grāmatām un gleznām. Sākumā Frīda ēdamreizēs kāpa leļā, vēlāk sāka sūdzēties par stāvajām trepēm. Viņai kaitēja arī gaisa maiņa, sagādādama klepu. Tad mēs pieņēmām no Rīgas diakonisu nama pensijā izgājušu māsu, kuŗa domāja, ka viņa katrā ziņā slimnieci dabūšot uz kājām. Viņa kops, vāris spēcīgas zupas, gādās par inhalācijām. Ne vienu vien, vēl daudz slimāku, viņa bija savā mūžā uzcēlusi. Kundze taču bija pašos spēka gados...

Notika viss, kā māsa gribēja, tikai veselība neatgriezās. Kad reiz saulainā, rāmā laikā Frīda bija nonākusi leļā un bez piepalīdzības vairs nespēja augšā tikt, tad likās, it kā māsa būtu vainīga ar savām zupinām un pārspīlēto režīmu. Kā citādi cilvēks varēja divu nedēļu laikā tiktāl novājēt? Māsa tādu mūsu nostāju ņēma ļaunā un aizbrauca. Frīda raudāja:

„Es biju tā noņēmusies par tevi gādāt, lai tev pēc grūtajiem gadiem nekur nekas ļauns nepiedurtos. Un nu man jāpieļauj, lai tu gādā par mani. Un ne tikai ar naudu vien...”

Tad viņa sāka runāt par testamentu. Drīz bij to domās sacerējusi un lūdza mani izsaukt notāru. Aizbraukt uz Rīgu viņa nespēja. — Tad tapa sekojošs raksts:

(Zīmogmarka Ls. 5,— dzēsta)

I z r a k s t s

no Rīgas notāra Jāņa KRŪKLANDA 1939. gada aktu grāmatas, 336.—339. lapas pusēm Nr. 141.

Tūkstoš deviņi simti trīsdesmit devītā gada piecpadsmītā oktobrī es, Rīgas notara Jāņa KRŪKLANDA palīgs Anna Ozoliņš, notara uzdevumā, saskaņā ar not. lik. 136. pantu, un uz man personīgi nepazīstamās, rīcības spējīgās, 1895. gada 27. janvārī Rīgā dzimušās Latvijas pilsones — precētās **Frīdas Jaunsudrabiņš**, dzim. Jansons, atr. Balodis, uzaicinājumu, no notara kantora — Rīgā, Sigfrīda Meierovica bulvārī Nr. 8, ierados viņas, Jaunsudrabiņš, dzīves vietā — Ropažu pagasta Baložos, kur viņa, pierādījusi savu personu ar pasi, izdotu no Rīgas prefektūras 1939. gada 24. augustā ar VA N. 018995, man parsonīgi pazīstamu, rīcības spējīgu liecinieku: Emila Pētersona un Verinas Cīrulis, dzīvojošu Rīgā: 1) Dunties ielā Nr. 12/22, un 2) Artilērijas ielā Nr. 36, dz. 1, klātbūtnē, paskaidroja man, notāra palīgam, ka viņa, Jaunsudrabiņš, atrazdamās pie pilna prāta un labas atmiņas, savam nāves gadījumam vēlas taisīt sekojoša satura testamenta aktu: I. Manu vasarnīcu — Ropažu ciemā, Vidzemes šosejā Nr. 2, kas nostiprināta zemes grāmatās kā Ropažu pagasta Baložu mājas, pēc manas nāves lai manto mans vīrs Jānis Jaunsudrabiņš, jo viņš gādājis par šīs mītnes izkopšanu un izdaiļošanu. Tāpat novēlu viņam visu mantu un mēbeles, kas šajā namā atrodas. II. Tālāk mana griba ir, lai pēc mantnieka nāves, jeb, ja mantnieks mirtu agrāk, tad pēc manas nāves, minētais objekts līdz ar tur atrodošos

dzīvokļa iekārtu, gleznām un t.t. pāriet Rakstu un Mākslas kameras īpašumā, kur iekārtojams Jāņa Jaunsudrabiņa muzejs. Tā kā vasarnīca piemērota arī ziemai, un telpas pietiekami daudz, tad tur varētu pastāvīgi dzīvot viens no rakstniekiem vai gleznotājiem, kas mīl mežus un ūdeņus, un muzeju pārzināt. Bet, ja Rakstu un Mākslas kamera nevēlētos mantojumu uz augšā minētiem noteikumiem izmantot, tad viņai, Rakstu un Mākslas kamerai tiesības nekustamo īpašumu pārdot, naudu noguldīt un procentus ikgadus izlietot kā nedalāmu godalgu par krietniem Latvijas lauku dzīves tēlojumiem, pārmaiņus — vienu gadu rakstniecībā, otru — glezniecībā. Kapitālam pievienojami arī ienākumi, kas rastos no manā īpašumā esošiem mākslas darbiem un no Jāņa Jaunsudrabiņa atstātiem sacerējumiem literatūrā, kas pēc viņa testamenta skaitās manā daļā un aptver radišanas posmu sākot ar 1921. gadu līdz viņa mūža beigām. Gadījumā, ja Rakstu un Mākslas kamera nepastāvētu mantojuma atklāšanas laikā, tad šai punktā minēto mantu saņem tā iestāde, kuŗa būtu stājusies Rakstu un Mākslas kameras vietā, zem tiem pašiem noteikumiem. Šī II punkta noteikumi neierobežo mana mantnieka rīcību par mantojumu un nekādi aprobežojumi par pēcmantnieku zemes grāmatās nav jāieraksta. Tāda ir man griba un lai Dievs svētī tos, kas ar šo novēlējumu saskārsies. III. Lūdzu atiecīgas iestādes un amata personas pēc manas nāves neaprstīt un neapzīmogot paliekošo mantu, kuŗa pāriet mana mantnieka rīcībā tūliņ pēc manas nāves, nenogaidot šī testamenta atzišanu par likumīgā spēkā stājušos. Šī akta projekts nolasīts testatorei Frīdai Jaunsudrabiņš augšminēto liecinieku klātbūtnē, un pēc tam, kad viņa atzina un apliecināja, ka šo aktu vēlas taisīt labprātīgi un saprot tā nozīmi un saturu, ierakstīt aktu

grāmatā, no kuŗas vēlreiz nolasīts tādā pašā kārtībā. Izraksts, nomaksāts ar attiecīgu zīmognodevu, izsniedzams testatorei Frīdai Jaunsudrabiņš. Pie šī akta taisīšanas, lasīšanas un parakstīšanas kā liecinieki bijām un apliecinām, ka testatore Frīda Jaunsudrabiņš atradās pie pilna prāta un labas atmiņas un ka viņa šo aktu mūsu klātbūtnē pašrocīgi parakstīja. Emīls Pētersons. Verina Cīrulis. Notara pal. A. Ozoliņš.

Šis izraksts vārdu pa vārdam saskan ar oriģinālo aktu, ierakstītu tūkstoš deviņi simti trīsdesmit devītā gada reģistrā ar divdesmit tūksoši septiņi simti sešdesmit trešo (20763.) numuru un izsniegts testatorei Frīdai Jaunsudrabiņš tūkstoš deviņi simti trīsdesmit devītā gada piecpadsmītajā oktobrī. — Labots: „Baložu”.

(Zīmogs)   Notara pal. A. Ozoliņš (paraksts)

Bēdas un rūpesti

BŪTU par daudz prasīts, lai es attēlotu sikumos smagās dienas, kad mitām šaurā kopībā ar nāvi. Nu es redzēju, cik grūti pat pilnīgi slimības saēstam cilvēkam atstāt pasauli, ja viņš to vēl mīl, ja daudz kas vēl nepiepildīts no tā, kas iecerēts. Vēl pēdējā rītā, Frīda sataustījusi manu roku, čukstēja:

„Ārstu! — Varbūt vēl var ko darīt —”

Ka nekas nav līdzams, es jau zināju kopš sarunas ar ārstu pavasarī. Es tomēr mirēju mierināju ar nākamo vasaru, ar siltu saulīti . . .

Tā man pie viņas gultas sēdot un raugoties savādi sasārtušajā sejā, viņas acis kā nējauši uztvēra mani, manu skatu. Mute savilkās kā smaidā. Tad starp mums izsējās kā pelni. Viņas vaigs apskaidrojās.. Elpa bija apstājusies. Bija iestājies lielais miers.

Tas notika 28. decembrī. Kādi bija Ziemassvētki, nemaz neatceros. Katrā ziņā bēdas vienmēr pārspēj priekus. — 1940. gada trešajā janvārī mēs Frīdu apglabājām Rīgā, Meža kapos, pēc viņas vēlēšanās līdzās Balodim. Netālu jau 18 gadus atdusējās mana pirmā sieva.

Viegli to tagad, pēc vēl astoņpadsmit gadiem, pa-

teikt. Bet, kad es rakstot apstājos un sāku domāt, kā tas viss bij un notika, tad ir, it kā visas lielās un nepieciešamās izdarības nāktos atkārtot īstenībā. Tām man tagad, skaidri jūtu, pietrūktu spēka.

Nu bija tā, ka kalpone nesaprata, ko iesākt. Man pašam darišanas ar iestādēm un veikaliem nekad nav veikušās. Un tomēr nule viss tas bruka virsū ar steigu. Es meklēju palīdzības, kā jau dažu labu reizi, pie Pavāru Annas. Tā bija vienīgais cilvēks no maniem tēva radiem, ar ko turējāmie kopā baltās un nebaltās dienās. Viņa dzīvoja gan tālu Bierīnos, Rīgas otrā malā, bija tomēr pēcpusdienā jau klāt un zināja tūlīt, ko darīt. Vispirms mēs nelaiķi apkopām, sagērbām drēbēs, kādās bija jāguļ zārkā, pataisījām vietu uz grīdas un nolikām. Tad atvērām logu, pa kuŗu ieplūda ass ziemas aukstums.

Tai dienā vairāk nekas nebij darāms, bet otrā rītā man bij jābrauc uz Rīgu. Vispirms pie ārsta pēc miršanas apliecības, tad uz kapiem kapa vietas dēļ, no kapiem pie mācītāja. Kad iegāju, Maldoņa pirmais vaicājums bij — kā kundzei klājas. Kad teicu, ka viņas vārdā esmu nācis lūgt trešajā janvārī viņu izvadīt, viņš neatbildēja, tikai klusi iesaucās:

„Vai Dieviņ!”

Doktors Dimza uzrakstīja apliecību ar mutisku piezīmi, ka brīnoties, kur tik ilgi cilvēks bez plaušām varējis dzīvot. Viss tas man gāja gaŗām kā pelēki mākoņi, brīžam gaišāki, brīžam tumšāki, līdz galīgi samelnēja, kad iegāju apbedīšanas birojā, lai izmeklētu nelaiķei aizmūža māju.

Kas gan, māju celdams, domā par likstām, kādas dzīvojoņi un mirstoņi saimniekam var uzbrukt. Kad mēs

ar lielu novēlošanos pievakarē apstājām ar melno mašīnu pie Baložiem, bijām ievākuši zārku priekšnamā, izrādījās, ka ar to nekādi nav iespējams tikt augšstāvā. Kāpnes bija piemērotas tikai staigātājiem. Mums vajadzēja nelaiķi palagā un pusstāvus nošūpot lejā. Tas nenācās grūti, tikai likās briesmīgi necienīgi. Zārka pavadonis, reizē arī šoferis, mūs steidzināja, lai tiktu līdz kapiem pirms to noslēgšanas. Viņš palīdzēja, cik spēdams.

Kaut kur, netālu no kapsētas, mēs apstājām pie attiecīga veikala, un es iegāju. Dega jau spuldzes. Trīs vīri, siltām galvām, sekoja manai steidzīgai sarunai ar pārdevēju un, kad dzirdēja minam baltas zeķes, dāmu zeķes, ironizēja, ka šajos laikos tādas redzot tikai Čiekurkalna ballēs pašskuķiem. Es pagriezos pret viņiem un teicu, ka esmu patlaban ceļā uz turieni. Lai viņi paskatas. Tur ārā stāv mana ekipāža. — Viens no viņiem patiesi iestājās durvju logā un, paskatījies, klusām biedriem kaut ko teica, un viņi izgāja.

Zeķes es paņēmu vienīgo pāri, kas bij. Tās likās stipri lielas, bet mums nebij laika. Kapu kungs jau tā kurnēja par vēlo ierašanos, jo nu vairs nebij cilvēku, kas apkalpo. Zārks nebij smags, vismaz ne tik smags, lai mēs trijatā to nevarētu novietot, kur vajadzīgs. Nolikūši mēs zārkam nocēlām vāku, un es uzvilku nelaiķei zeķes. Man šķita, it kā es būtu izdarījis viņai vislielāko pakalpojumu, kādu vīrs var sievietei darīt. Vājajā kapličas apgaismojumā man likās, ka uz sakrustotajām rokām vizēja ledus kristalli.

„Nav labi mirt ziemas laikā,” šoferis teica.

Izvadīšanas dienā putinēja sniegs, un pūta dzēlīgs jūras vējš. Kapličas telpa bija līdzīga baznīcai un reizē koncertzālei. Frīda, kad vēl netika pat par slimošanu runāts, kādreiz izteicās, ka vēlētos, lai viņu uz kapiem izvadītu ne ar dievvārdiem, bet ar Dārziņa melanholisko valsi vai arī ar labi nodziedātu „Ave Maria”. Šī viņas vēlēšanās varēja tikt izpildīta: Senas un patiesas darudzības vārdā es lūdzu Hertu Lūsi, un viņa ieradās un dziedāja „Ave Maria,” un reta acs palika sausa. Tāpat dziļi aizkustināja mācītāja sirsnīgie vārdi, kuŗu kodolu es atceros vēl šodien. Pie izrakta kapa atlika tikai funerālijas.

Dvīve rit tālāk

KAD es pāršķirstu kladi, kuŗā kārtīgi atzīmēti mani iespiestie darbi, tad redzu, ka personiskas nelaimes mani nav spējušas izsist no sliedēm radoša darba ziņā. Smagais 1939. gads ir bijis pat ražens, tas iezīmējas ar lielu romānu „Nauda.” Turpretim pusgadu vēlāk, kad iebrauca ar tankiem un lielgabaliem komūnisms Latvijā, ar jūniņu pēkšņi mana darbība apstājas. Apstāja ne aiz sabotāžas, — mani aptur kāda roka kā pulksteni. Es jau netiku gluži izslēgts no rakstnieku ierindas, bet degradēts līdz viszemākai pakāpei. Šī degradācija man bij pēc skaita otrā. Pirmo es tiku pārlaidis pēc tā sauktā vēsturiskā 15. maija, kad Rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības vietā stājās „Preses biedrība” ar skolmeistarisko Jūliju Druvu priekšgalā. Toreiz es tiku gan automatiski ievests biedrības sarakstos visā augumā, netika tikai piesprausta pie mana svārku stūra tradicionālā godabiedra nozīme, un Siguldas pils goda istabā neizkāra līdzās citiem manu ģīmetni. Tagad, drīz pēc jaunās kārtības nodibināšanās, man ar rakstu un zīmogu tika paziņots, ka pašreizējā iekārtā tādas institūcijas kā godabiedri nav, bet es varu tikt ieskaitīts, ja vēlos, kandidātos uz biedra tie-

sību iegūšanu. Līdz ar to man tika atņemta tiesība līdzstrādāt presē, kaut gan vēl daži laikraksti iznāca, kuŗos biju darbojies un tiku labi ieredzēts. Tā kā pārtrauca izmaksāt arī pensiju, tad veselus deviņus mēnešus dzīvoju kā jau pārdzimšanai nolemts embrijs, tikai ar to starpību, ka elpoju, drīkstēju gulēt pats savā mājā, un ēstgriba ar katru dienu pieņēmas. Viss bij cenā cēlies desmitkārtīgi, un, lai to pašu ēstgribu kaut cik remdētu, es šad un tad ar ratu aizbraucu uz Rīgu un aizvedu pārdošanai olas, cik jau nu mūsu sešas vistināspēja sadēt, lai tiktu pie lētākiem produktiem. Es arī pārvērtu maizē visu liriku, kas atradās manos grāmatu krājumos. Par laimi komunistiem bija tāda institūcija Tērbatas un Elīzabetes ielas stūrī, Krastkalna mājā, kur uzpirka pa vecam visas buržuju laikā izdotās grāmatas. Mākslas aģentūra izmaksāja arī vēl pa kādam honorāram par kādu uz laukiem izrādītu lugu, Ansi Aunu vai Jo pliks, jo traks. Kad es biju, kā neretieši teic, izkratīts līdz beidzamai sēnalai, nākamgada martā man tika paziņots, ka nu es varu mēģināt ko uzrakstīt. Es labprāt mēģināju, jo tas taču bija mans amats, ko patiesi mīlēju. Un tā tapa iespiesti trīs darbi, viens pat „Karogā,” ar virsrakstu „Virš kā ozols,” par kuŗu redaktors izteicās:

„Vēl tomēr tas nav tas!”

Jaunu pārmaiņu laiki

MĀJA, kuŗā nav saimnieces, ir bez dvēseles. Es nebiju tik bagāts, lai sēdētu un liktu tīrai naudai gādāt par virtuvi, istabām un dārzu. Pats es nebiju savā dzīves laikā vingrinājies uzveikt ikdienas sīkumus. Laikā, kas tagad vējoja ap mani, vismazāk varēja iztikt bez sievietes rūpības, jo sevišķi, kur nāca klāt manas mātes apkopšana. Viņa, tepat deviņdesmit gadu vecumā, atbrauca no Augšzemes pie manis, jo arī Prauliņos, tāpat kā visur, zemniekiem bij izsists no kāju apakšas soliņš. Vēl viņiem neņēma tikai jumtu no galvas nost. Man līdz ar Jaunāko Zīņu pāriešanu citās rokās „mūža rente” bija atņemta, drīz sekoja arī pensijas zaudēšana. Un tomēr šinī laikā nebaidījās savu dzīvi saistīt ar manējo mana vispēdējā laika līdzgaitniece Natālija Valdmane, ko tagad visi tuvinieki pazīst ar saīsināto vārdu Nate, vai vidēji īsi — Natīņa.

Nate bij un paliek joprojām veselus vienpadsmit gadus jaunāka par mani. Mūsu dzimšanas gadi saskan skaitļū pāri kā 77 un 88, un, ja man šogad piepildās 80 gadi, tad viņai tikai 69; bet abi esam vienlīdz balti. Kad es sūdzos par sāpēm, arī viņa pasūdzas par vienu otru kaiti, sevišķi pēc lielās veļas; bet mašīnas ir tik

dārgas, ka es ciešu klusu, it kā nedzirdējis viņas grūtuma.

Jā, 1941. gada 2. decembrī mūs klusām salaulāja Ropažu pagasta dzimtsarakstu nodaļā, pēc kam kopā ar dažiem Nates piederīgiem Pliederos paēdām vaka-riņas un otrā rītā braucām mājās.

Mūsu dzīve Baložos nebija ne laimīga, ne nelai- mīga. Likās, ka tam, kas notika, citāds atrisinājums nevarēja nākt. 1943. gada vasarā, kad jau bija pār- skrējuši komunistu ienākšanas un aiziešanas laiki, kad bij gar mūsu māju nodārdējušas visādas kara mašīnas un komandu saucieni, kad reiz rīta agrumā ieraudzī- jām pat visu mūsu sakņu dārzu un mājas apkārtni pārvērstu, atsevišķu ierakumu un uzbērumu izraibotu, kad logu rūtis pastāvīgi stāvēja pārlīmētas ar avižu papīra strēmelēm, it kā mēs māju gribētu izirēt, nomira mana māte. Visai kara darbībai viņa bija sekojusi ar interesi, teikdama, ka grib redzēt, kas te beigās notiks. Kad krievi aizbēga, viņa likās apmierināta. Politika viņu nebija skārusi ne mazākā mērā. Nu pēc viņas uztveres bij iestājies miers, nu viņa varēja no pasaules atvadīties mierīgu sirdi.

Labi ļaudis no kaimiņiem, kā arī Nates radi, palī- dzēja mums ar visu, kas tādos gadījumos nepiecie- šams. Daudz līdzēja arī degvīns, ko dzimtas godiem izsniedza okupanti. Ar to nopirkām zārku, ar to sa- maksājām par zirgu līdz kapsētai. Kapa vietu deva par skaidru naudu. Visu citu izdarījām mēs divi vien. Es Natei palīdzēju, un viņa nelaiķi nomazgāja. Tas bija jādara, kamēr miesas nebija vēl sastingušas. Un te nu notika kaut kas pavisam savāds: Kad es saņēmu mirušo zem padusēm, lai paceltu, kamēr Nate cēla viņu pie ceļgaliem, mātes rokas man apsitās ap kaklu. Es satrūkos, bet reizē man bija tik labi, it kā šīs rokas būtu vēl dzīvas un no manis atvadītos. Dzīva būdama,

viņa reti kad mani bija apkampusi: viņai nebij vaļas auklēties.

Ropažu ciemā sev vasarnīcu bija uzcēlis arī tēlnieks Arvēds Brastiņš. Kaut gan mūsu starpā bija tepat kilometru liels attālums, mēs saucāmie par kaimiņiem un bieži bijām kopā. Es biju noņēmis uzcelt mātei nelielu pieminekli Garkalnes kapos. Tikām par to ar Brastiņu runājuši. Līdz šim tas nav varējis notikt. Vieta, kur māte guļ, ir jauka pati par sevi: apaļš uzkalniņš, no kuŗa dzīvais var redzēt Gaujas krastus un mirušais var būt drošs, ka viņa kauli vislielākajos palos nemirks ūdenī. Jā, pat kara postījumi te nevarēja tuvu nākt, jo Gaujmales smilšainie, šaurie ceļi kara ratiem mazāk noderīgi nekā pļavas un lauki. Protams, mātes vēlēšanos dusēt Neretas Ķišku kapos kopā ar senčiem mēs nevarējām izpildīt. Beidzamā laikā arī viņa pati tika teikusi:

„Galū galā zeme paliek zeme.”

Bērnībā es tiku dzirdējis mūsu pagasta kapsētas peļam un slavējam gluži kā muižas vai mājas. Viens gribēja labāk gulēt Ķesteru kapos, cits Negļu, dažs Strobuku kapos. Mūsu gala ļaudīm vislabāk patika Ķišku kapi, jo varēja tālu dzirdēt zvanīšanu, tur bija smalka, dzeltena smilts un lielas, varenas priedes, arī daži čuguna krusti. Man toreiz likās visas kapsētas diezgan vienādas, bēdīgas, un tagad es esmu gluži bez aizspriedumiem. Tādas lietas nav dzīva cilvēka intereses cienīgas, un mirušais ir atsvabināts no visa, kas bijis un būs.

Vēl īss atskats

TAS bij laiks, kad dzīvie apskauda mirušos. Grāmatu izdevēji teica, — kas kaišot Ansim Gulbim, tas atpūšoties, aizgājis ar apziņu, ka Māļītis turpinās viņa darbu, ka latviešu vārda māksla zels joprojām. Jānis Rapa nolēca no Ogres tilta smagā depresijā, Roze tika vēl pa reizei redzēts VAPP'ā, varbūt kā izsūtāmais zēns, kamēr tika nomainīts vēl vairāk uz leju un pazuda. No kuņģienes nāca visi tāda veida orderi? Vai tiešām tas tika darīts pašas grāmatniecības labā? Bet tur nu sāka parādīties pavisam diletantiskas usnes. Rakstnieki ar vārdu nāca un gāja, sevī iegrimuši, neviens nevarēja zināt, kas aiz viņa laipnajām acīm slēpjās. Ignus, napoleoniski sakrustotām rokām uz krūtīm, varēja redzēt jaunekļus, kam līdz šim netaisnā kārtā aiz veču skaudības nebij dota iespēja attīstīt savas lielās spējas. Nu spīdēja saule viņiem, nu viņi rādīs, kā jāraksta. — Diemžēl, mūzas nav kaislīgi skuķi, tās neķeņas kuņģam katram piedurknēs un nesaka: ņem mani līdz. Nu šiem censoņiem vajadzētu būt izaugušiem vismaz līdz griestiem, kur tematika tik šauri ierobežota; bet darbi pavāji vēl šobaltdien. Vajadzēja vismaz formai noslīpētai būt līdz

briljantam, bet tā, cik redzēts, palikusi antracita stāvoklī.

Nebija jau tā, ka nu būtu pienākušas dienas pilnas izmisuma vien. Kaut gausi un bezcerīgi, tomēr beidzot komunistu laiks bij garām. Nāca cita veida despotisms, tomēr cilvēks varēja būt paēdis, un ar degvīnu bij visi apgādāti bagātīgi. Degvīns bija laba zāle visām kaitēm. Valdībai tas arī maz ko maksāja. Tā smēla tik no lielajiem spirta rezervuāriem Grīziņkalna tuvumā, kur tas savukārt satecēja no visām Latvijas dedzinātavām. Kartupeļi mūsu valstī vienmēr labi paauga, pie tam velēnās vēl labāk nekā labi koptā zemē. Degvīns ražotājam maksāja tikpat lēti kā senāk, kad mūsu senči krogos par divpadsmit kapeikām varēja piedzerties. Degvīnu izsniedza par valsts cenu godu gadījumos — bērēs, kāzās, kristībās. Septiņas pudeles bij norma māksliniekiem un rakstniekiem jubileju gadījumos, vai kad bija veikts kāds prāvāks darbs, — reprezentācijai. Ar tādu devu, mazliet pieliekot vēl vācu valsts markas, varēja no lauciniekiem daudz ko dabūt. Sliktāk gāja, kad sāka arī lauksaimniekiem izsniegt degvīnu godiem un, par kārtīgu nodevu izpildīšanu, kā gratifikāciju. Varēja gadījumā dabūt zīmes arī uzkožamo iegādei, bet tās bij dārgas delikateses, ko tur izsniedza, un mēs tās netikām iekārojuši.

Kad rakstniekam iznāca grāmata, vienalga laba vai slikta, viņš saņēma zīmi septiņām pudelēm. Kas mīlēja tādu pudeli, tas sasauca kolēģas un izdzēra tās septiņas vienā naktī, lai aizmirstu grūtos laikus un nebītos no gaidāmiem, varbūt vēl grūtākiem. Man toreiz sanāca dažkārt desmitiem pudeļu šīs dziras; bet izmanīgākiem vēl vairāk. Kas viņu izdzēra, Dievs vien zina, bet, kad atstājām māju, bij zem zestreņu krūma ko parakt tikai septiņas pudeles. Neticu, ka tās vēl tagad tur stāv. Pudeles staigāja no rokām rokās un bij vērtībā ap simts markām.

Ne visiem degvīns bij par labu. Mūsu šosejas meistars, tāds pusinženieris, pat nomira aiz pārdzeršanās. Tikai vēlāk mēs, vietējie iedzīvotāji, kas tikām spiesti dzīlajā ziemā iet klausās pie sniega rakšanas ap astoņi kilometri garā ceļa gabalā, dabūjām zināt, ka mums, strādniekiem, piekrītošo degvīna daudzumu šis kungs bij patērejis viens pats, netaupīdams pat dzīvību.

Arī sēnes lasot, varēja nopelnīt dažas pudeles virs kārtīgas maksas par katru kilogramu, vienalga, vai baravīks bij tāds, kas gāzās jau no kājas nost, vai pusaudzis. Jaunos mēs tad ēdām paši un teicām par tārpainajiem, — lai tie iet kungiem.

Nu es varēju arī ko nopelnīt ar rakstīšanu avīzēm. Iznāca grāmatas. Nauda pat atlika, ko paņemt līdz uz Vācemi. Kopā ar pasta krājkašu grāmatīnām, kas šķita vēl vērtīgākas par skaidru naudu, mums bij ap desmit tūkstošu marku, kad sēdāmies kuģī. Savā finanču aklībā mēs domājām, ka esam ar naudu nodrošināti vai visam mūžam kaut kuŗā jaunās valsts stūrī. Bet Vācijā tā izkūpēja kā pelavas.

Kad nu esmu ierunājies par sēņošanu, man gribas vēl kaut mazu brīdi pakavēties pie šīm ismūžīgajām, jaukajām Latvijas būtnēm. —

Ai, kas tā bija par sēņošanu neizstaigājamos Ropažu, Garkalnes un Ādažu mežos, gan līdzenos, gan jūrmalas kāpveidīgajos pauguros, kas cits aiz cita slējās un grima. Mēs varējām ņemt kurvjus, cik lielus gribēdami, sēņu laikā tie tika pilni ar kaudzi. Brūnie un pelēkie baravīki, sarkangalvainie lāciņi, sviestenes un makavīci, gailenes, un bērzlapes visvisādās krāsās.

Es nevaru aizmirst tās dienas, kad mani draugi, toreiz Natei vēl gluži sveši būdami, pie mums atbrauca speciāli sēņot. Tie bija Jānis Grīns ar kundzi. Tad mēs visi nopietni sēņojām, lai viņiem Rīgā pietiktu visai ziemai šīs mantas. Ik ievākums tika tūlīt nosusināts, sabērts prāvā ballā, aukstā ūdenī, lai nomirkst. Trešajā

dienā trauks bij pilns. Tad Jānis sēdēja zem priedes basām kājām. Vienā rokā turēdams sāls trauciņu, ar otru viņš zvejoja visjaukākos podiņus. Un, kad vairs nelīda, vēl turpat sēdēdams teica:

„Es varētu izēst visu to toverīti!”

Vislielākie sēņu lasītāji bija Brastiņi, mūsu vasaras kaimiņi Ropažu ciemā. Viņi bija arī tik daudz personu, ka varēja mežus, tā sakot, izķemmēt.

Abas vācu laika vasaras bija, vismaz likās, tik brīvas, ka beidzot kļuva tīri bail, — vai ilgi tas tā var iet. — Es braucu ar divriteni uz Tumšupi, Ārupīti — forelēt; ķēru raudas tepat mūsu Mudē, augšgala klāņos, bradādams gandrīz līdz ceļiem pa ūdeni caurām dienām kā kādreiz pa Šausmānu ganībām. Atvaros es arī spinningoju, dažreiz ar visai labiem panākumiem. Līdakas nebij lielas, bet arī ne gluži mazas. Tur bija arī vēži, ko labprāt ēda Nate un vēl labprātāk vēžoja, kamēr es izstaigāju lielus līkumus ar makšķeri. Bet visjaukākā izdzīvošanās makšķerniekam bija Gaujas smilšainajos krastos, ap pieci kilometri garā jomā. Tur dzidrajā ūdenī varēja redzēt skaidri upes dibenu metriem dziļās vietās.

Vai tagad tur vēl redzama kāda mana pēda? Ak, tāpat es kādreiz, kad rakstīju „Aiju” Neretas Kalnmiķelānos, meklēju viņpus Salates Liepiņu daļā savas ganu dienu pēdas. Ne zīmes! Viss zūd ātri, mazliet ilgāk paliek tekas, vēl ilgāk lielceļi, bet arī tie ar laiku ņem citus virzienus. Par nolīdzināšanu gādā Zemesmāte ar saviem vējiem, lieti, siltumu un saltumu, zāli, koki, — ar jaunu dzīvību. — Gar Gauju bija ne visai bagātas mājas, dažas pat panīkušas. Es nezināju to vārdus, bet arvien atstāju velosipedu pie pēdējām. Es iebraucu sētsvidā, slēju ratu pie kāda žoga vai sienas un aizgāju, lai vakarā atkal ierastos un brauktu mājā. Dažreiz gadījās arī kāds cilvēks un es padevu labudienu.

Kad iznāca „Aija”, es grāmatu uzdāvāju tām sētām, kurās tiku iebraucis. Un beidzamajā rudenī, īsi priekš mūsu aizbraukšanas, es ar izbrīnēšanos saņēmu no šiem pašiem tuvāk nepazīstamajiem ļaudīm kā pret sveicienu dažādas mantas, kas varbūt citādi nebūtu nopērkamas: gabalu taukas gaļas, cepšanai gatavu pīli. Viena māte bija ietinusi baltā drēbitē kaut ko smagu, šķautnainu; tur bija vesels rāmis aizvaskota medus. Jā, aizbraucot mums bij pie rokas līdzās citām vērtīgākām mantām arī prāva kanna izsviesta medus, jo arī abi Nates brāļi bija bitenieki.

Svesumā

N U mans stāstījums var apsīkt; jo puslīdz atbilst patiesībai viss, kas lasāms grāmatā „Es stāstu savai sievai.” Tikai dienu grāmata varētu dot manu dzīvi pilnīgāku. Bet es neesmu nekad to rakstījis, nožēlojis gan, ka sastrēgumu laikos nav tas darīts. Bet ir arī tā, ka acumirkļis nekas nav, notikumi dabū krāsu un veidu tikai krietni vēlāk. Dzīve ir kā klaviatūra, ar bērņību diskantos un ar basiem lejā.

Es nezinu kā būtu bijis, ja mēs paliktu Verfenē, kur, no Binges izmukuši, apmetāmies. Laikam gan tas nemaz nebij iespējams, jo vietējais birģermeisters jau bij mūsu saimniekam devis zināt, ka mēs tur dzīvot nevarēsim. Varbūt tas bij vācu, bet var arī būt, ka angļu rīkojums, jo visa tā nometņu organizēšana taču bija liels komerciāls uzņēmums, kur grozījās miljoni un kur varēja gūt peļņu daudzi cilvēki, katrs pēc sava auguma.

Neviens neteiks, ka nometne būtu bijusi elle, bet sava veida gūstekņi mēs tomēr bijām tur Grēvenē. Par laimi es jau gandrīz reizē ar ieiešanu nometnē iegāju arī astotā gadu desmitā, un daudzi rīkojumi mani vairs neskāra, sevišķi darba klaušas. Gūsteknis es tomēr

biju; ja kur iznāca kāda drūzmēšanās, piemēram, pie kino kasēm, tur bija tūlīt pāris angļu kareivju pilnā apbruņojumā. To izturēšanās bija ne visai smalka. Reiz es jutu bajoneti tik tuvu pie sava kakla, ka muku projām. Bet tas arī bija vakars, kur kino telpas bija nodotas kādai latviešu kabare grupai, kas konkurēja teātrim ar tīriem kumēdiņiem un viegliem sporta priekšnesumiem. Arvien man likās, ka šie kareivji mūs visus labprāt apšautu, ja tikai dotu pavēli. Nekādi labie nebijām arī mēs. Novīdīgi savā starpā bijām tikai tie, kas draudzējāmies vai bijām radi; ārpus šiem apvāršņiem bijām klusi un glūnīgi. Tāpat bijām kungi un kalpi, kā bijuši tur lielajā pasaulē. Un tāpat lielāki un gudrāki gribējām būt par citu tautību cilvēkiem, — sevišķi poļiem, leišiem un pat par igauņiem. Nesacījām, kur var dabūt nopirkt kartupeļus, kur noķert litru pilnpiena. Ej un meklē pats! UNRRA deva mums arī drēbes un apavus par brīvu, tikai ne visas reizes zinājām, kur un kad tas notika. Un, kad beidzot nāca zināms, tad tur bija vairs tikai lupatas. Kad es reiz prasīju kurpes, mani ielaida prāvā istabā, kur jau vairāki vīrieši un arī dažas dāmas likņāja, kā sēnes lasot. Es nomeklējos divas stundas, kamēr atradu biedreni kurpei, kuŗu biju uzāvis un atradis par derīgu. Istabā bij vesels klājiens apavu, bet ne pa pāriem. Man likās, ka esmu trāpījis, tomēr katrs zābaks bija citādas ādas, un arī veids mazliet atšķīrās. Bet mēs jau bijām dipīši, un varbūt taisni mums piederējās maza asimetrija tāpat kā burtos D un P. Kaut kas līdzīgs jau tur bij. Šur tur izkūņojās, šad tad nācās sastapties ar personām, par kuŗām nevarēja nobrinīties vien, kāpēc viņi lauzušies uz vakariem, kur, austrumos palikuši, varēja būt vislabākie despoti.

Bet viss tas nu jau sen aiz kalniem, simts kilometrus viņpus ezera, vairāk nekā desmit gadus dziļā pagātnē. Nu esam cilvēki starp cilvēkiem, par kuŗiem

var sacīt, — labi ļaudis, un to starpā daži pat ļoti labi, kuŗus ar pilnu tiesību var saukt par draugiem. Un tā pmazām visi senie viņojumi norimst. Tas siržu kambaris, kurā agrāk sēdēja zelta putns — dārgā dzimtene, rūpīgi ieslēgts, tagad stāv plaši vajā. Brīnums, ja tas tur vēl pa reizei iedziedas. Visā visumā es esmu par dzimteni tādās domās, ka tā nav vairs mana. Jā, taisni tagad, kad padomju dzejniekiem dots mājiens viņu augsti teikt un slavēt. Man viņa ir vairs tikai vecu ļaužu mītne, un tie paši sveši, sveši.

Un tomēr es ļoti bieži aizsapņojos dzimtenē, un man kļūst vēl smagāk nekā svešumā, un es ciemošanos pārtraucu pēc iespējas drīzāk. Mazumā es šīs sajūtas iepazīnu jau sen, nu tās pazīstu lielumā. — Kad jaunībā, vairākus gadus nodzīvojis Rīgā, kādreiz aizbraucu uz savu šaurāko dzimteni Neretu, ak cik skumīgi viens es tur jutos un tiešām arī biju. Jau ceļi mani apmulsināja. Kur agrāk bija Zalva, Viesītes sils, Daudese, Tapes krogs, kad braucām uz Jelgaviņu? Lai tiktu līdz vakaram pilsētā, bij agri jāizbrauc. Rati maigi šķobījās pa nelīdzeno ceļu, un braucēji ligojās tiem līdzi. Nu tevi aizrāva pelēks autobuss dažās stundās pa pavisam citu ceļu, aizrāva tieši uz Rīgu. Koki gar šoseju, cilvēki un sētas, viss bij kļuvis steidzīgs, nemierīgs. — Un pašā Neretā? Vai tur vairs bija kas, kas tavu sirdi varēja priecināt? Kur bija vecais Kīķers, gan nejauks kā mežsargs, bet jauks ar savu dziedošo daudesiešu valodu? Kur vecais Deksnis, kuŗš, vārdus meklēdams, bieži vilka gaŗu ē—ē—ē, pirms sāka runāt? Kur Riekstiņš, mūsmāju saimnieks? Kur Ķišķis, bezkaunīgais strīdiņu meklētājs, kas, nespēdams pretinieku ar vārdiem vien pieveikt, beidzot parasti pacēla svīti, pagrieza muguru, noliecās un lika iepūst...

Visi vecie bija apbiruši kā lapas. To vietas tagad ieņēma jaunā paaudze, tikai pa daļai pēc vaiga pazīstama, pēc dabas un sirds pavisam sveša. Es tur

vairs neiederējos nemaz. Es neesmu pirmais, kas to saka, ka nevajag censties rakņāties pa pagātņi, nevajag kārot redzēt vietas, kur kādreiz esi laimīgs juties. Bijušais vairs neatgriežas. Ar to es sevi mierinu, un man gribētos mierināt visus vecāko gada gājumu tautiešus visā pasaulē, — raudiet zaudētās dzimtenes dēļ, mudiniet savus bērnus un bērnu bērnus iemīļot šo zemi kā savu mantojumu ar tās valodu un tikumiem, bet paši palieciet, kur esat iedzīvojušies. Dzimtenē jūs atradīsiet tikai bēdas, jo jūsu pēdas būs tāpat visur izdzisušas kā manējās.

Kērbeka

KĒRBEKA, kur man palaimējās iekļūt mazā vasarnīcā, nav nekāds slavens ciems. Bet Vestfālē, varbūt pat visā Vāczemē, pazīst skaisto Mēnes ezeru, kuŗa krastā stāv šis gaŗu simtus vecais ciems, kam tagad pāri par 5000 dvēseļu. Ap ciemu ziemeļos ir plašas auglīgas lauku jomas, bet aiz ezera, dienvidu malā, kur mēs dzīvojam, meži, meži. Jo te jau sākas Zauerlandes kalni, līdz 900 metru augsti pauguri, cits aiz cita, cits pār citu. Vairumā tie stāvi un kraujaini, arklam nepieejami, tāpēc apmežoti. Ciemi un pilsētas guļ ielejās vai vieglāk pieejamos kalnājos. Ceļi, visi asfaltēti, liecas līdz ar strautiem un upēm pa kalnu starpām, kas dažkārt izvēršas diezgan plašās ielejās. Zeme ir skaista. Daudz izmantoti tās dabasskati gleznās, kamēr vēl abstraktisms nebij dzimis. Tagad pilsonis dabu uzņem ar Leiku un pie sienas liek telpai pieskanīgus krāsu plankumus un līniju režģus. Ja es būtu jaunāks, varbūt es šo pasaules stūri pat iemīļotu; tagad pieņemu to tikai kā nepieciešamību.

Mēnesnīca

v
ŠIS vārds mūsu mītnei radās pamazām. Pamatojas tas pa daļai uz tīras vārdu spēles. Möhne mēs rakstītu un izrunātu latviski Mēne. Tā ir upe, kas pienes ūdeni viņas vārdā nosauktajam aizsprostezeram. Tā kā mūsu mītne stāv Mēnes ezera krastā un ir vasarnīca, tad īsuma labad to gan varējām droši dēvēt par Mēnesnīcu. Mēnesnīcu atgādināja arī pirmajā laikā petrolejas vai sveču apgaismojums ziemas mēnešos, un tas bij vēl reālāks iemesls nodēvēt vāji apgaismoto namiņu par mēnesnīcu. Nu jau atgadās, ka pat vācieši šo vārdu pārņem savā tulkojumā „Mondscheinhaus” un saka: „Welch ein poetischer Name!”

Kad mēs Ostermaņu mājā, kas bij celta jau priekš kara, ienācām, nevienai augšas istabai vēl nebij durvju. Sienas, grīdas un griesti vietvietām laida gaismu cauri. Šie trūkumi gan tika novērsti jau pirmajā gadā: gries-tus izoderēja ar stikla vati, un no metnes segu vietā ielika durvis. Māja toreiz stāvēja jaunu egļu audzē, kas nebija daudz gaŗākas par mums. Mūsu mājai bija brūns dakstiņu jumts. Līdzās mūsējai stāvēja mazliet lielāka celtne ar koši sarkanu jumtu, Dr. Grosharta māja; bet īpašnieki dzīvoja Dortmundā. Kādu cetur-

daļkilometru pa kreisi bija liela jaunatnes māja jeb tūristu mītne, un ielokā, kur ezers pavasaros iznāk ārpus šosejas lentas, kas vijas visapkārt ezeram ap 35 kilometri garumā, otra prāva ēka — neredzīgo mītne. Tas arī bija puslīdz viss še, dienvidu krastā. Vēlāk, kad iepazinu apkārtni, saskaitīju pavisam septiņas mājas, un vēl dažas iesāktas celt.

Sākumā mēs mājā bijām trīs ģimenes un vēlējāmies vairāk miera, bet, kad palikām vieni, ne reizi vien uz-mācās bailes. Taču priekšā bija tikai ūdens lauks, Daugavas platumā, bet aiz muguras mežs, bez gala, bez malas. Bij arī ko bīties: angļi naktīs bļautījās it kā bez valda, dažreiz dzirdējām kaut kur saucam pa-līgā, bet ne jau mēs bijām kādi palīgā skrējēji, — no-slēdzām tikai jo rūpīgāk durvis un logus. Mežā rēja lapsas. Tepat tuvumā mežs bij mežacūku izrakņāts. Atradāmies tīri kā teiksmainā senatnē.

Mājai apakšstāvā liela slēgta veranda, no kuŗas ved vienas durvis uz virtuvi, otras uz augšstāvu un vannas istabu. Saimnieki solījās izlauzt otras āra dur-vis gala sienā, tieši pretī trepēm, kas ved uz mūsu dzīvojamām telpām, divām nelielām istabiņām — ar piecām sienām, kā tās reiz kāds ciemiņš bija rakstu-rojis. Virtuvei līdzās pieliekamā istabiņa. Augšstāva otras divas istabiņas, gluži līdzīgas mūsējām, stāv saimnieku rīcībā, kad tie sarodas vasaras brīvlaikā papeldēties. Viņi ir pieci, — trīs māsas, divi brāļi. Tāda izmirstoša dzimta. Divas māsas, skolotājas, jau bal-tām galvām, neprecējušās. Neprecējies arī jaunākais brālis, arhitekts, nu jau landesrāta činā, tāds bikls jaunu dāmu sabiedrībā. Jaunākā no māsām gan pre-cējusies, bet nav svētīta bērniem. Tāpat vecākais brālis, kas dzīvo Bīlefeldē un kam mēs varam pateikties par šo dzīvokli, kuŗa dēļ bieži tiekam citu bēgļu apskausti. Ļoti labi, tikai paskopi cilvēki, kā visa vācu tauta.

prieka diena Mēnesnīcā, un mēs smējāmieš, ka nu ir pilnatnes. Tukšības un pirmie un pēdējie petrolejas ceturkšņi pagājuši, iestājusies tīri vai saules gaisma Mēnesnīcā.

Kā jau sacīts, — labi, izglītoti, sirsnīgi cilvēki ir mūsu saimnieki. Jau tas vien, ka viņi nepaaugstina īri. Mēs maksājam, kā sākuši, 25 vācu markas mēnesī, kas patiesi nav daudz. Vēl tagad mēs lietojam dažas viņu mēbeles: galdu, gultas, krēslus pēc vajadzības, līdz pērnajai ziemai pat viņu krāsnīti, ar oglēm kurināmu. Kad viņi te neatrodas un mums atbrauc kāds ciemiņš, mēs drīkstam lietot arī viņu istabas. Tikai apakšīrniekus ieņemt nav atļauts, un to mēs arī paši nekad nevēlētos.

Kas man Mēnesnīcā visvairāk patīk, ir iespēja apkopt gabaliņu zemes, ko gan nevar vēl par dārzu saukt, jo nespējam vien izlasīt no māliem lielus un mazus akmeņus. Tos sviežam pāri žogam uz ielas, kur tie drīz vien salien zemē, bet dārzā pie nākamās pārakšanas iznirst no zemes atkal jauni. Turpretim visas trūdvielas, ko uznesu augšā no ezermales saskalojumiem, ko salasu uz šosejas, ja kāds braucis ar zirgiem un zirgi metuši bumbas, tāpat visas mājas bedres saturs šai zemē it kā pazūd bez vēsts. Zemkopības skolā es kādreiz tiku mācījies, ka cilvēks var būt labi paēdis no zemes platības, ko var apmēslot ar saviem ekskrementiem. Bet tā ir teorija. Praksē mēs to nevaram. Mums jāņem palīgā visādi mākslīgi pulveri, un arī tad vēl dārzāji jānes no Maka veikala. Tomēr mūsu dārziņš augšpus mājas, kur gaŗām ved iela, vēl nebrugēta un koku apēnota, liek gājējiem apstāties

un papriecāties. Tur ir pirmām kārtām līdzās topošam baltērķšķu dzīvžogam rinda saulespuķu. Tad dobes ar dažādām saknēm un dārzājiem. Tad divas bumbieres un trīs plūmes. Bij arī divi firziķu koki, nesa pat augļus, bet tos vajadzēja izrakt un sadedzināt, jo sāka lapas brūnēt, čokuroties, un nekādi smidzinājumi nevarēja kaiti novērst. Vēl tur ir visgaļām iekšmalas sētiņai rinda upeņu, kas koši ieaugušas no kalna meža atnestiem stādiem un dod lielas ogas. Ievārīšanai mums arvien pietiek savu upeņu. Pa ogulāju starpām pašas iesējas un zied kliņģerītes, gaišākas un gandrīz sārtas, dzelteniem un arī brūniem vidiņiem, gandrīz tādas kā Kaukaza stepēs. Nu nenoskatīties!

Gar mājas dienvidu sienu atkal pusmetru plata sloksne iekoptas zemes. Tur saulē kaist tomāti un parasti kļūst sarkani. Tikai pēdējā, stipri lietainajā vasarā sāka ziedēt jūlija beigās un līdz pirmajai salnai netika lielāki par mežāboliem. Tādos gadījumos mēs sevi mierinām: citugad.

Viens dārza gals iežogots no visām pusēm ar tīri latvisku sētu, metru augstu slitiņu, kur starp trim tievām kārtiņām iepīti egļu zari. Tos es pamazītēm savilku no kalna meža, kur bij baļķi cirsti un zari palikuši nesadedzināti. Mežzinis jau mani pazīst un neliedz. Par vienu marku es varu arī dabūt oficiālu zīmi sausānu lasīšanai. Un, kad gadās tuvumā cirsmes ozolu vai skābaržu novados, tad savelku ar ratiņiem pilnu šķūnīti, ko tūlīt pirmajā gadā pašrocīgi uzcēlu, visspēcīgāko žagaru, kuŗu resgaļi nereti rokas resnumā. Žagarus sastrādājot, man nāk bieži prātā mans vecaistēvs, kuŗš ar astoņdesmit gadiem sāka sūdzēties, ka neesot vairs tās velna jēgas. Vai tad arī es jau būtu vecs kļūvis? — Kāds vācu žurnālists reiz, rakstīdams par manu žogu, kuŗa vienīgais uzdevums ir — aizsargāt gleznākos stādus no uzmācīgajiem trušiem, bija teicis, ka tas esot „tabu”, radniecīgs man pašam. Arī

es nemīlot, ja man kāds nāk par tuvu. Cik viņam taisnības, nezinu.

Ar Mēnesnīcas tomātu sienu būtu maz kas pateikts. Gar visu septiņus metrus gaŗo austrumu galu papalatā sloksnē arvien tiek stādītas lielziedainas puķes, visvairāk tulpes, gladiolas, kāŗšu rozes. Pa starpām aug ilggadīgi krūmi — hortenzijas, Ķupurozes, liels lauzto sirŗu cers.

Mājas rietumu galā puķes var stādīt tikai negaŗā posmā, gar verandas logiem. Tur parasti zied dālijas, uzaugdamas, labāk sakot — izstīdzēdamas tik gaŗas, ka aizsedz verandas logu visu apakŗejo daļu tā, ka istabas puķes, gerānijas un fuksijas sajūk ar āra ziediem vienā meldijā. Tālāk sienmali galīgi noēno trīs varenas sērmūkŗas, kas paŗas par sevi arī ir puķes, pat divkārt diŗenas, — pavasarī ziediem baltas, vasaras beigās koŗi sarkanām ogām. Dusmojamies tikai uz pelēkajiem strazdiem, kuŗi parasti nedaudzās dienās notīra visus kokus. Mēs jau negribētu ogas ievāŗīt, tām vajag daudz cukura, bet lai stāvētu, ko paskatīties kā Latvijā, līdz dziļiem sniegiem.

Ziemeļmala abpus ieejai gar visu verandu ir pārāk ēnaina, lai tur kas padotos. Jau jumta paspārne ir prāva, un gandrīz līdz pat jumtam stiepjas egļu un cīruļkoku zari. Saule nekad netiek klāt. Zeme melna, liekas pavisam trekna, mitruma diezgan, bet viss nīkuļo. Te vajadzētu sēt tikai tādas puķes, kas lepojas ar lapām; bet mums patīk ziedi, un mēs dodam vietu ŗai malā kresēm jeb, kā neretieŗi tās sauc, riteņspolēm.

Bet tas nav vēl viss. Grunts gabala lielā puse nolaiŗas līdz lejai, līdz pat ŗosejai, kas savukārt iet gar paŗu ezera krastu. Viss ŗis gabals, gluŗi kā viss tā sauktais augstais strēķis, nesen apmeŗots. Kad mēs ienācām, turpat mājas priekŗā bija tāda Ķusleja, ka nevarēja cauri izspraukties. Egļu biezoknī papardes cilvēka augumā un vēl gaŗākas, baltērkŗŗi un visādi

dzeloņaini krūmi plēsa drēbes nost, kad nogāji no takas. Nav tāpēc nekāds brīnums, ka mums kādā naktī, kad vēl angļi te bija, nozuda krēsls no durvju priekšas, un tikai otrā vasarā to atradām, dažus metrus lejāk, biezoknī, noliktu taisni sēdēšanai. Nu tas bija appiepējis pagalam zaļš.

Noteikumos namsaimniekiem stāvot rakstīts, ka šim ezera krastam, no ciema raugoties, vajagot izskatīties kā neaiskārtam mežam. Pirmos gadus tas tāds izskatījās un arī bija. Kad no viņas malas raudzījās, šur tur izbāzās no koku zaļuma kāds jumta čukurs, šur tur pacēlās dūmi no redzamiem un neredzamiem skursteņiem. Tagad, kur gandrīz visi gruntsgabali apbūvēti, ciema valde laikam vairs nevar iemītņiekus valdīt. Daži ir bagāti cilvēki un varbūt nopērk sev dažas privilēģijas. Tā dažu māju apkārtnē ir pavisam klaja; bet tiem, kas stingri paklausa noteikumiem, egļu zari spriežas logos iekšā. Kam saule, tas ierīko košumdārzu, kādi te visiem vienādi: izvillātas terases, izliktas ar balsinātiem laukakmeņiem, pa kuŗu starpām nelielās grupās, mācītu dārznieku sastādītas, zied dārgas puķes. Vajag tikai kādam novirzīties no legālā ceļa, kad citi dara to vēl lielākā mērā. Tas pamudināja arī mūsu saimniekus un mani drusku iztīrīt mūsu biezokni starp māju un ezeru. Pamazām mēs nozāģējām egli pēc egles, un nu to vidū radās tāds kā dejas laukums, tikai dejai nederīgs stāvuma dēļ. Kad biju arī celmus izlauzis, saimnieki lika līdumu apstādīt ar ābelēm. Tā mums tagad „lejas dārzā” ir vesels ducis ābeļu, par nelaimi pundurkoki, kas trušiem un zaķiem visai parocīgi. Tie aizviņgad, sanākot dziļam sniegam, tika apskribināti līdz pat zaru galiem. Ir jau augsnas kārta virs klints par plānu. Mūsu ābeļdārzs no ciema puses nemaz nav pamanāms, jo gar šoseju ir atstāts septiņu egļu plats aizsargvalnis, un tikpat daudzu egļu platums ir starp dārzu un māju augšas galā. Pāri

ezeram nekad nebūs saskatāms nekas vairāk kā egles, jo tās aug gandrīz metru vasarā. Nu jau vairs no mājas nekas nav redzams. Tāpat mēs pa logiem vairs neredzam ezera.

No ābelēm vēl līdz šim gan vairāk prieka nav piedzīvots, kā tikai ziedēšana. Ziedu laiks mūsu malā iestājas divi nedēļas vēlāk nekā otrā krastā, piesaulē, un iekrīt taisni naktssalnu periodā. Ik mīļu pavasari mēs ceram uz augļiem, bet, redzot apakšā baltu zāli skaidros rītos, atliek tikai nopūsties un gaidīt citas vasaras.

Apkārtējos mežus esam sīki iepazīnuši un nevaram ogodami vai sēņodami apmaldīties, lai nez cik tālu aizklejotu. Mežs mums ir daudz ko devis, sākot ar kuriņāmo un beidzot ar skābaržu riekstiņiem, kas mūs pašā sākumā samērā bagātīgi apgādāja ar taukvielām. Mēs taču tanī rudenī salasījām tik daudz, līdz apnikumam rušinādamies pa čabošajām lapām, ka saņēmām pretī septiņus litrus gatavas eļļas. Par laimi toreiz bija sauss un saulains rudens. Mežā visa piekalne izskatījās kā kāds Latvijas dzērveņu purvs, pilns ogu lasītāju.

Kamēr te vēl bija angļu kundzība, es bieži izstāgāju tālas foreļu strautu ielejas un nesu mājā dažu skaistu zivteli. Arī mani nedaudzie ciemiņi, kam bij vaļa pasērst drusku ilgāk par vienu dienu, dabūja šo prieku izbaudīt. Vēlāk man bij jāaprobežojas ar ezeru vien, kas pēc manas makšķernieka izjūtas ir visgaļlaidīgākais ūdens. Kā patīk atcerēties tos laikus, kad izgāju dažreiz no mājas, tiktikko gaismiņai svīstot, un mežā sastapos ar stirnām, mežacūkām, kas rukšē-

damas metās uz visām pusēm, meža tumsā palikdamas neredzamas. Reiz nedaudz soļu atstatumā redzēju stalta brieža ragoto galvu pret rīta gaismu. Būtu es mednieks, varbūt pat būtu saskatījis krustu ragu starpā, kā kādreiz Eustachius. Dažreiz satrūkos no pēkšņas stirnu buku ierašanās un vēl vairāk, kad griezīgi iespiedzās tāds briedelis, kādi te ievesti no Japānas. Redzējis netiku. Bija arī daži drāmatiski makšķernieka piedzīvojumi, sastopoties ar ūdeņu kungiem; bet tam visam vieta paredzēta grāmatā „Ūdeņi”, ko gribētos vēl turpināt un nobeigt. Arī ezeru neaprakstīšu, jo padomā par to vesela grāmata. Tāpēc laiks pāriet uz citu nodaļu.

Iepazīšanās ar cilvēkiem

BIJU Kērbekā nodzīvojis tepat piecus gadus, ar cilvēkiem tikpat kā nesatīkdamies. Man viņi nebij vajadzīgi, es viņiem ne tik. Visu, kas bij ciema valdē, pastā, veikalā kārtojams, izdarīja mana sieva, mani šā vai tā aizbildinādama. Viņa pat zināja, kur vajadzības brīdī nopirkt miltus māju cepumiem, un viņa gāja ne visai reti uz tālu pagastu, kuŗa vārdu es nevarēju galvā paturēt. Vasarā toreiz satiksmi ar otru ezera krastu uzturēja kuģi, kas vadāja tūristus apkārtbraucienos pa ezeru, cauri no augšgala līdz aizsprosta dambim. Ziemā, kad ūdeņi aizsala, iznāca uz ciemu gaŗš ceļš, pāri Štokuma tiltam un atpakaļ, droši savi astoņi kilometri. Pa ledu iet te nebij parasts, lai cik tas stiprs. Neviens tādām caurspīdīgam tiltam neuzticējās, sevišķi sargāja bērņus no slidošanas priekiem. Varbūt tas arī bija un ir labi, jo ezeram ir visādi ūdens slāņi un tamlīdz neaizsalstošas vietas. Bij arī tādas ziemas, kad ezers ar ledu nemaz nepārvilkās, tad gāja kuģis cauru gadu, jo tam bija jāved no dienvidkrasta skolēni uz ciemu un atpakaļ. Skolnieki tika vesti par brīvu, bet pieaugušie bija jāmaksā turp un atpakaļ 60 feniņu.

Tuvāk mēs sapazināmies vienīgi ar vistuvākajiem kaimiņiem Groshartiem. Tiem arī bija kaut cik intere-

ses par literātūru. Bet iznāca satikties ne vairāk kā reizes trīs gadā, neskaitot sasveicināšanos no vienas mājas loga uz otru sētu. Tad atnāca dzīvot uz to māju, no kurienes nesām ūdeni, virsskolotājs Gunkels. Viņš strādāja Soestā kā angļu valodas skolotājs. Mūsu tikšanās ar abām ģimenēm ir tomēr bijušas islaicīgas, vēsas, gandrīz oficiālas. Latvieši par tādām attiecībām saka: labdien un ardievu! Varbūt tāpēc arī valodā vāciešiem sastopamas tādas savādības, ka viņi apciemojumus sauc par „Vorbeigehen”, ko mēs saprotam tā kā garām paiešanu. Bet varbūt tāda garāmstaigāšana ir pareiza un laba, jo citādi kaimiņi var apnikties ar dažādām uzbāzībām no vienas, kā no otras puses.

Siltākas attiecības nodibinājās, satiekoties ar cilvēkiem no man līdzīgām profesijām. Mazpamazām tādi izlīda kā vēži no pakrastēm. Jau viens no Ostermaniēm mums bij stāstījis, pirms pārcēlāmies uz šejieni, un minējis vārdus, ar ko man katrā ziņā derētu saieties. Te taču kaut kur ezera lejas galā dzīvoja pazīstams, pat slavens gleznotājs Eberhards Figeners; tā brālis Fricis, skulptors, Dēlekā. Pašā augšgalā, Felinghauzenes ciemā, bij darbnīca tēlniekam Itermanim. Vāmelē — vesela visādu mākslu piekopēju kolonija, — par garu laiku man nebūšot jāsūdzas. Tomēr pagāja gadi, kamēr es ar dažiem no tiem saošņājos.

Patiesi, tur Vāmelē, centrā bij kādreiz atradies plaši pazīstams asētājs Ketelhēns. Kad es gribēju viņu uzmeklēt, viņš bija jau nomiris. Nomiris, pirms es te vispār ierados. Nu te darbojās viņa dēls, vājš mākslinieks, kas prata tikai labi apieties ar tēva atstātajām mašīnām. Tās bija tāda apmēra, ka varēja iespiest lielus plakātus. Spiestuvē gar sienām varēja redzēt dažus seniora darbus. Tie bija vērtīgi.

Un tad kādā dienā sākās iepazīšanās ar personām, sevišķi vārdu mākslā. Kā tāda ķēžu reakcija tā turpinās joprojām, arvien plašāk, dažreiz pat pret paša gribu. —

Reiz Nate, pārnākusi no ciema veikaliem, teicās redzējusi plakātu pie kāda šķūņa sienas. Dēlekā tēlniekam Fīgeneram esot izstāde. Vai es negribot aizbraukt apskatīt? Pavisam lēta ieejas maksa. Es biju gatavs braucējs, un otrā dienā mēs abi sēdāmies kugī un pēc pusstundas atradāmies Friča Fīgenera dārza mājiņā. Izstāde bija turpat meistara darbnīcā.

Tēlnieks bija liela auguma, spēcīgs, bet visai laipnīgs kungs. Mēs sākām runāties un sapazināmies. Es nopirku pāri figūriņu dedzinātā mālā. Viņš mums parādīja abas dedzināmās krāsniš. Darbnīcā pie augšas gaismas varēja gan brīnum labi strādāt. — Es teicu, ka arī es kādreiz esmu gribējis kalpot mākslai kā gleznotājs, esmu nopietni mācījies, bet nu rakstu un dzīvoju tepat Kērbekā, atbēdzis no Latvijas.

Sekas šim nejaušajam izstādes apmeklējumam bij tādas, ka kādā vakarā, jau krēslai metoties, mūsu celiņa galā apstājās pelēks tautasvāģis un divi kungi nāca augšup. Vienu mēs pazinām: tas bija Fricis Fīgeners. Tas otrais stādījās priekšā kā Soestas avīzes „Westfalenpost” redaktors. Pēc šī apmeklējuma parādījās avīzē redaktora Jēkera raksts par mani, un manis iepazīstināšanai lasītājiem viens mans tēlojums Štēplera tulkojumā „Kraniche über dem Möhnesees.” Tā tas sākās un drīz gāja plašumā.

Kaimiņciema skolotājs bij rakstu un tēlojumu lasījis un nolēmis mani apmeklēt. Gudrojis, kādā veidā. Beidzot nolēmis vest grupu bērnu meža pastaigā, — gājuši avīzē aprakstītajai mūsu mājiņai garām, un nu mēs satrūkāmies vien: mājas galā sāka pulcēties zēni un meitenes, un atskanēja dziesma par dzimteni. Es atvēru savas istabas logu un raudzījos lejup. Tur

nebij bērni vien. Ādas jakā gērbies skolotājs dirīgēja. Tad es nogāju pateikties par skaisto dziedāšanu, un man vajadzēja apsolīties, ka skolotāju drīzumā apciemosu.

Skolai bija bieži gaŗām iets; bet mūžā ir tik daudzām skolām gaŗām staigāts, — vai nu bez aicinājuma iesi iekšā. Piemēram, Ropažu ciemā es nodzīvoju tepat četrus gadus vai vēl vairāk, neviena skolotāja tuvumā neredzējis. Mani aicināja dažreiz uz ļoti tāliem pagastiem bērniem kaut ko palasīt; bet tur, kur dzīvoju, es nebiju vajadzīgs. Vispārim tā tas laikam ir arī šeit. Bet tāds ar tādu satiekas. Pauls Heitkempers nav skolotājs vien, viņš ir arī tāds pusrakstnieks. Viņš labprāt uzraksta kaut ko laikrakstiem vai novada kalendāram lejas vācu valodā, ko viņš teicami pārvalda, pa tēlojumam no tautas dzīves, vai kaut ko par senatni. Piemēram, — kā nosists priekš simts gadiem tepat Vāmeles pļavā pēdīgais Vestfāles bebris, kuŗam te ezera krastā nesen uzcēla pieminekli. Tā nu šis pats Heitkempers, līdz ko avīzē bij lasījies manas „Dzērvēs”, mani apmeklēja.

Kad es biju izdarījis pretvizīti, mēs jau jutāmies kā veci pazīstami, jebšu raksturi mums nesaskanēja nemaz. Kāds no kollēgām man vēlāk vaicāja, — kā mēs varot satikt, uguns ar ūdeni? Es atbildēju, ka ūdens taču var pieņemt trejādus stāvokļus. Uguns pret mani visā visumā ir bijusi saudzīga. Kad es biju sniegs, uguns mani patīkami sildīja; pārvērties garaiņos, es varēju viegli pacelties un attālināties. Uguns tad nu mani ir gadus trīs draudzīgi sildījusi, cik vien tik liela ezera tuvumā tas bijis iespējams.

Vispirms H. neizprotamā kārtā bija piedabūjis kādu gan vēl maz pazīstamu, bet spraigu Vestfāles mežu tēlotāju Hennesu Tuchu, lai tas mani apciemotu. Tas vēl nebūtu nekas, bet jo liels bija mans pārsteigums, kad no mašīnas izkāpa ne jauna, ne veca dāma,

un es dzirdēju nosaucam visai pazīstamas rakstnieces vārdu. Tā bija Jozefa Bērens-Totenhla. Pats nebiju gan vēl nekā no viņas lasījis, bet zināju, ka trešās valsts laikā viņas romāni tikuši iespiesti simtos tūkstošos. Ja es līdz tam pa jokam biju izteicies, ka sešu gadu laikā, kamēr atrodos šai zemē, neesmu vēl neviena dzīva vācu rakstnieka redzējis, tad te nu bija uzreiz vesels pāris.

Otrā vasarā Štokuma skolā notika atkal tāda kā rakstnieku sastapšanās. Arī to bij noorganizējis Pauls Heitkempers. Šoreiz man bij dota izdevība sastapties ar Unnas avīzes redaktoru Dr. Frīdhelmu Kaizeru. Bij ieaicināts arī mākslas un literatūras kritiķis Ervīns Silvanus, ko vārda pēc pazinu no Soestas avīzēm, bet nebūt nenojaudu, ka viņš dzīvo tepat mūsu ezera augšgalā, kur uzcēlis sev skaistu mājiņu, kuŗā dzīvo ziemu un vasaru savu kaŗos sagandēto plaušu dēļ. Tika minēti vēl kāds pāris vārdu, kam vajadzējis ierasties, bet tie neatbrauca. Pie H. kundzes bagātīgi klāta kafijas galda sapazīšanās iznāca kupla un sirsnīga, jo dalību ņēma arī Kaizera kundze, Tucha kundze un mana sieva. Bet bija arī tūlīt noskārstams, ka pret mežu dzejnieku Silvanus palika skeptisks, bet mani bija iekļāvis savā labvēlībā. Jo vai gan citādi viņš būtu tā paša gada rudenī ieradies Mēnesnīcā uz pamatīgu interviju. Viņš teicās esam sūtīts no mēnešraksta Westfalenspiegel. Izmeklēja dažus foto uzņēmumus, paņēma pāri tulkojumu. Tā 1955. gada janvāŗa burtņīcā bija par mani un no manis labi daudz ko redzēt un lasīt, un es saņēmu piesūtītas simts markas honorāra, kā arī desmit brīveksemplārus no burtņīcas, kur

biju iespiests. Tas jau bija panākums. Es tiku arī aicināts palikt joprojām žurnāla pastāvīgos līdzstrādniekos.

Zemes pārvaldes kultūras daļa rīkoja tai gadā, pirmo pēc kara, rakstnieku sanāksmi (Dichtertreffen) Marlā. Marla ir sēnes gaitā augoša pilsēta, kas pēc šī kara nolikusi ciema vārdu un līdz šim jau sasniegusi vairāk nekā 70.000 iedzīvotāju un pēc nedaudz gadiem paredz ierindoties lielpilsētās.

Uz sanāksmi šai pilsētā bij aicināti piecpadsmit dzejnieki, kam jau vārds. Tiem bija brīvi ceļi un brīva uzturēšanās pirmklasīgā viesnīcā. Es jutos pagalam svešs, taču gluži tāds nebiju, jo bez Silvanus, ar kuŗu reizā atbraucām, te bija arī Jozefa Bērena. Iegadījās pat, ka viņai iznāca tur nosvinēt 65. dzimundienu ar puķēm un mazu koncertu rīta stundā. Četrās dienās, dzīvojot šaurā kopībā, iznāca laika diezgan savstarpēji sapazīties, tā kā 56. gada pavasarī, kādā Zauerlandes mazpilsētā Šmallenbergā tiekoties atkal, — bijām gandrīz kā radi. Pirmajā sanāksmes dienā es gan jutos tāds kā spārnus nolaidis putns, biju arī gadu ziņā vecākais no visiem, tomēr jāsaka, ka jaunie kollēgas mani tik laipni ieņēma savā vidū, ka sajutos liels parādnieks, atcerēdamies, kādi rezgaļi mēs dažkārt bijām tur Latvijā, kad Rakstnieku biedrībā ieradās kā viesis kāds sveštautietis...

Pēdējā sanāksmes dienā bija nolikta sastapšanās ar presi, tika izdarīti no Ķelnes radiofona uzņēmumi televīzijai, vakarā bij atklāts literārs vakars nesen celtajā kultūras namā, kas bija gandrīz tikai tērauds un stikls. Ap celtni nebija nevienas ēkas. Tā stāvēja koši sazēlušā rudzu laukā; bet pēc gadiem desmit te vajadzēja būt jau pilsētas centram. Pilsētas architektu birojā mēs to skatījām uz milzu galda, uzbūvētu no papes. Tā bija skaista lielpilsēta ar visām modernām labierīcībām.

Tā kā visas šīs četras dienas bija avīzes rakstījušas par rakstnieku dienām, sniedzamas attēlus un atsevišķas ģimenes, kā arī rakstnieku grupas, tad varēja domāt, ka ne pārāk lielā zāle būs stāvgrūdām pilna, bet, kad jau vajadzēja sākties lasījumiem, puslokā sarindotie krēsli bija diezgan reti apsēdēti. Runāja, ka tai pašā dienā un laikā kādā citā vietā, laikam tika minēta sporta halle, uzstājoties kāds slavens artists-imitators.

Man vakara lasījumam bija paredzētas desmit līdz divpadsmit minūtes. Es izvēlējos tēlojumu, ko kādreiz Lībekā tiku nolasījis latviski — par debesu kalnu, no kurienes tiek uz zemi sūtītas dvēseles; bet būtu bijis labāk, ja lasījis „Siļķes”. Vācu publikai patīk humors, un var vērot, ka klausītāji to vien gaida, kad būs kāda vieta, kur pasmieties. Un debesu kalnā tādas nebij. Laikam tomēr visiem ikdienu ir pārāk nopietna un apnikusi.

Šā gada pavasarī rakstnieku sastapšanās bija Šmalenbergā.

Es tikko biju izgulējis gripu vissmagākā veidā un priekš trim dienām izkāpis no gultas, bet gribējās tur būt. Nate ņemās atrunāt, bet es gražojos, līdz beidzot tiku. Tikai nedrīkstēju braukt ar vilcienu vai autobusu. Tad nu mūsu labās kaimiņienes Ernas Neuhauses brālis, vai nu patiešām arī sevis, vai vienīgi manis labad, ar vieglo mašīnu brauca uz to pusi un nogādāja mani, tā sakot, no siltuma siltumā.

Neaizmirstams bija brauciens pa kalnainās zemes ielejām. Naktī bija uzsnigusi branga kārtā sniega. Tas kā mīksta sega klāja mājas, žogus, kokus, savienodams

vietām debesis ar zemi. Par gaŗām skrejoŗiem dārziem mēs teicām, ka ābeles zied.

ŗmallenbergā es nu sastapu gandrīz visus paziņas no pērnā gada un iepazinu daŗus jaunus. Nācu arī saskarē ar daŗiem avīŗu redaktoriem. Pie laba galda, siltās telpās, apmēram Kandavas vai Sabiles klusumā es pa sanāksmes cetrām dienām tā atspirgu, ka atvadoties kollēgas izteica komplimentus — es izskatoties labi.

Tāpat kā Marlā pēdējās dienas vakarā bij pilsētiņā atkal liels literārs vakars. Man ŗoreiz nebij jālasi. Tradīcija tomēr prasīja, lai visi rakstnieki sēdētu priekŗā pie galdiem, ar seju pret publiku. Un katram priekŗā stāvēja uz galda pastutēta izkārtne ar vārdi, tik lieliem burtiem, ka jaunas acis varēja droŗi vien lasīt pat no galerijas. Nu tīri kā kārtīgā govu stalli.

Es klusībā par ŗmallenbergu biju domājis, ka te nu, tik mazā pilsētiņā, apmeklētāji būs skaitāmi desmitos, un satrūkos, kad ieraudzīju ap izrīkojuma vietu veselu jūŗu automobiļu un busu. Ap 50 metru gaŗā un 20 metru platā sporta halle bija pilna klausītāju Arī galerija. Pārsvarā jaunieŗi. Te bija vēl pa daļai vecā Vestfāle, neierauta rūpniecības lielo pilsētu iespaidā kā jaunā Marla. Ļaudis bija braukuŗi uz vakaru no liela tāluma, kas pie tagadējā ātruma un automobiļu lielā skaita nebija nekāds brīnums. Apbrīnot varēja tikai ļauŗu labo gribu. Un kāds prieks: arī ŗtepleru pāris, tāpat kā pērn uz Marlu, bija atbraukuŗi no Bīlefeldes, vairāk nekā divi simti kilometrus. Viņiem gan bij svarīgs apakŗnolūks: pārvest mani mājās siltā vāgī, bet to viņi slēpa, rakari. Tā es ierados Mēnesnīcā daudz, daudz spirtāks, nekā biju, kad aizbraucu.

Pēc ŗīs sanāksmes mani tēlojumi atrada jau lielāku izplatību nekā pērn. Avīzes tos iespieda un pārspieda cita no citas ar īsām un gaŗākām atzīmēm, kas es un no kurienes, telpā no Hāgenas līdz Pāderbornai, pāri

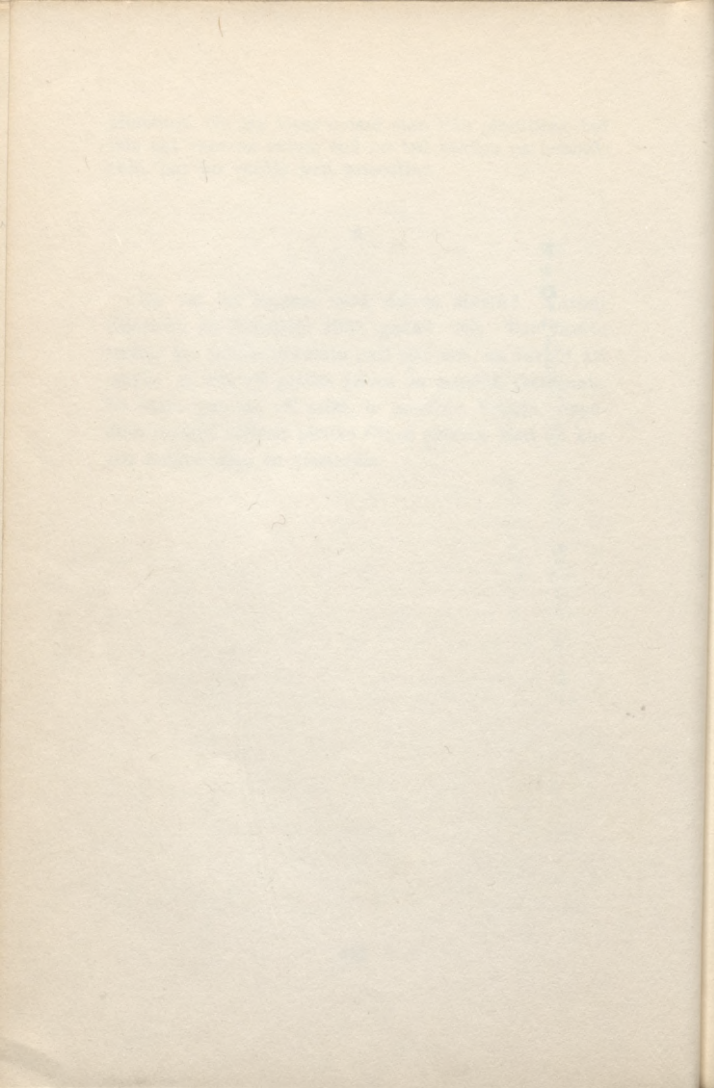
Minsterei. Ne jau visas avīzes man tika piesūtītas, bet līdz pat vasaras vidum šad un tad atnāca pa honorāram, par ko varēja gan priecāties.

Ko vēl lai ieņemu savā dzīves stāstā? Varbūt ceļojumu pa Zviedriju 1952. gadā? Nē. Tur varētu iznākt jau neliela grāmata pati par sevi, un varbūt arī iznāks, ja būs vēl prieks dzīvot un strādāt. Galvenais, ko esmu gribējis vēl teikt, ir pateikts. Pēdējo, vispēdējo punktu kādreiz pieliks Dieva pirksts. Kad un kur tas notiks, zinu es vismazāk.

MANI A. K. S. 11

1
5

MANI RAKSTI

Kad un kur iespiesti
(Sākts atzīmēt ar 1906. gadu)

	Nr.
1. Džovanni Segantini. „Pret Sauli”	1
2. Rīgas mākslas muzejs. „Kāvi”	1
3. Jāniša ziemas vakars. „Latvijas lit. piel.” ..	2
4. Dzejolis. „Latvijas lit. piel.”	4
5. Debess vārti. „Latvijas lit. piel.”	9
6. Nomoda sapņi. „Pret Sauli”	2
7. Francs Stuks. „Pret Sauli”	2
8. Annas Jurgī. „Latvijas lit. piel.”	13
9. Pans, Knuta Hamsuna. „Stari”	1—5
10. R.L.B.Z K. vasaras sapulces. „Stari”	1
11. Siltajā zemē. „Dzelme”	1
12. Rīts. „Dzelme”	1
13. Gulbja nāve. „Stari”	2
14. Rembrandts. „Stari”	2
15. Rembrandts. „Dzelme”	2
16. Dzejolis. „Dzelme”	3
17. Nojaudas. „Stari”	3
18. Pelēka diena. „Stari”	4
19. Rembrandts. „Dzelme”	4
20. Agra pavasara vakars. „Dzelme”	5
21. Novakarē. „Latvijas lit. piel.”	16
22. Vakars pilsētā. „Latvijas lit. piel.”	27
23. Poruku Jānim. „Latvijas lit. piel.”	30
24. Tumsā. „Dzelme”	6
25. Zeltenītes rudens vakars. „Dzelme”	6
26. Dzejoļi. „Dzelme”	9
27. Dzejolis. „Stari”	4
28. Mežkungs Laucis. „Stari”	5
29. Glezniecība un Rīga. „Stari”	5
30. Zemgaliešu Birutai. „Dzelme”	10
31. Trijlapis. „Latvijas lit. piel.”	9
32. Tragēdija. „Stari”	6
33. Laime un nelaime. „Dzelme”	12
34. Kalpa puīša dziesma. „Dzelme”	12
35. Slims ubags. „Dzelme”	12

36. Saitēm irstot. „Zalktis”	1
37. Ārprātīgais. „Svari”	1
38. Jaunība un ikdienība. „Svari”	2

1907.

39. Zeltenītes dziesma. „Stari”	1
40. Ziemassvētku vakarā. „Stari”	1
41. Glezniecības pamati. „Stari”	1
42. Pirmais sniegs. „Latvijas lit. piel.”	3
43. Atraitne no Efesus. „Latvijas lit. piel.”	4
44. Sapnis, Sjenkeviča. „Latvijas lit. piel.”	4
45. Tragēdija. „Stari”	2—4
46. Andrejs. „Latvijas lit. piel.”	15
47. Burvju spogulis, Doroševiča. „Latv. lit. piel.”	25
48. Nelaimīgā. „Mājas Viesa piel.”	82
49. Jūrmalā. „Mājas Viesa piel.”	80
50. Kapsētā. „Mājas Viesa piel.”	81
51. Gulmeļi un Medinieki. „Latviešu Avīze”	43—45
52. Mākslas izstāde. „Mājas Viesis”	84
53. Zvaigzne. „Stari”	6
54. Svētvakarā. „Svari”	4
55. Jaunlaiku apdziedāšanās dziesmas. „Svari” ..	5, 6, 9
56. Karins, Kellermana. „Stari”	7
57. Noziedznieka acis. „Stari”	9
58. Mīlestība. „Stari”	6
59. Vēlā rudenī. „Stari”	11
60. Šķiršanās. „Dzelme”	8
61. Vēja ziedi. „Latvija”	239—255
62. Maskavieši un Purvītis. „Latvija”	271
63. Neuzticīgā gals, Tvena. „Latvija”	260—272
64. Atslēga. „Mājas Viesa piel.”	100
65. Emīlijas Gruzītes gleznu izstāde. „Latvija” ..	295
66. Dzejoļi. „Jaunā Raža”	IX
67. Kolorēti zīmējumi. „Jaunā Raža”	IX
68. Sabas Ķēniņpiene, Hamsuna. „M. Viesa piel.”	101—103
69. Ziemassvētku stāsts, Hamsuna. „Mājas Viesa piel.”	103, 104

1908.

70. Em. Gruzītes izstāde. „Latvija”	1
---	---

71. Pusnakts. „Rakstniecības Almanachs”	
72. Gadam aizejot un nākot. „Mājas Viesa piel.”	1
73. Trīs dienas. „Mājas Viesa piel.”	1—3
74. Dienvidzvaigznes kapteinis Rejersens, Hamsuna. „Latvijas lit. piel.”	1
75. Ziemā. „Stari”	12
76. Mikla maziem bērniem. „Latvijas lit. piel.”	2
77. Balles nakts, Grīna. „Latvija”	5—11
78. Vasaras idille. „Teātris”	1
79. Svešumā. „Saimnieču un zelteņu kalendārs”	
80. Trīs dzejoļi. „Saimnieču un zelteņu kalend.”	
81. Mūzikanti, Geislera. „Latvija”	24—56
82. Debess un zeme. „Stari”	1
83. Pēteris Krastiņš. „Stari”	2
84. Sēklī pie Ņu-Faundlandes, Hamsuna. „Latv. lit. piel.”	13
85. Grāmata par brālīti, Gaijerstama. „Mājas Viesa piel.”	23—36
86. Pavasarim. „Latvijas lit. piel.”	15
87. Ķīniešu lirika, Li-Tai-Pe. „Latv. lit. piel.”	15
88. Gultas vietā, Tavotes. „Latv. lit. piel.”	16
89. Dāvinājums nepazīstamai. „Latv. lit. piel.”	17
90. Kaukaziešu pasaka. „Latv. lit. piel.”	17
91. Stāsts bez virsraksta. „Latv. lit. piel.”	17
92. Brāļi Viļņi. „Zalktis”	4
93. Dziesma bez tekstiem. „Latv. lit. piel.”	21
94. Līnda Gull, Vālenberga. „Latv. lit. piel.” ..	22
95. Siņu Ieva. „Latv. lit. piel.”	22
96. Verdzene, Tovotes. „Latvija”	136
97. Ingeborga, Kellermana. „Mājas Viesa piel.”	47—65
98. Fotografiska izstāde Siguldā. „Latvija” ..	142
99. Vagonā. „Latv. lit. piel.”	28
100. Viena diena. Atsevišķa brošūra.	
101. Pazudušais tēvs, Tovotes. „M. Viesa piel.” ..	65—67
102. Lātviešu teātra nākotne. „Latvija”	188
103. Lātviešu zemnieks pēdējā laikā. „M. Viesis”	90, 91
104. Vita. „Latv. lit. piel.”	43
105. Jaunībai. „Latv. lit. piel.”	45
106. Rozes. „Latv. lit. piel.”	46
107. Ilgu miglā. „Zalktis”	5
108. Līzīte. „Zalktis”	6

1909.

109.	Ceļojuma uzzīmējumi. „Latvija”	303
110.	Ziemassvētku vēlēšanās. „Latv. lit. piel.” ..	52
111.	Puķes, šnizlera. „Latv. lit. piel.”	47
112.	Jaunā gadā. „Latvijas lit. piel.”	1
113.	Jaunā diena. „Latvija”	4
114.	Svētku vakarā. „Latvija”	7
115.	Ziemassvētki Berlīnē. „Latvija”	7
116.	Atklāšanas izrādes, Bjernsona. „Latvija” ..	7
117.	Paskaidrojums. „Latv. lit. piel.”	3
118.	Vasarā. „Latv. lit. piel.”	4
119.	Pasaku zemē, Hamsuna. „Latv. lit. piel.” ..	14—45
120.	Lars Anders, Geijerstama. „Latvija”	45, 46
121.	Berlīnes gleznu galerijas. „Latvija”	?
122.	Secesija. „Latvija”	?
123.	Ziedoņa negaiss. „Latv. lit. piel.”	16
124.	Pasaules gājējs, Paula Barša. „Latvija” ..	147—222
125.	Arturs Baumanis. „Latvija”	222
126.	Uzticīgais draugs, Uailda. „Latvija”	226, 227
127.	Kādas ir lauku kapsētas. „Latv. Avīžu bazn. pielikums”	21
128.	Laukskolu lietā. „Latv. Avīžu piel.”	78
129.	Zviedru ciema stāsti, Bondesona. „Latviešu Avīze”	82—99
130.	Ciruļa izstāde. „Latvija”	236
131.	Dzejnieks un viņa, Dimova. „Latv. lit. piel.”	43
132.	Jēkabs Gudrais. „Stratseja veselības kopša- nas kalendārs”	
134.	Emilija Emberg, Saltena. „Latv. lit. piel.”	45
133.	Vientuļa rudens dziesmas. „Latv. lit. piel.” ..	45
135.	Rīgas mākslas muzejs. „Latv. lit. piel.”	45
136.	Gāju putns. „Latvija”	?
137.	Dzīves viena stunda, Nageles. „Latv. l. piel.”	46
138.	Mīrušu piemiņa, Holceres. „Latvija”	270
139.	Mūsu rakstnieki. „Latv. lit. piel.”	47—50
140.	Meža seja, Vildenbrucha. „Latv. lit. piel.” ..	47—50
141.	Rozes, Ertļa. „Latv. lit. piel.”	49
142.	Gleznu izstāde. „Latvija”	282
143.	Bērnu rotaļu biedrība. „Latvija”	283
144.	Jauns mākslas zalone. „Latvija”	283
145.	Leonardam ir piedzīvojums. „Latv. lit. piel.”	50
146.	Parīzieši. „Latvija”	298

147. Ciema audzēknis, Ebner-Ešenbacha. „Latv.” 271—301
 148. Vecais pravietis. „Jaunā Raža” IX
 149. Sapnis saulītē. Atsevišķa brošūra.

1910.

150. Rudenī. „Jaunības Tekas”	1
151. Kolorēti zīmējumi. „Saimn. un Zelteņu kal.”	
152. Nadžežda. „Latvija” (1909 ?)	302
153. Derības. „Latvija”	1
154. Marķīzes Apleford gars. „Latvija”	2, 3
155. Baltijas mākslas biedrība. „Latvija”	10
156. Parizes skices, Hamsuna. „Latv. lit. piel.” ..	3
157. Es. „Mājas Viesis”	1
158. Tēvuzemes mīlestība. „Jaunības Tekas”	2
159. Mīlestība ... Vedekinda. „Latv. lit. piel.” ..	5
160. Studentu pulciņa Viltis izrīkojums. „Latv.”	25
161. Septiņi lukturi, Dautendeja. „Latv. l. piel.”	7
162. Leiši Amerikā. „Latvija”	42
163. Rieksta mākslas salonā. „Latvija”	46
164. Leišu teātris. „Latvija”	53
165. Zviedru gleznu izstāde. „Latvija”	59
166. Kaimiņi, Strindberga. „Latv. lit. piel.”	11
167. Leišus atstāj bez zemes. „Latvija”	61
168. Tautas apgērbi. „Latvija”	65
169. Masku balle. „Mājas Viesis”	11—13
170. Kas mums ir un kā nav. „Latv. lit. piel.” ..	12
171. Leiši Rīgā. „Latvija”	67
172. Bokačio stāsts. „Latv. lit. piel.”	14
173. Vienības dzirkstelīte. „Latvija”	86
174. Vecā Juŗa Lieldienas. „Latvija”	87
175. Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	16
176. Vīrs. „Latv. lit. piel.”	19
177. Latviešu mākslinieku izstāde. „Latvija” ..	127
178. Lai saule nāk! „Latv. lit. piel.”	23
179. Laime. „Latv. lit. piel.”	23
180. Latviešu mākslinieku izstāde. „Latvija” ..	136
181. Mākslas izstāde. „Latvija”	138
182. Latviešu fotogr. biedrības izstāde. „Latv.”	148
183. Kritošas zvaigznes. „Latv. lit. piel.”	25, 26
184. Mūžīgais miegs. „Latv. lit. piel.”	26
185. Latviešu mākslas izstāde. „Latvija”	151
186. Zemnieks un naudas aizdevējs. „Latv. l. p.”	28

187.	Mazie cilvēku kāvēji. „Latvija”	158
188.	Meiļoa Skaidīn. „Latv. lit. piel.”	29
189.	Delila. „Latv. lit. piel.”	31
190.	Zalģiras kauja. „Latvija”	173
191.	Nāve. „Latv. lit. piel.”	33
192.	Staigu ugunis. „Latv. lit. piel.”	38
193.	Palīgs. „Latv. lit. piel.”	36
194.	Meiļoa Skaidīn. „Latv. lit. piel.”	38
195.	Vēstule. „Latv. lit. piel.”	39
196.	Jūrās vēzis. „Latv. lit. piel.”	40
197.	Liktenis. „Latv. lit. piel.”	41
198.	Meiļoa Skaidīn. „Latv. lit. piel.”	43
199.	Rozes. „Latv. lit. piel.”	43
200.	Mazā sieva. „Latv. lit. piel.”	49
201.	Cimds. „Latvija”	268
202.	Divi dzejoļi. „Latv. lit. piel.”	49
203.	Baltijas mākslinieku izstāde. „Dzimt. Vēstn.”	244
204.	Cīruļa izstāde. „Dzimtenes Vēstn.”	265
205.	Aizmuguras plāni. „Dzimtenes Vēstn.”	268
206.	Idille. „Jaunības Tekas”	11
207.	Plūdi un atplūdi. „Jaunības Tekas”	11
208.	Kolorēti zīmējumi. „Jaunā Raža”	XII
209.	Golgatā. „Dzimtenes Vēstn.”	286
210.	Jauns mākslas salons. „Dzimtenes Vēstn.”	289
211.	Pēdīgais Čerņajevs, Madelunga. „Latvija”	281—286
212.	Uz salas, Rosnera. „Latvija”	287—290
213.	Divi ceļavīri. „Latv. lit. piel.”	51
214.	Valentina sieva. „Latv. lit. piel.”	51
215.	Mārtiņš Luters Romā. „Rīta Vēstnesis”	1—2
216.	Deklamātoriskais birsteniķis. „Rīta Vēstn.”	12
217.	Jauka dziesma. „Rīta Vēstnesis”	14

1911.

218.	Aija. „Latvija”	1—29
219.	Latviešu fotografu biedrība. „Latvija”	15
220.	Leontopolis. „Latv. lit. piel.”	4
221.	Kā es nācu pasaulē. „Latv. lit. piel.”	6
222.	Meiļais Pulīra padeal. „Latv. lit. piel.”	6
223.	Grafiska izstāde. „Dzimtenes Vēstnesis”	13
224.	Maksis Štolcs. „Dzimtenes Vēstnesis”	14
225.	Mūsu teātri. „Dzimtenes Vēstnesis”	27
226.	Uguns un nakts. „Dzimtenes Vēstnesis”	40

227.	Par mākslas principiem. „Dzimtenes Vēstn.”	41
228.	Mierinājums. „Dzimtenes Vēstnesis”	41
229.	Jāzeps un Marija. „Latvija”	?
230.	Skolnieku darbu izstāde. „Dzimtenes Vēstn.”	43
231.	Kamdēļ Kuzminckiš var lidot. „Dz. Vēstn.”	52
232.	Brāļu Burmaņu izstāde. „Dz. Vēstn.”	57
233.	Karlsrūes mākslinieki. „Dzimtenes Vēstn.”	62
234.	F. Meldera mākslas salons. „Dz. Vēstn.”	63
235.	Rīgas mākslas skola. „Dzimtenes Vēstnesis”	74
236.	Oskars Zundfors. „Dzimtenes Vēstnesis”	74
237.	Čurļonis. „Dzimtenes Vēstnesis”	80
238.	Vectēvs joko. „Dzimtenes Vēstnesis”	232
239.	Late. „Dzimtenes Vēstnesis”	238
240.	Mierinājums kuldīdzniekiem. „Latvija”	51
241.	Kompanjoni. „Latv. lit. piel.”	9
242.	Puliers debesis. „Latv. lit. piel.”	10
243.	Trisvienīgais precinieks. „Latv. lit. piel.”	14
244.	Mākslas skolnieku izstāde. „Latvija”	80
245.	Padoms sasistajam kuldīdzniekam. „Latvija”	85
246.	Pēterā Krastiņa izstāde. „Latvija”	96
247.	P. Krastiņa izstāde. „Latvija”	105
248.	Aleksandrs Romans. „Latvija”	136
249.	Gleznu pirkšana. „Latv. lit. piel.”	24
250.	A. Maiziša gleznu izstāde. „Latvija”	170
251.	Baldera nāve. „Latv. lit. piel.”	32
252.	Pīna saimestība. „Latvija”	191
253.	Rudens. „Latvija”	208
254.	Skolnieku darbu izstāde. „Latvija”	211
255.	Blaumaņa krūšu tēls. „Latvija”	214
256.	Meiļais Pulīra padeal. „Latvija”	222
257.	Labdīn, meiļais Pulīra padeal. „Latv. l. piel.”	39
258.	Izraels, Libermaņa. „Latvija”	238
259.	Bailes. „Latv. lit. piel.”	41
260.	Pīmineakļi. „Latvija”	273
261.	Purviša gleznu izstāde. „Latvija”	279
262.	Judīte. „Latvija”	287
263.	Zviedru mākslas amatniecība. „Latvija”	291
264.	P. Šteinberga podniecības izstāde. „Latvija”	293
265.	A. Romaņa gleznu izstāde. „Latvija”	297
266.	Atmiņas. „Jaunības Tekas”	6
267.	Astes zvaigzne. „Jaunības Tekas”	11
268.	Sarkanais gailis. „Jaunības Tekas”	12
269.	Latviešu rakstnieks. Atsevišķa brošūra.	
270.	Ansī Auns. Atsevišķa brošūra.	

1912.

271. Ziemas svētki. „Jaunības Tekas”	1
272. Sirds „Domas”	1
273. Piektaļa. „Druva”	1
274. Baltijas mākslas gada grāmata. „Latvija”..	3
275. Mākslas izstādes. „Latvija”	11
276. Fidus gleznu izstāde. „Latvija”	25
277. Latviešu Fotogr. biedrība. „Latvija”	25
278. Miļā Skaidien. „Latv. lit. piel.”	5
279. Mūsmājas. „Latv. lit. piel.”	6
280. Dāvinājums. „Jaunības Tekas”	2
281. Gleznu izstāde. „Jaunības Tekas”	2
282. Sestdienas vakars. „Druva”	2
283. Tēva bēres. „Druva”	2
284. Mākslas izstādes. „Druva”	2
285. Hiršberg-Pucher dzejoļi. „Latv. lit. piel.” ..	9
286. Gleznu izstāde Pēterburgā. „Latvija”	64
287. Pavasara izstāde. „Latvija”	69
288. Gleznotājs pavasarī. „Latvija”	59
289. Zuzas Valteres gleznu izstāde. „Latvija” ..	74
290. Dzīvie sveķi. „Jaunības Tekas”	3
291. Pavasaris. „Jaunības Tekas”	4
292. Dzērves. „Druva”	4
293. Pēterburgas izstāde. „Druva”	4
294. Studentu gleznu izstāde. „Latvija”	77
295. Ceļojošā mākslas izstāde. „Latvija”	79
296. Indulis un Ārija, dekorācijas. „Latvija”	80
297. Pēterburgas izstāde. „Latvija”	85
298. Igaunų tautas mākslas izstāde. „Latvija” ..	88
299. Nerona cirkus. „Latvija”	90
300. Franču gadsimta izstāde. „Latvija”	91
301. Princeses Gundegas dekorācijas. „Latvija”..	92
302. Franču gadsimta izstāde. „Druva”	5
303. Pūpoli. „Druva”	5
304. Posta dzegūze. „Jaunības Tekas”	5
305. Peļu vanags. „Jaunības Tekas”	6
306. Dziesminieks. „Domas”	6
307. Miriskustva izstāde. „Latvija”	124
308. Stiglica zīmēšanas skola. „Latvija”	129
309. Dārtīte. „Druva”	7
310. Skrodeņi. „Jaunības Tekas”	7
311. Pa okeanu. „Jaunības Tekas”	7
312. Rupuča āda. „Latv. lit. piel.”	27
313. Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	29

314.	Mūsu mēnešrakstu ilustrācijas. „Latvija”..	164
315.	Sēd aiz galda bāleliņi. „Latvija”	173
316.	Genujas vijolnieks. „Latvija”	168—178
317.	Velns. „Jaunības Tekas”	8
318.	Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	32
319.	Vilinošs sauciens. „Latv. lit. piel.”	33
320.	Oazeits ar lilīm rogīm. „Lapu pa lapai.”	
321.	Pushibeles. „Lapu pa lapai.”	
322.	Atklāta vēstule Galdautam. „Latvija”	197
323.	Ceļojošā izstāde. „Latvija”	199
324.	Linga. „Latv. lit. piel.”	34
325.	Viņa tēvs. „Latv. lit. piel.”	35
326.	Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	35
327.	Naudas racēji. „Latv. lit. piel.”	36
328.	Brūklenes. „Jaunības Tekas”	9
329.	Venecija. „Latvija”	209
330.	Puika pirtī. „Dadzis”	10
331.	Māksla Rīgā. „Dadzis”	10
332.	Lauva. „Domas”	6
333.	Zurkas. „Latvija”	228
334.	Pilsētas mākslas skola. „Latvija”	240
335.	Viņas skolas Otiņš. „Jaunības Tekas”	10
336.	Sviestmaize. „Domas”	10
337.	Zem plašām debesīm. „Druva”	10
338.	Šukavs. „Druva”	10
339.	Ceļojošā mākslas izstāde. „Druva”	10
340.	Nespēks. „Vilnis kalendārs”	
341.	Ģifts. „Latv. lit. piel.”	42
342.	Skali. „Latv. lit. piel.”	44
343.	Vecā nauda. „Jaunības Tekas”	11
344.	Mēnešraksts Druva. „Latvija”	264
345.	Futuristi. „Druva”	11
346.	Latviešu mākslas veicināšanas b-ba. „Druva”	11
347.	Rīgas pilsētas mākslas skola. „Druva”	11
348.	Burvis Valajs, Dautendeja. „Latv. lit. piel.”	49
349.	Sulas. „Latv. lit. piel.”	50
350.	Maksis Dautendejs. „Latvija”	284
351.	Redzēt buru laivas. „Latvija”	284
352.	Miesas augšāmcelšanās. „Latvija”	286
353.	Stari. „Latvija”	299
354.	Baznīca. „Latvija”	300
355.	Daiļkrāsotāju skolnieku izstāde. „Latvija” ..	302
356.	Kaimiņu gani. „Druva”	12
357.	Pūnitē. „Druva”	12

358. Pirkstiņa žēl. „Vārds”	1
359. Māksla. „Vārds”	1

1913.

360. Jaunais gads. „Latvija”	1
361. Glezniecības pārskats. „Latvija”	1
362. Otrā latviešu mākslinieku izstāde. „Latvija”	4
363. Kulijs Kinguns, Dautendeja. „Latv. lit. piel.”	1
364. Otrā latviešu mākslinieku izstāde „Druva”..	1
365. Mandarinu klubā, Dautendeja. „Druva”	1
366. Otrā latviešu mākslinieku izstāde. „Domas”	1
367. Mātes cerība. „Latv. lit. piel.”	2
368. Otrā latviešu mākslinieku izstāde. „Latvija”	10
369. Otrā latviešu mākslinieku izstāde. „Tagadne”	1
370. Meiļoa Skaidīn. „Latv. lit. piel.”	3
371. Pēteris Kalve. „Latvija”	26
372. Jauns pāris. „Latv. lit. piel.”	6
373. Mazais galdiņš. „Tagadne”	5
374. Putniņ, kur oliņas. „Jaunības Tekas”	2
375. Kad klusās ziemas dienas. „Jaunības Tekas”	2
376. Tulpes zieds. „Jaunības Tekas”	2
377. Savai sirdij. „Domas”	2
378. Mūžiņa. „Domas”	2
379. Varde, kur tu līdi? „Latv. lit. piel.”	7
380. Pēteris Kalves atstāto darbu izstāde. „Latv.”	40
381. Fr. Moritca izstāde. „Latvija”	45
382. Dārzs bez gada laikiem. „Latv. lit. piel.” ..	8
383. Krēslas stundas. „Jaunības Tekas”	3
384. Kad tēvs mira. „Jaunības Tekas”	3
385. Otrā latviešu mākslinieku izstāde. „J. Tekas”	3
386. Klibais Jurks. „Domas”	3
387. Turauska izstāde. „Latvija”	70
388. Krogā. „Tagadne”	11
389. Baltiešu trešā izstāde. „Latvija”	73
390. Pūstais ūdens. „Latv. lit. piel.”	10
391. Brīnums. „Domas”	4
392. Čigāni. „Jaunības Tekas”	4
393. Pēteris Kalve. „Jaunības Tekas”	4
394. Vēji un aizvēji. „Jaunības Tekas”	4
395. Spoki. „Druva”	4
396. Dautendeja stāsts. „Druva”	4
397. Pasakas. „Latvija”	83
398. Septītā. „Latvija”	84

399.	O. Hoffmaņa izstāde. „Latvija”	86
400.	Plakātu izstāde. „Latvija”	87
401.	Saruna ar pavasari. „Latv. lit. piel.”	16
402.	Otra dvēsele. „Latv. lit. piel.”	17
403.	Par saskaņu uz skatuves. „Latvija”	95
404.	Cerīnes. „Latv. lit. piel.”	18
405.	Noa. „Druva”	5
406.	Neapglabātais tēvs. „Druva”	5
407.	Dekameroni. „Latvija”	101, 103, 105, 109
408.	Dadzis. „Domas”	5
409.	Naktī. „Domas”	5
410.	Apmulsumā. „Latv. lit. piel.”	19
411.	Pavasara vara. „Latv. lit. piel.”	19
412.	Likse un Panulla. „Latv. lit. piel.”	19, 20
413.	Dzejoļi. „Jaunības Tekas”	5
414.	Mapša. „Jaunības Tekas”	5
415.	Ripošana. „Jaunības Tekas”	6
416.	Ornaments. „Latvija”	129
417.	Pati sirds jau jūt. „Domas”	6
418.	Pagātne. „Domas”	6
419.	Joskiene. „Latv. lit. piel.”	25
420.	Slavenā sieva. „Latv. lit. piel.”	25
421.	Čoņojies, dvēselīt. „Latvijas lit. piel.”	26
422.	Rītes meža burvības. „Jaunības Tekas”	7
423.	Rīta dziesma. „Druva”	7
424.	Simkis. „Domas”	7
425.	Ornaments. „Domas”	7
426.	Grāmatnieks. „Latvijas lit. piel.”	28
427.	Uz augstā tilta. „Latv. lit. piel.”	29
428.	Stari. „Latvija”	158
429.	Krustpils lauksaimnieku biedrība. „Latvija”	180
430.	Laurīnes. „Latv. lit. piel.”	32
431.	Dzejoļi. „Druva”	8
432.	Pieguļā. „Jaunības Tekas”	8
433.	Bērnam. „Jaunības Tekas”	8
434.	Mēdzules Bezmaksas bibliot. b-ba. „Latv.”	186
435.	P. Kundziņa dekorācijas. „Latvija”	188
436.	Ledijas Marijas maldīšanās. „Latv. lit. piel.”	35
437.	Rīta dziesma. „Latvija”	200
438.	Klaucānu šiepla. „Latvija”	206
439.	Vecais tēvs. „Druva”	9
440.	Silķes. „Domas”	9
441.	Kartupeļu ņemšana. „Jaunības Tekas”	9
442.	Klaucānu šiepla. „Latvija”	218
443.	Aitu kaušana. „Latv. lit. piel.”	38

444.	Vai pazīsti? „Latv. lit. piel.”	39
445.	Skumjas. „Latv. lit. piel.”	39
446.	Rudenī. „Domas”	10
447.	Skats no kalna rudenī. „Domas”	10
448.	Dinaburga. „Jaunības Tekas”	10
449.	Dzejoļi. „Latvija”	241
450.	Mūsu grāmatu tirgus. „Latvija”	244, 245
451.	Baltiešu izstāde. „Latvija”	247
452.	Slimā aka. „Latvijas lit. piel.”	43
453.	Mērnieku laiku ilustrācijas. „Latvija”	250
454.	Gebharda izstāde. „Latvija”	251
455.	Jūtas un mākslas likumi. „Latvija”	277
456.	P. Steinberga izstāde. „Latvija”	277
457.	Sen atbildēts jautājums. „Druva”	11
458.	Sāpes. „Druva”	11
459.	Bildes. „Jaunības Tekas”	11
460.	Rudens migla. „Jaunības Tekas”	11
461.	No Stukmaņiem. „Latv. lit. piel.”	45
462.	No Biržiem. „Latv. lit. piel.”	45
463.	Mīļā Skaidien. „Latv. lit. piel.”	45
464.	Bērnauklis. „Jaunības Tekas”	12
465.	Zēģelnieku dziesma. „Jaunības Tekas”	12
466.	Kolorēti zīmējumi. „Domas”	12
467.	Trešā latviešu mākslinieku izstāde. „Latv.”	287
468.	Misiņbārdis. „Latvija”	287
469.	Bakas. „Bērnības pagalmos”	
470.	Laimons. „Bērnības pagalmos”.	
471.	Dauņiene. „Bērnības pagalmos”.	
472.	Par glezniecību. „Vārds”	2
473.	Brāļam kāzas. „Vārds”	2
474.	Jankamāte. „Latv. lit. piel.”	52
475.	Līvānu krājokases iesvētīšana. „Latvija”	300, 301

1914.

476.	Jaungads. „Jaunības Tekas”	1
477.	Misiņbārdis. „Jaunības Tekas”	1
478.	Ziema. „Druva”	1
479.	Daugava. „Domas”	1
480.	Atzišanās. „Latvija”	26
481.	Tiekam aizvien vientuļāki. „Latvija”	26
482.	Svētdiena. „Latv. lit. piel.”	5
483.	Vilciņš. „Jaunības Tekas”	2

484.	Ziema. „Jaunības Tekas”	2
485.	Sudmalas. „Jaunā Dienas Lapa”	28
486.	Bez mērķa. „Domas”	2
487.	Cetri gada laiki, Donaleiša. „Druva”	2
488.	Stikla kalns. „Skatuve un dzīve”	2
489.	Viens no retiem. „Latvija”	46
490.	Telefons vāciem. „Latvija”	49
491.	Par daiļliterātūru. „Latvija”	49
492.	Ķīķeņu pirtīņa. „Latv. lit. piel.”	9
493.	Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	9
494.	Klētīņa deg. „Jaunības Tekas”	3
495.	Ledus. „Jaunības Tekas”	3
496.	Kalna galā. „Jaunības Tekas”	3
497.	Mūsu māksla. „Druva”	2, 4, 6
498.	Briežu māte. „Latv. lit. piel.”	10
499.	Kulšana. „Latv. lit. piel.”	10
500.	Salate. „Ventspils Apskats”	11
501.	Pūt, vējiņi! „Skatuve un dzīve”	3
502.	Melni vēži. „Latv. lit. piel.”	13
503.	Dzimtene. „Latvija”	68—82
504.	Lieldienas. „Jaunības Tekas”	4
505.	Ganu Līze. „Druva”	4
506.	Toļķis. „Latv. lit. piel.”	14
507.	Grafiskā izstāde. „Latvija”	80
508.	Māksla liellūdzības kalpībā. „Latvija”	94
509.	Stabules. „Druva”	5
510.	Grafiskā izstāde. „Druva”	5
511.	Leišu ubagi. „Domas”	5
512.	Ripkas laulības. „Latv. lit. piel.”	19
513.	Nedarbi. „Dzimtenes Vēstnesis”	117
514.	Baznīca. „Ventspils Apskats”	21
515.	Bērnu dienas. „Ventspils Apskats”	41
516.	Bites. „Dzimtenes Vēstnesis”	122
517.	Uz kapiem. „Domas”	6
518.	Iesvētīšanas dienai. „Dzimtenes Vēstnesis”	132
519.	Krāsne. „Ventspils Apskats”	26
520.	Jāņi. „Jaunības Tekas”	7
521.	Sirmgalvis. „Dzimtenes Vēstnesis”	151
522.	Apšu zagļi. „Dzimtenes Vēstnesis”	151
523.	Vai gleznas liekamas zem stikla. „Druva”	7
524.	Segantini par mākslas būtību. „Druva”	7
525.	Meiļoa Skaidin. „Latv. lit. piel.”	28
526.	Debess un zeme. „Latv. lit. piel.”	29
527.	Māksla. „Dzimtenes Vēstnesis”	163
528.	Kaŗa laiki. „Dzimtenes Vēstnesis”	168

529.	Audekli. „Dzimtenes Vēstnesis”	175
530.	Ķebeļu sūnāklis. „Druva”	8
531.	Skolā. „Latv. lit. piel.”	32
532.	Māte, neraudi dēļ dēla. „Dzimtenes Vēstn.”	199
533.	Zaļļi. „Latvija”	199
534.	Apbēdas. „Dzimtenes Vēstnesis”	205
535.	Tinte. „Jaunības Tekas”	9
536.	Jauns laikmets. „Dzimtenes Vēstnesis”	215
537.	Kāda ir vācu kultūra. „Dzimtenes Vēstnesis”	217
538.	Tā pasaule paiet. „Rīgas Ziņas”	50, 51
539.	Tinte. „Dzimtenes Vēstnesis”	223
540.	Beļģijas bagātība senatnē. „Latvija”	223
541.	Šķiršanās. „Rīgas Ziņas”	78
542.	Pie cilvēkiem. „Jaunākās Ziņas”	289
543.	Aiz mana loga. „Jaunākās Ziņas”	295
544.	Pie stacijas. „Jaunākās Ziņas”	298
545.	Vācu kultūra un mēs. „Dzimtenes Vēstn.”	264, 270
546.	Sveiciens. „Jaunākās Ziņas”	305
547.	Vilcienā. „Jaunākās Ziņas”	310
548.	Ziemeļu varoņi. „Jaunākās Ziņas”	312
549.	Rīga — Polija. „Jaunākās Ziņas”	315
550.	Sieviešu darbs. „Jaunākās Ziņas”	324
551.	Sāpes. „Jaunākās Ziņas”	327
552.	Mēmie karotāji. „Jaunākās Ziņas”	330
553.	Ziemas pelēkumā. „Jaunākās Ziņas”	334
554.	Rudeņa lietus. „Jaunības Tekas”	11
555.	Bēdas. „Jaunākās Ziņas”	336
556.	Asinis. „Jaunākās Ziņas”	338
557.	Ceturtdā Latviešu izstāde. „Jaunākās Ziņas”	351
558.	Kad salst. „Jaunākās Ziņas”	353
559.	Telegramma. „Jaunākās Ziņas”	356
560.	Atbalss. „Dzimtenes Vēstnesis”	286—301
	un 1915. gadā	1—4

1915.

561.	Svētkos. „Jaunākās Ziņas”	1
562.	Eglīte. „Jaunākās Ziņas”	8
563.	Latviešu izstāde. „Varavīksne”	1
564.	Mātes. „Varavīksne”	3
565.	Dāvanas. „Jaunākās Ziņas”	36
566.	Viesības. „Jaunākās Ziņas”	40
567.	Kaska. „Jaunākās Ziņas”	61
568.	Bij mātei četri dēli. „Jaunākās Ziņas”	91

569.	Dzejoļi. „Dzimtenes Vēstnesis”	97
570.	Vai vajadzīgs. „Jaunības Tekas”	4
571.	Salate. „Latv. lit. piel.”	17
572.	Dzejoļi. „Dzimtenes Vēstnesis”	125
573.	Atkalredzēšanās. „Jaunākās Ziņas”	131
574.	Kaŗš. „Jaunākās Ziņas”	154
575.	Dzīves nopūta. „Jaunības Tekas”	5
576.	Kaŗa tuvumā. „Līdums”	?
577.	Plaŗā pasaulē. „Bēgļu kalendārs”.	

1916.

578.	Dzejolis. „Varavīksne”	?
579.	Cietums. „Varavīksne”	?
580.	Vēstule no Kaukaza. „Līdums”	10
581.	Vēstules no Kaukaza. „Baltija” 11, 13, 14., 20, 28, 33, 34, 47, 59, 64, 70, 85, 92, 108, 119, 131, 143, 160, 167, 188, un 1917. gadā 3, 29.	
582.	Dzejoļi. „Baltija”	?
583.	Satikšanās naktī. „Baltija”	174, 175
584.	Meŗš un upe. „Daugavas kalendārs”.	

1917.

585.	Japāņu dzejoļi. „Baltija”	?
586.	Mirza ūafi, Dziesmas. „Baltija”	28
587.	Dzejnieka Okuro ūēloŗšanās. „Baltija”	39
588.	Turku gūsteknis. „Jaunākās Ziņas”	53
589.	Gaga. „Jaunākās Ziņas”	?
590.	Nāve un dzīvība. „Burā”	
591.	Karogs. „Jaunākās Ziņas”	?

1918.

592.	Latvieŗi. Atseviŗķa broŗūra.	
593.	Stacijā. „Daugavas kalendārs”	
594.	Ceļa piezīmes. „Baltijas Ziņas” 85, 95, 96, 105, 106, 110, 115, 119, 120.	
595.	Sirds. „Lauku ziedi”.	
596.	Baku. „Līdums”	162
597.	Ir viens vakars. „Līdums”	172
598.	Dienvidos. „Jaunā Latvija”	6

599.	Vēl vēlā rudenī. „Līdums”	206
600.	Trans. „Līdums”	210
601.	Pusnaktī. „Līdums”	214
602.	Kā zelts. „Līdums”	233

1919.

603.	Ziemas baltumā. „Daugavas kalendārs”.	
604.	Līksmošana. „Tautas Balss”	?
605.	Miers. „Tautas Balss”	?
606.	Latvijai. „Jaunākās Ziņas”	46
607.	Aiz mana loga. „Jaunākās Ziņas”	46—49
608.	Kaŗa sekas. „Jaunākās Ziņas”	70, 71
609.	Pie jūŗas. „Jaunākās Ziņas”	65
610.	Divas dziesmas. „Jaunākās Ziņas”	74
611.	Stacijas ēka. „Latvijas Sargs”	119
612.	Islama svētki. „Brīvās Zemes lit. piel.”	1
613.	Mūŗības mīkla. „Brīvās Zemes lit. piel.” ..	1
614.	Līdz mūŗīgiem sniegiem. „Latvijas Sargs” 123, 126, 129, 130, 131, 133, 135, 137, 138, 139.	
615.	Lietus. „Jaunākās Ziņas”	79
616.	Tunelis, Kellermana. „Jaunākās Ziņas” 79—179 un 1920. gadā —25.	
617.	Meŗa rozes. „Brīvās Zemes lit. piel.”	2
618.	Atplūdos. „Jaunākās Ziņas”	85
619.	Dzejnieks kā varonis. „Brīvā Zeme”	31
620.	Eksaŗts. „Jaunākās Ziņas”	88
621.	Zicha. „Jaunākās Ziņas”	91
622.	Valsts mākslas izstāde. „Jaunākās Ziņas” ..	92
623.	Kad zelta vējŗ. „Jaunākās Ziņas”	93
624.	Nords. „Brīvās Zemes lit. piel.”	5
625.	Baro nu suni. „Jaunākās Ziņas”	99
626.	Klāt rudens. „Jaunākās Ziņas”	100
627.	Mākslinieku nogrupēŗšanās. „Jaun. Ziņas”	100
628.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „J. Z.”	100, 102
629.	Saulei aizejot. „Brīvās Zemes lit. piel.”	6
630.	Beļģijas bībele. „Brīvā Zeme”	53—129 un 1920. g 155—268
631.	Satikŗšanās naktī. „Latvijas Rīts”	1
632.	Pie kamīna. „Latvijas Rīts”	1
633.	Vairāķ cilvēcības. „Jaunākās Ziņas”	108
634.	Latvieŗu atskatizstāde. „Jaunākās Ziņas”	109—112
635.	Izstādes atklāŗšana. „Jaunākās Ziņas”	112
636.	Mākslas darbu iegūŗšana. „Jaunākās Ziņas”	114

637.	Ko dot par Latviju? „Brīvā Zeme”	62
638.	Liktenīgās dienās. „Jaunākās Ziņas”	116
639.	Vētra uz Ķenfes ezera. „Brīvā Zeme”	66
640.	Lieli notikumi. „Brīvā Zeme”	68
641.	Laika vērojumi. „Jaunākās Ziņas” 120, 122, 124, 127, 129, 130, 137, 141, 144, 150, 158, 162.	
642.	Kalējs Kalvis. „Brīvās Zemes lit. piel.”	8
643.	Nedodiet viņam grožus. „Brīvā Zeme”	65
644.	Retrospektīvā izstāde „Jaunākās Ziņas”..	133
645.	Uzvaras naktī. „Brīvā Zeme”	94
646.	No tautas par valsti. „Brīvā Zeme”	95
647.	Retrospektīvā izstāde. „Jaunākās Ziņas”..	150
648.	Pusnakts stunda. „Jaunākās Ziņas”	151
649.	Atskatizstāde. „Jaunākās Ziņas”	155
650.	Rudens. „Brīvā Zeme”	163
651.	Mākslas nodaļa. „Jaunākās Ziņas”	170
652.	Gleznu izstāde. „Jaunākās Ziņas”	177

1920.

653.	Mūsu māksla. „Kultūras Balss apskats” ..	2
654.	Pērkonis. „Jaunības Tekas”	1
655.	Ziemassvētki. „Jaunības Tekas”	1
656.	No Saadi. „Brīvā Zeme”	7
657.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „Jaun. Z.”	11
658.	Glezniecība. „Vainags”	1
659.	Glezniecība. „Kopdarbība” 3, 9, 16, 21, 23, 42, 46, 48	51
660.	Latviešu mākslas veicināšanas b-ba. „J. Z.”	28
661.	Jāzeps Grosvalds. „Jaunākās Ziņas”	29
662.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „J. Z.”	31
663.	Sāpes. „Lāčplēsis”	1
664.	Skolnieki koncertā. „Jaunākās Ziņas”	40
665.	No Saadi. „Jaunākās Ziņas”	45, 46, 145
666.	A. Cīruļa izstāde. „Jaunākās Ziņas”	45
667.	Romana Sutas lekcijā. „Jaunākās Ziņas” ..	45
668.	Viestura dekorācijas. „Jaunākās Ziņas”	47
669.	Sieviete uzvarēja. „Jaunākās Ziņas”	26—159
670.	Rīgas mākslinieku grupa. „Jaunākās Ziņas”	55
671.	Mākslas izstādes. „Jaunākās Ziņas”	56
672.	Rīgas mākslinieku izstāde. „Jaunākās Ziņas”	73
673.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „Jaun. Z.”	75
674.	Kā veicināt mākslu. „Kul. Balss apskats”..	2
675.	Ansis Cīrulis. „Kultūras Balss apskats” ..	3
676.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „K.B.apsk.”	3

677.	Augšāmcelšanās svētkos. „Jaunākās Ziņas”	77
678.	Pavasara izstāde. „Brīvā Zeme”	77
679.	Rafaels Sančio. „Jaunākās Ziņas”	78
680.	Rainim un Aspazijai. „Jaunākās Ziņas”	79
681.	Neatkarīgo izstāde. „Brīvā Zeme”	81
682.	Pavasara izstāde. „Jaunākās Ziņas”	82
683.	Saulvedim Rainim. „Jaunākās Ziņas”	82
684.	Ar makšķeri. „Jaunības Tekas”	3—8
685.	Mazmāja. „Kopdarbība”	13, 14
686.	Valsts mākslas muzejs. „Jaunākās Ziņas”	93
687.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „Jaun. Z.”	101
688.	Pavasara izstāde. „Jaunākās Ziņas”	107
689.	Ebreji gleznu izstādē. „Brīvā Zeme”	114
690.	Bulduros. „Jaunākās Ziņas”	117
691.	Baņutas dekorācijas. „Jaunākās Ziņas”	124
692.	Cietoksnis. „Latvijas Sargs”	133
693.	Lielā lidaka. „Atauga”	1
694.	No Gulbenes. „Jaunākās Ziņas”	146
695.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „Jaun. Z.”	147
696.	Dienvidcs. „Brīvā Zeme”	150
697.	Pie tulkojuma. „Brīvā Zeme”	155
698.	Mazs dialogs. „Brīvā Zeme”	170
699.	Dzejolis. „Brīvā Zeme”	172
700.	Mīlulis, Mopasana „Jaunākās Ziņas”	160—294
	un 1921. gadā	1—23
701.	Par bērnu zīmējumiem. „Izglītības ministrijas žurnāls”	7
702.	Uz laukiem. „Jaunākās Ziņas”	?
703.	Koncerts uz laukiem. „Jaunākās Ziņas”	198
704.	Anders Zorns. „Jaunākās Ziņas”	198
705.	Uz dzimteni. „Jaunākās Ziņas”	211
706.	Domas par bēgļiem. „Jaunākās Ziņas”	212
707.	Indrānu dekorācijas. „Jaunākās Ziņas”	213
708.	Ainas muižniecības pagātnē. „Jaunākās Z.”	214
709.	Latvija un māksla. „Latvijas Vēstnesis”	55
710.	Teodora Ūdera izstāde. „Jaunākās Ziņas”	217
711.	Latviešu mākslas salons. „Jaunākās Ziņas”	218
712.	Liktenis. „Latvijas Vēstnesis”	60
713.	T. Ūdera atstāto darbu izstāde. „Jaun. Ziņas”	222
714.	Par latviešu mākslas salonu. „Jaun. Ziņas”	223
715.	Jūlija Madernieka izstāde. „Jaun. Ziņas”	226
716.	R. Kasparsona gleznu izstāde. „Jaun. Ziņas”	227
717.	T. Ūdera izstāde. „Jaunākās Ziņas”	228
718.	Jānis Rozentāls. „Jaunākās Ziņas”	231, 243, 244
719.	Teodors Ūders uz jūras. „Latvijas Vēstn.”	72

720.	Par Madernieku un Ūderu. „Jaunākās Ziņas”	235
721.	Sabiedrības pienākums. „Latvijas Vēstnesis”	82
722.	Plikais karalis. „Jaunākās Ziņas”	239
723.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	245
724.	Mākslas salons. „Jaunākās Ziņas”	245
725.	Par glezniecību. „Latvijas Sargs” 255, 261, 266,	272
726.	K. Ubana izstāde. „Jaunākās Ziņas”	250
727.	O. Nemmes izstāde. „Jaunākās Ziņas”	252
728.	Plikais karalis. „Jaunākās Ziņas”	253
729.	J. Rozentāla gleznu izstāde. „Jaun. Ziņas”	258
730.	Mākslinieks E. Cimmermans. „Jaun. Ziņas”	258
731.	Jāzepe un viņa brāļi. „Jaunākās Ziņas”	264
732.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	266
733.	Rozentāla salons. „Jaunākās Ziņas”	270
734.	Ieleja. „Jaunākās Ziņas”	272
735.	Vasaras burvība. „Jaunākās Ziņas”	280, 281
736.	Roberts šterns. „Jaunākās Ziņas”	282
737.	Kalnoss. „Latvijas Vēstnesis”	136
738.	Svētku miniatūras. „Latvijas Vēstnesis”	140

1921.

739.	Pirmā diena. „Jaunības Tekas”	1
740.	Nakts pamašas. „Daugavas kalendārs”	
741.	Krāmu tirgū. „Jaunais Vārds”	1
742.	Kapsētā. „Latvijas Vēstnesis”	6, 7
743.	Nespēks. „Brīvā Zeme”	8, 10, 12
744.	Skolā. „Jaunības Tekas”	2—10
745.	Glezniecība. „Kopdarbība” 6, 11, 14, 20, 24, 40, 45, 48	
746.	Vilhelms Purvītis. „Kopdarbība”	8
747.	Kad uzbrūk nakts. „Ilustrēts žurnāls”	2, 3
748.	Purviša jubileja. „Ilustrēts žurnāls”	2
749.	Lilijai. „Latvijas Vēstnesis”	50
750.	Adams Alksnis. „Ilustrēts žurnāls”	3
751.	Rīgas vēders. „Latvijas Vēstnesis”	72
752.	M. Kalniņa „Nakts staigulis.” „Latv. Vēstn.”	72
753.	Sāpes. „Latvijas Vēstnesis”	73
754.	Alfr. Plīte-Pleita. „Ilustrēts žurnāls”	4
755.	Moris var iet. „Latvijas Vēstnesis”	125, 129
756.	Vecā Vērdiņa piedzīvojums. „Latv. Vēstn.”	137
757.	Treji Jāņi. „Jaunākās Ziņas”	137—139
758.	Malienas centrā. „Latvijas Vēstnesis”	145
759.	Klaucānu šiepla izstādē. „Latvijas Vēstn.”	175
760.	Gleznotājs Pēteris Krastiņš. „Latv. Vēstn.”	181

761.	Materiāli prof. Šmidtam. „Latvijas Vēstn.”	187, 193
762.	Annas Rõmer gleznu izstāde. „Jaun. Ziņas”	203
763.	Ar makšķeri. „Jaunākās Ziņas”	203, 204
764.	Māksla Baltijas valstīs. „Jaunākās Ziņas”	215
765.	Somu mākslas izstāde. „Jaunākās Ziņas”	222
766.	Ar makšķeri. „Latvis”	10
767.	Vasara. „Ritums”	1—4
768.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	230
769.	Vaino Rautio izstāde. „Jaunākās Ziņas”	246
770.	Tēvu dēli, Krecera. „Jaunākās Ziņas”	223—227
771.	Par pieminekļiem. „Jaunākās Ziņas”	257
772.	Z. Vidberga izstāde. „Jaunākās Ziņas”	258
773.	Rozalijas Lesmet izstāde. „Jaunākās Ziņas”	267
774.	Mana dzīve. „Latvis”	67—101
775.	Iesvētišanas dienā. „Jaunības Tekas”	11
776.	Vecpuiši. „Daugavas kalendārs”	
777.	V. Purvītis. „Daugavas kalendārs”	
778.	Plīte-Pleita. „Daugavas kalendārs”	
779.	Silā. „Ilustrēts žurnāls”	12
780.	Motocikletista bēdas. „Ilustrēts žurnāls”	12
781.	Cerība. „Ritums”	4
782.	Balti lauki. „Ritums”	4
783.	Jauna dzīve. „Kopdarbība”	48
784.	Šodien. „Jaunākās Ziņas”	288
785.	Nāves deja, fragments. „Jaunākās Ziņas”	290
786.	Jaunam gadam. „Jaunākās Ziņas”	297
787.	Diedelnieks. „Brīvā Zeme”	287
788.	Dzērājam laime. „Latvijas Vēstnesis”	288

1922.

789.	Milas slāpēs. „Jaunākās Ziņas”	16
790.	Mīlestībā. „Jaunākās Ziņas”	23
791.	Riekstos. „Jaunības Tekas”	1
792.	Zirņu kaudzē. „Vārds”	1
793.	Saule. „Jaunākās Ziņas”	36
794.	Es skūpstu. „Jaunākās Ziņas”	48
795.	Pavasara rīts. „Jaunākās Ziņas”	63
796.	Glezniecība. „Kopdarbība”	9
797.	Nāves deja. „Jaunākās Ziņas”	85—184
798.	Pavasara izstāde. „Jaunākās Ziņas”	93
799.	Mīlestības brīnums. „Ritums”	4
800.	Skolā. „Jaunības Tekas”	5
801.	Pa Latviju. „Hoho”	2, 3

802.	Ievadam. „Makšķernieks”	1
803.	Krustpili. „Hoho”	4
804.	Jēkabpili. „Hoho”	5
805.	Dzīvojiem mākslā. „Jaunātne”	
806.	Aiz aizmaršības atkal Rīgā. „Hoho”	7
807.	Vilcē. „Hoho”	9
808.	Daugavpili. „Hoho”	18
809.	Rudens izstāde. „Lapsene”	5
810.	Rozentāla salons. „Jaunākās Ziņas”	232
811.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	239
812.	Klaucānu šiepla. „Latvijas Vēstnesis”	239
813.	Klaucānu šieplas lietā. „Latvijas Vēstnesis”	242
814.	Bezmiega nakts. „Latvijas Vēstnesis”	260
815.	Krāslavā. „Hoho”	20
816.	Lielbornē. „Hoho”	23
817.	Maijas un Paijas dekorācijas. „J. Ziņas”	261
818.	Teodora Vittes izstāde. „Jaunākās Ziņas”	278
819.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	278
820.	Rakstniekam. „Hoho”	26
821.	Egļu zari. „Jaunākās Ziņas”	290
822.	Ziemassvētku vakars. „Hoho”	27, 28

1923.

823.	Mākslas nams. „Jaunākās Ziņas”	3
824.	Tik Tev. „Jaunākās Ziņas”	5
825.	Laikmets. „Jaunākās Ziņas”	27
826.	Mākslas darbu izstāde. „Jaunākās Ziņas”	22
827.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalendārs”	
828.	Cīrulītis. „Cīrulītis”	1
829.	Cēsu uzvaras pieminēklis. „Jaunākās Ziņas”	30
830.	Franks vai lats? „Jaunākās Ziņas”	35
831.	Vācu mākslinieku izstāde. „Jaunākās Ziņas”	36
832.	Mākslas nams. „Brīvā Zeme”	39
833.	Mākslas nams. „Latvijas Saule”	2
834.	Barontēvs. „Ilustrēts žurnāls”	10, 11
835.	Lieldienas. „Ilustrēts žurnāls”	13
836.	Šūpoles. „Jaunākās Ziņas”	69
837.	Zelmas Skrābanes izstāde. „Jaunākās Ziņas”	72
838.	Civisa karikatūru izstāde. „Jaunākās Ziņas”	75
839.	Pavasara izstāde. „Jaunākās Ziņas”	77
840.	Mīlestība. „Jaunākās Ziņas”	88
841.	Mana sirds. „Jaunākās Ziņas”	91
842.	Rozentāla salonā. „Jaunākās Ziņas”	130

843.	Mežā. „Bērniem”	
844.	Rozentāla salons. „Jaunākās Ziņas”	165
845.	Smēķēšana nesmēķētāju vagonos. „J. Ziņas”	166
846.	Alūksne. „Jaunākās Ziņas”	166
847.	Līberta un Ubāna izstāde. „Jaunākās Ziņas”	200
848.	Bruņu rupucis. „Jaunības Tekas”	8
849.	Uz tača. „Jaunības Tekas”	10
850.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	225, 231
851.	Autoritāti zaudējis tēvs. „Jaunākās Ziņas”	237
852.	R. Pērles atstāto darbu izstāde. „J. Ziņas”	242
853.	Pie radiem. „Ritums”	10
854.	Īss stāsts. „Lāčplēsis”	1
855.	Rīgas mākslinieku izstāde. „Jaunākās Ziņas”	272
856.	Rudens izstādē. „Jaunākās Ziņas”	273
857.	Rozentāla salons. „Jaunākās Ziņas”	283
858.	Sveiciens Jelgavas jaunatnei. „Jaun. Ziņas”	283
859.	Viesu Emma. „Daugavas gada grāmata”.	
860.	Krama gāla. „Illustrēts žurnāls”	12
861.	Lapsa slazdā. „Jaunākās Ziņas”	289

1924.

862.	Karš postītājs. „Jaunības Tekas”	1
863.	Pie Dombrovska tēva. „Jaunākās Ziņas”	17
864.	Grāviša jubileja. „Jaunākās Ziņas”	23
865.	Mākslas nams. „Jaunākās Ziņas”	33
866.	Zaķis. „Mazās Jaunības Tekas”	4
867.	Vista. „Mazās Jaunības Tekas”	4
868.	Jubileju kreisā puse. „Jaunākās Ziņas”	94
869.	Slieka. „Mazās Jaunības Tekas”	5
870.	Spreidķis par kreklu. „Jaunākās Ziņas”	99, 103
871.	Auseklis un Guna. „Bērnu dienu žurnāls”.	
872.	Stārķis. „Mazās Jaunības Tekas”	7
873.	Ziema. „Jaunākās Ziņas”	190—268
874.	Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	233
875.	Lidaka. „Mazās Jaunības Tekas”	9
876.	Tubjana. „Ritums”	7
877.	Skruziene. „Domas”	9
878.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalendārs”	
879.	Vēstules no vakariem. „Jaunākās Ziņas”	290
879a.	Zvēru dīdītājas, atsevišķa brošūra.	

1925.

880. Vēstules no vakariem. „Jaunākās Ziņas” 4, 10, 34, 65, 68, 77, 98.	
881. Nicas karnevāls. „Atpūta”	?
882. Lieldienas olas. „Jaunākās Ziņas”	81
883. Par darbiem un nodomiem. „Jaun. Ziņas” ..	81
884. Automobiļu katastrofas. „Jaunākās Ziņas”	125
885. Kā rodas Parīzes mākslas karaļi. „J. Ziņas”	140
886. Anna. „Jaunākās Ziņas”	144—146
887. Brāļi Kalves. „Ilustrēts žurnāls”	7, 8
888. Jānis Rozentāls. „Jaunākās Ziņas”	240
889. Rudens izstāde. „Jaunākās Ziņas”	241
890. Dzenis. „Mazās Jaunības Tekas”	11
891. Mākslinieku sapulce. „Jaunākās Ziņas” ..	252
892. Leflera mākslas salons. „Jaunākās Ziņas” ..	262
893. Dailes teātra dekoratīvā daļa. „J. Ziņas” ..	265
894. Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalendārs”	
895. Dembovskas Remer izstāde. „Jaun. Ziņas”	271
896. Pūce. „Mazās Jaunības Tekas”	12
897. Ed. Metzualas izstāde. „Jaunākās Ziņas” ..	279
898. Acu uzmetieni pasaulei. „Jaunākās Ziņas” ..	286, 287
899. Ko dāvināt. „Jaunākās Ziņas”	286
900. Vinogradova izstāde. „Jaunākās Ziņas” ..	288

1926.

901. Ziemassvētku eglīte. „Mazās Jaun. Tekas”	1
902. Pa Vakareiropu. „Jaunības Tekas” 1—12. un 1927. gadā 7, 8.	
903. Pilsoņi, izlietājiet savas tiesības. „J. Ziņas”	3
904. Jānim Akurāteram. „Jaunākās Ziņas”	9
905. Pieviltā Ieva. „Ilustrēts žurnāls”	1
906. Sesks. „Mazās Jaunības Tekas”	2
907. Sirds, kuŗu nesalauza mīla. „Atpūta”	68—89
908. Vāvere. „Mazās Jaunības Tekas”	3
909. Latvijas saule. „Jaunākās Ziņas”	52
910. Lovis Korints. „Jaunākās Ziņas”	54
911. Kampenhauzena izstāde. „Jaunākās Ziņas”	58
912. Varde. „Mazās Jaunības Tekas”	4
913. Augustes Krūmiņas izstāde. „Jaun. Ziņas”	74
914. Igaunņu viesiem. „Jaunākās Ziņas”	77
915. Ozola vabole. „Mazās Jaunības Tekas”	5
916. Šķaunaces. „Bērnu dienu žurnāla pielikums”	

917.	Edvards Brencēns. „Ilustrēts Žurnāls”	4
918.	Zirgu maininieks. „Domas”	4
919.	Klaucānu šiepla Rīgā. „Jaunākās Ziņas” 134, 137, 138	
920.	Ķeizars. „Mazās Jaunības Tekas”	6
921.	Vēži. „Mazās Jaunības Tekas”	8
922.	Četras dienas uz Daugavas. „Jaun. Ziņas”..	185
923.	Sienāzis. „Mazās Jaunības Tekas”	9
924.	Mākslas atklātnes. „Jaunākās Ziņas”	217
925.	Dziesma. „Jaunākās Ziņas”	225
926.	Kaķis. „Mazās Jaunības Tekas”	11
927.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalendārs”	
928.	Nelāga nakts. „Jaunākās Ziņas”	268—273
929.	Jo pliks, jo traks. Atsevišķa brošūra.	

1927.

930.	Jaunsgads uz Kapri. „Jaunākās Ziņas”	5
931.	Mākslas zeme Itālija. „Jaunākās Ziņas” ..	19
932.	Kur dzīva vēl romantika. „Jaunākās Ziņas”	55
933.	Francija pēc Itālijas. „Jaunākās Ziņas”	69
934.	Mājās. „Jaunākās Ziņas”	85
935.	Beļģija kā mākslas zeme. „Jaunākās Ziņas”	92
936.	Sv. Markusa laukums Venecijā. „J. Ziņas”	105
937.	Putni. „Jaunākās Ziņas”	107
938.	Nakts kalnu aizā. „Jaunākās Ziņas”	113
939.	Brauciens pa Daugavu. „Jaunākās Ziņas” ..	120
940.	Plikie pāri. „Jaunākās Ziņas”	124—127
941.	Vezuvs. „Atpūta”	136
942.	Klints no jūras dziļumiem. „Jaun. Ziņas” ..	138
943.	Zelts un mīlestība. „Atpūta”	139—157
944.	Žīdu domas par pavalstniecības likumu. „Jaunākās Ziņas”	147
945.	Ēzelis. „Mazās Jaunības Tekas”	7
946.	Piedesmit gadi nedaudzās rindās. „Atpūta”	146
947.	Lidotājs. „Atpūta”	146
948.	Mirstoša pilsēta. „Jaunākās Ziņas”	189
949.	Slimnīcā. „Jaunākās Ziņas”	232, 239, 241, 267
950.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalendārs”	
951.	Uz Aug. Dombrovska kapa. „Jaun. Ziņas”..	263
952.	Mīlas vergi. „Jaunākās Ziņas” 273—295 un 1928. gadā 1—104.	
953.	Pie celtuves. „Atpūta”	164
954.	Par savu gleznu izstādi. „Jaunākās Ziņas”..	291

1928.

955. Mazā Māra. „Jaunais Cīrulītis”	1
956. Latvijas Saules mūzejs. „Jaunākās Ziņas”..	23
957. Ceļojoša izstāde. „Jaunākās Ziņas”	23
958. Suns. „Piesaule”	2
959. Kā kājas jāauj. „Jaunākās Ziņas”	50
960. NMV gada sapulce. „Jaunākās Ziņas”	50
961. Sieviete ar bērnu uz rokas. „Daugava”	3
962. Andrejs Hauklāns. „Daugava”	3
963. Latvijas vācu mākslas izstāde. „J. Ziņas”..	53
964. Rublis. „Mazās Jaunības Tekas”	3
965. Lietuvas mākslas izstādes atklāšana. „J.Z.”	62
966. Divas izstādes Rīgā. „Jaunākās Ziņas”	64
967. Lietuvas viesus-māksliniekus. „Jaun. Ziņas”	64
968. Lietuviešu izstāde Rīgā. „Jaunākās Ziņas”	69
969. Lietiškās mākslas izstāde. „Jaunākās Ziņas”	71
970. J. Kugas dekoratīvais tērps. „Jaun. Ziņas”	77
971. Lietuvas mākslas izstāde. „Jaunākās Ziņas”	78
972. Strazds. „Mazās Jaunības Tekas”	4
973. Slidotava. „Jaunības Tekas”	4
974. Mākslas biedrības „Sadarbs” III izstāde „Jaunākās Ziņas”	83
975. Rozīnes. „Jaunākās Ziņas”	96
976. Zvirbuļi un bezdelīgas. „Jaun. Cīrulītis” ..	5
977. Kāzas. „Mazās Jaunības Tekas”	5
978. Tautas mākslas salons. „Jaunākās Ziņas”..	100
979. Saulīte. „Bērnu dienu žurnāls”.	
980. Rūdolfs Pērle. „Ilustrēts žurnāls”	5
981. Lielie lieti. „Jaunākās Ziņas”	133
982. Vilciens uz jūras. „Piesaule”	5
983. Divkārši plūdi. „Jaunākās Ziņas”	142
984. Klaucānu šieplas vēstule. „Jaunākās Ziņas”	153
985. Daugavas krastu gruvumi. „Pēdējā Brīdī”..	208
986. Vai dzīvs sniegs uz Daugavas? „Jaun. Ziņas”	209
987. Zušu tači. „Jaunākās Ziņas”	233
988. Vakarā. „Jaunākās Ziņas”	233
989. Rudenī. „Jaunākās Ziņas”	239
990. Latvijas 10 g. jubilejas izstāde. „J. Ziņas”	246
991. Saule. „Piesaule”	10
992. Uz augšu. „Piesaule”	10
993. Mūži aizies nemanot. „Piesaule”	10
994. Vai tu vienīgais? „Piesaule”	10
995. Čūska. „Jaunības Tekas”	11
996. Ziedojumu vākšanas ainas. „Jaunākās Ziņas”	252

997.	Plūdus cietušie. „Jaunākās Ziņas”	257
998.	Jāņa Rozentāla mape. „Jaunākās Ziņas” ..	257
999.	Kāršanas komisija. „Jaunākās Ziņas”	261, 266
1000.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalend.”	
1001.	Mūsu māksla 10 gados. „Daugavas gada grāmata”	
1002.	Glābsim lauku bērnus. „Jaunākās Ziņas” ..	273
1003.	Neattaisnojama vienaldzība. „Jaun. Ziņas”	274
1004.	Cung-kvo balle. „Jaunākās Ziņas”	281
1005.	Kāpēc es Cīrulīti aizmirsu. „Cīrulītis”	12
1006.	Vai glābsim lauku bērnus? „Jaun. Ziņas”	286
1007.	Valencia. „Piesaule”	12

1929.

1008.	Likteņa dieves, Hauklanda. Atsevišķā grāmatā.	
1009.	Darba prieki. Atsevišķa grāmata. Bilde.	
1010.	Ēšanas prieki. Atsevišķa grāmata. Bilde.	
1011.	Zēns un divi gaiši. „Jaunības Tekas”	1
1012.	Ļaunais mironis. „Atpūta”	220
1013.	Klusā naktī. „Daugava”	2
1014.	Saule un zeme „Daugava”	2
1015.	Mani plūdu bērni. „Jaunākās Ziņas”	28
1016.	Tomati. „Jaunības Tekas”	2, 3
1017.	Laucīniece preses ballē. „Atpūta”	224
1018.	Mūsu romāna lasītājiem. „Jaun. Ziņas” ..	39
1019.	Senās godības gals. „Jaunākās Ziņas”	39—131
1020.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „J. Ziņas”	42
1021.	Reizi gadā. „Jaunākās Ziņas”	46
1022.	Divi dzejoļi. „Preses Balss”.	
1023.	Lieldienu olas. „Jaunības Tekas”	3
1024.	Kālab. „Piesaule”	3
1025.	Ja es kādreiz Dievu lūdzu. „Piesaule”	3
1026.	Vai dzejnieks sevi vadīt var. „Piesaule” ..	3
1027.	Lielī prieki bēdu namā. „Jaunākās Ziņas”	55
1028.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „J. Ziņas”	76
1029.	Mākslas darbu izloze. „Jaunākās Ziņas” ..	76
1030.	Ledus iešana. „Jaunākās Ziņas”	77
1031.	Žīdu māksl. b-bas II izstāde. „Jaun. Ziņas”	77
1032.	Bij. Vecsātu zemkopības skola. „J. Ziņas”	77
1033.	Neatkarīgo m. vien. izstāde. „J. Ziņas” ..	82
1034.	Edvards Brencēns miris. „Jaunākās Ziņas”	86
1035.	Ed. Brencēns pēdējā gaitā. „Jaun. Ziņas” ..	91
1036.	Pēteris Kundziņš. „Atpūta”	236
1037.	Uršulīte. „Jaun. Ziņas” 110—129, 214—231, un 1935. gadā 10—26.	

1038.	Vasaras svētki Zemgales augstienē „J.Z.”	112
1039.	Jūņas gars. „Jaunākās Ziņas”	114
1040.	Saule, cilvēcība, miers. „Jaunākās Ziņas”	122
1041.	Gleznotājs Al. Štrāls. „Jaunākās Ziņas”	128
1042.	Štrāla un Tiggina gleznu izstāde. „J. Ziņas”	245
1043.	Ne suns, ne vilks. „Daugavas gada grāmata 1930.”	
1044.	Annai Brigaderei. „Daugavas gada grāmata”	
1045.	Savāds incidents. „Jaunākās Ziņas”	264
1046.	Klaucānu Šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalend.”	
1047.	Mums vajadzīgs mākslas nams. „J. Ziņas”	271
1048.	Neatkarīgo mākslinieku vienība. „J. Ziņas”	271
1049.	Pareģe. „Jaunākās Ziņas”	277
1050.	Krievu mākslas izstāde. „Jaunākās Ziņas”	277
1051.	Dibināšim mākslas padomi. „Jaun. Ziņas”	283
1052.	Rotaļas jeb jokuspēles. „Jaunākās Ziņas”	291
1053.	Gleznu pirkumi mūzejiem. „Jaun. Ziņas”	293

1930.

1054.	Sliņķu virsnieks. „Daugava”	1, 2, 3
1055.	Saules elpa un zemes sirds. „Jaun. Ziņas”	1
1056.	Latvju mākslas izstādes. „Jaunākās Ziņas”	8
1057.	Latvju mākslas izstādes Eiropā. „J. Ziņas”	20
1058.	Kā Dieva ausī. „Piesaule”	1
1059.	Sievieši. „Jaunākās Ziņas”	26
1060.	Par piedesmit soļu. „Jaunākās Ziņas”	38
1061.	Kā mazināt bezdarbu. „Jaunākās Ziņas”	48
1062.	Gleznotājs Kr. Ceplītis. „Jaunākās Ziņas”	48
1063.	Jūlijs Madernieks. „Jaunākās Ziņas”	48
1064.	Miris Kristaps Ceplītis. „Jaunākās Ziņas”	49
1065.	Piemīņas lietas. „Jaunākās Ziņas”	52
1066.	J. Birnbauma gleznu izstāde. „J. Ziņas”	55
1067.	Mātes. „Jaunākās Ziņas”	55
1068.	Mākslas profanācija. „Jaunākās Ziņas”	56
1069.	Dekorātors Herberts Līkums. „Jaun. Ziņas”	59
1070.	Medņu medībās. „Jaunākās Ziņas”	89
1071.	Piedzīvojumi. „Jaunākās Ziņas”	98
1072.	Aklā Valerija. „Jaunākās Ziņas”	110
1073.	Polaks. „Atpūta”	290
1074.	Mantinieki. „Jaunākās Ziņas”	121
1075.	Lielā lidaka. „Piesaule”	5
1076.	Rets ciemiņš. „Jaunākās Ziņas”	137—139
1077.	Mūsu barons. „Jaunākās Ziņas”	147
1078.	Sveiciens gaviļniekam. „Jaunākās Ziņas”	153

1079.	Egles klajā pļavā. „Jaunākas Ziņas”	153
1080.	Sākums romānam. „Jaunākās Ziņas”	165
1081.	Pēdējais šāviens. „Jaunākās Ziņas”	189
1082.	Ar postu pa Daugavu. „Jaunais Cīrulītis”	7, 8
1083.	Makšķernieki. „Jaunības Tekas”	8
1084.	Mūsu romāna lasītājiem. „Jaunākās Ziņas”	201
1085.	Latgales iespaidi. „Jaunākās Ziņas”	204
1086.	Līdzinieki. „Jaunākās Ziņas”	201—270
1087.	Vīram zobi sāp. „Jaunākās Ziņas”	225
1088.	Vienpadsmitais. „Jaunākās Ziņas”	248
1089.	Cauri Itālijai. „Dzīve”	32—34
1090.	Mūsu lauki. „Jaunākās Ziņas”	261
1091.	Klaucānu šieplas vēstule. „Dr. Orientācija kalend.”	
1092.	Pašķīriet ceļu mūsu mākslai. „J. Ziņas”..	265
1093.	Es šaušu! „Jaunākās Ziņas”	271
1094.	Mana māte. „Jaunākās Ziņas”	277
1095.	Nauda. „Piesaule”	12

1931.

1096.	J. Madernieka raksti. „Jaunākās Ziņas”..	13
1097.	Meža kunga preilenes. „Jaunākās Ziņas”..	19
1098.	Ziemas gaisma uz mēbelēm. „Jaun. Ziņas”	24
1099.	Ubagu kalns. „Jaunākās Ziņas”	30—45
1100.	Labā partija. „Jaunākās Ziņas”	47
1101.	Melnās bakas. „Jaunākās Ziņas”	53
1102.	Mieriņa viesnīcā. „Daugava”	3
1103.	Šī ziema. „Jaunākās Ziņas”	63
1104.	Jānis Rozentāls. „Jaunākās Ziņas”	63
1105.	Vakara blāzma. „Jaunākās Ziņas”	65
1106.	Kāzas. „Jaunākās Ziņas”	85
1107.	Zaglis. „Jaunākās Ziņas”	96
1108.	Plūdus. „Jaunākās Ziņas”	107
1109.	Ceļotāji. „Mazās Jaunības Tekas”	30
1110.	Jumta lāsēs. „Piesaule”	6
1111.	Jāņu bērns. „Jaunākās Ziņas”	135
1112.	Gudrā saimiece. „Jaunākās Ziņas”	144
1113.	Ienaidnieki. „Jaunākās Ziņas”	162
1114.	Meln ar baltu. „Jaunākās Ziņas”	167
1115.	Savās bērēs. „Jaunākās Ziņas”	179
1116.	Mākslas upuris. „Domas”	6
1117.	Tāļrunis. „Jaunākās Ziņas”	209
1118.	Meitene bez suņa. „Jaunākās Ziņas”	233
1119.	Ārausmīgs brīdis. „Jaunākās Ziņas”	245

1120.	Bailēm lielas acis. „Jaunākās Ziņas”	267
1121.	Klaucānu šieplas vēstule Dr. Orientācija kalendārim	
1122.	Skaidas. „Mazās Jaunības Tekas”	36
1123.	Nelaimīgs atradējs. „Jaunākās Ziņas”	279

1932.

1124.	Pravietis tēvuzemē. „Jaunākās Ziņas”	1
1125.	Tējkanna. „Domas”	12
1126.	Mūsu romānu lasītājiem. „Jaun. Ziņas” ..	9
1127.	Sievietes dēļ. „Jaunākās Ziņas”	9—91
1128.	Vecu laiku žogi. „Atpūta”	376
1129.	Rīgas ienaidnieks. „Piesaule”	2
1130.	Dūju pāris. „Daugava”	2
1131.	Dzejolis. „Jaunākās Ziņas”	51
1132.	Mani radu raksti. „Atpūta”	383
1133.	Indriķis Stukuls. „Jaunākās Ziņas”	57
1134.	Sirds nemiers. „Varavīksne”	4
1135.	Jaunsaimnieks un velns. „Atpūta”	391—435
1136.	Mazā saimniece. „Varavīksne”	5
1137.	Vimbas. „Jaunākās Ziņas”	116
1138.	Kurzemes šveicē. „Jaunākās Ziņas”	128
1139.	Svētdienas rīts Alsungā. „Jaunākās Ziņas”	161
1140.	Labrags. „Jaunākās Ziņas”	181
1141.	Kā putni gaisā. „Jaunākās Ziņas”	186
1142.	Ziedīņi. „Jaunākās Ziņas”	227
1143.	Jāzeps Vaskāns. „Brīvības piem. gada gr. 1933. g.”	

1933.

1144.	Vēžu maisiņš. „Piesaule”	1
1145.	Ģirts. „Atpūta”	427
1146.	Kautrais latvju mākslinieks. „Atpūta”	428
1147.	Divi dzejoļi. „Jaunākās Ziņas”	27
1148.	Pankšķīnu cilātāji. „Jaunības Tekas”	49
1149.	Divi dzejoļi. „Jaunākās Ziņas”	62
1150.	Rafaels. „Jaunākās Ziņas”	80
1151.	Laimīgas Lieldienas. „Jaunākās Ziņas” ..	85
1152.	Sudraba mākonis. „Jaunākās Ziņas” ...	117—195
1153.	Pērles Latvijas upēs. „Jaunākās Ziņas” ..	170
1154.	Foreļu zveja. „Jaunākās Ziņas”	178
1155.	Velozaglis. „Jaunākās Ziņas”	201
1156.	Andreja Hauklanda 60 gadi. „Jaun. Ziņas”	231

1157.	Tu tak esi vīrietis. „Jaunākās Ziņas”	237
1158.	Sprostā. „Jaunākās Ziņas”	238—240
1159.	Pirmā ķilda. „Jaunākās Ziņas”	271
1160.	Vārna. „Mazās Jaunības Tekas”	58
1161.	Pastara diena. „Piesaule”	12

1934.

1162.	Invalids un Ralla. Atsevišķa brošūra.	
1163.	Lielais vinnests. „Piesaule”	1
1164.	Peldu viesis. „Daugava”	1
1165.	Gājējs nav suņa vērts. „Domas”	1
1166.	Liktenīgs pārpratums. „Jaunākās Ziņas”	15
1167.	Atmiņas par Frici Bārdi. „Jaunākās Ziņas”	26
1168.	Rezgaļi. „Mazās Jaunības Tekas”	61
1169.	Satirisks dzejolis. „Piesaule”	2
1170.	Invalidam. „Jaunākās Ziņas”	38
1171.	Jābrauc uz Preses balli. „Jaunākās Ziņas”	39
1172.	Cūkām! Cūkām! „Domas”	3
1173.	Cīrulis. „Mazās Jaunības Tekas”	63
1174.	Jaunsudrabiņš par Invalidu un Rallu. „J.Z.”	82
1175.	Māsiņ, man baist! „Brīvā Zeme”	25
1176.	Pa skaisto Vidzemi. „Jaunākās Ziņas”	208
1177.	Miris koktēlnieks Valands. „Jaun. Ziņas”..	282

1935.

1178.	Alnis. Atsevišķa brošūra.	
1179.	Tu brīnums! „Atpūta”	535
1180.	Spikers — saucējs. „Jaunākās Ziņas”	28
1181.	Latgales skolās. „Jaunākās Ziņas”	36
1182.	Vidzemnieku dziesma. „Jaunākās Ziņas” ..	89
1183.	Zemgaļu dziesma. „Jaunākās Ziņas”	102
1184.	Kursiešu dziesma. „Jaunākās Ziņas”	111
1185.	Latgaļu dziesma. „Jaunākās Ziņas”	117
1186.	Ziedoņa dziesma. „Jaunākās Ziņas”	123
1187.	Vasaras vēji. „Jaunākās Ziņas”	123
1188.	Jurģos. „Daugava”	6
1189.	Klejo tājs. „Jaunākās Ziņas”	129
1190.	Balāde. „Jaunākās Ziņas”	132
1191.	Foreles. „Mednieks un makšķernieks”	4—6
1192.	Krāslava. „Jaunākās Ziņas”	142
1193.	Krāslavas Donata svētkos. „Jaun. Ziņas”..	144

1194.	Sieviete. „Jaunākās Ziņas”	149
1195.	Latgales skolas un ļaudis. „Jaun. Ziņas” ..	159
1196.	Latgales ūdeņi. „Jaunākās Ziņas”	167
1197.	Latvju rakstnieki vācu valodā. „J. Ziņas”	173
1198.	Sirds sauc. „Atpūta”	564
1199.	Sievas. „Jaunākās Ziņas”	190
1200.	Cimdi. „Piesaule”	9
1201.	Mīla un draudzība. „Jaunākās Ziņas”	227
1202.	Šķiroties. „Jaunākās Ziņas”	233
1203.	Baltā grāmata. „Jaunākās Ziņas”	254
1204.	Jānis Jaunsudrabiņš. „Jaunākās Ziņas” ..	256
1205.	Godalgotie laukstrādnieki. „Jaun. Ziņas” ..	266
1206.	Jānis Ansons. „Jaunākās Ziņas”	267
1207.	Zīdautiņš. „Jaunākās Ziņas”	268
1208.	Vakarēšana senāk un tagad. „Jaun. Ziņas”	279
1209.	Debesu egļe. „Jaunākās Ziņas”	293

1936.

1210.	Kur tie citi, tur es ar. „Sievietes Pasaule”..	3—24
1211.	Skaistā dziļā ziema. „Jaunākās Ziņas”	38
1212.	Ģimnazisti. „Jaunākās Ziņas”	61
1213.	Neskaties saulē. „Atpūta”	597—617
1214.	Ko vēroju Latgalē. „Jaunākās Ziņas”	159
1215.	Mīla. „Jaunākās Ziņas”	167
1216.	Ziedošs pīlādzis rudenī. „Jaunākās Ziņas”..	218
1217.	Dzejnieka aplēse. „Jaunākās Ziņas”	277
1218.	Aleksandrs štrāls. „Jaunākās Ziņas”	279
1219.	A. Štrāla jubilejas vakars. „Jaun. Ziņas”..	280
1220.	Gudrais zirgs. „Jaunākās Ziņas”	289
1221.	Jauna laime. „Jaunākās Ziņas”	297

1937.

1222.	Mudinājums uz preses karnevālu „J. Z.”..	34
1223.	Kad maizi satīcībā ēd. „Jaunākās Ziņas”..	47
1224.	Brandiņa pudele. „Sējējs”	3
1225.	Pāvils Rozīts. „Students”	10
1226.	Ja liels tu audz. „Atpūta”	651
1227.	Makšķerēšana labākā vasaras atpūta. „J.Z.”	117
1228.	Apgāda nozīme. „Valtera un Rapas jubilejas grāmata”	
1229.	Sāpes. „Jaunākās Ziņas”	160

1230.	Albumā. „Jaunākās Ziņas”	160
1231.	Kas izskauz foreles. „Jaunākās Ziņas” ..	163
1232.	Jānis Akurāters. „Jaunākās Ziņas”	165
1233.	Atmiņu lapa. „Jaunākās Ziņas”	190
1234.	Jauna puķu pārdevēja. „Jaunākās Ziņas”..	197
1235.	Vēstule manam tēvam debesīs. „Sējējs” ..	9
1236.	Vakar un šodien. „Jaunākās Ziņas”	216
1237.	Mierinājums. „Jaunākās Ziņas”	216
1238.	Kapri. „Jaunākās Ziņas”	223—292
1239.	Tēvs. „Straume”	9
1240.	Pirmais sniegs. „Jaunākās Ziņas”	263
1241.	Klāt jau atkal preses balle. „Jaun. Ziņas”	276
1242.	Izrunāšanās. „Daugavas gada grāmata. 1938.”	
1243.	Par maz. 1938. g. grāmatnieks.	
1244.	Pats. „Jaunākās Ziņas”	295

1938.

1245.	Kur cilvēki vēl amizējas. „Jaun. Ziņas” ..	29
1246.	Stefans Bercs. „Jaunākās Ziņas”	34
1247.	Lētā nedēļa grāmatai. „Jaunākās Ziņas”..	35
1248.	Ar katru dienu kļūstam tuvāki. „J. Ziņas”	38
1249.	Kārlis Ieviņš. „Jaunākās Ziņas”	55
1250.	Divi dzejoļi. „Daugava”	3
1251.	Jaukā jaunatne. „Jaunākās Ziņas”	64
1252.	Jādzīvo. „Jaunākās Ziņas”	68
1253.	Pavasara vakars. „Jaunākās Ziņas”	76
1254.	Pūpolu svētdiena. „Jaunākās Ziņas”	82
1255.	šūpolēs. „Jaunākās Ziņas”	86
1256.	Ziedošā ģeranija. „Jaunākās Ziņas”	90
1257.	Kad mani iesvētīja. „Latv. Jaunatne”	10
1258.	Ziedoņa svētki. „Jaunākās Ziņas”	108
1259.	Stūrgalvīgais teteris. „Atpūta”	706
1260.	Džuliano Mediči nāve. „Jaunākās Ziņas”..	117
1261.	Bērnu svētki. „Jaunākās Ziņas”	129
1262.	Dziesmu svētkos. „Jaunākās Ziņas”	135
1263.	Pa Jāņiem kāzas. „Jaunākās Ziņas”	138
1264.	Dundaga. „Jaunākās Ziņas”	139
1265.	Mežvidu ļaudis. „Jaunākās Ziņas”	145
1266.	Gaižņkalns. „Jaunākās Ziņas”	151
1267.	Kāzas ar elektrību. „Jaunākās Ziņas”	151
1268.	Pie Alsungas audējiem. „Jaunākās Ziņas”	167
1269.	Atmiņas par mirušo draugu. „Jaun. Ziņas”	169
1270.	Gatavošanās mūžībai. „Jaunākās Ziņas” ..	175

1271.	Vasarnieki. „Jaunākās Ziņas”	179
1272.	Rudzu stati. „Jaunākās Ziņas”	187
1273.	Krākšana. „Jaunākās Ziņas”	199
1274.	Pie tālumniekiem. „Jaunākās Ziņas”	217
1275.	Mājas. „Atpūta”	726
1276.	Pagurušie pāri. „Jaunākās Ziņas”	223
1277.	Helmuts Markvarts. „Jaunākās Ziņas” ..	231
1278.	Kr. Barons Burtnieku pilī. „Jaun. Ziņas”..	258
1279.	Vīrs ar sarkanām ūsām. „Tēvijas Sargs” ..	45
1280.	Valsts svētkos. „Jaunākās Ziņas”	262
1281.	Ar palaideni, velci un naktsāķiem. „Zvejn. menešraksts”	11
1282.	Laime. „Jaunākās Ziņas”	269
1283.	Ko nu lai daru? „Jaunākās Ziņas”	275
1284.	Ziemassvētku vecītis. „Jaunākās Ziņas” ..	287
1285.	Laimīgs ķēriens. „Jaunākās Ziņas”	293
1286.	Cīņa ar tumsību. „Jaunākās Ziņas”	297

1939.

1287.	Toreiz nebija vitamīnu. „Jaunākās Ziņas” ..	4
1288.	Šī ziema. „Atpūta”	743
1289.	Tīra sirds. „Jaunākās Ziņas”	26
1290.	Rotaļšanās ar dzīvību. „Jaunākās Ziņas” ..	27
1291.	Anonīmie. „Jaunākās Ziņas”	34
1292.	Laimīgais laiks. „Jaunākās Ziņas”	41
1293.	Cilvēks cilvēkam. „Jaunākās Ziņas”	47
1294.	Smalku kungu kalpone. „Tēvijas Sargs” ..	11
1295.	Pavasaris. „Jaunākās Ziņas”	76
1295.	Ziedošā ģeranija. „Jaunākās Ziņas”	84
1296.	Edvarda Brencēna piemiņai. „Atpūta”	756
1297.	Nervi. „Jaunākās Ziņas”	96
1298.	Slaists un slīmests. „Jaunākās Ziņas”	102
1299.	Gaisma un ēnas. „Jaunākās Ziņas”	105
1300.	Landavu Ziedonis piecdesmitgadnieks. „J.Z.”	113
1301.	Karogotais maijs. „Jaunākās Ziņas”	118
1302.	Ar Rūdolfu Blaumani. „Jaunākās Ziņas” ..	122
1303.	Darba nams alkoholiķiem. „Jaun. Ziņas”..	128
1304.	Un viņu darbi tos pavada. „Jaun. Ziņas” ..	134
1305.	Jāņu starpas. „Jaunākās Ziņas”	141
1306.	Latvijas tēlotājas mākslas 5 gadi. „J. Z.”..	144
1307.	Vasaras nelaimes. „Jaunākās Ziņas”	147
1308.	Ar spodrām drēbēm. „Jaunākās Ziņas” ..	156
1309.	Kārlis Miesnieks. „Jaunākās Ziņas”	162

1310.	Katastrofas. „Jaunākās Ziņas”	167
1311.	Lai ejam talkā. „Jaunākās Ziņas”	174
1312.	Mūsu romānu lasītājiem. „Jaunākās Ziņas”	192
1313.	Nauda. „Jaunākās Ziņas”	192—285
1314.	Zēns ar jēriņu klēpī. „Jaunākās Ziņas”	198
1315.	Skaidrība nomierina. „Jaunākās Ziņas”	234
1316.	Jaunatne jāsaudzē. „Jaunākās Ziņas”	240
1317.	Latvijai. „Jaunākās Ziņas”	262
1318.	Kārlis Skalbe Burtnieku pilī. „J. Ziņas”	279
1319.	Kaŗš un miers. „Jaunākās Ziņas”	280
1320.	Mīļo Ziemassvētku vecīt. „Jaunākās Ziņas”	285
1321.	Prezidentam K. Ulmanim. „Jaunākās Ziņas”	286
1322.	Pirmā eglīte. „Jaunākās Ziņas”	292

1940.

1323.	Bij dienas. „Jaunākās Ziņas”	2
1324.	Sievas un sievas. „Jaunākās Ziņas”	10
1325.	Murim. „Jaunākās Ziņas”	15
1326.	Puisim. „Jaunākās Ziņas”	25
1327.	Pāragri attīstījušies pilsoņi. „Jaun. Ziņas”	28
1328.	Grāmata senāk un tagad. „Daugava”	2
1329.	Mežu cirtēji. „Jaunākās Ziņas”	32
1330.	Ne suns neēd. „Tēvijas Sargs”	6
1331.	Taupīsim visās lietās. „Jaunākās Ziņas”	39
1332.	Garlaicība. „Atpūta”	800
1333.	Pacietību. „Jaunākās Ziņas”	57
1334.	Bargai ziemai aizejot. „Jaunākās Ziņas”	63
1335.	Mūžīgais Madernieks. „Atpūta”	800
1336.	Pavasaris. „Jaunākās Ziņas”	89
1337.	Kuplas meža dienas. „Jaunākās Ziņas”	95
1338.	Tīrība un spodrība. „Jaunākās Ziņas”	100
1339.	Tautas vienotne. „Jaunākās Ziņas”	106
1340.	Lauku rosība. „Jaunākās Ziņas”	110
1341.	Darba ierindā. „Jaunākās Ziņas”	116
1342.	Skolu atstājot. „Jaunākās Ziņas”	122
1343.	Vienotās Latgales svētki. „Jaun. Ziņas”	134
1344.	Līgo svētkos. „Jaunākās Ziņas”	140
1345.	Garām gājējs. „Atpūta”	816

1941.

1346.	Mežinieks. „Atpūta”	15
1347.	Birznieks Upītis Kaukāzā. „Pad. Latvija”	14
1348.	Vīrs kā ozols. „Karogs”	4
1349.	Arklis un ecēša „Tēvija”	18, 19
1350.	Dieva sunīts. „Radio programma”	21
1351.	Skaistākā dāvana. „Tēvija”	151

1942.

1352.	Valodas divainības. „Tēvija”	35
1353.	Vētras. „Latvju Mēnešraksts”	1
1354.	Īss stāsts. „Rakstniecības gada grāmata 1942.”	
1355.	Mīlais bērns. „Mana māja”	6
1356.	Valodas lokanība „Tēvija”	87
1357.	Koki. „Mana māja”	14
1358.	Svētītais rudens. „Daugavas Vanagi”	
1359.	Atis Ūbelis. „Latvju Mēnešraksts”	11

1943.

1360.	Smiltis. Vispārīgais kalendārs 1943. gadam.	
1361.	Izpalīgs. „Tēvija”	33
1362.	Darbs. „Mana māja”	10
1363.	Lopi pārēdas. „Zemgale”	188
1364.	Koncerti. „Latvju Mēnešraksts”	8
1365.	Valsis. „Tēvija”	?

1944.

1366.	Gada laiki. „Lauksaimnieku gada grāmata 1944. g.”	
1367.	Tāli viesi. „Latvju Mēnešraksts”	1
1368.	Ceļā „Tēvija”	43—45
1369.	Ciešanu nedēļa. „Zemgale”	82
1370.	Ganos. „Darbs un Zeme”	9—12
1371.	Gaitu sākums. „Latvju Mēnešraksts”	5
1372.	Uz Daugavas. „Tēvija”	140—142
1373.	Papuvē. „Talsu Vārds”	?
1374.	Liktenis. „Latvju Mēnešraksts”	6
1375.	Talsi. „Talsu Vārds”	28
1376.	Ķemmes. „Talsu Vārds”	33
1377.	Sapņu kamanās. „Latvju Balss”	15

1945.

1378.	Es stāstu savai sievai. „Latvju Balss”	6—11
1379.	Dziesminieks un mātes meita. „L. Balss” ..	14
1380.	Goda vārti. „Mītnes Viesis”	2
1381.	Uz Riekstiņiem. „Grēvenes Avīze”	?
1382.	Koks. „Grēvenes Avīze”	?
1383.	Veļu laikā. „Latvju Domas”	8
1384.	Reiz bija. „Grēvenes Avīze”	15
1385.	Kļavu lapas. „Latvju Domas”	16, 17
1386.	Profesora Maltas liktenis. „Grēv. Avīze” ..	17
1387.	Miers virs zemes. „Grēvenes Avīze”	20

1946.

1388.	Skandējums gadu maiņā. „Grēv. Avīze” ..	21
1389.	Ciemā pie Pēterīša. „Latvju Domas”	1
1390.	Mārai precinieks. „Tēvzeme”	13
1391.	Kalta Māra, Madaļa un Grietiņa. „Latvju Domas”	10, 11
1392.	Prologs Grēvenes teātrim. „Grēv. Avīze” ..	28
1393.	Ar Timmermaņu Jāni. „Grēvenes Avīze” ..	30, 31
1394.	Man pazūd māte. „Varavīksne”	1
1395.	Mazi notikumi. „Latvju Domas”	12—20
1396.	Zilenēs. „Ilustrētais Vārds”	1, 2
1397.	Saules riets. „Ceļš”	3
1398.	Kas cilvēks ir bez dzimtenes. „Ceļš”	3
1399.	Mēs ar Māru vēžojam. „Laiks”	1
1400.	Kārlis Skalbe manā atmiņā. „Laiks”	2
1401.	Jaunā saime. „Tēvzeme”	37
1402.	Es mācos dancot. „Latvju Domas”	22
1403.	Pēriens kā lietus. „Laiks”	4
1404.	Bajāru dreimanis. „Ilustrētais Vārds”	9, 10
1405.	Sudmalu jaukajā salā. „Ceļš”	8
1406.	Kumēdiņu rādītāji. „Latvju Domas”	33
1407.	Pa patumšam. „Nedēļas Apskats”	1—4
1408.	Maize. „Nedēļas Apskats”	7
1409.	Mūsu zēni. „Laiks”	7
1410.	Sprauga priekškarā. „Laiks”	9
1411.	Tautai. „Nedēļas Apskats”	9

1947.

1412.	Kārļa Miesnieka 60 gadi. „Tēvzeme”	10
1413.	Latgales skola. „Ceļš”	3
1414.	Mūsu pavasaris. „Nedēļas Apskats”	28
1415.	Pie Gaujas. „Tēvzeme”	40
1416.	Ģimene kā tautības uzturētāja. „N. Apsk.”	37
1417.	Mīlu. „Tēvzeme”	?
1418.	Ed. Vulfu pieminot. „Laiks”	19
1419.	Papuvē. „Ceļš”	9
1420.	Miris Al. Štrāls. „Nedēļas Apskats”	66

1948.

1421.	Natei. „Nedēļas Apskats”	72
1422.	Ariņi. „Ceļš”	1
1423.	Precībnieks. „Gada grāmata”	
1424.	Mēs ejam bakas potēt. „Laiks”	24
1425.	Grāmata. „Nedēļas Apskats”	80
1426.	Stāsts par J. Veseļa dzimteni. „Laiks”	25
1427.	Dažas tikšanās ar J. Vītolu. „Ned. Apsk.”	95
1428.	Draudzības aukla. „Nedēļas Apskats”	97
1429.	Vakari un rīti. „Latvju Ziņas”	67
1430.	Skolotāja Svītra. „Laiks”	28
1431.	Leģendas par Fr. Hunchenu. „Ned. Apsk.”	105, 106
1432.	Leģendas par Pēteri Kalvi. „Ned. Apsk.”	107—111
1433.	Leģendas par Kārli Kalvi. „Ned. Apsk.”	112, 113
1434.	Leģendas par Al. Štrālu. „Ned. Apsk.”	119—126
1435.	Drusciņ par sevi. „Latvija”	88
1436.	Gaitu sākums. „Lāpa”	1948. g.
1437.	Piemini Latviju. „Daugavas Vanagi”	?
1438.	Pārmācāmā. Kadiļa gada grāmata.	
1439.	Bēglis. „Ceļš”	10
1440.	DP māte. „Latvija”	113
1441.	Enģeļa acis. „Latvija”	117
1442.	Vakara blāzma. „Latvija”	118

1949.

1443.	Sniga sniegi, putināja. „Laiks”	32
1444.	Nakts un diena. „Dzirkstele”	1
1445.	Pricis. „Latvju Ziņas”	25
1446.	Vēstules. „Latvija”	36

1447.	Dubultnieks. „Latvju Ziņas”	18
1448.	DP kino. „Latvju Ziņas”	29
1449.	Māte. „Dzirkstele”	4
1450.	Amatnieki. „Laiks”	34
1451.	Par Latvju dainām. „Latvija”	76
1452.	Ierodas klibais Jurks. „Latvju Ziņas”	33
1453.	Mārai kāzas. „Latvija”	84, 85
1454.	Teodors Celms. „Latvija”	108, 110
1455.	Solijums. „Latvija”	109
1456.	Jurģi. „Latvju Ziņas”	55—58
1457.	Pie tukša ezera. „Latvija”	115
1458.	Gadu maiņa. „Latvijā” 30. decembrī.	

1950.

1459.	Latvijas karte. „Latvija”	6
1460.	Otrs monumentāls darbs. „Latvju Ziņas”	4
1461.	Masalas. „Tilts”	2
1462.	Bergīšu gani. „Tilts”	2
1463.	Niekāšana. „Latvija”	20
1464.	Vientulība. „Latvija”	21, 22
1465.	Baltā grāmata. „Latvija”	33
1466.	Uz upi! „Latvija”	47, 48
1467.	Dieva pasaule. „Latvija”	67
1468.	Paldies. „Latvju Ziņas”	35
1469.	Brīvība. „Latvija”	89
1470.	Leģenda par Voldemāru Zeltiņu „Laika grāmata 1951. gadam.”	
1471.	Ziemsvētku dāvana. „Latvija”	99
1472.	Zvaigzne. „Latvju Ziņas”	51

1951.

1473.	Iepazīšanās. „Latvija”	16, 17
1474.	Vecais Siksnāns. „Latvju Ziņas”	10
1475.	Pietiek visa kā. „Latvju Ziņas”	11
1476.	Naidinieki. „Laiks”	24
1477.	Tālajās pļavās. „Laiks”	31
1478.	Meža sargs. „Latvju Ziņas”	17
1479.	Es eju dziedāt. „Latvija”	37
1480.	Lustes karš. „Latvju Ziņas”	19
1481.	Sliņa grāmata jaunatnei. „Latvju Ziņas”	19
1482.	Sleķis. „Laiks”	?

1483.	Sneiders un Vainauckis. „Mūsu Domas” ..	4
1484.	Kā braucām uz Vāczeni. „Laika grāmata 1952. g.”	
1485.	Aktrise. „Latvju Ziņas”	43
1486.	Grēvenē. „Londonas Avīze”	284
1487.	Zilīte. „Londonas Avīze”	286
1488.	Vietraugās. „Laiks”	?
1489.	Raķete. „Londonas Avīze”	288
1490.	Pirmie Ziemassvētki. „Laiks”	102

1952.

1491.	Pēdas sniegā. „Latvju Ziņas”	6
1492.	Veltai Tomai. „Latvija”	?
1493.	Dzērvēs. „Latvija”	?
1494.	Jupis. „Londonas Avīze”	308, 309
1495.	Pašintervija. „Latvju žurnāls”	11
1496.	Jānis Induss. „Latvija”	44
1497.	Mans atvasaras prieks. „Latvija”	45
1498.	Paldies. „Daugavas Vanagu Biļetens”	19
1499.	Devītie Ziemassvētki. „Laiks”	no 20. dec.
1500.	Valmieras būsana. „Mantinieka gada grāmata 1953. gadam.”	

1953.

1501.	Debesu podnieks. „Latvju Ziņas”	1
1502.	Aukla. „Latviešu almanachs 1953.”	
1503.	Mans mācītājs. „Laiks”	2
1504.	Gājiens pāri ezeram. „Ceļa Zīmes”	11
1505.	Jubilejas. „Laiks”	2
1506.	Jēkapiņš. „Latvju žurnāls”	1
1507.	Lieldienās. „Latvija”	14
1508.	Arvids Brastiņš. „Latvija”	15
1509.	Tā zeme ir mūsu. „Laiks”	23
1510.	Gudra galva. „Latvija”	21
1511.	Kad jāguļ. „Laiks”	40—43
1512.	Krustdēlam Baltajā grāmatā. „Latvija” ..	23
1513.	Lielpatmīlis. „Laikmets”	15
1514.	Divas jubilejas. „Laikmets”	16
1515.	Lielā bēda. „Ceļa Zīmes”	15
1516.	Lielības diršas. „Latvija”	45
1517.	Miers virs zemes. „Daugavas Vanagi”	32
1518.	Mēs nabaga gārņi. „Laiks”	102
1519.	Kā dažkārt makšķerniekam iet. „Laiks” ..	103

1954.

1520.	Likteņa zirgs. „Ceļa Zīmes”	17
1521.	Kam maksāt vērdiņu. „Latvija”	5
1522.	Murgi. „Latvju Ziņas”	?
1523.	Lieldienu olas. „Kanadas Latvija” no 17. apr.	
1524.	Tautiešiem dzimtenē. „Latvija”	26
1525.	Vai tam! „Latvija”	32
1526.	Atspīdumu. „Latvija”	35
1527.	Kas vainīgs pie visa? „Latvija”	39
1528.	Salijusē vasara. „Latvija”	43
1529.	Tikšanās ar Hamsunu. „Latvija”	46
1530.	Mincīte. „A. Bērziņa kalendārs 1955. g.”	
1531.	Eglīte. „Baznīcas kalendārs 1955. g.”	
1532.	Ziemassvētku stāsts. „Laiks”	102

1955.

1533.	Makšķernieku sacīkstes. „Latvija”	38
1534.	Augusts Baltpurviņš „Latv. almanachs 1956. g.	
1535.	Ziemassvētki pasaules plašumā. „Laiks” ..	102
1536.	Atspīdumi. „Skalbes raksti VI sējums.”	

1956.

1537.	Vai mums! „Latvija”	4
1538.	Latvieša asins brēc. „Latvija” no 31. marta	
1539.	Es būtu slikts latvietis. „Latvija”	19
1540.	Problēmas. „Daugavas Vanagi”	8
1541.	Drāmas piektais cēliens. „Baznīcas kal. 1957. g.”	
1542.	Latviešu valoda. „Laiks” augustā.	

R A K S T U Š Ū I R A S

Apcerējumi un atmiņas

1,	2,	7,	15,	19,	29,	41,	83,	102,	103,
125,	127,	128,	135,	162,	167,	168,	171,	173,	205,
225,	227,	248,	263,	269,	302,	350,	393,	403,	450,
489,	491,	497,	508,	523,	524,	527,	528,	536,	537,
540,	545,	580,	619,	633,	655,	674,	677,	679,	697,
701,	709,	718,	721,	725,	751,	752,	755,	761,	771,
775,	802,	805,	823,	828,	830,	832,	834,	835,	836,
868,	885,	887,	917,	962,	983,	1001,	1006,	1034,	1041,
1052,	1061,	1063,	1065,	1090,	1092,	1128,	1132,	1141,	1150,
1153,	1154,	1167,	1191,	1193,	1205,	1208,	1211,	1214,	1218,
1225,	1228,	1231,	1232,	1233,	1243,	1244,	1248,	1249,	1254,
1255,	1260,	1264,	1266,	1269,	1270,	1277,	1278,	1282,	1287,
1288,	1290,	1291,	1292,	1296,	1298,	1299,	1301,	1302,	1303,
1304,	1305,	1306,	1307,	1310,	1315,	1316,	1318,	1319,	1324,
1327,	1328,	1329,	1333,	1335,	1339,	1342,	1347,	1352,	1355,
1356,	1369,	1386,	1387,	1400,	1408,	1410,	1416,	1418,	1420,
1426,	1427,	1431,	1432,	1433,	1434,	1435,	1446,	1451,	1454,
1455,	1469,	1470,	1472,	1486,	1488,	1490,	1498,	1499,	1500,
1506,	1511,	1517,	1518,	1522,	1523,	1524,	1525,	1527,	1528,
1534,	1535,	1536,	1537,	1538,	1539,	1540,	1542,		

Romāni un stāsti

8,	28,	46,	51,	57,	61,	73,	91,	92,	99,
106,	108,	132,	148,	169,	174	183,	218,	229,	340,
503,	538,	560,	583,	584,	590,	613,	631,	712,	743,
747,	767,	774,	785,	797,	800,	814,	848,	853,	870,
873,	886,	905,	918,	928,	940,	953,	961,	964,	1012,
1016,	1017,	1023,	1037,	1043,	1054,	1073,	1075,	1076,	1082,
1083,	1099,	1102,	1109,	1110,	1125,	1129,	1130,	1135,	1158,
1200,	1210,	1213,	1224,	1238,	1279,	1294,	1313,	1348,	1349,
1353,	1354,	1367,	1368,	1372,	1374,	1378,	1382,	1384,	1393,
1399,	1402,	1403,	1407,	1412,	1415,	1423,	1428,	1430,	1443,
1445,	1447,	1453,	1456,	1464,	1475,	1476,	1477,	1478,	1482,
1483,	1484,	1494,	1502,	1504,	1520,	1530,	1531,	1532,	1535,
1541,									

Tēlojumi

3,	5,	6,	12,	14,	18,	20,	25,	33,	58,
67,	79,	82,	123,	151,	157,	158,	207,	208,	238,
239,	266,	267,	268,	271,	272,	273,	279,	282,	283,
290,	291,	303,	304,	305,	309,	310,	312,	317,	320,
321,	324,	327,	328,	330,	332,	333,	335,	336,	337,
338,	342,	343,	349,	354,	356,	357,	358,	371,	373,
374,	379,	383,	386,	388,	390,	391,	392,	395,	414,
415,	419,	421,	422,	424,	426,	430,	432,	439,	440,
441,	443,	448,	459,	464,	466,	469,	471,	473,	474,
476,	478,	483,	484,	485,	486,	492,	494,	495,	498,
499,	500,	502,	504,	505,	506,	509,	511,	512,	513,
514,	516,	517,	519,	520,	522,	529,	530,	531:	533,
534,	535,	539,	541,	542,	543,	544,	546,	547,	548,
549,	550,	551,	552,	553,	554,	555,	556,	558,	559,
561,	562,	565,	566,	567,	570,	571,	573,	574,	576,
579,	588,	589,	591,	593,	595,	603,	607,	608,	615,
637,	638,	643,	645,	646,	654,	663,	684,	685,	693,
719,	735,	738,	739,	740,	741,	742,	744,	756,	757,
763,	776,	779,	783,	787,	788,	791,	792,	799,	812,
820,	843,	849,	854,	859,	860,	861,	862,	866,	867,
869,	871,	872,	875,	876,	877,	882,	890,	896,	898,
901,	906,	908,	912,	915,	916,	920,	921,	923,	926,
945,	949,	958,	972,	973,	977,	979,	982,	995,	1007,
1011,	1039,	1049,	1058,	1059,	1060,	1067,	1070,	1071,	1072,
1074,	1077,	1079,	1080,	1081,	1087,	1088,	1093,	1095,	1097,
1098,	1100,	1101,	1105,	1106,	1107,	1108,	1111,	1112,	1113,
1114,	1115,	1116,	1117,	1118,	1119,	1120,	1122,	1123,	1124,
1134,	1136,	1137,	1142,	1143,	1144,	1148,	1151,	1155,	1157,
1159,	1160,	1161,	1163,	1164,	1165,	1166,	1168,	1172,	1173,
1175,	1179,	1209,	1220,	1221,	1223,	1239,	1242,	1252,	1256,
1257,	1259,	1263,	1271,	1272,	1274,	1276,	1285,	1286,	1293,
1295,	1297,	1308,	1314,	1322,	1330,	1332,	1334,	1336,	1337,
1338,	1340,	1341,	1345,	1346	1350,	1351,	1357,	1358,	1359,
1377,	1380,	1381,	1385,	1389,	1390,	1391,	1394,	1395,	1396,
1401,	1404,	1405,	1406,	1409,	1413,	1414,	1417,	1419,	1422,
1424,	1429,	1436,	1437,	1438,	1441,	1449,	1450,	1452,	1457,
1461,	1462,	1466,	1467,	1473,	1474,	1479,	1480,	1485,	1487,
1489,	1491,	1493,	1497,	1501,	1503,	1513,			

Dzejoļi

4, 9, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 26, 27,
 30, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 48,
 49, 50, 53, 54, 55, 59, 60, 66, 71, 72,
 75, 76, 78, 80, 86, 105, 107, 112, 113, 114,
 118, 133, 136, 150, 178, 179, 202, 206, 253, 280,
 292, 306, 360, 375, 376, 377, 378, 404, 405, 408,
 409, 410, 413, 417, 418, 423, 431, 433, 437, 444,
 445, 446, 447, 449, 457, 458, 460, 479, 480, 481,
 482, 496, 515, 521, 532, 564, 568, 569, 572, 578,
 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 604, 605, 606,
 609, 610, 611, 612, 617, 618, 621, 623, 624, 626,
 629, 632, 642, 648, 650, 683, 692, 696, 698, 699,
 737, 749, 753, 780, 781, 782, 784, 786, 789, 790,
 793, 794, 795, 824, 840, 841, 904, 925, 944, 947,
 955, 976, 981, 988, 989, 991, 992, 993, 994, 1005,
 1013, 1014, 1022, 1024, 1025, 1026, 1040, 1044, 1131, 1145,
 1147, 1149, 1169, 1170, 1171, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186,
 1187, 1188, 1189, 1190, 1194, 1198, 1201, 1202, 1207, 1215,
 1216, 1217, 1222, 1226, 1229, 1230, 1234, 1235, 1236, 1237,
 1240, 1241, 1250, 1253, 1275, 1280, 1283, 1289, 1317, 1321,
 1323, 1325, 1326, 1365, 1375, 1379, 1383, 1388, 1392, 1397,
 1398, 1411, 1421, 1425, 1439, 1440, 1442, 1444, 1448, 1458,
 1492, 1507, 1512, 1515.

Tulkoti dzejoļi

87, 285, 315, 452, 465, 487, 585, 586, 587, 656,
 665.

Lugas

42, 45, 100, 149, 270, 575, 592, 879-a, 929, 1162.

Ceļojumu apraksti

109, 115, 121, 577, 594, 614, 879, 880, 881, 884,
 902, 922, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 938,
 941, 942, 1038, 1085, 1089, 1138, 1139, 1140, 1176, 1181,
 1195, 1196.

Feļetoni

89,	93,	95,	104,	117,	139,	170,	175,	188,	194,
198,	213,	216,	217,	222,	228,	231,	240,	241,	242,
243,	245,	256,	257,	260,	278,	288,	313,	318,	322,
326,	370,	372,	401,	411,	438,	442,	462,	463,	470,
490,	493,	518,	525,	526,	620,	625,	640,	641,	664,
689,	690,	702,	703,	758,	759,	766,	801,	803,	804,
806,	807,	808,	812,	813,	815,	816,	822,	827,	845,
846,	851,	878,	894,	919,	927,	937,	950,	975,	984,
985,	986,	987,	996,	997,	999,	1000,	1015,	1030,	1046,
1091,	1103,	1121,	1245,	1265,	1267,	1273,	1281,	1468,	1519.

Atsauksmes un aizrādījumi

11,	52,	62,	65,	70,	98,	130,	142,	143,	144,
146,	155,	160,	163,	164,	165,	177,	180,	181,	182,
185,	203,	204,	209,	210,	219,	223,	224,	226,	230,
232,	233,	234,	235,	236,	237,	244,	246,	247,	250,
252,	254,	255,	261,	262,	264,	265,	274,	275,	276,
277,	281,	284,	286,	287,	289,	293,	294,	295,	296,
297,	298,	299,	300,	301,	307,	308,	311,	314,	323,
331,	334,	339,	344,	345,	346,	347,	353,	355,	359,
361,	362,	364,	366,	368,	369,	380,	385,	387,	389,
394,	397,	399,	400,	416,	425,	428,	429,	434,	435,
451,	453,	454,	455,	456,	467,	468,	472,	475,	477,
488,	501,	507,	510,	557,	563,	622,	627,	628,	634,
635,	636,	644,	647,	649,	651,	652,	653,	657,	658,
660,	661,	662,	666,	667,	668,	670,	671,	672,	673,
675,	676,	678,	680,	681,	682,	686,	687,	688,	691,
694,	695,	698,	705,	706,	707,	710,	711,	713,	714,
715,	716,	717,	720,	722,	723,	724,	726,	727,	728,
729,	730,	731,	732,	733,	734,	736,	745,	746,	748,
750,	752,	754,	760,	762,	764,	765,	768,	769,	772,
773,	777,	778,	796,	798,	809,	810,	811,	817,	818,
819,	825,	826,	829,	831,	833,	837,	838,	839,	842,
844,	847,	850,	852,	855,	856,	857,	858,	863,	864,
865,	874,	883,	888,	889,	891,	892,	893,	895,	897,
899,	900,	903,	909,	910,	911,	913,	914,	924,	939,
946,	948,	951,	954,	956,	957,	959,	960,	963,	965,
966,	967,	968,	969,	970,	971,	974,	978,	980,	990,
998,	1003,	1004,	1018,	1020,	1021,	1027,	1028,	1029,	1031,
1032,	1033,	1035,	1036,	1042,	1045,	1047,	1048,	1050,	1051,
1053,	1055,	1056,	1057,	1062,	1064,	1066,	1068,	1069,	1078,

1084, 1094, 1096, 1104, 1126, 1133, 1146, 1156, 1174, 1177,
1180, 1192, 1197, 1203, 1204, 1206, 1212, 1219, 1227, 1228,
1246, 1247, 1251, 1258, 1261, 1262, 1268, 1287, 1300, 1309,
1311, 1312, 1320, 1331, 1343, 1344, 1459, 1460, 1463, 1465,
1471, 1481, 1495, 1496, 1505, 1508, 1509, 1510, 1514, 1516,
1521, 1526, 1529, 1533.

Tulkojumi

10, 43, 44, 47, 56, 63, 64, 68, 69, 74,
77, 81, 84, 85, 88, 90, 94, 96, 97, 101,
110, 111, 116, 119, 120, 124, 126, 129, 131, 134,
137, 138, 140, 141, 145, 147, 152, 153, 156, 159,
161, 166, 173, 176, 184, 186, 187, 189, 190, 191,
192, 193, 195, 196, 197, 199, 200, 201, 211, 212,
214, 215, 220, 221, 249, 251, 258, 259, 316, 319,
325, 329, 341, 348, 351, 352, 363, 365, 367, 382,
384, 396, 398, 402, 406, 407, 412, 420, 427, 436,
615, 630, 669, 700, 708, 770, 907, 943, 952, 1008,
1019, 1086, 1127, 1152, 1178.

IZNAKUSĀS GRĀMATAS

Romāni, stāsti un tēlojumi

Tūkstoši

1—6	Vēja ziedi, 1907., 13., 21., 30., 44., 1947.	17
7	Kolorēti zīmējumi, 1910.	1
8	Jēkabs Gudrais, 1911.	1
9	Trīs dienas, 1911.	1
10—11	Mani draugi, 1911.	4
12—18	Aija, 1911., 14., 24., 30., 35., 43., 44., 1947.	20
19	Bērnībai I, 1913.	2
20	Bērnībai II, 1913.	2
21—22	Dzimtenē, 1914., 1922.	5
23	Dzīve, 1914.	2
24	Debess vārti, 1914.	4
25—29	Baltā grāmata I, 1914., 23., 30., 37., 1950.	10
30—33	Baltā grāmata II, 1921., 25., 35., 1951.	11
34—35	Baltā grāmata abas daļas kopā, 1942., 1944. ..	9
36—41	Baltā gr., saīsināta, 1915., 20., 21., 26., 41., 1947.	46
42—43	Kaukazs, 1920., 1921.	6
44—46	Atbalss, 1920., 27., 1947.	13
47	Plūdi un atplūdi, 1921.	3
48	Gredzens, 1921.	3
49	Kritošas zvaigznes, 1921.	3
50—53	Ar makškeri (Ūdeņi), 1921., 24., 35., 1947.	14
54—57	Mana dzīve, 1922., 24., 37., 1957.	10
58	Dzērājam laime, 1922.	3
59—60	Vasara, 1923., 1953.	5
61	Skolā, 1923.	4
62—63	Nāves deja, 1924., 1951.	6
64—66	Ziema, 1925., 35., 1947.	12
67—74	Raksti 8 sējumi, 1926., 27., 28., 29., 30., 1931... ..	18
75	Mazā Māra, 1928.	2
76	Darba prieki, 1929.	3
77	Ēšanas prieki, 1929.	3
78—79	Jaunsaimnieks un velns, 1933., 1949.	4,5
80—81	Uršulīte, 1935., 1955.	4
82	Sliņķu virsnieks, 1935.	3
83—84	Neskaties saulē, 1936., 1947.	7

85—	86	Mazie pilsētnieki, 1936., 1948.	5
87—	89	Augšzemnieki, 1937., 44., 1948.	14
90—	91	Kapri, 1939., 1948.	5
	92	Redzēts, dzirdēts un justs, 1940.	2
93—	94	Nauda, 1942., 1949.	6,5
	95	Balle aplokā, 1946.	2
96—	97	Bez dzimtenes, 1946., 1947.	3
	98	Ganos, 1947.	5
	99	Liktenis, 1948.	3
100—	101	Piemini Latviju, 1948., 1949.	5
	102	Zajā grāmata I, 1950.	2,5
	103	Zajā grāmata II, 1951.	3
	104	Es stāstu savai sievai, 1951.	3

Lugas

	105	Tragēdija, 1907.	1,3
106—	107	Pirmais sniegs, 1907., 1926.	3
108—	109	Sapnis saulītē, 1909., 1924.	4
	110	Viena diena, 1910.	1
111—	113	Ansis Auns, 1911., 20., 1926.	6
114—	115	Dzīvas un nedzīvas puķes, 1914., 1924.	4
	116	Latvieši, 1918.	2
	117	Dzīves nopūta, 1921.	2
	118	Baltās grāmatas drāmatizējums, 1923.	2
	119	Zvēru didītājas, 1924.	2
120—	122	Jo plīks, jo traks, 1926., 26., 1943.	6
	123	Invalids un Ralla, 1934.	2

Dzejas

	124	Dzejas, 1911.	1
	125	Dziesminieks, 1913.	1
	126	Dzejas, 1913.	2
	127	Debess un zeme, 1947.	5

Dažādi

	128	Latviešu rakstnieks, 1911.	2
	129	Īsa mākslas vēsture, 1948.	3
	130	Tā mums iet, 1956.	2

Tulkojumi

1—3	Hamsuna Pans, 1906, 27., 1935.	7
4	Hamsuna noveles, 1910.	1
5	Geijerštama Grāmata par brālīti, 1919.	1
6—7	Kellermana, Jūra, 1912., 19 27.	4
8	Dautendeja Astoņas sejas pie Biva ezera, 1913...	3
9	De Kostēra Pūcesspiegelis, 1928.	5
10	Kellermana Tunelis, 1928.	3
11	Hauklanda Lūktena dievs, 1929.	5
12	Hauklanda Alnis, 1935.	3
13	Hedža Ciņa ar ūdens nezvēriem, 1937.	3
14	K. F. Meijera Vēsturiskas noveles, 1942.	4

„Manas dzīves” subskribenti:

ANGLIJĀ

Eduards Asmanis, Shipley, Yorks.; **R. Bite**, Corby, Northants; **M. Mežmalietis**, Cipenham, Slough Bucks.

A S V

P. Abrenietis, Chicago, Ill.; **F. Ābele**, Chicago, Ill.; **Marta Ābele**, Rockford, Mich.; **Kārlis Ābele**, Saginaw, Mich.; **L. Adamoviča**, Portland, Ore; **Arnolds Aditājs**, Richmond, Cal.; **M. Aigars**, Middleburg, Pa.; **Kārlis Akots**, Albany, N.Y.; **Mirdza Alužans**, Hudson, N.Y.; **Eduards Ainars**, Longview, Ore.; **Villija Aire**, Reading, Pa.; **L. Aistara**, Chicago, Ill.; **Kārlis Angenbergs**, Indianapolis, Ind.; **L. Ansins**, Tacoma, Ore.; **R. Apenītis**, Minneapolis, Minn.; **Kārlis Apinis, MD**, Pedleton, Ore.; **Ad. Artmanis**, Kalamazoo, Mich.; **Fr. Auziņš**, Milwaukee, Wis.; **E. Auls**, Cincinnati, Ohio; **Antonija Aumalis**, Lincoln, Nebr.; **MD Romans Auškaps**, Lake Norden, S. Dak.; **Milija Austrīņš**, Albany, N.Y.; **Jānis Avotiņš**, Kalamazoo, Mich. **Marija Bagātais**, Des Moines, Iowa; **Vitolds Balks**, Tiffin, Ohio; **Austra Balode**, Brooklyn, N.Y.; **Z. Balodis**, Minneapolis, Minn.; **Kārlis Baltpurviņš**, Elkhort, Ind.; **Ella Banders**, Los Angeles, Cal.; **Alma Bandrevics**, Toledo, Ohio; **A. Banga**, Detroit, Mich.; **Marija Banga**, Bronx, N.Y.; **A. Bankovičs**, Minneapolis, Minn.; **Alma Bastjāne**, Boston, Mass.; **Arnolds Baumanis**, Ann Arbor, Mich.; **Auguste Belte**, Syracuse, N.Y.; **Pauls Barnhards**, Orange, N.J.; **Stefans Beres**, Portland, Ore.; **Anna Bergmanis**, Snyder, Nebr.;

Jānis Bezelīga, Roslindale, Mass.; **Eduards Bērziņš**, Grand Rapids, Mich.; **A. Bērziņš**, Bronx, N. Y.; **Dr. E. Bērziņa**, Royal Oak, Mich.; **Antonija Bērziņa**, Indianapolis, Ind.; **Meta Bērziņš**, Worcester, Mass.; **E. Bērziņš**, Rochester, N. Y.; **Jānis Bērziņš**, Willimantic, Conn.; **Jānis Bērziņš**, Cleveland, Ohio; **Anna Bērziņš**, Reading, Pa.; **R. Bērziņš**, Saginaw, Mich.; **Kārlis Blūķis**, Saginaw, Mich.; **J. Bičolis**, Orange, N. J.; **Ieva Biķernieks**, Chicago, Ill.; **Kārlis Biernis**, Newark, N. J.; **E. Bilsens**, Chicago, Ill.; **Pēteris Birzgalis**, Cheyenne, Wyo.; **Ilze Birzulis**, St. Marys, Ohio; **Maiga Bindemanis**, Hyattsville, Md.; **Zelma Blumberga**, Brockton, Mass.; **E. Bokums**, Columbus, Ohio; **A. Boģis**, Niagara Falls, N. Y.; **Ed. Bogmanis**, Farmington, Conn.; **Valija Brants**, Saginaw, Mich.; **Emilija Brige**, Greenwich, Conn.; **Vera Briedis**, Chicago, Ill.; **Ernests Brože**, Kalamazoo, Mich.; **I. Budkevičs**, Freeport, N. Y.; **Jānis Bušs**, Colonia, N. J.; **Elfrīda Cekuliņš**, Chicago, Ill.; **Jānis Cers**, Minneapolis, Minn.; **Maiga Ciguzis**, Bronx, N. Y.; **A. Cimdiņš**, Sacramento, Cal.; **Teofilis Cirkelis**, Cleveland, Ohio; **Alīda Cīrule**, Boston, Mass.; **R. Čaks**, Milwaukee, Wis.; **Kārlis Čečeris**, Cleveland, Ohio; **P. Dambekalns**, Madison, Wis.; **Aina Dambītis**, Minneapolis, Minn.; **E. Danenberga**, Tiffin, Ohio; **Z. Daugulis**, Ashland, Ohio; **Dr. P. Dāvis**, Mt. Clemens, Mich.; **K. Dedziņš**, Akron, Ohio; **Oļģerts Dīķis**, Waverly, Ohio; **E. V. Dravnieks**, New York, N. Y.; **Vilma Drengers**, Brooklyn, N. Y.; **O. Drinkens**, Sacramento, Cal.; **Baiba Dumpis**, Chicago, Ill.; **Erna Dumpis**, Flushing, N. Y.; **Jānis Dūmiņš**, Seattle, Wash.; **E. J. Dzelde**, Chicago, Ill.; **Olga Dzelzītis**, Tarritown, N. Y.; **M. Dzelzītis**, Columbus, Ohio; **Antons Dzenis**, Grand Haven, Mich.; **A. Dzintars**, Louisville, Ky.; **Z. Dzintars**, Joliet, Ill.; **Aleksandrs Dzirne**, Dayton, Ohio; **Austra Eglāja**, Paramount, Cal.; **Elza Egle**, Minneapolis, Minn.; **M. Eglīte**, Canton, Ohio; **Elīzabete Eglīte**, Chicago, Ill.; **Austra Eglītis**, Bronx, N. Y.; **Biruta Eimānis**, New York, N. Y.; **Veronika Eiferte**, Seattle,

Wash.; **Matilde Elksnītis**, Brooklyn, N.Y.; **Eilenbergs**, Washington, D.C.; **A. Epners**, Detroit, Mich.; **Milija Esterlins**, Rochester, N.Y.; **Vilis Erdmanis**, Detroit, Mich.; **Aleksandrs Evāns**, Fergus Falls, Minn.; **Milda Evaltovičs**, Des Moines, Iowa; **Marija Ezermalis**, Natick, Mass. **H. Flugins**, Columbus, Ohio; **Dzintars Freimanis**, Greenwich, Conn.; **Olga Freimanis**, Port Washington, N.Y. **Marija Gatarts**, Minot, No. Dak.; **J. Gaumigs**, Elkton, Md.; **Paulis Gegers**, Wassaic, N.Y.; **G. Gelins**, Poughkeepsie, N.Y.; **Alberts Gercāns**, Cleveland, Ohio; **Iga Gertnere**, Grand Rapids, Mich.; **Milda Glembergs**, Bronx, N.Y.; **V. Goldmane**, Milwaukee, Wis.; **Kr. Grāmatnieks**, Jamaica Plain, Mass.; **Minna Grasis**, Cheyenne, Wyo.; **D. Grauds**, Hempstead, L.I.N.Y.; **Aleksandra Graubiņš**, Bronx, N.Y.; **Matilde Grava**, Brooklyn, N.Y.; **Ksenija Grotans**, Indianapolis, Ind.; **Jēkabs Grotens**, Kalamazoo, Mich.; **Veronika Grīns**, Columbiana, Ohio; **Vitauts Grīnvalds**, Bronx, N.Y.; **Valters Grīnbergs**, Kalamazoo, Mich.; **Tāļivaldis Grīnbergs**, Colonia, N.J.; **Kārlis Grūbe**, Stansford, Conn.; **Fricis Gruzis**, Cleveland, Ohio; **E. Gusarts**, Milwaukee, Wis.; **Jūlijs Heisters**, Boston, Mass.; **Jēkabs Hermanis**, Cleveland, Ohio. **Olga Immermanis**, Spring Valley, N.Y.; **J. Indriksons**, Minneapolis, Minn.; **Ivars Irbe**, Syracuse, N.Y.; **A. Iviņš**, New York, N.Y. **Amilda Jansons**, Wisconsin Rapids, Wis.; **E. Jansons**, Columbus, Ohio; **Jānis Jauntirans**, Torrance, Cal.; **R. J. Jaskovskis**, Shippenville, Pa.; **B. Jēgers**, New Haven, Conn.; **Ērika Jēkabsons**, Elkhart, Ind.; **A. Jēkabsons**, Paughkeepsie, N.Y.; **K. Jēkabsons**, Columbus, Ohio; **Antonija Jende**, Lincoln, Nebr.; **J. Jenzis**, Cleveland, Ohio; **Semul Ješinska**, Narton, Mass.; **Zenija Jirgensone**, Seatle, Wash.; **R. Junkulis**, Detroit, Mich. **Nikolajs Kalniņš**, Bronx, N.Y.; **P. Kalniņš**, Bronxville, N.Y.; **Alvīne Kalniņš**, Kalamazoo, Mich. **Zelma Kalniņš**, Waukesha, Wis.; **Lidija Kalniņš**, Bronx, N.Y.; **E. Kalniņš**, Kalamazoo, Mich.; **J. R. Kalnmalis**, Coleta, Ill.; **R. M. Kaliksons**, Mt. Morris, Ill.; **Jānis Kamaldnieks**, Sagi-

naw, Mich.; **M. Kamoliņa**, Loves Park, Ill.; **Fr. Kancītis**, Minneapolis, Minn.; **Kate Kandroviča**, Seattle, Wash.; **Anna Kārklīņš**, Valparaiso, Ind.; **Adele Karps**, Watertown, W.S.; **Aina Killa**, Port Washington, N.Y.; **Meta Kiršteins**, Garret Park, Md.; **Irma Kivuls**, Brooklyn, N.Y.; **Arvīds Kivuls**, Brooklyn, N.Y.; **Jānis Knospiņš**, Paughkepsie, N.Y.; **Nadīne Krauze**, Milwaukee, Wis.; **Milda Krastiņa**, Appleton, Wis.; **E. Krasts**, Kalamazoo, Mich.; **Jānis Krēsliņš**, New York, N.Y.; **Jānis Krēsliņš (jun.)**, New York, N.Y.; **Kārlis Kronis**, Willimantic, Conn.; **Johanna Krūmiņš**, Hickville, L.I.N.Y.; **Dr. Kārlis Kundziņš**, Seattle, Wash.; **Dr. H. Kuplis**, Turtle Lake, N.D.; **Fricis Kurāts**, New York, N.Y.; **E. Kiptoks**, Minneapolis, Minn.; **Henrijs Ķirulis**, Dubuque, Iowa; **O. Kļaviņš**, Lincoln, Nebr.; **J. Labsvīrs**, Indianapolis, Ind.; **Emīlija Lācis**, Seattle, Wash.; **R. Lācis**, Kalamazoo, Mich.; **A. Lācis**, Indianapolis, Ind.; **Jēkabs Ladīgs**, Anacorta, Wash.; **E. Lagzdiņš**, Brooklyn, N.Y.; **E. Lammas**, Raleigh, N.C.; **Irma Lapiņš**, Elizabeth, N.J.; **M. Lapsa**, Memphis, Tenn.; **H. Lārmanis**, Philadelphia, Pa.; **Tereze Lasmanis**, Laka-ville, Ind.; **Jānis Laugals**, Bayville, N.Y.; **J. Lazdiņš**, Indianapolis, Ind.; **Kārlis Leimanis**, Kalamazoo, Mich.; **Teodors Lejiņš**, Grand Rapids, Mich.; **M. Lejiņš**, New Brunswick, N.J.; **Teodors Levis**, Kalamazoo, Mich.; **Haralds Lācis**, New York, N.Y.; **A. Lībants**, Milwaukee, Wis.; **Maija Lintiņš**, Montrovia, Cal.; **B. Lieģis**, Detroit, Mich.; **Kārlis Liepa**, Longview, Wash.; **A. Liepkalns**, Wollaston, Mass.; **Austra Liepiņš**, Waukesha, Wis.; **Kārlis Liepiņš**, New York, N.Y.; **Jānis Liepkājs**, Chicago, Ill.; **Milda Lietiņš**, Flushing, N.Y.; **Dr. A. Lietuvietis**, Salem, Ore.; **Arturs Lietuvietis**, Lancaster, Pa.; **J. Luris**, Bronx, N.Y.; **Herta Lūse**, Brooklyn, N.Y.; **Agnese Lūse**, Saginaw, Mich. **Daina Maciņš**, Pittsburgh, Pa.; **Voldemārs Maciņš**, Racine, Wis.; **I. Majors**, Port Washington, N.Y.; **A. Manteniēks**, Cleveland, Ohio; **Kārlis Markovskis**, New York, N.Y.; **Maksis Mateuss**, Saginaw, Mich.; **Marija Mauce**,

Seattle, Wash.; **Vilma Mednis**, Waukesha, Wis.; **E. Meija**, Columbia, Sta., Ohio; **V. Mežinskis**, Davenport, Iowa; **G. Minka**, Bronx, N.Y.; **M. Milenbacha**, Minneapolis, Minn.; **Elvira Miezis**, Grand Rapids, Mich.; **Karlīne Mūrnieks**, Troy, N.Y.; **Valda Mūsiņš**, Kalamazoo, Mich.; **E. Neimanis**, Philadelphia, Pa.; **Jānis Neimanis**, Roselle, N.Y.; **Melita Nigals**, Newark, N.Y.; **Nellija Oleks**, Pasadena, Cal.; **Fricis Osis**, Chicago, Ill.; **J. Osītis**, River Falls, Wis.; **J. Otvars**, Louisville, Ky; **Ermanis Ozols**, Chicago, Ill.; **Bonavent. Ozols**, Roxbury, Mass.; **M. Ozoliņa**, E. Orange, N.Y.; **L. Ozoliņš**, Asbury Park, N.Y.; **Jānis Ozoliņš**, Cleveland, Ohio; **Emma Pakalniņš**, Rye, N.Y.; **Aija Pakule**, Seattle, Wash.; **Olga Pāže**, Brooklyn, N.Y.; **M. Pavasars**, Rochester, N.Y.; **Richards Pencis**, Hubbard, Ohio; **Valdemārs Pētersons**, Seattle, Wash. **L. Pilens**, Wichita, Kansas, **Rūdolfs Pičs**, Chicago, Ill.; **J. Pinnis**, Warren, Ohio; **M. Pinkulis**, Schenectady, N.Y.; **A. Pladars**, Tiffin, Ohio; **Gunars Plēsums**, Minneapolis, Minn.; **Kārlis Plūmanis**, Greenwich, Conn.; **Helēne Posivals**, Bayside, N.Y.; **Elza Pope**, Grand Rapids, Mich.; **Voldemārs Poruks**, Sterling, Ill.; **Margāreta Presņikovs**, Spring Lake, Mich.; **I. Puciriuss**, Lebanon, Pa.; **J. Pumpurs**, Vega, Wash.; **Augusts Pūpēdis**, Coloma, Mich.; **Jānis Puravs**, Saginaw, Mich.; **A. Puriņš**, Reading, Pa.; **Marta Purviņš**, Newton Falls, Ohio; **E. Putelis**, Indianapolis, Ind.; **Lūcija Putelis**, Lincoln, Nebr.; **E. Puṭniņš**, Duluth, Minn.; **Ausma Rabe**, Ann Arbor, Mich.; **Elza Račevska**, New York, N.Y.; **Williams Raudiņš**, Stanford, Conn.; **L. Raudseps**, Columbus, Ohio; **K. Ramanis**, Indianapolis, Ind.; **Vilis Ramanis**, Bronx, N.Y.; **D. Reinbergs**, Roxbury, Mass.; **Voldemārs Reinsons**, Cleveland, Ohio; **Ž. Ritmanis**, Portland, Ore.; **O. Rituma**, Chicago, Ill.; **Indr. Rītiņš**, Denver, Colo.; **A. Romanovs**, Brooklyn, N.Y.; **Ādolfs Ronis**, Saginaw, Mich.; **I. Rozenbergs**, Ellwood, City, Pa.; **Maija Rozītis**, Milroy, Pa. **Jānis Rubenis**, Palo Alto, Cal.; **L. Ruciņš**, Skokie, Ill.; **E. Rūsa**, Indianapolis, Ind.;

E. Rūtenis, Kalamazoo, Mich.; **Anna Rūtiņš**, Sumit, N.J.; **Tusnelda Rūtiņš**, Clintonville, Wis.; **Jogita Rūtenbergs**, Seattle, Wash. **Jūlijs Sakne**, Syracuse, N.Y.; **J. Salenieks**, Chicago, Ill.; **Jānis Saulītis**, Indianapolis, Ind.; **Viktors Segliņš**, Seattle, Wash.; **Mirdza Selga**, New Brunswick, N.J. **Pēteris Šīmanis**, Seattle, Wash.; **Eduards Sīlis**, Detroit, Mich.; **Jānis Simsons**, Seattle, Wash.; **Dr. R. Sinats**, Donelson, Tenn.; **A. Siliņbergs**, Mankate, Minn.; **Juris Siliņš**, Grand Rapids, Mich.; **Jānis Siliņš**, Syracuse, N.Y.; **Roberts Sisenis**, Boston, Mass.; **Georgs Skadiņš**, New Baltimore, N.Y.; **Hedviga Skrabis**, Detroit, Mich.; **Voldemārs Skrapa**, Indianapolis, Ind.; **Hugo Skrastiņš**, Minneapolis, Minn.; **Kārlis Skrābans**, Grand Rapids, Mich.; **Fr. Skurstenis**, Memphis, Tenn.; **Emīls Skujenieks**, Cleveland, Ohio; **Lūcija Sniķers**, Roxbury, Mass.; **Em. Sproģis**, Cleveland, Ohio; **Elmars Sproģis**, New York, N.Y.; **Vold. Sproģis**, Cleveland, Ohio; **Jānis Spule**, Saginaw, Mich.; **V. Stadiņš**, Tacoma, Wash.; **Elzbeta Stengrevica**, Bronx, N.Y.; **Marija Stengrevica**, New York, N.Y.; **Ludmilla Sters**, Minneapolis, Minn.; **K. Stelmachers**, Atlanta, G.A.; **M. Strauss**, Flushing, N.Y.; **Valfrīds Streips**, Roxbury, Mass.; **F. Strēlnieks**, Indianapolis, Ind.; **Katrīne Strods-Boikovs**, Chicago, Ill.; **Roberts Stulpiņš**, North Manchester, Ind.; **Vallija Stumbris**, Pottstown, Pa.; **M. Šēfers**, Salem, Ore.; **Kārlis Širmanis**, Cleveland, Ohio; **Ilze Šīmanis**, Chicago, Ill.; **M. Šīrons**, Minneapolis, Minn.; **Fricis Šmida-bens**, Claypool, Ind.; **Jūlijs Šmits**, Franklin, Mass.; **Vallija Štubis**, Ballston Spa, N.Y.; **Lilija Šneidere**, Grand Rapids, Mich.; **Jānis Šules, MD.**, Graffton, N. Dakota, **Olga Šules**, Milwaukee, Wis.; **Fridrihs Švānbergs**, Chicago, Ill.; **Olga Švarcs**, Seattle, Wash.; **V. Tillers**, Columbus, Ohio; **Valdemārs Titke**, Elizabeth, N.J.; **Norberts Trepša**, Detroit, Mich.; **Melīta Tupurītis**, Louisville, Ky.; **J. Turaidis**, Sacramento, Cal.; **Ed. Tūters**, Minneapolis, Minn. **P. Ūdre**, Troy, Miss.; **Haralds Ulmanis**, Des Moines, Iowa. **O. Vanags**, Bronx, N.Y.; **E. Vasmane**, Norwich, Conn.; **K. Veckaktiņš**,

Minneapolis, Minn.; Vilis Veismanis, Quakertown, Pa.; Antonija Vēvers, Chicago, Ill.; Jēkabs Vīgants, New York, N.Y.; K. Vīgriezis, Detroit, Mich.; Mirdza Viil, Philadelphia, Pa.; A. Vilde, Philadelphia, Pa.; Jānis Viļums, Lincoln, Nebr.; Helēne Volrats, Bronx, N.Y.; Vilma Vītoliņa, Greet Neck, L.I.N.Y.; Zinaida Vītoliņa, Troy, N.Y.; Jānis Vītoliņš, Chicago, Ill.; Olga Zāgars, Lancaster, Pa.; L. Zaikovs, Indianapolis, Ind.; Karlīne Zaķis, Chicago, Ill.; Marta Zālīte, Brockton, Mass.; Leontīne Zālīte, Bronx, N.Y.; Arnolds Zaļais, Tulsa, Okla.; A. Zaļais, Portland, Ore.; Jānis Zaļaiskalns, Elmwood, Park, Ill.; J. Zariņš, Kelso, Wash.; A. Zariņš, Chicago, Ill.; Erna Zariņa, Brooklyn, N.Y.; Marta Zariņa, Milwaukee, Wis.; A. Zelmenis, Grand Rapids, Mich.; Kārlis Zemitāns, Kalamazoo, Mich.; Pēteris Zemelis, Hozel Park, Mich.; J. A. Zemgals, Whittier, Cal.; Guna Zemdega, Brooklyn, N.Y.; Kārlis Zēbergs, New York, N.Y.; A. Zibners, Columbus, Ohio; Osvalds Zīraks, Brooklyn, N.Y.; Valters Zirņītis, Grand Rapids, Mich.; A. Ziemeņš, Chicago, Ill.; A. Zolts, Brooklyn, N.Y.; Dzidra Zubova, Youngstown, Ohio.; Eizēns Zvārgulis, Miss.; Lilija Zvirbulis, Oakland, Cal.; A. Zvirbulis, Ames, Iowa.

A U S T R Ā L I J Ā

I. Āboltiņa, Pendle Hill, NSW; J. Apsīte, East Coburg, Vic.; I. Auziņa, Revesby, NSW; A. Bērziņš, Granwille, NSW; A. Bičevska, Panania, NSW; R. Brakmane, Islington, S.A.; Rita Brože, Burwood, Vic.; Vilis Cibis, Ringwood, Vic.; V. Dūte, Ashfield, NSW; M. Eglītis, Smithfield, NSW; Dr. A. Eikens, Candell Park, NSW; O. Grāvlejs, Herne Bay, NSW; I. Hartmane, Ballarat, Vic.; A. Jaucis, East-Corrimal, NSW; V. Jēkabsons, Bausktown, NSW; Sp. Klauverts, Ashfield, NSW; J. Lazdiņš, East Brukswick, Vic.; L. Magone, Herne Bay, NSW; M. Osis,

Heyfield, Vic.; S. Pērse, Bossley Park, NSW; A. Plukšs, Glenroy, Vic.; Ed. Polikevičs, Sydney, NSW; A. Priedītis, Mortdale, NSW; Teodors Pūce, Carnegie, Vic.; L. Raituma, Northcote, Vic.; Z. Rītiņš, Burwood, Vic.; R. Romanovska, Footscroy Will, Vic.; H. Sils, Chatswood, NSW; Sydney Latvian Society, Strathfield, NSW; V. Šalks, Hornsby, NSW; O. Šterna, Yarralumla, A.C.T.; A. Tauris, Lewisham, NSW; I. Teks, Pennant Hills, NSW; Dz. Tillere, Sylvania, NSW; B. Ūdre, O'Connor, A.C.T.; A. Veidemanis, Strathfield, NSW; N. Veinbrante, Coburg, Vic.; L. Zalcmane, Pymble, NSW; A. Zariņš, Engadine, NSW; M. Zimbacha, Balwyn, Vic.; V. Zirņītis, Caringbah, NSW; Lidija Ziemelis, Surrey Hills, Vic.

K A N A D Ā

Montreālas latviešu grāmatnīcā (vadītājs Kārlis Lāčgalvis) pietektie subskribenti: 1) J. Norvels, 2) J. Veismanis, 3) Kristis Ozols, 4) Kārlis Kalniņš, 5) A. Adamovičs, 6) M. Romans, 7) Merija Vikmans, 8) V. Vecziediņš, 9) L. Vāvere, 10) E. Ankups, 11) Ilga Grāvelsins, 12) A. Klinklavs, 13) A. Krickis, 14) J. Leitens, 15) J. Ezerosis, 16) O. Vīndedzis, 17) Juris Ziverts, 18) Vilis Kalniņš, 19) E. Poruks, 20) K. Fromholds, 21) A. Zeltiņš, 22) Skaidrīte Miezis, 23) Emīlija Spura, 24) V. Trusis, 25) J. Lukstiņš, 26) Vilma Dulpiņš, 27) J. Čugurs, 28) V. G:unde, 29) J. Gributis, 30) T. Gailis, 31) V. Frīde, 32) E. Irbīte, 33) E. Putniņš, 34) E. Gemsts, 35) V. Pētersons, 36) Dr. J. Mauriņš, 37) Emīlija Eglīte, 38) J. Ļavs, 39) P. Pipasts, 40) Irēne Smelters 41) Aina Kabulis, 42) Gundega Stārstas, 43) J. Saliņš, 44) Valija Trencē, 45) A. Vjakse, 46) O. Rozentals, 47) V. Šules, 48) A. Skujiņš, 49) O. Krādziņš, 50) V. Ortmanis, 51) S. Gabrāns, 52) Dz. Ikvilds, 53) Aina Paegle, 54) G. Stāls, 55) E. Bērziņš, 56) V. Auns, 57) Marija

Duncis, 58) J. Niedra, 59) K. Tirzītis, 60) A. Tirzītis, 61) J. Rubenis, 62) O. Kļavenieks, 63) Anna Mednis, 64) Ida Mednis, 65) N. Veinbergs, 66) Anna Lasmanis, 67) A. Bremze, 68) Lilija Treimane, 69) Indulis Skrastiņš, 70) Rūdolfs Kalniņš, 71) Natalija Baumanis, 72) Marta Kalejs, 73) Elza Gaudiņš, 74) J. Beldavs, 75) V. Golde, 76) A. Spūrmanis, 77) E. Mazkristis, 78) L. Landovskis, 79) A. Kirsteins, 80) J. Odiņš, 81) E. Boreiko, 82) Konst. Deksnis, 83) Kazimirs Deksnis, 84) V. Janitāns, 85) Māra Vilemons, 86) Berta Jēkabsons, 87) I. Pakalniņš, 88) A. Stūriška, 89) A. Krauklis, 90) Dagniāra Ziediņš, 91) J. Kerks, 92) A. Tālmanis, 93) J. Birze, 94) J. Drupals, 95) D. Zušmanis, 96) A. Krievs, 97) Māra Valdmanis, 98) P. Leimanis, 99) V. Ziemelis, 100) Ilze Kalniņš, 101) A. Kazāks, 102) Ilmars Ozols, 103) Dz. Lāsums, 104) K. Hartmanis, 105) Vanda Vanāgelis, 106) S. Asaris, 107) Zelma Feldmanis, 108) Paulīne Lerchs, 109) N. Burkevičs, 110) Marija Jakovičs, 111) Elvīre Reineke, 112) J. Mežinskis, 113) R. Brazma, 114) A. Skrinda, 115) J. Gasparovičs, 116) J. Rudenis, 117) E. Bārdiņš, 118) K. Lāčgalvis, 119—130) Latviešu skolas 1957. gada absolventi: Alģirts Tomsons, Juris Kalnavārnis, Jānis Tašiņš, Jānis Vecmanis, Ilze Garais, Ruta Karlsons, Inta Lucis, Izolde Plūme-Mucenieks, Ilze Skuja, Erika Skujiņš, Māra Mazutis, Arta Zoldners. 131) A. Stigners, 132) Malda Goba, 133) A. Zasters, 134) Alfons Ozers, 135) Arturs Mālderis, visi Montreālā.

K. Ābols, L'Abord-a-Plauffe, Pr.Q.; L. Alksne, Toronto, Ont.; A. Alksnis, Montreal, P.Q.; E. Baumanis, Noranda, P.Q.; Agnese Baltkalns, Kirkland Lake, Ont.; J. Bauze, Ottawa, Ont.; J. Bierīņš, Hamilton, Ont.; M. R. Burgelis, Hamilton, Ont.; C. Dambergs, Ottawa, Ont.; E. Dāboliņš, Hamilton, Ont.; Jānis Dāvis, Hamilton, Ont.; Eduards Dulpīņš, Sudbury, Ont.; Ilga Dzintars, Toronto, Ont.; A. Garants, Hamilton, Ont.; K. Gāle, Toronto, Ont.; M.D. Herberts K. Goba, Kabbit Lake, Sask.;

J. Grosbergs, St. John's, Nfld.; **Zanis Janševskis**, Toronto, Ont.; **Zane Jekste**, St. John's, Nfld.; **Bernhards Jēkabsons**, Toronto, Ont.; **Kārlis Jirgens**, Guelph, Ont.; **Kārlis Kiršs**, Toronto, Ont.; **O. Kiršs**, Toronto, Ont.; **Vold. Kondrats**, Toronto, Ont.; **E. Krēmanis**, Toronto, Ont.; **R. Kronbergs**, Ottawa, Ont.; **Dr. J. Krūmiņš**, St. John's, Nfld.; **Arturs Kīvītis**, Ottawa, Ont.; **Ludmilla Kūsis**, Toronto, Ont.; **Prof. Dr. E. Leimanis**, Vancouver; **A. Leitnants**, Scarborough, Ont.; **Dr. V. Līnis**, Ottawa, Ont.; **A. Līdums**, Sault Ste Marie; **Aleksandrs Lielais**, Whitedog Falls, Ont.; **A. Liepiņš**, Toronto, Ont.; **K. Lukss**, Toronto, Ont.; **Vija Malējs**, Pointe Claire, Que.; **Hermanis Menska**, Niagar Falls, Ont.; **A. Mitulis**, Port Arthur, Ont.; **H. Mieriņš**, Ottawa, Ont.; **J. Mozga**, Hamilton, Ont.; **Jānis Norvilis**, Pembroke, Ont.; **Ad. Ozols**, St. Catharines, Ont.; **Laimons Pilpe**, Toronto, Ont.; **Visvaldis Pilpe**, Toronto, Ont.; **M. Poruks**, Edmonton, Alta; **Krišjānis Puriņš**, Huttonville, Ont.; **Katrīna Purvs**, Toronto, Ont.; **J. Rēķis**, Toronto, Ont.; **Iīga Samens**, Bowness, Alta; **N. Saulīte**, St. John's, Nfld.; **prāv. A. Skrodelis**, Hamilton, Ont.; **Irma Sprancis**, Sudbury, Ont.; **N. Strauss**, St. John's, Nfld.; **Hermanis Tērauds**, Hamilton, Ont.; **Osvalds Treimanis**, Hamilton, Ont.; **Emīlija Trinitis**, Else, Yukon Ty; **Gustavs Valdheims**, Toronto, Ont.; **O. Veidemanis**, Toronto, Ont.; **Alīda Veiss**, Toronto, Ont.; **Anna Vilciņš**, Port Arthur, Ont.; **Elza Vītiņš**, Gravenhurst, Ont.; **Pauline Vītoliņš**, Hamilton, Ont.; **M. Vosniece**, Toronto, Ont.; **P. Zariņš**, Sault Ste Marie; **Anna Znotiņš**, Hamilton, Ont.; **M. Zommere**, Toronto, Ont.

NORVĒGIJĀ

Eila Ozols, Bergen.

V Ā C I J Ā

Herberts Balodis, Münster, Westf.; **Prof. E. Blesse**, Germerheim a Rh, Pfalz; **Ojars Bušs**, Bielefeld, Westf.; **Džilda Birzgale**, Hannover; **Daugavas Vanagi**, Mannheim; **Maija Grotiņa**, Rozenheim, Obb.; **Marta Gubens**, Passau; **A. Mārtiņš**, Westhoven, Porz.; **Pāvils Klāns**, Weilheim, Obb.; **Jēkabs Ozols**, Goslar, Harz; **Dr. J. Platais**, Mannheim; **A. Purpēters**, Pinneberg, Holst.; **Erna Robežnieks**, Oldenburg i Old.; **Dr. Austra Rudzītis**, Bad Godesberg; **R. Smilškalns**, Berchtesgaden; **Miķelis Svilis**, Bielefeld, Wesf.; **Jānis Sudrabiņš**, Eutin, Holst.; **E. Stāks**, Eutin, Holst.; **J. Saliņš**, Hamburg; **mag. iur. Ād. Šilde**, Stuttgart; **Eduards Šturms**, Bonn.

V E N E C U E L Ā

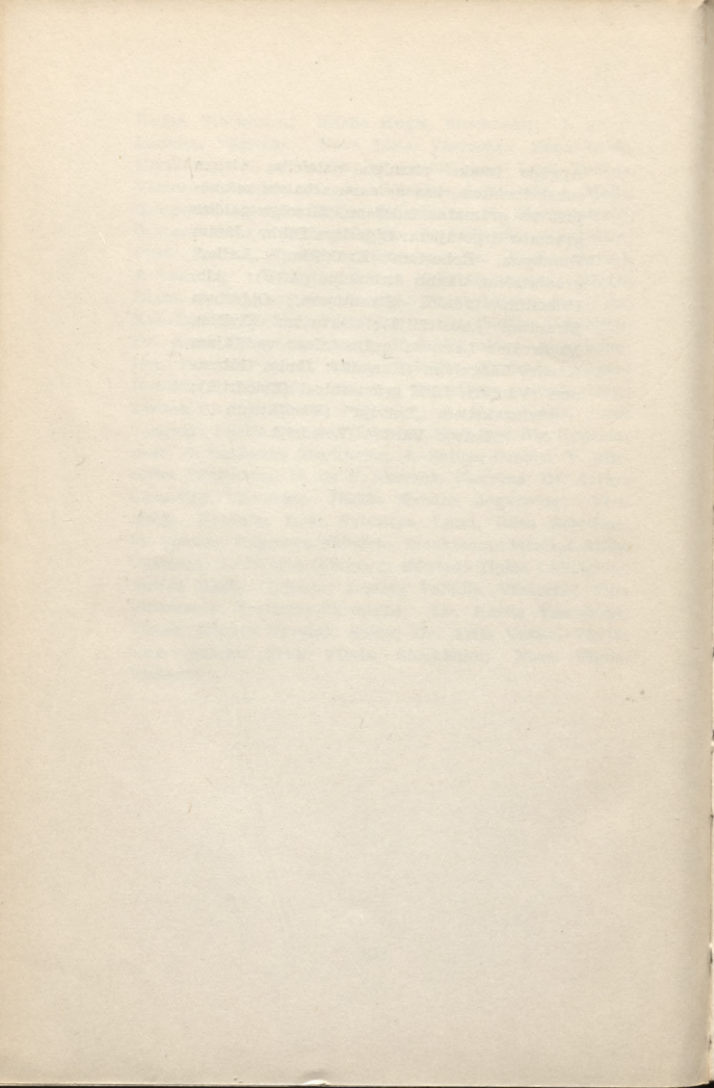
Mācītājs Alfrēds Gulbis, Caracas.

Z V I E D R I J Ā

Prof. Leons Āboliņš, Uppsala; **E. un A. Ansons**, Västerås; **Olga Augstsprogis**, Stockholm; **Alvis Banga**, Västerås; **Liliana Bite**, Hallstahammar; **K. Bukavs**, Halstahammar; **Aleksandrs Bušs**, Västerås; **Dzidra Ciparsons**, Lindfors; **Dāce Dindone**, Stockholm; **Irene Dunkele**, Uppsala; **Kārlis Džiljeja**, Viggbyholm; **Rainmonds Fītiņš**, Hāgersten; **Fricis Forstmanis**, Hāgersten; **Imants Freimanis**, Solna; **A. un L. Jēkabsons**, Munkfors; **Alfrēds Kalniņš**, Stockholm; **Dr. Brūno Kalniņš**, Bromma; **Gaida Kalnītis**, Sundbyberg; **K. Karelis**, Göteborg; **Jānis Kārklīņš**, Stockholm; **Georgs Kļaviņš**, Stockholm, **Jānis Kļaviņš**, Västerås; **Arvīds Krasts**, Västerås; **Lūcija Krastiņa**, Västerås; **Fēlikss Krastiņš**, Västerås; **Dagnija Kreicberga**, Stockholm; **Arturs Kroders**, Stockholm; **Edīte**

Kuģis, Stockholm; Kārlis Kuģis, Stockholm; I. un F. Launics, Västerås; Nora Līcis, Västerås; Erna Liede, Munkfors; E. un L. Liepiņš, Stockholm; Ivars Lodēns, Västerås; Lundas latviešu bibliotēka, Lund; Dr. I. Maile, Kungsälv; Haralds Meija, Stockholm; M. Morgensterne, Örebro; Jānis Naudiņš, Rydbo; L. Neilande, Stockholm; Prof. Arvids Norītis, Västerås; Dr. Emils Ogrīņš, Sollentuna; Arvids Oše, Hallstahammar; Mirdza Ozola, Lund; Augusts Ozoliņš, Sundbyberg; mag. iur. Konstantīns Ozoliņš, Västerås; Arvids Padēls, Vällingby; Dr. Anna Pāvulāns, Lund; Jānis Pāvulāns, Stockholm; Ilga Priedīte, Lund; Alfons Priedīte, Västerås; Edgars Ratnieks, Västerås; Biruta Reneslācis, Sundbyberg; Līliana un Otto Roks, Västerås; A. Rozenbachs, Surahammar; Lūcija Rubene, Västerås; Jānis Rudzītis, Uppsala; prāv. O. Sakārnis, Stockholm; A. Saliņa, Örebro; V. Silenieks, Eskilstuna; M. un V. Skomba, Västerås; Dr. Arturs Skrastiņš, Västerås; Jēkabs Skudra, Jönköping; Vera Skuja, Uppsala; Erna Sviestiņa, Lund; Rūta Sviestiņa, Stockholm; Dagmara Šķindele, Stockholm; Mārtiņš Štāls, Västerås; A. Teivēns Göteborg; Eduards Tipšis, Lidköping; Arvids Ūdris, Uppsala; Imants Vabulis, Västerås; Vilis Valdmanis, Brattfors-Värmland; Dr. Kārlis Vanadziņš, Växjö; Edgars Vārpiņš, Solna; Dr. Arijs Vaško, Växjö; mag. pharm. Erna Vītols, Stockholm; Nora Vītols, Västerås.

Apgāds izsaka sirsnīgu pateicību visiem
subskribentiem, kas ar savu atbalstu sekmē-
juši šīs grāmatas izdošanu. Sirsnīgs paldies
grāmatu tirgotājiem: Oļģertam Diķim, Jānim
Dūmiņam, Robertam Krūklītim, „Laika”
grāmatnīcai, Jānim Širmanim (ASV); Alb.
Priedītim, Jānim Strautiņam, Oļģertam
Strautam (Austrālijā); Arturam Ķīvītim,
Montreālas Latviešu grāmatnīcas vadītājam
Kārlim Lāčgalvim (Kanadā); Jānim Gūtma-
nim (Vācijā); LPK grāmatnīcai (Zviedrijā);
laikrakstiem „Latvija” (Vācijā) un
„Latvju Vārds” (Zviedrijā).

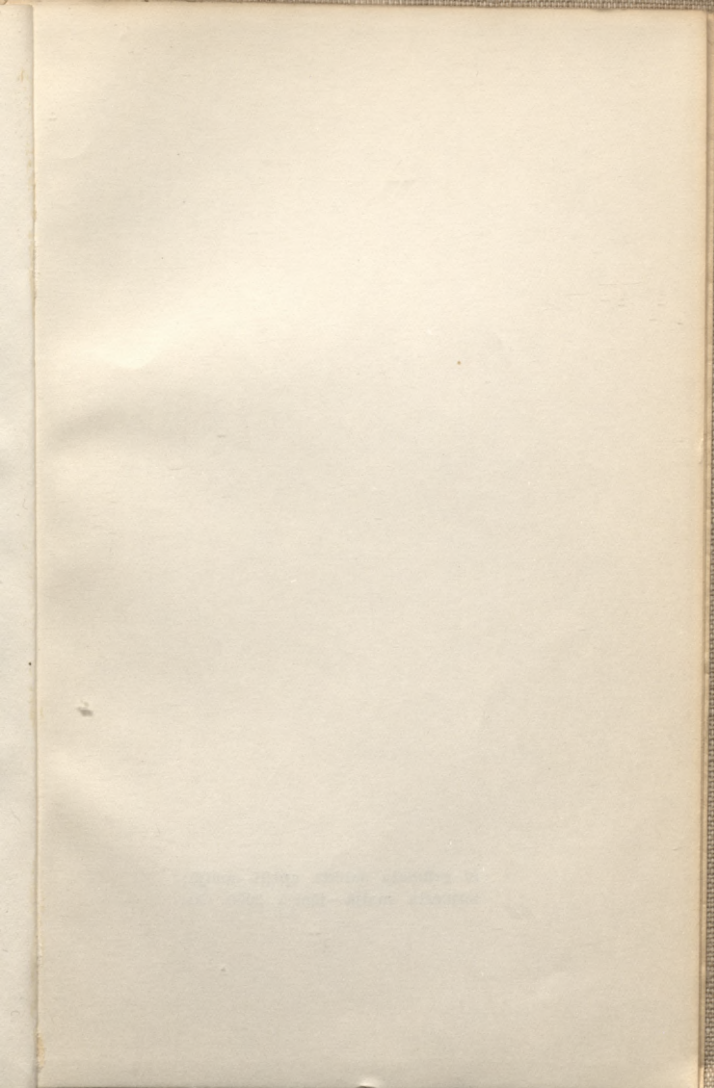

PĒC GRAMATAS IESPIESANAS SAŅEMTAS SUBSKRIPCIJAS:

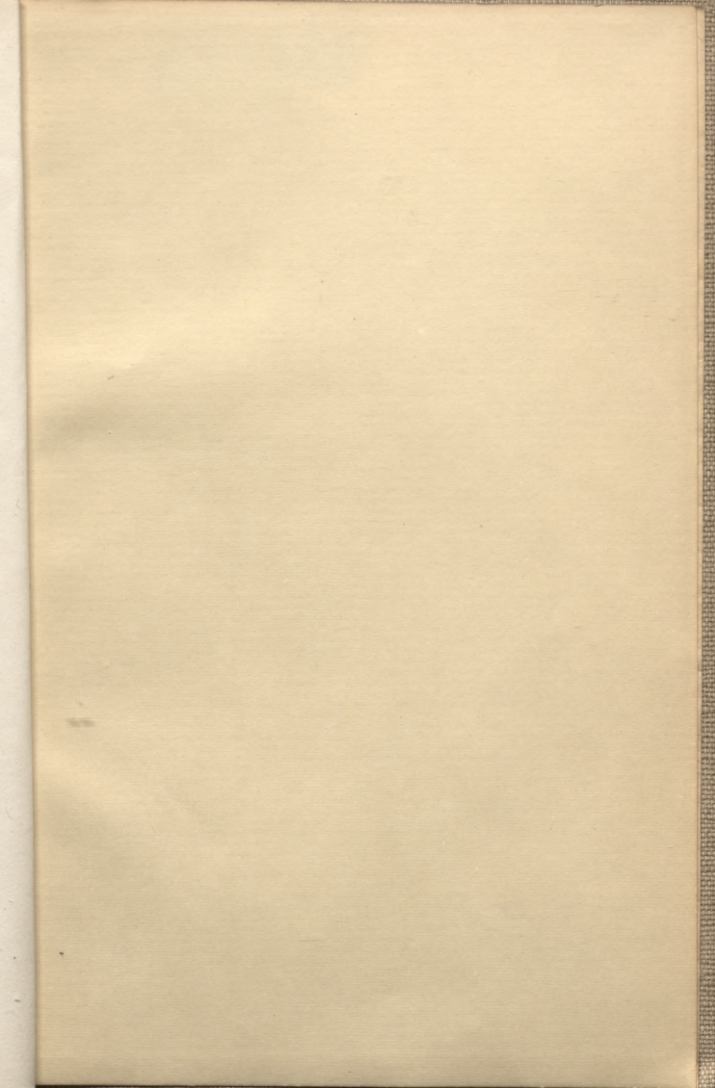
Alma Āboliņa, Uppsala, Zviedrijā; **M. Albats**, Leeds, Anglijā; **V. Auers**, Corby, Northants, Anglijā; **P. Broka**, Bradford, Yorks, Anglijā; **O. Celmiņa**, Bradford, Yorks, Anglijā; **K. Freimanis**, Padstow, NSW, Austrālijā; **Jānis Grietiņš**, Leicester, Anglijā; **prāv. A. Grosbachs**, Melbourne, Vic., Austrālijā; **A. Kalnājs**, Shipley, Yorks, Anglijā; **M. Kazainis**, Bradford, Yorks, Anglijā; **T. Ķīlītis**, Coundon, Coventry, Anglijā; **E. Krievs**, Leicester, Anglijā; **L. Krieviņš**, South Croydon, Surrey, Anglijā; **K. Liepiņš**, Newark, Nott's, Anglijā; **Ed. Mellups**, Birmingham, Anglijā; **A. Meisers**, No. Williamstown, Vic. Austrālijā; **Emīlija Opmanis**, Corby, Northants, Anglijā; **Imants Pālitis**, Corby, Northants, Anglijā; **P. Piņķe**, Shipley, Yorks, Anglijā; **I. Rulliņš**, Bradford, Yorks, Anglijā; **Āris Tidriks**, Uppsala, Zviedrijā; **R. Usāns**, Nottingham, Anglijā; **Benita Vēģis**, Uppsala, Zviedrijā; **Alberts Zimbachs**, Leicester, Anglijā; **A. Zuika**, Corby, Northants, Anglijā; **B. Igals**, New York, N.Y., ASV; **A. Levics**, Klinton Mandeville, Anglijā; **Jānis Saulajs**, Millinocket, Maine, ASV; **Teodors Zeltiņš**, Grand Rapids, Mich., ASV; **J. Riekstiņš**, Brooklyn, N.Y., ASV; **Ed. Saule**, Jamaica Plain, Mass., ASV; **J. Mežaks**, Toronto, Ont., Kanadā; **P. Zariņš**, Brookings, S. Dak., ASV; **M. Pulīņš**, Chicago, Ill., ASV; **R. Ribeniēks**, Quakertown, Pa., ASV; **Pēteris Pētersons**, Mankato, Minn., ASV; **Helene Mačulāns**, Whittier, Calif., ASV; **P. Musset-Misse**, Bronx, N.Y., ASV; **A. Rogainis**, Longview, Wash., ASV.

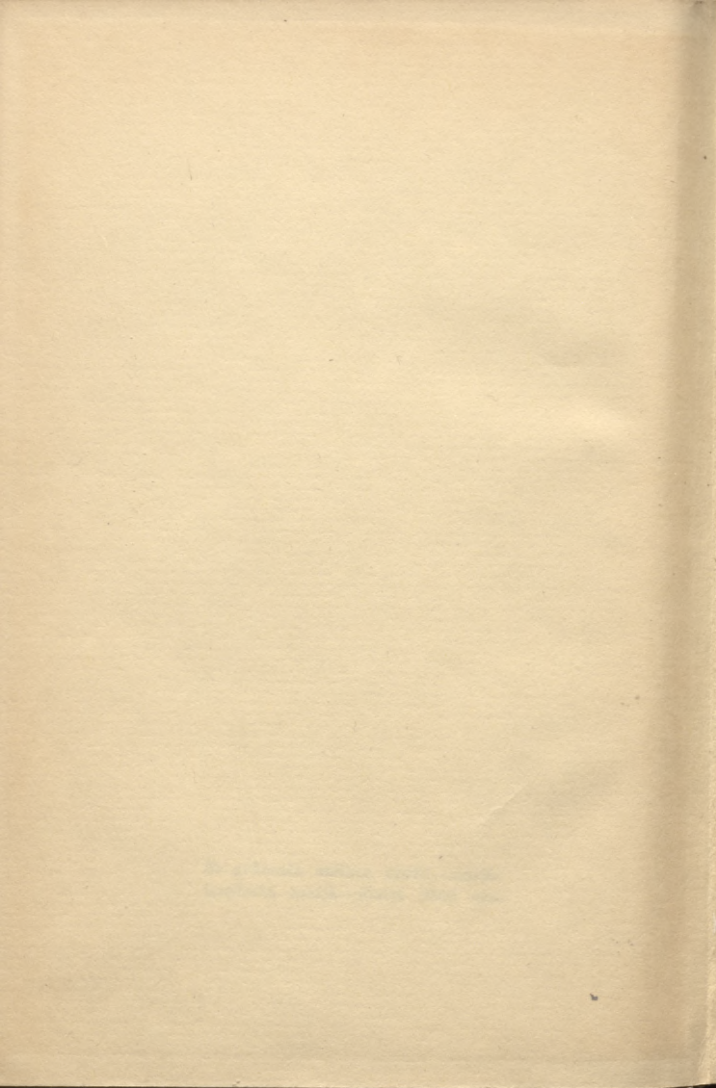
THE CHINESE ECONOMY IN THE
REPUBLIC

The Chinese economy in the Republic has been characterized by a period of rapid growth and development. The government has implemented various policies to promote economic progress, including the establishment of a central bank and the introduction of a new currency. The industrial sector has expanded significantly, with the rise of major cities and the growth of manufacturing. The agricultural sector has also seen improvements, with the introduction of modern farming techniques and the expansion of irrigation systems. The overall economic situation has been one of optimism and progress, reflecting the government's commitment to building a strong and modern China.

Šī grāmata salikta aprīlī—maijā;
iespiesta maijā—jūnijā 2000 eks.

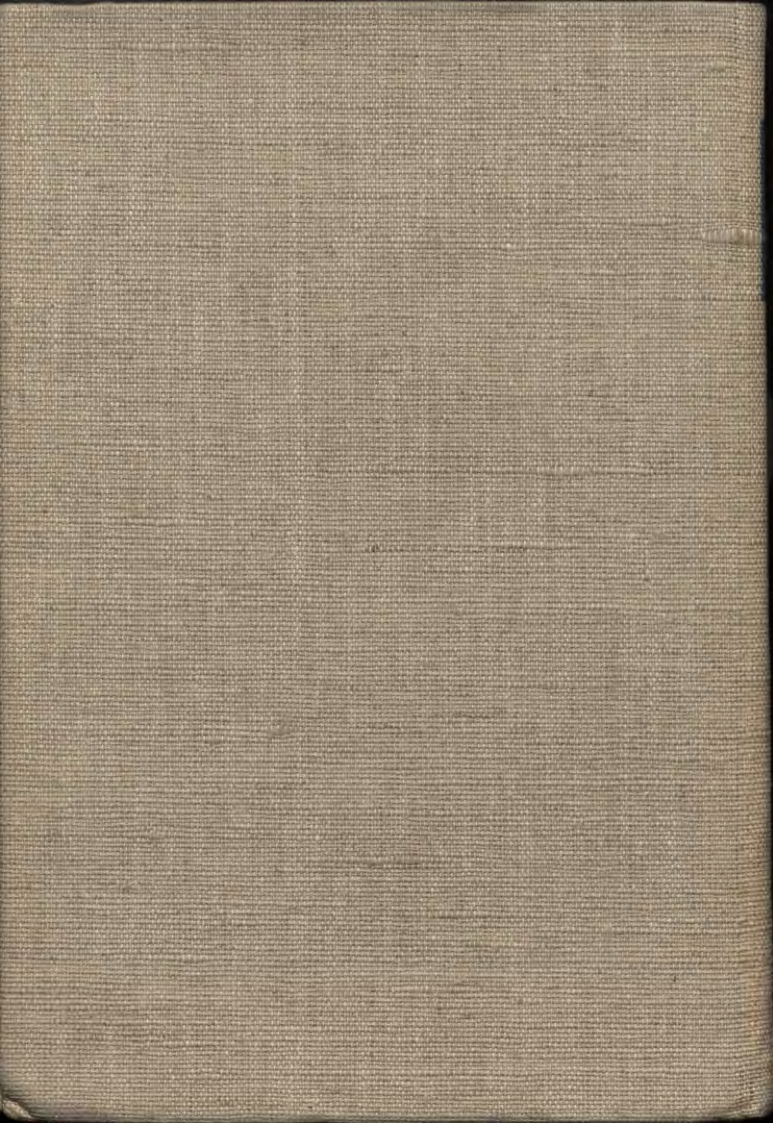
20, -

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304053586

137 H

Jānis
jaunsudrabiņš

MANA
DZĪVE

ZIEMEĻ
DLAZMA